

กฎแห่งกรรม

THE LAW OF KARMA

GL 203

กฎแห่งกรรม

กฎแห่งกรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย
คณะผู้จัดทำ กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย
ISBN 978-974-8373-41-6

หากนักศึกษามีข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำ กรุณาส่งมาที่

ชมรมประสานงาน DOU
ตู้ ปณ. 69 ปณจ. คลองหลวง
ปทุมธานี 12120
โทรศัพท์ 0-2901-1013, 0-2901-1017
โทรสาร 0-2901-1014
<http://www.dou.us>

คำนำ

เอกสารวิชา GL 203 วิชากฎแห่งกรรม มุ่งให้นักศึกษามีความรู้และความเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรม ในฐานะเป็นหลักคำสอนสำคัญทางพระพุทธศาสนาและเป็นหลักเกณฑ์ เป็นแม่บทกำหนดทิศทางการดำเนินชีวิต เพื่อไม่เอยากให้เกิดความเข้าใจกันว่า ผิดเป็นครู เพราะกฎแห่งการกระทำแก้ไขคืนหรือลบล้างไม่ได้ ฉะนั้นจึงต้องศึกษาและใคร่ครวญพิจารณาก่อนตัดสินใจทำแม่สิ่งเล็กๆ น้อยๆ ก็ตามที่ ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการประจำวิชาได้รวบรวมเรียบเรียงมาจากพระไตรปิฎกและจากตำราที่เขียนอธิบายโดยผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญหลายท่าน ดังนั้นคณะกรรมการฯ จึงเชื่อมั่นว่าเมื่อนักศึกษาศึกษาวิชานี้แล้ว นอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนา ยังจะทำให้นักศึกษาได้มีแม่บทในการตัดสินใจ เพราะในการดำเนินชีวิตแต่ละวัน มีเรื่องราวมากมายที่เราต้องตัดสินใจว่าจะทำดีหรือไม่ทำดี การตัดสินใจที่ดี ย่อมเกิดจากวินิจฉัยที่ดี วิชากฎแห่งกรรมจึงมุ่งเน้นให้นักศึกษามีแม่บทในการตัดสินใจ และมีวินิจฉัยที่ดี อันส่งผลต่อความคิด คำพูด และการกระทำในปัจจุบัน และจะนำไปสู่การดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมทั้งภพชาตินี้ ชาติหน้า และชาติต่อไป

การจัดทำเอกสารประจำกลุ่มวิชานี้ เป็นการทำงานร่วมกันเป็นคณะกรรมการฯ แม้จะมีการตรวจทานและตรวจแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาหลายครั้ง แต่ก็เชื่อว่าอาจจะมีสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์อยู่บ้าง จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านผู้รู้หรือผู้อ่านจะได้ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาเนื้อหาสาระให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปในอนาคต

คณะกรรมการประจำวิชากฎแห่งกรรม

มกราคม 2549

คำนำ

รายละเอียดชุดวิชา

วิธีการศึกษา

บทที่ 1	ความรู้เบื้องต้นเรื่องกฎแห่งกรรม	1
1.1	วิงวนแห่งชีวิต	4
1.2	กฎแห่งกรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา	13
1.3	แนวคิดเรื่องกฎแห่งกรรมของลัทธิความเชื่อต่างๆ	28
1.4	ประโยชน์ของการศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรม	30
บทที่ 2	หลักกรรมของพระพุทธศาสนา	33
2.1	หลักกรรมคืออะไร	36
2.2	พระสูตรที่ว่าด้วยเรื่องกฎแห่งกรรมที่ทำให้คนแตกต่างกัน	38
2.3	ความซับซ้อนของการให้ผลของกรรม	44
2.4	คนไม่มีศาสนาไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ควรดำเนินชีวิตอย่างไร	47
บทที่ 3	กรรมหมวดที่ 1 กรรมให้ผลตามหน้าที่	51
3.1	ชนกกรรม	55
3.2	อุปัถัมภ์กรรม	58
3.3	อุปปีฬกรรม	61
3.4	อุปฆาตกรรม	66
บทที่ 4	กรรมหมวดที่ 2 กรรมให้ผลตามลำดับ	73
4.1	ครุกรรม	77
4.2	อาสันนกรรม	87
4.3	อาจิณณกรรม	89
4.4	กตัตตากรรม	92

บทที่ 5	กรรมหมวดที่ 3	กรรมให้ผลตามกาลเวลา	97
5.1	ทิวฏฐกรรมเวทนียกรรม		102
5.2	อุปปีชชเวทนียกรรม		107
5.3	อปรปริยายเวทนียกรรม		110
5.4	อโหสิกรรม		112
บทที่ 6	ทรรศนะเรื่อง	การล้างบาปในพระพุทธศาสนา	119
6.1	ทรรศนะเรื่อง	การล้างบาปในศาสนาอื่น	122
6.2	ทรรศนะเรื่อง	การล้างบาปในศาสนาพุทธ	126
บทที่ 7	กรณีศึกษาเรื่อง	กฎแห่งกรรม	141
7.1	สรรพสัตว์	แตกต่างกันเพราะกรรม	145
7.2	เรื่องจริง	จากกรณีศึกษาชีวิตหลังความตายตามหลักกฎแห่งกรรม	146
บทที่ 8	บทสรุปสาระสำคัญ	กฎแห่งกรรมเชิงสัมพันธ	177
8.1	กฎแห่งกรรม	กับหลักสัมมาทิฏฐิ	180
8.2	กฎแห่งกรรม	กับหลักการเวียนว่ายตายเกิด	186
8.3	พระสูตรที่ว่าด้วยเรื่อง	กฎแห่งกรรมและการให้ผลของกรรม	190

รายละเอียดชุดวิชา

1. คำอธิบายชุดวิชา

GL 203 กฎแห่งกรรม

ศึกษาองค์ประกอบสำคัญของกฎแห่งกรรม อันมีความสัมพันธ์ต่อการเวียนว่ายตายเกิดในสังสาร-
วัฏ เรียนรู้หลักกรรมในคำสอนของพระพุทธศาสนา ประเภทของกรรมและการให้ผลของกรรม วิธีการ
ทำลายบาป และศึกษากฎแห่งกรรมผ่านเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อก่อให้เกิดความเห็นถูกต้องแล้ว
ใช้เป็นแม่บทในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า

2. วัตถุประสงค์ชุดวิชา

1. เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้และทำความเข้าใจในเรื่องกฎแห่งกรรมตามหลักธรรมคำสอนของ
พระพุทธศาสนา
2. เพื่อให้ นักศึกษาทราบว่า ตนเองและทุกชีวิตในสังสารวัฏล้วนตกอยู่ภายใต้กฎแห่งกรรม เพื่อ
จะได้มีแม่บทในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่า อย่างถูกหลักกฎเกณฑ์ความเป็นจริง
3. เพื่อให้ นักศึกษาได้เห็นอุทาหรณ์ตัวอย่างเรื่องจริงที่เกิดขึ้นกับผู้มีประสบการณ์ตรงในเรื่อง
ของกฎแห่งกรรม
4. เพื่อให้ นักศึกษามีแม่บทในการตัดสินใจในการทำความดี ละเว้นการทำความชั่ว

3. รายชื่อบทเรียน

- บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเรื่องกฎแห่งกรรม
- บทที่ 2 หลักกรรมของพระพุทธศาสนา
- บทที่ 3 กรรมหมวดที่ 1 กรรมให้ผลตามหน้าที่
- บทที่ 4 กรรมหมวดที่ 2 กรรมให้ผลตามลำดับ
- บทที่ 5 กรรมหมวดที่ 3 กรรมให้ผลตามกาลเวลา
- บทที่ 6 ทรรศนะเรื่องการล้างบาปในพระพุทธศาสนา
- บทที่ 7 กรณีศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรม
- บทที่ 8 บทสรุปสาระสำคัญกฎแห่งกรรมเชิงสัมพันธ์

วิธีการศึกษา

1. การเตรียมตัวเพื่อการศึกษาด້วยตนเอง

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การศึกษาคหุติวิชานี้ การศึกษาบทเรียนแต่ละบท นักศึกษาควรปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

ก. ภายใน 1 บทเรียน ควรมีเวลาศึกษาอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง และควรศึกษาให้จบภายในระยะเวลา 1-2 สัปดาห์

ข. ก่อนศึกษาบทเรียน ให้นักศึกษาทำแบบประเมินตนเองก่อนบทเรียน เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจ ในแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชา GL 203 กฎแห่งกรรม เมื่อศึกษารายละเอียดบทเรียนจบแล้ว ให้ทำแบบประเมินตนเองหลังเรียนอีกครั้งเพื่อทดสอบความรู้ที่ศึกษามา และบันทึกสาระสำคัญลงในกิจกรรมประกอบบทเรียนนั้นๆ ซึ่งได้กำหนดหัวข้อในการบันทึกไว้ให้แล้ว

ค. ปลีกเวลาศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อธรรมะของโรงเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา ตั้งแต่เวลา 19.30-21.45 น. หรือศึกษาหาความรู้โดยสังเกตเหตุการณ์ที่เป็นกฎแห่งกรรมรอบตัว เพื่อเชื่อมโยงความรู้ระหว่างภาคทฤษฎีกับความรู้ภาคปฏิบัติ จะทำให้เข้าใจความจริงของชีวิตเพิ่มขึ้น เพราะกฎแห่งกรรมนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นและพบเห็นอยู่ทุกวัน

2. การประเมินผลตนเองก่อนและหลังเรียน

ก่อนที่จะเข้าไปศึกษารายละเอียดของแต่ละบทเรียน ขอให้นักศึกษาประเมินความรู้ของตนเองในแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชา GL 203 กฎแห่งกรรม โดยมีลำดับขั้นตอนการทำแบบฝึกปฏิบัติดังนี้

ก. ทำแบบประเมินตนเองก่อนเรียน เพื่อทดสอบพื้นฐานความรู้เดิมของนักศึกษาว่ามีความรู้ในเนื้อหาที่จะศึกษาของบทนั้นๆ มากน้อยเพียงใด หลังจากทดสอบตนเองแล้ว ควรสังเกตว่านักศึกษายังไม่ทราบหรือยังไม่เข้าใจในเรื่องใด ให้เอาใจใส่รายละเอียดเนื้อหาตรงนั้นอย่างเป็นพิเศษในระหว่างการศึกษาบทเรียน

ข. ทำแบบประเมินตนเองหลังเรียน หลังจากศึกษารายละเอียดเนื้อหาของแต่ละบทเรียนจบแล้ว ขอให้นักศึกษาทำแบบประเมินตนเองหลังเรียนอีกครั้ง เพื่อทดสอบว่านักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหานั้นเพิ่มเติมขึ้นมากน้อยเพียงใด ซึ่งกรณีนี้หากยังเลือกคำตอบผิด นักศึกษาควรกลับไปศึกษาซ้ำอีกครั้ง

ค. การประเมินตนเองเป็นเกณฑ์ทดสอบเบื้องต้นให้ทราบว่านักศึกษามีความเข้าใจเนื้อหา

น้อยเพียงไร และเป็นทดสอบว่านักศึกษาพร้อมที่จะเข้าไปศึกษาต่อในบทเรียนต่อไปหรือไม่ ทั้งนี้การประเมินตนเองก่อนเรียนและหลังเรียนให้มีประสิทธิภาพเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพนั้น นักศึกษาจะต้องซื่อสัตย์ต่อตนเองโดยทำไปตามความรู้ที่มีอยู่จริง เพื่อว่าจะได้ทราบความรู้ความเข้าใจของตนเองในเนื้อหาของบทเรียนนั้นๆ

3. การศึกษาทำความเข้าใจเอกสารตำราเรียน

การศึกษาทางไกลต้องอาศัยการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งผู้ให้การศึกษาได้วางระเบียบขั้นตอนการศึกษาไว้ให้ตั้งแต่เริ่มศึกษาจนจบบทเรียน เพื่อเป็นแนวทางให้นักศึกษาบรรลุถึงวัตถุประสงค์การเล่าเรียนศึกษาดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1. ก่อนจะศึกษาบทเรียน ขอให้นักศึกษาเริ่มศึกษาที่แผนผังของบทเรียนนั้นๆ เสียก่อนว่า บทเรียนนั้นมีประเด็นหัวข้ออะไรบ้าง ศึกษาแนวคิด วัตถุประสงค์ ทั้งหมดนี้เปรียบดังเข็มทิศบอกทิศทางการศึกษาของบทเรียน

ขั้นตอนที่ 2. เมื่อศึกษาจนเห็นภาพรวมบทเรียนแล้ว ต่อจากนั้นก็เริ่มศึกษาทำความเข้าใจรายละเอียดเนื้อหาอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง และให้จบบทเรียนนั้นภายใน 1-2 สัปดาห์ เพราะเกินจากนี้ นักศึกษาจะศึกษาชุดวิชานี้ไม่ทันเวลาที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 3. เมื่อศึกษาจบบทเรียนนั้นๆ แล้ว ขอให้นักศึกษابันทึกสาระสำคัญด้วยความเข้าใจของตนเองลงในแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชา GL 203 กฎแห่งกรรม ที่ได้กำหนดหัวข้อไว้ให้แล้ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการกลับมาทบทวนความรู้บทนั้นๆ อย่างสะดวกง่ายดาย

4. การปฏิบัติกิจกรรมที่มอบหมาย

กิจกรรมที่มอบหมายให้ นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการศึกษา(คะแนนกิจกรรม) จึงขอให้นักศึกษานักศึกษาระดับมัธยมศึกษาทุกหัวข้อตามที่กำหนด และขอให้ลงมือทำด้วยตนเอง เพื่อจะได้บรรลุพุทธิ-ปริญญามากกว่าวุฒิปริญญา และการปฏิบัติกิจกรรมที่มอบหมายให้ นั้นควรทำตามแผนการศึกษาที่กำหนด เพราะถ้ามาเร่งทำทีเดียวนในช่วงท้ายภาคการศึกษาจะทำให้เกิดอาการเครียดทำงานแบบพอสผ่านไปที ซึ่งผิดวัตถุประสงค์การศึกษา ที่สำคัญนักศึกษานักศึกษาอาจจะส่งงานที่มอบหมายไม่ทันเวลาที่กำหนดให้ ซึ่งทางมหาวิทยาลัยจะทำการตัดคะแนนตรงจุดนี้ นั้นหมายถึงค่าเฉลี่ยของคะแนนที่จะน้อยลง ซึ่งอาจทำให้ไม่ผ่านเกณฑ์การวัดผลการศึกษาของชุดวิชา

5. การศึกษาผ่านบทเรียนทางการศึกษาระยะทางไกลผ่านดาวเทียมและสื่อเสริม

การศึกษาระยะทางไกลผ่านดาวเทียม หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า ดาวธรรม ดำเนินการโดยมูลนิธิ-ศึกษาระยะเพื่อสิ่งแวดล้อม เป็นสื่อสีขาวที่นำเสนอสาระความรู้เสริมสร้างพัฒนาศีลธรรมทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ซึ่งรู้จักกันดีในนามโรงเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา เป็นสื่อที่นำเสนอถ่ายทอดเรื่องราว ความเป็นจริงของโลกและชีวิต เรื่องราวของกฎแห่งกรรมผ่านเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง (Case Study) และ อีกช่องทางการศึกษา คือ ผ่านระบบสื่อการเรียนออนไลน์ (E-Learning) ซึ่งทางมหาวิทยาลัยได้ผลิตขึ้น อำนวยความสะดวกเพื่อการศึกษาในทุกสถานที่ทั่วโลก โดยใช้ชื่อโฮมเพจว่า <http://www.dou.us>

6. ศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรมผ่านทางโรงเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา

สำหรับนักศึกษาที่ต้องการทำความเข้าใจในวิชากฎแห่งกรรม ขอแนะนำให้นักศึกษาศึกษาระยะ จากโรงเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา ซึ่งเป็นสื่อธรรมะถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียมตั้งแต่วันจันทร์-เสาร์ เวลา 19.30-21.45 น. ตามเวลาประเทศไทย นักศึกษาจะได้รับฟังเรื่องราวกฎแห่งกรรมจากผู้ที่ประสบ เหตุการณ์โดยตรง สามารถไขข้อข้องใจในเรื่องกฎแห่งกรรมแก่นักศึกษาได้ หากพลาดการรับชมในช่วง เวลาดังกล่าวสามารถดูบทวนรายการย้อนหลังได้ในวันต่อไป หรือหากนักศึกษาต้องการมารับฟังในช่วง เวลาถ่ายทอดสดก็สามารถมาได้ในช่วงเวลาดังกล่าว (นักศึกษาสามารถสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับ โครงการศึกษาระยะทางไกลผ่านดาวเทียม หรือวิธีการเข้ารับชมการถ่ายทอดสด ได้ที่ชมรมประสานงาน DOU ตามที่อยู่ที่ท่านสมัครเรียน)

7. การประเมินผลการศึกษา

การศึกษาวិชากฎแห่งกรรม มีการวัดผลด้วยการสอบข้อเขียนทั้งแบบปรนัยและอัตนัย การประเมิน ผลเป็นเพียงวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ทราบว่า นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง กฎแห่งกรรมมากน้อยเพียงไร แต่การศึกษาเป็นการเพิ่มเติมความรู้ของนักศึกษาให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและจะต้องควบคู่ไปพร้อมกับการปฏิบัติ ซึ่งขึ้นอยู่กับนักศึกษาเองว่าจะนำเอาความรู้ที่ได้ไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันอย่างไร

บทที่ 1
ความรู้เบื้องต้น
เรื่องกฎแห่งกรรม

เนื้อหาบทที่ 1

ความรู้เบื้องต้นเรื่องกฎแห่งกรรม

1.1 วัฏวนแห่งชีวิต

1.2 กฎแห่งกรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

1.2.1 ผู้เปิดเผยกรรม

1.2.2 กรรมวิบากเป็นอจินไตย

1.2.3 คำนิยาม ถูก ผิด, ดี ชั่ว, บุญ บาป, คุณ โทษ, ควร ไม่ควร

1.2.4 กฎแห่งกรรมคืออะไร

1.2.5 เกณฑ์ตัดสินกรรมดีและกรรมชั่ว

1.2.6 กรรมอยู่ที่ไหน

1.2.7 สาเหตุการเกิดกรรม

1.2.8 ลักษณะกรรมและการให้ผลของกรรม

1.2.9 ประเภทของกรรมโดยสังเขป

1.2.10 ปฏิปทาให้ถึงความดับแห่งกรรม

1.3 แนวคิดเรื่องกฎแห่งกรรมของลัทธิความเชื่อต่างๆ

1.3.1 นัตถิกทฤษฎี

1.3.2 อกริยทฤษฎี

1.3.3 อเหตุกทฤษฎี

1.4 ประโยชน์ของการศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรม

1. กฎแห่งกรรม คือ กฎแห่งการกระทำและการให้ผลของกรรม กรรมคือการกระทำที่ประกอบด้วยความตั้งใจ หรือเจตนา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กรรมดี กรรมที่ทำแล้วนำสุขมาให้ และกรรมชั่ว กรรมที่ทำแล้วนำทุกข์มาให้ ด้วยความเป็นเหตุเป็นผลรองรับกันอย่างนี้จึงเรียกว่ากฎแห่งกรรม
2. ทุกยุคสมัยนักคิดนักวิจารณ์เจ้าลัทธิหลายๆ ท่าน กล่าวสอนและตีความเรื่องโลก จักรวาล และชีวิตกันไปอย่างหลากหลายไม่ลงรอยกัน เพราะใช้การคาดการณ์ว่าน่าจะเป็นเช่นนั้น เช่นนี้ แต่ว่าพระพุทธรศาสนามุ่งเน้นให้ปฏิบัติขัดเกลากายบรณชฎีกาย วาจา ควบคู่ไปกับจิตใจจนบริสุทธิ์หลุดพ้น เมื่อนั้นความแตกต่างทางความคิดก็จะหมดสิ้นไป
3. สรรพสัตว์ทั้งปวงที่ต่างยังต้องเวียนว่ายตายเกิดไปในภพภูมิต่างๆ เพราะประกอบเหตุเป็นเครื่องพันนาการคือกรรมที่ตนเองได้ตั้งใจกระทำไว้ ไม่ว่าจะป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม
4. การดำเนินชีวิตมีพื้นฐานอยู่ในเรื่องของกรรม ความรู้เรื่องกรรมมีความสัมพันธ์กับทุกอย่างรอบตัว เมื่อเราศึกษาเรื่องกรรมจะทำให้เกิดความเข้าใจจับแง่คิดกับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว ทำให้เราไม่ประมาทและดำเนินชีวิตได้ถูกต้องตามความเป็นจริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักศึกษาทราบว่าพฤติกรรมเช่นไรเป็นกรรมดี เช่นไรเป็นกรรมชั่ว แล้วเลือกประพฤติปฏิบัติแต่กรรมดีเท่านั้น
2. เพื่อให้ให้นักศึกษาทราบถึงแนวความคิดเรื่องกฎแห่งกรรมของลัทธิความเชื่อต่างๆ ที่เป็นมิจฉาทิฎฐิ
3. เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงผลของการทำดีและผลของการทำชั่ว แล้วเลือกทำแต่กรรมดี ละกรรมชั่ว

บทที่ 1

ความรู้เบื้องต้นเรื่องกฎแห่งกรรม

1.1 วัฏวนแห่งชีวิต

“อเนกชาติสังสาร

คหการกั คเวสนโต

คหการก ทิฏฐโฉลิ

สพฺพทา เต ผาสูกา ภคฺคา

วิสงฺขารคตฺ จิตฺตํ

สนฺธาวิสุสฺส อนิพฺพิสฺ

ทฺทุกฺขา ชาติ ปฺนปฺปฺนุ

ปฺนุ เคหํ น กาทฺลิ

คหฺกุฏฺ วิสงฺขตฺ

ตณฺหานํ ขยมชฺฌมคฺา.¹

เราแสวงหาช่างผู้ทำเรือน เมื่อไม่ประสบได้ท่องเที่ยวไปสู่สังสาระ (การเกิด) ไม่ใช่เพียงชาติเดียว ความเกิดบ่อยๆ เป็นทุกข์ แนะนำช่างผู้ทำเรือน เราพบท่านแล้ว ท่านจะทำเรือนอีกไม่ได้ ซีโครงทุกซี่ของท่านเราหักเสียแล้ว ยอดเรือนเราก็รื้อเสียแล้ว จิตของเราถึงธรรมปราศจากเครื่องปรุงแต่งแล้ว เพราะเราบรรลุธรรมเป็นที่สิ้นตัณหาแล้ว”

พุทธวจนะบทนี้ เป็นคำตรัสรับรองจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า ธรรมชาติของสรรพสัตว์เมื่อเกิดแล้วก็ต้องตาย หนีไม่พ้น ซึ่งก็วนเวียนสู่การเกิดการตายกันมาแล้วอย่างมากมาย ไม่ใช่เกิดตายเพียงครั้งเดียวแต่นับไม่ถ้วน เพราะแม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันตสาวก ผู้ทรงฤทธิ์เดช เหาะเหิน เดินอากาศ สามารถจัดกิเลสอาสวะได้ ก็ยังต้องเวียนตายเวียนเกิดอยู่ยาวนาน กว่าจะพ้นจากชีวิตในสังสารวัฏ แม้พบชาติสุดท้ายของท่านเหล่านี้ก็ยังคงต้องเผชิญกับกฎแห่งกรรม อีกทั้งยังทำให้ทราบถึงความมีอยู่ของสังสารคือการเวียนเกิดเวียนตายและผู้ที่สามารถคอยควบคุมบังคับบัญชาให้สรรพสัตว์เวียนว่ายอยู่ในวัฏวนแห่งชีวิตอยู่ตลอดเวลาซึ่งไม่ต่างอะไรกับคุกที่ใช้สำหรับคุมขังนักโทษผู้กระทำความผิดกฎที่กำหนดไว้ เมื่อทำแล้วก็มีผลคือต้องไปรับผลของการกระทำในภพภูมิต่างๆ โดยกรรมของตนที่กระทำไว้จะนำเจ้าของกรรมนั้นไปเกิด ซึ่งไม่อาจหลีกเลี่ยงและไม่อาจเลือกได้ วงจรนี้เรียกว่า **สังสารวัฏ** บางทีก็เรียกว่า **วัฏสงสาร** หรือ **วัฏวนแห่งชีวิต** คือ วงจรชีวิตหลังความตายของสรรพสัตว์ที่เวียนว่ายตายเกิดไปสู่ปรโลก ซึ่งวงจรนี้เองที่เราจะต้องทราบความเป็นมาของมันอย่างถ่องแท้ตามแบบอย่างตามที่พระพุทธองค์ทรงปฏิบัติ สังสารวัฏเป็น

¹ ชรวาวรรค, ขุททกนิกาย คถาธรรมบท, มก. เล่ม 42 ข้อ 21 หน้า 141

วงจรเฉพาะของผู้ที่ยังมีกิเลส มีความพอใจยินดีอยากได้อะไรก็มี มีความยึดติดกับรูปลักษณ์สัมผัส กับ สิ่งของที่ไม่เป็นสาระว่าเป็นสาระของชีวิต ไม่สามารถแยกแยะว่าอะไรคือ ถูกผิด(ผิดคือไม่รู้ว่ามีผิดแต่ทำ เพราะพลาดพลั้ง) ดีชั่ว(ชั่วคือรู้ว่าไม่ดีแต่ก็ทำ) ควรไม่ควร มีวินัจฉัยเสียเพราะถูกกิเลส 3 ตระกูลครอบงำ ก่อให้เกิดความตรึกครุ่นคิดอยู่ในเรื่องกามราคะ ความพยายามทอประกาย เบียดเบียน เป็นเหตุให้จิตฝ่ายอกุศล บังคับบัญชาให้สรรพสัตว์สร้างกรรมทางกาย ทางวาจา ทางใจ¹ โดยมีต้นเหตุคือความทะยานอยากควบคุม ให้สร้างกรรมเพิ่มก่อให้เกิดภพชาติหน้าเวียนเกิดเวียนตายต่อไปไม่รู้จบ² ทำให้เสพคุ้นยึดถือยึดติดเป็น อาสวะหรือตะกอนที่นอนเนื่องอยู่ในกมลสันดาน เปรียบเหมือนการสร้างเรือนต่อเติมตรงนั้นนิดตรงนี้ หน้อยจนเรือนนั้นเต็มไปด้วยโครงสร้างที่ซับซ้อนมากมาย ฉันทใด ผู้ที่ประกอบกรรมดีชั่วไว้มากเท่าไร ผลกรรมก็มากตามไปด้วย ฉันทนั้น

กรรมของแต่ละบุคคลที่สั่งสมกันมาถ้าจะนับเป็นจำนวนก็มากมายมหาศาล เพราะเวียนเกิดเวียน ตายกันมานับภพนับชาติไม่ถ้วน หากนับตั้งแต่เกิดจนตาย สมมติว่าเราทำกรรมทั้งดีและชั่วไว้พันครั้ง วิบากกรรมก็มีพันครั้ง เมื่อกรรมให้ผลครั้งหนึ่งสามารถแผ่ผลเพิ่มขึ้นได้มากมาย³ ยกตัวอย่างเช่น เรา ปลูกกล้าโยหนึ่งต้น เมื่อถึงเวลาออกดอกออกผล ลำไยต้นหนึ่งสมมติว่าให้ผลได้ปีละหนึ่งพันเมล็ด ถ้าอายุของ ต้นลำไยนี้สิบปี ฉะนั้นลำไยต้นนี้จะให้ผลถึงหมื่นเมล็ด นั่นแสดงให้เห็นว่า เราจะต้องรับผลกรรมที่เข้าแถว รออีกจำนวนมาก ยังต้องเวียนเกิดเวียนตายไปในภพ 3 อิกยาวนานมากเช่นกัน ซึ่งหมายความว่า การจะ หลบหนีออกจากวังวนแห่งชีวิตขณะเสวยวิบากกรรมนั้นไม่อาจเป็นไปได้ เพราะยังมีอำนาจกรรมของตน เป็นตัวควบคุม อีกทั้งไม่สามารถให้ใครรับผลกรรมแทนได้ กรรมและผลกรรมเป็นของเฉพาะตน เป็นสิ่ง เทียงแท้แน่นอนที่ผู้ใดกระทำผู้นั้นคือผู้รับ

หากจะหนีออกจากวังวนแห่งชีวิตนี้ จะต้องทำในภพชาติที่เกิดเป็นมนุษย์ และจะต้องได้ฟัง พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วนำมาปฏิบัติอย่างตั้งใจ จนบรรลุมรรคผลนิพพาน เหมือนดังพระ- อนุสิสสที่สามสามารถบรรลุธรรมสิ้นอาสวกิเลสเป็นพระอรหันตสาวกแล้ว จึงไม่ต้องกลับมาเกิดอีกต่อไป เพราะถ้าท่านไม่หมดกิเลส ท่านจะต้องรับผลกรรมปาณาติบาตจากการที่เคยฆ่าคนมา มาก ซึ่งจะทำให้ท่าน ต้องเวียนเกิดเวียนตายอีกยาวนาน และในระหว่างที่เกิดนั้นก็ยังสามารถสร้างกรรมเพิ่มขึ้นได้อีกมากมาย จึงเหมือนปฏิกิริยาลูกโซ่การแตกแยกย่อยอะตอมของระเบิดปรมาณู (ATOMIC BOMB)

ความเชื่อเรื่องภพชาตินี้ภพชาติหน้า ชีวิตหลังความตาย ตายแล้วไม่ขาดสูญ ตายแล้วยังต้อง เวียนตายเวียนเกิดใหม่ เหล่านี้เป็นหลักความเชื่อที่มีความสำคัญและสัมพันธ์ต่อการดำรงชีวิตในภพชาตินี้ ภพชาติหน้าและภพชาติถัดไป ทั้งยังเป็นเหตุปัจจัยกำหนดชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนว่าจะมีความสุขสบาย หรือทุกข์ยาก เพราะเป็นความเชื่อที่ส่งผลต่อการกระทำ สิ่งทีกระทำส่งผลกระทบต่อความเป็นไปของชีวิต

¹ สนิทานสูตร, สังยุตตนิกาย นิทานวรรค มก. เล่ม 26 ข้อ 356 หน้า 430

² ปฐมชนสูตร, สังยุตตนิกาย สคาถวรรค มก. เล่ม 24 ข้อ 167 หน้า 277

³ อรรถกถาบุพเพนิวาสานุสติญาณนิตเทส, ขุททกนิกาย ปฏิสัมภีทามวรรค, มก. เล่ม 68 หน้า 993

ให้พลิกผันไปในทิศทางที่ผู้นั้นได้กำหนดเอง เพราะว่าสัตว์โลกมีความเป็นอยู่และเป็นไปตามกรรม¹ ทำอย่างไรได้คือน้อยนั้น ทำดีก็ได้รับผลดีมีสุขสบาย ทำชั่วก็ได้รับผลชั่วเป็นทุกข์ยากแค้นแสนลำบาก² เหมือนปลูกต้นถั่วได้ผลเป็นถั่ว ปลูกงาก็ได้ผลเป็นงา ไม่ใช่ปลูกต้นถั่วแต่ได้ผลเป็นงา

ความเป็นมาของคำว่า สังสารวัฏ หรือวัฏสงสาร เป็นการประกอบคำเพื่อให้เกิดความหมายที่เด่นชัดเข้าใจง่ายสำหรับคนรุ่นหลัง แต่เดิมจะใช้ คำว่า สังสาร หรือวัฏฏะ เฉพาะคำใดคำหนึ่ง ภายหลังจึงใช้คำทั้งสองควบกัน แต่ยังคงความหมายเดิม แปลว่า การท่องเที่ยวไป การเดินทาง การหมุนเวียน หมายถึง การท่องเที่ยวไป การเดินทางไกล การเวียนเกิดเวียนตายจากภพนี้ไปสู่ภพหน้าและภพต่อไป เวียนว้ายตายเกิดไปจนกว่าจะดับกิเลสหมดสิ้น ตัวอย่างเช่น ชาตินี้เกิดเป็นมนุษย์ เมื่อละโลกไปเกิดในสุคติภูมิ แต่เมื่อหมดอายุของชาวสวรรค์ ก็ต้องจุติบังเกิดใหม่ทันที อาจจะมาเกิดเป็นมนุษย์อีก หรือไม่ก็อาจจะพลัดไปเกิดในทุคติภูมิ อย่างนี้เรียกว่า เวียนว้ายตายเกิด เวียนเกิดเวียนตายไปเรื่อยๆ ซ้ำไปซ้ำมาไม่ขาดสาย ซึ่งไม่ใช่เรื่องที่น่าปรารถนา เพราะพระพุทธองค์ตรัสว่า “สัตว์เวียนว้ายไปยังสังสาร ย่อมไม่หลุดพ้นจากทุกข์ และทุกข์เป็นภัยใหญ่คุกคามเขา”³ ปัจจุบันภาษาไทยเอาคำว่า สังสาร มาใช้เป็นคำว่า สงสาร ซึ่งให้ความหมายที่ผิดแผกแตกต่างไปจากความหมายเดิมมาก เป็นคำที่ใช้แสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่นที่ประสบทุกข์ เช่น “ได้โปรดเถอะ สงสารกันหน่อยได้ไหม” จึงควรทำความเข้าใจคำว่า สังสารให้ดีจะได้ไม่เห็นผิดพลาดคลาดเคลื่อนซึ่งอาจจะมีผลต่อการกระทำผิดได้ เหมือนองศาที่จุดเริ่มต้นเบี่ยงเบนผิดไปเพียงเลี้ยวแต่เมื่อห่างไกลมากเข้าค่าองศาจะเบี่ยงเบนมากขึ้นไปเรื่อยๆ

เมื่ออ่านตำราทางพระพุทธศาสนา มักจะพบคำว่า สัตว์⁴ เสมอๆ คำนี้ แปลว่า ผู้ติดข้องพอใจ ยินดีอยู่ในชั้น 5 คือ รูปชั้น เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น และวิญญาณชั้น หมายถึง สิ่งมีชีวิตที่มีกายและวิญญาณ ได้แก่ มนุษย์ เทวดา พรหม มาร เปรต อสุรกาย ดิรัจฉาน และสัตว์นรก ทั้งหมดนี้เรียกรวมว่าหมู่สัตว์โลก ฉะนั้นเมื่อนักศึกษาพบคำนี้ก็ให้ทราบว่าเป็นคำกลางๆ ไม่เจาะจงแต่เพียงสัตว์เดรัจฉาน

การสืบค้นหาจุดกำเนิดเริ่มต้นของสังสารจนถึงวันสิ้นสุดนั้น ไม่ใช่สิ่งที่จะกำหนดหากันได้ง่ายๆ เพราะตราปัดที่สรรพสัตว์ยังมีวิชาคือไม่รู้ดับบังปิดกั้นความรู้จริงเอาไว้ ตรานั้นกิเลสตัณหาคือความเศร้าหมองเพราะความทะยานอยากก็จะไม่สิ้นสุด การเวียนเกิดเวียนตายของแต่ละชีวิตก็ยังคงดำเนินต่อไป ปัจจุบันศาสตร์สมัยใหม่ต้องการค้นพบสิ่งอื่นนอกเหนือจากโลกของเราด้วยการเดินทาง แนวความคิดนี้เคยเกิดขึ้นมาแล้วในสมัยพุทธกาล กล่าวคือ โรहितัสสเทพบุตร อดีตเคยเป็นฤาษีมีฤทธิ์ พยายามค้นหาที่สุดของโลกตลอดชีวิตถึงร้อยปี ไม่หยุดพักดื่มกินขับถ่าย ฤาษีท่านนี้สามารถย่างเท้าก้าวหนึ่งจากขอบมหาสมุทรทิศตะวันออกไปจรดขอบมหาสมุทรทิศตะวันตกแต่ที่สุดแล้วก็ไม่สามารถทำได้สำเร็จเพราะจบ

¹ สัมปสาทนียสูตร, ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค, มก. เล่ม 15 ข้อ 89 หน้า 202

² จุลลันนทีชชาดก, ขุททกนิกาย ชาดก, มก. เล่ม 57 ข้อ 294 หน้า 389

³ ปฐมชนสูตร, สังยุตตนิกาย สคาถวรรค, มก. เล่ม 24 ข้อ 167 หน้า 277

⁴ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. 9, ราชบัณฑิต), คำวัด 5, (กรุงเทพฯ : เลียงเชียง, 2546), หน้า 115

สิ้นชีวิตเสียก่อน เทพบุตรท่านนี้จึงทูลถามเรื่องจะอย่างไรจึงไม่เกิด แก่ เจ็บ ตาย การจุติ การอุปบัติ และสามารถบรรลุที่สุดโลกด้วยการเดินทางได้หรือไม่ พระพุทธองค์ตรัสตอบเทพบุตรนั้นว่า¹

ดูก่อนผู้มีอายุ ณ โอกาสใดบุคคลไม่เกิด ไม่แก่ ไม่ตาย ไม่จุติ ไม่อุปบัติ เราไม่เรียกโอกาสนั้นว่าที่สุดของโลก ที่ควรรู้ ควรเห็น ควรบรรลุ ด้วยการเดินทาง หากเรายังไม่บรรลุถึงที่สุดของโลกแล้ว จะไม่กล่าวถึงการกระทำที่สุดทุกข์ แต่เราบัญญัติโลก เหตุให้เกิดโลก การดับของโลก และทางให้ถึงความดับโลก ในเรือนร่าง มีประมาณวาหนึ่งนี้ และพร้อมทั้งสัญญา พร้อมทั้งใจครอง

แต่ไหนแต่ไรมา ยังไม่มีใครบรรลุถึงที่สุดโลกด้วยการเดินทางและเพราะที่ยังบรรลุถึงที่สุดโลกไม่ได้ จึงไม่พ้นไปจากทุกข์ เหตุนั้นแลคนมีปัญญาดี รู้แจ้งโลกถึงที่สุดโลกได้ อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว รู้ที่สุดโลกแล้วเป็นผู้สงบแล้ว จึงไม่หวังโลกนี้และโลกอื่น

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสอุปมาเปรียบเทียบความยาวนานของการเวียนเกิดเวียนตายกับเหตุการณ์หรือสิ่งต่างๆ ที่เราประสบไว้ใน อนมตคคสังยุต² ดังนี้

1. ทรงอุปมาว่า เปรียบเสมือนบุรุษตัดหญ้า ท่อนไม้ กิ่งไม้ ใบไม้ ในชมพูทวีป³นี้ มารวมกันแล้วทำให้เป็นมัดๆ ละ 4 นิ้ว โดยสมมติว่า มัดนี้เป็นมารดาของเรา มัดนี้เป็นมารดาของมารดาของเรา โดยลำดับนับจนหมด แต่ก็ไม่สามารถนับมารดาของมารดาแห่งบุรุษนั้นได้หมดสิ้น
2. ทรงอุปมาว่า เปรียบเสมือนบุรุษคนหนึ่งปั้นดินทั้งแผ่นดินเป็นก้อนเล็กๆ เท่าเม็ดกระเบาจนหมดแล้วนับดินก้อนที่หนึ่งแทนบิดา นับดินก้อนต่อๆ มาแทนบิดาของบิดา ไปเรื่อยๆ จนดินหมดก็ยังไม่สามารถนับบิดาของบิดาแห่งบุรุษนั้นได้หมดสิ้น
3. ทรงอุปมาว่า เปรียบเสมือนน้ำตาที่หลั่งออกเพราะร้องไห้เสียใจกับการสูญเสียมารดา บิดา พี่น้อง ญาติมิตร บุตรธิดา ความเสื่อมโทรมสมบัติ เจ็บปวดเพราะโรคภัย นั้นมีจำนวนมากกว่าน้ำในมหาสมุทรทั้ง 4
4. ทรงอุปมาว่า เปรียบเสมือนน้ำนมของมารดาที่ดื่มมาแล้ว ยังมีมากกว่าน้ำในมหาสมุทรทั้ง 4

¹โรหิตัสสสูตร, สังยุตตนิกาย สคาถวรรค, มก. เล่ม 24 ข้อ 298 หน้า 382

²อนมตคคสังยุต, สังยุตตนิกาย นิทานวรรค, มก. เล่ม 26 ข้อ 421-455 หน้า 506-532

³ชมพูทวีป เป็นหนึ่งในทวีปทั้ง 4 อันเป็นภพภูมิมนุษย์ของพวกเรา ตั้งอยู่ตรงไหล่ภูเขาหิมาลัยทางทิศใต้

5. ทรงอุปมาว่า ภูเขาหินแท่งทึบที่มีความกว้าง ยาว สูง อย่างละ 1 โยชน์ ทุกๆ 100 ปี มีบุรุษนำผ้าบางเบามาลูบจนภูเขาสีกราบเรียบ ความพยายามนี้ยังเร็วกว่าซึ่งความยาวของกัปหนึ่ง
6. ทรงอุปมาว่า เปรียบเสมือนเมืองที่ล้อมด้วยกำแพงเหล็กมีขนาด กว้าง ยาว สูง อย่างละ 1 โยชน์ บรรจุเต็มด้วยเมล็ดพันธุ์ผักกาด ทุกๆ 100 ปี บุรุษพึงหยิบเมล็ดพันธุ์ผักกาดออกจากเมือง 1 เมล็ดจนหมด เพราะความพยายามนี้ยังเร็วกว่าความยาวนานของกัปหนึ่ง
7. ทรงอุปมาว่า เปรียบเสมือนพระสาวก 4 รูป แต่ละรูปมีอายุยืนครบ 100 ปี สามารถระลึกชาติได้วันละแสนกัป แม้ระลึกชาติทุกวันจนครบอายุ 100 ปี ก็ยังระลึกชาติได้ไม่หมดสิ้น
8. ทรงอุปมาว่า เปรียบเสมือนเม็ดทรายที่มีในแม่น้ำคงคาตั้งแต่ต้นสายจนสุดที่ปากอ่าวลงมหาสมุทร แต่กัปที่ผ่านมาแล้วนั้นมีจำนวนมากกว่าเม็ดทรายที่มีอยู่ในแม่น้ำคงคา
9. ทรงอุปมาว่า เปรียบเสมือนบุคคลโยนท่อนไม้ขึ้นบนอากาศ บางครั้งโคนตกลงถึงพื้นก่อน บางครั้งปลายตกลงถึงพื้นก่อน และบางครั้งตกลงทางขวาง ฉันทิเด ชีวิตของสัตว์ที่เวียนตายเวียนเกิดก็ไม่แน่นอน ฉันทินั้น บางชาติเกิดเป็นมนุษย์ บางชาติเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน
10. ทรงอุปมาว่า เปรียบเสมือนบุคคลเวียนตายเวียนเกิดตลอด 1 กัป¹ เมื่อนำโครงกระดูกมากองรวมกัน กองกระดูกนั้นใหญ่เท่าภูเขาเวปุลละนี้ ก็ไม่พียงหมดไป
11. ทรงอุปมาว่า เปรียบเหมือนโลหิตของบุคคลที่ไหลออกจากการถูกตัดศีรษะขณะที่เกิดเป็นมนุษย์บ้าง สัตว์เดรัจฉานบ้าง ยังมีจำนวนมากกว่าน้ำในมหาสมุทรทั้ง 4
12. ทรงอุปมาว่า เปรียบเสมือนการหาสัตว์ที่ไม่เคยเกิดมาเป็นมารดา มีใช้หาได้ง่าย เคยเกิดเป็นกันมาแล้วทุกอย่าง ฉะนั้นจึงเป็นการยากที่จะหาสัตว์ที่ไม่เคยเกิดเป็นมารดา
13. ทรงอุปมาว่า เปรียบเสมือนการหาสัตว์ที่ไม่เคยเกิดมาเป็นบิดา กล่าวคือ เคยเกิดเป็นกันมาแล้วทุกอย่าง ฉะนั้นจึงเป็นการยากที่จะหาสัตว์ที่ไม่เคยเกิดเป็นบิดา
14. ทรงอุปมาว่า เปรียบเสมือนการหาสัตว์ที่ไม่เคยเกิดมาเป็นพี่ชายน้องชาย มีใช้หาได้ง่าย เคยเกิดเป็นกันมาแล้วทุกอย่าง ฉะนั้นจึงเป็นการยากที่จะหาสัตว์ที่ไม่เคยเกิดเป็นพี่ชายน้องชาย
15. ทรงอุปมาว่า เปรียบเสมือนการหาสัตว์ที่ไม่เคยเกิดมาเป็นพี่สาวน้องสาว มีใช้หาได้ง่าย เคยเกิดเป็นกันมาแล้วทุกอย่าง ฉะนั้นจึงเป็นการยากที่จะหาสัตว์ที่ไม่เคยเกิดเป็นพี่สาวน้องสาว
16. ทรงอุปมาว่า เปรียบเสมือนการหาสัตว์ที่ไม่เคยเกิดมาเป็นลูกชาย มีใช้หาได้ง่าย เคยเกิดเป็นกันมาแล้วทุกอย่าง ฉะนั้นจึงเป็นการยากที่จะหาสัตว์ที่ไม่เคยเกิดเป็นลูกชาย
17. ทรงอุปมาว่า เปรียบเสมือนการหาสัตว์ที่ไม่เคยเกิดมาเป็นลูกสาว มีใช้หาได้ง่าย เคยเกิดเป็นกันมาแล้วทุกอย่าง ฉะนั้นจึงเป็นการยากที่จะหาสัตว์ที่ไม่เคยเกิดเป็นลูกสาว

¹ กัป คือ ระยะเวลาความเป็นไปของโลก 4 ช่วง นับเป็น 1 กัป เริ่มตั้งแต่ กำเนิดโลก โลกตั้งอยู่ โลกถูกทำลาย โลกว่างเปล่า

ดังที่พระพุทธองค์ตรัสอุปมายกตัวอย่างมากมาย จากการศึกษาพบว่า กระบวนการหรือองค์ประกอบที่ทำให้เกิดสังสารวัฏนั้น คือ

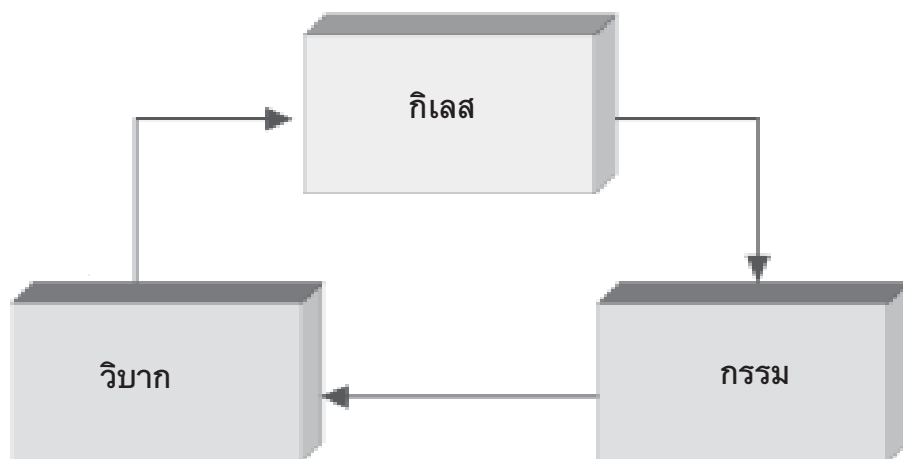
กิเลส แปลว่า ความเศร้าหมอง หมายถึง ความชั่วที่แฝงอยู่ในความรู้สึกนึกคิด ทำให้จิตใจขุ่นมัวไม่บริสุทธิ์ เมื่อถูกกิเลสครอบงำทำให้สัตว์นั้นไม่เป็นตัวของตัวเองตกอยู่ภายใต้การครอบงำของกิเลส ควบคุมบังคับสัตว์ให้ไปสร้างไปทำสิ่งต่างๆ ได้แก่ **กิเลสสาม** หมายถึง ความชั่วที่แฝงอยู่ในใจผลักดันให้ทำสิ่งที่ผิดเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ปรารถนา และ**วัตถุสาม** หมายถึง วัตถุอันน่าใคร่น่าปรารถนามี 5 อย่าง คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส

กรรม แปลว่า การกระทำ หมายถึง การกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ ทั้งดีและชั่ว

วิบาก แปลว่า ผลที่เกิดขึ้น หมายถึง ผลแห่งกรรม

บางทีก็ใช้ว่า **ไตรวัฏฏ์** หมายถึง การเวียนเกิดเวียนตายเพราะเหตุปัจจัย 3 ประการ ซึ่งพระองค์อุลลิมลาได้ยืนยันเรื่องไตรวัฏฏ์นี้อย่างชัดเจนว่า “เมื่อครั้งที่เราเป็นโจร ถูกกิเลสครอบงำ จึงทำกรรมชั่วไว้มาก ซึ่งจะต้องไปรับผลกรรมนั้นในทุคติภูมิยาวนาน แต่เพราะได้รับการแนะนำสั่งสอนจากพระพุทธองค์ จึงทำให้สิ้นกิเลสหลุดพ้นจากสังสารวัฏนี้ ไม่หวนกลับมาสู่การเกิดและการตายอีกต่อไป”¹ จากตรงจุดนี้ แสดงให้ทราบว่า กิเลสคือต้นเหตุที่ควบคุมให้เกิดการกระทำทางกาย วาจา และใจ เมื่อประกอบกรรมแล้ว มีผลกรรมทันทีไม่ว่าจะมากหรือเล็กน้อย เหมือนไม้ขีดเพียงก้านเดียวแต่สามารถเผาผลาญทั้งเมืองได้

แผนผังไตรวัฏฏ์

¹ อังคฺลิมาลสูตร, มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก, มก. เล่ม 21 ข้อ 534 หน้า 152

รูปแบบการถือกำเนิดกายหยาบของสรรพสัตว์ที่พระพุทธองค์ตรัสไว้มีอยู่ด้วยกัน 4 แบบ โดยกรรมจำแนกให้ถือกำเนิดแบบต่ำต่อย่อยคุณภาพ หรือให้ถือกำเนิดแบบละเอียดอ่อนมีคุณภาพ¹ ได้แก่

1. แบบชลาพุชะ คือ ถือกำเนิดในครรภ์
2. แบบอัมตชะ คือ ถือกำเนิดในฟองไข่
3. แบบสังเสทชะ คือ ถือกำเนิดในเหงื่อโคล ของเน่าเสีย ของโสโครก
4. แบบโอปปาติกะ คือ ถือกำเนิดแล้วเติบโตทันที

เมื่อเหล่าสัตว์ถือกำเนิดตามรูปแบบโดยจำแนกไปตามกรรมของตนแล้ว ระหว่างการดำรงชีวิตยังประกอบกรรมมากมายทั้งดีและชั่วสลับกัน เมื่อละโลกแล้วจะแยกขอบเขตภพภูมิที่รองรับการเวียนเกิดเวียนตายของสรรพสัตว์ในสังสารวัฏออกเป็น 2 คติ คือ

1. สุกตภูมิ คือ สถานที่รองรับผู้ที่กระทำความดี มีความเป็นอยู่สุขสบายทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ผู้ที่จะมาบังเกิดในภพภูมินี้จะต้องเป็นสัมมาทิฐิบุคคล² คือ มีความเห็นถูกในเรื่องกฎแห่งกรรม มีจิตใจสูงส่งเป็นกุศลธรรม จึงชักนำไปประกอบกุศลกรรม 3 ทาง ได้แก่ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ เมื่อละโลกด้วยอานิสงส์ผลบุญที่ประกอบไว้ขณะมีชีวิต จะไปบังเกิดอยู่ในสุกตภูมิ ได้แก่ มนุษย์ภูมิ เทวภูมิ แต่ก็ยังเป็นภพภูมิของสัตว์ที่ยังไม่สิ้นกิเลสยังต้องเวียนเกิดเวียนตาย ซึ่งอาจจะพลาดพลั้งเผลอสติทำกุศลกรรมได้ แต่ถ้าว่าสามารถทำลายกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นได้ก็จะเข้าสู่พระนิพพาน ไม่ต้องหวนกลับมาเกิดในภพ 3 คือ กามภพ รูปภพ อรูปภพ อีกต่อไป กิเลสไม่สามารถครอบงำ กรรมที่รอส่งผลจำนวนมากก็ไม่สามารถให้ผลได้อีกต่อไป เพราะกิเลสจะครอบงำได้เฉพาะสัตว์ที่บังเกิดในภพ 3

พระพุทธองค์ตรัสว่า แม้จะได้บังเกิดเป็นมนุษย์ เทวดา แล้วก็ตาม แต่การจะได้กลับมาเกิดในสุกตภูมิเช่นนี้อีกยากมาก และก็มีน้อยมาก ทรงอุปมาดังต่อไปนี้ คือ

- ทรงอุปมา สัตว์ที่จะได้เกิดเป็นมนุษย์ เปรียบเหมือนฝูงในเล็บมือมีปริมาณน้อยกว่าฝูงนั้งแผ่นดิน ฉนใด สัตว์ที่จะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ย่อมมีน้อยเหมือนฝูงในเล็บมือ ส่วนสัตว์ที่จะไปเกิดในอบายมีมากเหมือนฝูงนั้งแผ่นดิน ฉนนัน³

- ทรงอุปมา มนุษย์และเทวดาจะจุติกลับมาเกิดเป็นมนุษย์และเทวดาอีกนั้นมีน้อย เหมือนฝูงในเล็บมือ แต่มนุษย์และเทวดาที่จุติแล้วไปบังเกิดในอบายภูมิมีมากกว่า เหมือนฝูงนั้งแผ่นดิน⁴

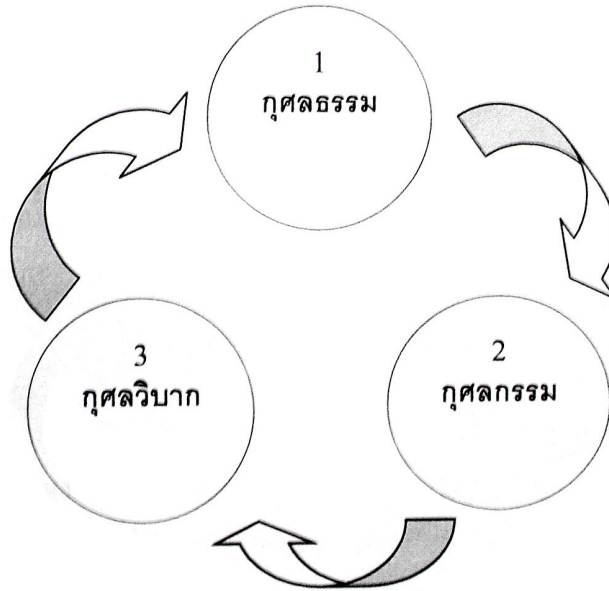
¹ จุฬกัมมวิภังคสูตร, มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์, มก. เล่ม 23 ข้อ 580 หน้า 251

² สามัญญผลสูตร, ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค, มก. เล่ม 11 ข้อ 137 หน้า 332

³ นขลิขสูตร, สังยุตตนิกาย นิทานวรรค, มก. เล่ม 26 ข้อ 663 หน้า 727

⁴ อามกัณฐเปยยาล, สังยุตตนิกาย มหาวรรค, มก. เล่ม 31 ข้อ 1792 หน้า 503

แผนผังไตรวัฏฏ์ของผู้มีความเห็นถูก

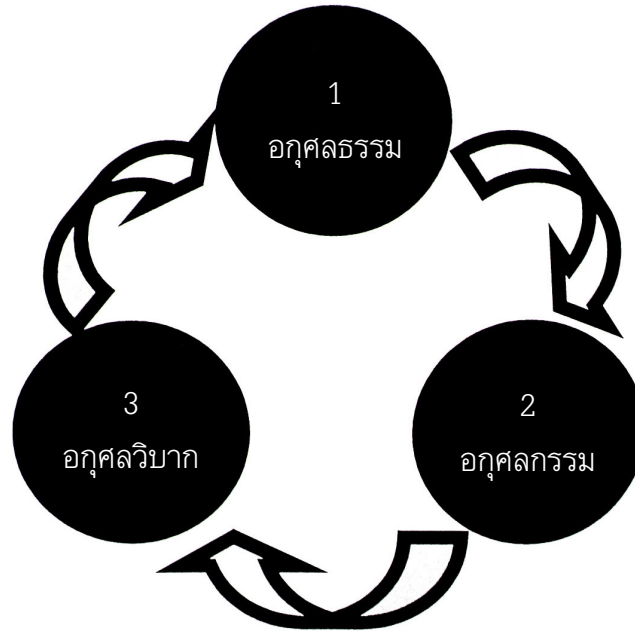
2. ทุกคติภูมิ คือ สถานที่อยู่ของผู้ที่กระทำความชั่ว มีความเป็นอยู่ทุกข์ยากทั้งในโลกนี้และโลกหน้า กล่าวคือ ผู้ที่จะมาบังเกิดในภพภูมินี้จะต้องเป็นมิถิลาปฏิสนธิบุคคล¹ คือ มีความเห็นผิดในเรื่องกฎแห่งกรรม มีจิตใจตกต่ำเป็นอกุศลกรรม จึงชักนำไปประกอบอกุศลกรรม 3 ทาง ได้แก่ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ เมื่อละโลก ด้วยอานิสงส์ผลบาปที่ประกอบไว้ขณะมีชีวิต จึงได้มาบังเกิดอยู่ในทุกคติภูมิ คือ อบายภูมิ 4 ได้แก่ นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นภพภูมิที่เสวยวิบากกรรมชั่วล้วนๆ นับว่าเป็น สัตว์อภัพประเภทหนึ่ง ไม่สามารถบรรลุคุณธรรมความดีทั้งเบื้องต้นและเบื้องสูงได้ ไม่สามารถเห็นแจ้งใน อริยสัจ 4 คือ ทุกข์ เหตุเกิดทุกข์ ความดับทุกข์ และวิธีปฏิบัติเพื่อการดับทุกข์

พระพุทธองค์ตรัสว่า สัตว์เหล่านี้เมื่อไปบังเกิดในอบายภูมิแล้วยากที่จะกลับมาเป็นมนุษย์ ทรงอุปมาว่า ทุกข์ร้อยปีๆ เต่าดาบอดตัวหนึ่งจะโผล่หัวสวมเข้าพอดีกับบ่วงขนาดเท่าหัวของตนที่ลอยอยู่ ณ จุดใดจุดหนึ่งในมหาสมุทร²

¹ สามัญญผลสูตร, ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค, มก. เล่ม 11 ข้อ 137 หน้า 332

² ปฐมฉิคคผลสูตร, สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค, มก. เล่ม 31 ข้อ 1743 หน้า 475

แผนผังไตรวัฏฏ์ของผู้มีความเห็นผิด

นับจากวันที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้บรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ จนถึงวันดับขันธปรินิพพาน ตลอดระยะเวลา 45 ปี ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อสัตว์โลก ทรงทำหน้าที่ยอดกัลยาณมิตรแนะนำ สั่งสอนให้สัตว์โลกทั้งหลายรู้จักเป้าหมายสูงสุดของชีวิต หมู่สัตว์จำนวนมากที่ได้เข้าเฝ้าต่อเบื้องพระพักตร์ ได้ฟังธรรมจากพระพุทธองค์ด้วยความไตร่ตรองพิจารณา แล้วนำมาปฏิบัติอย่างใส่ใจ ด้วยเหตุนี้จึง ทำให้มีพยานในการตรัสรู้ธรรมคือพระอรหันตบุคคคลเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากที่สามารถตัดวัฏวนแห่งชีวิตในสังสารวัฏของตนเองให้ลดน้อยลง ย่นย่อระยะทางเข้าใกล้สู่พระนิพพานมากยิ่งขึ้น อันได้แก่ ¹

พระโสดาบัน 2 ระดับ ท่านจะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีกเพียงชาติเดียว หรืออีกไม่เกิน 7 ชาติ ก็สามารถทำลายอาสวกิเลสหมดสิ้น เพราะท่านละกิเลสสังโยชน์เบื้องต่ำ 3 ประการ คือ ลักกายทิฏฐิ (ความเห็นเป็นเหตุถือตัวตน) วิจิกิจฉา (ความเคลือบแคลงสงสัยในกุศลธรรม) สัมพัตปรามาส (ความยึดถือเพียงศีลพหุพัตก็หลุดพ้นได้)

¹ สัมปสาทนียสูตร, ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค, มก. เล่ม 15 ข้อ 85 หน้า 197

พระสกทาคามี ท่านจะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีกเพียงชาติเดียวก็จะทำลายอาสวกิเลสได้หมดสิ้น เพราะท่านละกิเลสสังโยชน์เบื้องต่ำ 3 ประการ และกำจัดราคะ โทสะ โมหะ ให้เบาบาง

พระอนาคามี 5 ระดับ ท่านจะไม่ต้องกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีก เพราะท่านละกิเลสสังโยชน์เบื้องต่ำ 5 ประการ และละสังโยชน์เบื้องสูง 2 ประการ คือ กามราคะ(กำหนดในกิเลสกาม) และปฏิฆะ(ความขุ่นเคือง) เมื่อละโลกแล้วจะไปบังเกิดเป็นพรหมชั้นสุทธาวาสและปรินิพพานในพรหมโลกนั้นเลย

พระอรหันต์ คือ พระอริยบุคคลชั้นสูงสุด การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารของท่านจบสิ้นลงแล้ว กรรมและวิบากทั้งปวงที่รอส่งผลในอนาคตกาลยุดิแล้ว กิเลสอาสวะยุติการครอบงำบังคับบัญชา เพราะที่ท่านดำรงอยู่ในสภาวะที่ดับสิ้นแห่งกิเลสอาสวะ นั่นคือ พระนิพพาน

ดังนั้น สังสารวัฏเป็นเรื่องที่มนุษย์ทุกเชื้อชาติ ศาสนา และเผ่าพงศ์วงศ์ตระกูล ต้องศึกษาทำความเข้าใจ ไม่รู้ไม่ได้ เพราะถ้าไม่รู้ การดำเนินชีวิตจะไม่ปลอดภัยจากกิเลสอกุศล เมื่อเข้าใจเรื่องสังสารวัฏจะให้เห็นช่องทางปฏิบัติเพื่อนำพาตนเองไปสู่ทางหลุดพ้นยกตนออกจากกองทุกข์ ถือว่าเป็นโอกาสที่เกิดขึ้นได้ยากสำหรับการได้เกิดเป็นมนุษย์อย่างเราท่านทั้งหลาย เพราะเป็นสภาวะเดียวที่เหมาะสมต่อการสร้างกรรมได้เต็มที่ ไม่ว่าจะกรรมดี หรือกรรมชั่ว มนุษย์โลกจึงเปรียบเสมือนศูนย์กลางแห่งการทำความดี กรรมชั่วทั้งปวง เนื่องจากมนุษย์มีรูปร่างแข็งแรงทรหดอดทนเหมาะแก่การสร้างกรรมอันเป็นเสบียงสำหรับการเดินทางในสังสารวัฏ ถ้าสร้างกรรมดีก็เสวยสุขในสุคติภูมิยาวนาน แต่บุญกุศลที่สั่งสมไว้ก็หมดได้หากไม่หมั่นสร้างบุญเพิ่มเติม ถ้าสร้างกรรมชั่วก็เสวยทุกข์ในทุคติภูมิยาวนานเช่นกัน และบาปอกุศลที่สั่งสมไว้ก็มีสิทธิ์จะหมดได้เช่นกัน ถ้าไม่สร้างบาปเพิ่มเติม

1.2 กฎแห่งกรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

1.2.1 ผู้เปิดเผยกรรม

ในตอนต้นของบทที่ 1 ได้ยกพุทธพจน์ที่พระพุทธองค์ตรัสอุทานว่า ได้ทรงค้นพบทรงทอดพระเนตรเห็นศัตรูที่แท้จริงของหมู่สัตว์ ผู้บังการอยู่จากหลังบังคับบัญชาหมู่สัตว์ด้วยเครื่องมือคือกิเลส เป็นเหตุให้สร้างกรรมอันเป็นผลทำให้ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่นาน พระองค์ทอดพระเนตรเห็นวงจรสังสารวัฏในวันตรัสรู้ธรรม เพราะทรงบรรลุวิชา 3 ดังนี้

ปฐมยาม ยามต้นแห่งราตรี บรรลุวิชาที่ 1 ปุพเพนิวาสานุสติญาณ คือ ระลึกชาติหนหลังของพระพุทธองค์เอง(อดีตตั้งสัจญาณ) ตรวจสอบอดีตชาติด้วยธรรมจักษุ จึงได้รู้ว่าเคยเวียนเกิดเวียนตายมาแล้วนับไม่ถ้วน เคยเกิดมาแล้วทุกอย่างตั้งแต่ยากจนถึงพระราชชา ถ้าจะเอากระดูกมากองรวมกันมีมากกว่าภูเขาเสียดีก หรือเอาเลือดที่หลังไหล น้ำตาที่นองหน้ามารวมกัน ก็ยังมีมากกว่าน้ำในมหาสมุทร

มัชฌิมยาม ทามกลางแห่งราตรี บรรลุนิชาที่ 2 จตุปบาทญาณ คือ กำหนดรู้การจติและการอุบัติของสัตว์ทั้งหลาย ทรงเห็นการไปเกิดมาเกิดการเวียนตายเวียนเกิดของสรรพสัตว์ด้วยธรรมจักขุว่าเป็นไปตามกรรม ทำให้ถือกำเนิดต่างกัน บ้างถือกำเนิดต่ำทราวมเป็นสัตว์เดรัจฉานก็มี เปรตอสุรกายก็มี มีผิวพรรณหยาบ ทุกข์ยากลำบากในการดำรงชีวิต บ้างตัวถือกำเนิดประณีต เป็นมนุษย์ก็มี เทวดาก็มี มีผิวพรรณดีอ่อนละมุน มีความเป็นอยู่ดี งาม ตรงจุดนี้เองที่พระพุทธองค์ทรงรู้แจ้งเรื่องราวกฎแห่งกรรมของหมู่ทรงทอดพระเนตรเห็นว่ากรรมคือเบื้องหลังที่จำแนกหมู่สัตว์ให้มีความแตกต่างกัน ยิ่งแตกต่างกันมากเท่าไรยิ่งทำให้เกิดความขัดแย้งกันทางความคิด คำพูด การกระทำ

ปัจฉิมยาม ที่สุดแห่งราตรี บรรลุนิชาที่ 3 อาสวัคชฌญาณ คือ ทำลายอาสวัคชฌของพระองค์ให้หมดสิ้นไป บรรลุนุตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ที่ 4 แห่งภัทรกัปนี้ ทรงเป็นสัพพัญญู เป็นที่พึ่งพิงแห่งสัตว์โลก ทรงอาศัยพระมหากรุณาธิคุณต่อหมู่สัตว์ นำมาบอกเล่าให้ฟังว่า ชีวิตหลังความตายยังมีภพชาติเกิดขึ้น เพราะกรรมและการให้ผลแบ่งแยกหมู่สัตว์ไปนรกบ้างไปสวรรค์บ้าง ทำอย่างไรจึงไปนรก ทำอย่างไรจึงไปสวรรค์ ทรงบอกหมดไม่ปิดบังไม่หวงความรู้ เพราะว่าตลอด 20 อสงไขยกับกับเศษอีกแสนกัป ทรงบำเพ็ญเพียรมุ่งตรงต่อหนทางการตรัสรู้อรินัย 4 ประการ เพื่อยกตนและหมู่สัตว์ให้หลุดพ้นจากวงจรสังสารวัฏนี้

เวลากลางคืนสมัยโบราณแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ช่วงละ 4 ชั่วโมง เพื่อให้เกิดความเข้าใจจึงต้องเทียบกับเวลาปัจจุบัน ดังนี้

ปฐมยาม	เวลาโดยประมาณ	18.00-22.00 น.	
มัชฌิมยาม	เวลาโดยประมาณ	22.00-02.00 น.	
ปัจฉิมยาม	เวลาโดยประมาณ	02.00-06.00 น.	

1.2.2 กรรมวิบากเป็นอจินไตย

กรรมและการให้ผลของกรรมเป็นอจินไตย เป็นเรื่องที่เสขบุคคล คือ บุคคลที่ยังต้องศึกษาเพื่อ การหลุดพ้น และปุถุชนธรรมดาไม่ควรคิดด้วยสติปัญญาของตน เพราะเรื่องกฎแห่งกรรมมีกลไกที่ซับซ้อนอย่างมาก ไม่อาจแยกแยะด้วยตาเปล่าหรือการคิดเชิงเหตุผลโดยมีสมมติฐานจากการคาดการณ์เอาทฤษฎีโน้มน้าวมาสงทฤษฎีนี้ คิดกันไม่รู้จบ ท่านนี้คิดอย่างนี้แต่ท่านอื่นคิดอีกอย่าง ความเห็นไม่ตรงกัน บางท่านคิดจนตายก็ยังหาข้อสรุปไม่ได้ การเห็นกรรมวิบากจะต้องอาศัยเครื่องมือเฉพาะคือธรรมจักขุ ที่ทำให้เกิดญาณหยั่งรู้เห็นอย่างแจ่มแจ้งเรื่องในอดีตชาติ(อดีตตังสญาณ) ปัจจุบันชาติ(ปัจจุปปันนังสญาณ) อนาคต(อนาคตังสญาณ) และญาณกำหนดรู้ว่าสัตว์ทั้งหลายต้องเป็นไปตามกรรม(ยถากัมมุปคญาณ) ซึ่งมีแต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้นที่ตรัสรู้เรื่องนี้ได้จึงเป็นพุทธวิสัย พระองค์ตรัสบอกผู้ที่กำลังคิดหรือกำลัง

จะคิดเรื่องกฎแห่งกรรมนี้ว่า “วิบากแห่งกรรม เป็นอนิจนิตยไม่ควรคิด ผู้ที่คิด ก็จะมีส่วนแห่งความเป็น บ้ำ ได้รับความลำบากเปล่า”¹

1.2.3 คำนิยาม ถูก ผิด, ดี ชั่ว, บุญ บาป, คุณ โทษ, ควร ไม่ควร

การศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรม ก็เพื่อให้เข้าใจและสามารถดำเนินชีวิตโดยไม่ผิดพลาดทั้งทางโลกและทางธรรม เพราะในแต่ละวันมนุษย์มีเรื่องให้ต้องตัดสินใจ เมื่อต้องประสบกับปัญหาเราจะต้องตัดสินใจได้เด็ดขาด ถ้าตัดสินใจไม่ได้ ก็จะทำงานต่อไปไม่ได้ เพราะทุกสิ่งทุกอย่างที่เราเข้าไปเกี่ยวข้อง เรามักถูกบังคับให้ต้องตัดสินใจทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยโยนิโสมนสิการ การคิดแยกแยะเหตุผล มีความจำเป็นจะต้องทำความเข้าใจศัพท์ทางพระพุทธศาสนาอยู่หลายคำที่เกี่ยวข้องอย่างขาดเสียมิได้ เพราะเมื่อพูดถึงเรื่องกฎแห่งกรรมแล้วจะต้องโยงไปถึงคำเหล่านี้ทุกครั้ง ได้แก่

- 1) **ถูก** หรือชอบ คือ ทำถูก หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจมาก่อน แต่เมื่อทำลงไปแล้วเกิดแต่ประโยชน์ ไม่เกิดความเสียหาย ไม่เกิดโทษ ไม่ก่อให้เกิดความเดือดเนื้อร้อนใจใดๆ ติดตามมาในภายหลังทั้งต่อตนเองและผู้อื่น
- 2) **ผิด** คือ ทำผิด หมายถึง การกระทำด้วยความประมาทพลาดพลั้ง ทำให้เกิดความเสียหาย เป็นโทษ เป็นความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น เพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หย่อนปัญญา
- 3) **ดี** คือ ทำดี หมายถึง นอกจากจะทำถูกแล้วจะต้องทำดีด้วย หมายความว่า การกระทำที่รู้อยู่เต็มอกก่อนจะทำแล้วว่า สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้วตั้งใจทำความระมัดระวัง เอาใจจดจ่อ ทำด้วยความมั่นใจ ผลที่ได้รับก็คือ ยิ่งทำยิ่งสุขกายสุขใจ เป็นทางมาแห่งบุญ
- 4) **ชั่ว** คือ ทำชั่ว หมายถึง รู้ทั้งรู้ว่าผิดแล้วยังฝืนทำ รู้ด้วยว่าทำไปแล้วจะเกิดความเสียหาย ความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ผลที่ได้รับก็คือ ยิ่งทำยิ่งทุกข์ ยิ่งทำยิ่งเดือดร้อน เป็นทางมาแห่งบาปอกุศล
- 5) **บุญ** ว่าโดยเหตุ หมายถึง ความผ่องแผ้ว ความบริสุทธิ์ ความดีงาม สิ่งที่เป็นเครื่องชำระล้างกาย วาจา ใจ ให้ปราศจากมลทิน ว่าโดยผล บุญ หมายถึง ความสุขกายสุขใจ ดังพุทธภาษิตที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธออย่ากลัวบุญเลย คำว่าบุญนี้เป็นชื่อของความสุข”² บุญเกิดเมื่อประพฤติกุศลกรรมทางกาย ทางวาจา ทางใจ หรือที่เรียกว่า บุญกุศล บุญกรรมเป็นอาการที่เกิดขึ้นกับผู้ที่มีใจสูงส่ง

¹ อจินติตตสูตร, อังคุดตตนิทาย จตฺกนินาต, มก. เล่ม 35 ข้อ 77 หน้า 235

² ปุณฺณวิปากสูตร, อังคุดตตนิทาย สัตตกนินาต, มก. เล่ม 37 ข้อ 59 หน้า 192

- 6) **บาป** ว่าโดยเหตุ หมายถึง ความเศร้าหมองขุ่นมัว ความเลวทราม ความสกปรก ทำให้กาย วาจา ใจมีมลทิน ว่าโดยผล หมายถึง ความทุกข์กายทุกข์ใจ ความเศร้าโศกเสียใจ ความเดือดร้อนใจ บาปเกิดเมื่อประพฤติกุศลกรรมทางกาย ทางวาจา ทางใจ หรือที่เรียกว่า บาปอกุศล บาปกรรม เป็นอาการที่เกิดขึ้นกับผู้ที่มีใจตกต่ำ
- 7) **คุณ** หมายถึง ประโยชน์หรือผลที่ได้รับ จากการทำถูก ทำดี ทำไปแล้วได้รับการสรรเสริญยกย่อง
- 8) **โทษ** หมายถึง ผลที่ได้รับจากการทำผิด ทำชั่ว ทำไปแล้วถูกตำหนิติเตียน
- 9) **ควร** คือ รู้สิ่งใดควรทำ หมายถึง สิ่งที่ทำลงไปนั้น ถ้าไม่ทำก็ไม่ผิด ไม่เสียหาย แต่รู้ว่าถ้าทำแล้วจะเกิดคุณงามความดี ความถูกต้อง แล้วเราก็ตั้งใจทำสิ่งนั้นไปด้วยความเต็มใจ
- 10) **ไม่ควร** คือ รู้สิ่งใดไม่ควรทำ หมายถึง สิ่งที่ทำลงไปนั้น ถ้าทำไปแล้วก็ไม่ถึงกับผิด ไม่เสียหาย แต่เรารู้ว่าถ้าทำไปแล้วอาจจะชดอกรชดใจ ถูกตำหนิได้ เราก็จะไม่ทำสิ่งนั้น

เมื่อนักศึกษาได้ทำความเข้าใจกับนิยามของคำเหล่านี้ดีแล้ว จะทำให้เกิดความชัดเจน เมื่อจะต้องตัดสินใจคิดพูดทำอะไรสักอย่าง เพื่อจะได้ตอบตนเองได้ว่าสิ่งที่กระทำไปนั้นทำไปแล้วจะเกิดอะไร มีผลกระทบต่ออย่างไรในการดำเนินชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ทั้งนั้นทุกอย่างที่กล่าวมาล้วนตั้งอยู่บนพื้นฐานของการกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจทั้งสิ้น

1.2.4 กฎแห่งกรรมคืออะไร

กฎแห่งกรรม คือ กฎแห่งการกระทำ เป็นกฎแห่งเหตุและผล เป็นกฎของธรรมชาติ คือ ธรรมชาติฝ่ายใดเกิดขึ้นในใจก็ทำกรรมฝ่ายนั้น เกิดกุศลธรรมก็ประกอบกุศลกรรม เกิดอกุศลธรรมก็ประกอบอกุศลกรรม อย่างนี้เรียกว่า ธรรมชาติ กฎแห่งกรรมเป็นเรื่องราวความเป็นจริงของชีวิต คือ ประกอบเหตุอย่างนี้ต้องไปมีผลอย่างนั้น ประสพผลอย่างนี้เพราะประกอบเหตุมาอย่างนั้น กรรม คือ การกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะดีหรือชั่ว เจตนาหรือไม่ จะน้อยหรือมาก ทุกเพศทุกวัย ล้วนมีผลทั้งสิ้นที่ไม่มีผลไม่มีเลย ผลบางอย่างปรากฏในปัจจุบันทันตาเห็น บางอย่างเห็นผลตอนตายไปแล้ว กฎแห่งกรรมนี้ไร้ความปราณี ไม่มีข้อยกเว้นให้กับใครๆ ไม่จำกัดเชื้อชาติ ภาษา ศาสนาใดก็ตามในโลก จะอยู่บนดิน บนน้ำ บนอากาศ ดวงจันทร์ ดวงดาว ก็หนีกฎแห่งกรรมไม่พ้น แม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราในสมัยที่ยังเป็นพระบรมโพธิสัตว์นักสร้างบารมีก็ยังคงเสวยวิบากกรรม เพราะกรรมติดตามตัวเราไปทุกที่ทุกสถานเหมือนเงาติดตามตัว เมื่อเรายังหนีตัวเราไม่พ้น เราก็นิกฎแห่งกรรมไม่พ้นเหมือนกัน กฎหมายหรือกฎเกณฑ์อะไรบางอย่างในโลกที่มนุษย์สมมติกันขึ้นมา ยังหลีกเลี่ยงเปลี่ยนแปลงได้ ปีนี้ใช้อย่างนี้ปีหน้าเปลี่ยนไปอีกอย่าง แต่กฎแห่งกรรมไม่เคยเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้น **ทำดียอมได้ดี ทำชั่วยอมได้ชั่ว ทำดีได้ชั่วไม่มี ทำชั่วได้ดีก็ไม่มี**

กฎแห่งกรรมจึงเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องศึกษาเรียนรู้ ไม่รู้อันตราย ถ้ารู้แล้วเอาตัวรอดปลอดภัยได้ แม้ยังไม่หมดกิเลส แต่ก็จะมีชีวิตอยู่ในสังสารวัฏได้อย่างปลอดภัยไม่พลัดไปสู่อบายภูมิที่มีความทุกข์ทรมานมาก จะท่องเที่ยวสร้างบารมีอยู่เพียงสองภพภูมิ คือ มนุษย์โลกกับเทวโลก ซึ่งการศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรมอย่างถ่องแท้จะทำให้เราดำเนินชีวิตด้วยการสั่งสมบุญบารมีมากกว่า ส่วนที่จะผิดพลาดน้อย ผิดจะไม่ค่อยมี แต่จะมีอยู่เพียงแค่พลาดพลั้ง เผอเรอ ประมาทเลินเล่อ แม้เวลาตายก็จะตายเป็น พร้อมทั้งจะตายอย่างถูกหลักวิชาหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ดังพุทธพจน์ที่ว่า

“จิตเต สงฺกิลฺลฺเจ ทุคฺคติ ปาฎิกงฺขา

จิตเต อสงฺกิลฺลฺเจ สุกฺคติ ปาฎิกงฺขา

เมื่อจิตเศร้าหมอง ทุกคติเป็นอันหวังได้

เมื่อจิตไม่เศร้าหมอง สุกคติเป็นอันหวังได้”¹

กล่าวโดยสรุป คือ ตัดสินกันช่วงเวลาก่อนตายว่าจิตขณะนั้นผ่องใสหรือหมอง ถ้าจิตผ่องใสเพราะสิ้นระวางก็ไปสบายไปสู่สุคติโลกสวรรค์ ใจใสขึ้นอยู่กับบุญกุศลที่สั่งสมไว้ แต่ถ้าจิตหมองมัวก็ต้องไปอบาย ใจหมองขึ้นอยู่กับบาปอกุศลที่เคยกระทำไว้ ซึ่งจะต้องศึกษาต่อไปว่า อะไรเป็นบุญกุศล อะไรเป็นบาปอกุศล หากไม่ศึกษาก็จะไม่ทราบว่าจะยึดถือใครเป็นเกณฑ์เป็นต้นแบบในการประกอบบุญกุศล เกณฑ์ของบุญกุศลจะต้องเอาท่านผู้ที่หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ รู้แจ้งเห็นแจ้งแทงตลอดในธรรมทั้งปวง เอาความรู้ ความเห็นคำสั่งสอนคำแนะนำของท่านเป็นหลัก เพราะท่านที่หมดกิเลสแล้วทำอะไรไม่หวังผลตอบแทน ไม่มีเรื่องผลประโยชน์ มีแต่คุณประโยชน์ และคุณงามความดีล้วนๆ พอจับหลักได้ก็ทำตามนั้น คือ ทำแต่กุศลกรรม บุญก็เกิด เมื่อบุญเกิดก็ละอกุศลกรรมได้ บุญจะทำหน้าที่กลั่นจิตใจให้ผ่องใส ดังนั้นเราต้องการผลอย่างไรก็ทำเหตุอย่างนั้น เพราะชีวิตหลังความตายไม่มีการทำมาหาเลี้ยงชีพ ชีวิตในปรโลกของสัตว์โลกเป็นอยู่ด้วยบุญและบาป ดีและชั่วเท่านั้น ไม่ใช่ตัดสินที่ความรวย หล่อ สวย เก่ง เฮง ไม่ใช่อย่างนั้น

คำว่า **กรรม** รากศัพท์เดิมมาจากภาษาบาลีว่า **กम्म** (กัมมะ) ภาษาสันสกฤตใช้ว่า **กรรม** ด้วยเหตุที่ภาษาสันสกฤตค่อนข้างมีอิทธิพลในประเทศไทยช่วงยุคขอมและด้วยการออกเสียง กรรม ไม่ชัด จึงควบกล้ำกร เป็นกรรมทำให้ออกเสียงชัดกว่า ซึ่งถือว่าเป็นภาษาถิ่นแต่ก็ยังคงความหมายเดิม กรรมเป็นคำกลางๆ แปลว่า **การกระทำ** แต่เมื่อจะตัดสินการกระทำนั้นว่าเป็นกรรมหรือไม่ และเป็นกรรมฝ่ายใดประเภทใด จะต้องดูที่

¹ วัตรุปมสูตร, มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก, มก. เล่ม 17 ข้อ 92 หน้า 433

เจตนาคือความตั้งใจ ฉะนั้นความหมายของคำว่า กรรม โดยสมบูรณ์ แปลว่า การกระทำโดยเจตนาคือ
จิตใจกระทำ¹ การกระทำแบ่งออกเป็น 3 ทาง ได้แก่ การกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ ทุกอย่างที่เกิด
จากความตั้งใจของผู้กระทำถือว่าเป็นกรรมทั้งสิ้น ซึ่งแบ่งกรรมออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

1. **กุศลกรรม** หมายถึง กรรมฝ่ายดี เป็นการกระทำที่ดีงาม เกิดบุญกุศล ไม่ผิดศีล ไม่ผิดธรรม
ไม่ทำให้จิตโศกเศร้า หรืออาจเรียกว่า กุศลเจตนา เพราะตั้งใจทำดี ทางที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่จัดเป็นกรรมดี
หรือที่เรียกว่า กุศลกรรมบถ 10 ประการ สามารถแบ่งออกตามทวารที่เกิดขึ้นทางกาย ทางวาจา และทางใจ
ได้ดังนี้

กายกรรม หรือกายทวาร หมายถึง กรรมดีทางกาย เมื่อการกระทำทางกายดีจึงเรียกว่า
กายสุจริต มี 3 ประการ คือ

1. **ปาณาติปาตา เวรมณี** งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ที่ยังมีชีวิต
2. **อทินนาทานา เวรมณี** งดเว้นจากการลักขโมยของที่ผู้อื่นไม่ให้
3. **กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี** งดเว้นจากการประพฤตินอกใจ

วจีกรรม หรือวจีทวาร หมายถึง กรรมดีทางวาจาที่ได้รับการไตร่ตรองด้วยปัญญา เมื่อการกระทำ
ทางวาจาดีจึงเรียกว่า วจีสุจริต มี 4 ประการ คือ²

1. **มุสาวาทา เวรมณี** งดเว้นจากการพูดเท็จ คือ พูดโกหก หลอกลวง ต้มตุ๋น เป็นต้น
2. **ปิสุณาย วาจา เวรมณี** งดเว้นจากการพูดส่อเสียด คือ คำพูดทำให้สูญเสียความเป็นที่รักใคร่
ปรองดองกัน เช่น ยุยงให้แตกแยก เหน็บแนม กระแทบกระเทียบเสียดแทง คำสบประมาท พูดลับหลัง เป็นต้น
เหล่านี้เป็นคำพูดทำให้เกิดทิวฐิมานะซึ่งดีชิงเด่น มุ่งเอาชนะกันและกัน
3. **ผรุสหาย วาจา เวรมณี** งดเว้นจากการพูดคำหยาบคาย คือ พูดคำชนิดที่ค่อนข้างอด คำหยาบ-
คาย คำเผ็ดร้อน คำเหน็บแนมให้เจ็บใจ เหล่านี้ทำให้ผู้อื่นโกรธเคืองไม่ทำให้จิตตั้งมั่น
4. **สัมผัปปลาปา เวรมณี** งดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ คือ ชอบพูดไม่ถูกเวลา ชอบพูดหยอกล้อ
ชอบพูดไร้ประโยชน์ ชอบพูดไม่เป็นธรรม ชอบพูดไม่เป็นวินัย เป็นผู้พูดไม่มีหลักฐาน ไม่เป็นเวลา ไม่มีที่อ้างอิง
ไม่มีที่สิ้นสุด ไม่ประกอบด้วยประโยชน์

¹ นิพเพธิกสูตร, อังคุดตนิทาย ฉักกนิบาต, มก. เล่ม 36 ข้อ 334 หน้า 771

² สาเลยยกสูตร, มัชฌิมนิทาย มูลปนิณาสก์, มก. เล่ม 19 ข้อ 484 หน้า 247

มโนกรรม หรือมโนทวาร หมายถึง การกระทำทางใจ เมื่อการกระทำทางใจดีจึงเรียกว่า มโนสุจริต มี 3 ประการ คือ

1. **อนภิชฌา** ไม่คิดฟุ้งเฟ้ออยากได้สิ่งของของผู้อื่น
2. **อัพยาบาท** ไม่คิดปองร้ายเบียดเบียนผู้อื่น
3. **สัมมาทิฏฐิ** คิดถูกเห็นถูก

คำว่า **เว้น** ต่างกับคำว่า **ละ** อย่างไร ? เว้น หมายถึง เคยทำผิดแล้วไม่คิดจะทำอีกเด็ดขาด เช่น เคยดื่มสุราของมีนเมา แต่เมื่อได้รู้โทษของมันแล้ว ตัดใจไม่เสพ ไม่ซื้อ และไม่ชักชวนคนอื่นให้ดื่มอีกอย่างเด็ดขาด ละ หมายถึง ไม่เคยทำผิดแล้วก็จะไม่ทำความผิดนั้น เช่น ไม่เคยดื่มสุรา แม้เพื่อนชวนให้ดื่มก็ไม่ดื่ม เพราะรู้จักโทษของสุราเป็นอย่างดีจึงไม่จำเป็นต้องทดลอง

2. อกุศลกรรม หรือกรรมฝ่ายชั่ว หมายถึง การกระทำที่ผิดศีล ผิดธรรม เกิดบาปอกุศลทำให้จิตเศร้าหมอง หรืออาจเรียกว่า อกุศลเจตนา เพราะตั้งใจทำชั่ว ทางที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่จัดเป็นกรรมชั่ว หรือที่เรียกว่า อกุศลกรรมบถ 10 ประการ สามารถแบ่งออกตามทวารที่เกิดขึ้นทางกาย ทางวาจา และทางใจ ได้ดังนี้

กายกรรม หรือกายทวาร หมายถึง การกระทำทางกาย เมื่อการกระทำทางกายชั่ว จึงเรียกว่า กายทุจริต มี 3 ประการ ดังต่อไปนี้ คือ

1. **ปาณาติบาต** การจงใจฆ่าสัตว์ที่ยังมีชีวิต
2. **อทินนาทาน** การจงใจลักขโมยของที่ผู้อื่นไม่ให้
3. **กาเมสุมิฉฉาจารา** การจงใจประพฤติผิดในกาม

วจีกรรม หรือวจีทวาร หมายถึง การกระทำทางคำพูดที่ขาดการไตร่ตรองด้วยปัญญา เมื่อการกระทำทางวาจาชั่ว จึงเรียกว่า วจีทุจริต มี 4 ประการ ดังต่อไปนี้ คือ

1. **มุสาวาท** การจงใจพูดเท็จ คือ พูดโกหก หลอกลวง ต้มตุ๋น เป็นต้น
2. **ปิสุณาวาจา** การจงใจพูดส่อเสียด คือ คำพูดทำให้สูญเสียความเป็นที่รักใคร่ปรองดองกัน เช่น ยุยงให้แตกแยก เหน็บแนม กระทบกระทั่งเบียดเบียน คำสบประมาท พูดลับหลัง เป็นต้น เหล่านี้เป็นคำพูดทำให้เกิดทวิภูมิมานะซึ่งดีชิงเด่น มุ่งเอาชนะกันและกัน
3. **ผรุสวาจา** การจงใจพูดคำหยาบคาย คือ พูดคำชนิดที่ค่อนข้างอด คำหยาบคาย คำเผ็ดร้อน คำเหน็บแนมให้เจ็บใจ เหล่านี้ทำให้ผู้อื่นโกรธเคืองไม่ทำให้จิตตั้งมั่น

4. **สัมพัปปลาปา** การจงใจพูดเพื่อเจ้าคือ ชอบพูดไม่ถูกเวลา ชอบพูดหยอกล้อ ชอบพูดไร้ประโยชน์ ชอบพูดไม่เป็นธรรม ชอบพูดไม่เป็นวินัย เป็นผู้พูดไม่มีหลักฐาน ไม่เป็นเวลา ไม่มีที่อ้างอิง ไม่มีที่สิ้นสุด ไม่ประกอบด้วยประโยชน์

มโนกรรม หรือมโนทวาร หมายถึง การกระทำทางใจ เมื่อการกระทำทางใจชั่วจึงเรียกว่า มโนทุจริต มี 3 ประการ คือ

1. **อภิชฌา** คิดเพ่งเล็งอยากได้สิ่งของของผู้อื่น
2. **พยาบาท** คิดปองร้ายเบียดเบียนผู้อื่น
3. **มิจฉาทิฏฐิ** คิดผิดเห็นผิด

ตารางแสดงกุศลกรรมบถและอกุศลกรรมบถจัดตามฐานที่เกิด

ฐานที่เกิดกรรม	กุศลกรรมบถ	อกุศลกรรมบถ
กายกรรม	1. งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ที่ยังมีชีวิต	1. การจงใจทำลายชีวิต
	2. งดเว้นจากการลักขโมยของผู้อื่น	2. การจงใจลักขโมยของผู้อื่น
	3. งดเว้นจากการประพฤติดัดในกาม	3. การจงใจประพฤติดัดในกาม
วจีกรรม	1. งดเว้นจากการพูดเท็จ	1. การจงใจพูดเท็จ
	2. งดเว้นจากการพูดส่อเสียด	2. การจงใจพูดส่อเสียด
	3. งดเว้นจากการพูดคำหยาบคาย	3. การจงใจพูดคำหยาบคาย
	4. งดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ	4. การจงใจพูดเพ้อเจ้อ
มโนกรรม	1. ไม่คิดเพ่งเล็งอยากได้สิ่งของของผู้อื่น	1. คิดเพ่งเล็งอยากได้สิ่งของของผู้อื่น
	2. ไม่คิดปองร้ายเบียดเบียนผู้อื่น	2. คิดปองร้ายเบียดเบียนผู้อื่น
	3. คิดถูกเห็นถูก	3. คิดผิดเห็นผิด

พระพุทธศาสนาใช้คำเรียก กฎแห่งกรรม ว่า **กรรมนิยาม** คือ ความแน่นอนของกรรม หมายความว่า กรรมที่เกิดจากการตัดสินใจทำลงไปแล้วย่อมให้ผล การเกิดผลของกรรมทั้งดีและชั่ว เรียกว่าวิบาก ซึ่งมีกฎเกณฑ์แน่นอนตายตัว ท่านจึงเรียกกฎเกณฑ์แห่งวิบากกรรมว่า **กฎแห่งกรรม** ดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า

“สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทแห่งกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลวและประณีตได้”¹ กรรมดีที่ทำให้เกิดบุญกุศล บุญที่เกิดจากกุศลกรรมที่ทำ เมื่อสั่งสมบุญกุศลไว้มากก็เพิ่มพูนเป็นบารมี ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้นั้นมีกาย วาจา ใจบริสุทธิ์ผุดผ่องมากยิ่งขึ้น ส่วนกรรมชั่วก่อเกิดเป็นบาปอกุศล บาปอกุศลที่เกิดจากอกุศลกรรมที่ทำ เมื่อสั่งสมบาปอกุศลไว้มาก ก็เพิ่มพูนจนเป็นอาสวะเครื่องหมักดองกิเลส

ดังนั้น สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาวิกฤตทางพฤติกรรมของมนุษย์ ปัญหาวิกฤตทางสังคม และปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ หากย้อนกลับมาพิจารณาดูว่าปัญหาอยู่ที่ตรงไหน เมื่อศึกษาจึงทราบว่ **ต้นเหตุปัญหาทั้งปวงเกิดจากมนุษย์ที่ขาดความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องโลกและความเป็นไปของชีวิตตามความเป็นจริง** ซึ่งส่งผลร้ายแรงทำให้ผู้คนมีพฤติกรรมไร้ศีลธรรม ทั้งที่สัตว์โลกทั้งปวงเปรียบเหมือนเพื่อนร่วมชะตากรรมเดียวกัน คือ ร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย สัตว์โลกจึงไม่ใช่ศัตรูของกันและกัน กิเลสเท่านั้นคือศัตรูแท้จริงที่จะต้องรีบกำจัดให้หมดสิ้นเชื่อไม่เหลือเศษ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาทำความเข้าใจเรื่องกรรมให้ชัดเจน ปัจจุบันคำว่า กรรม วิบาก เจ้ากรรมนายเวร เป็นคำที่ใช้กันจนคุ้นปาก แต่มักจะใช้แสดงออกมาในแง่ลบเกือบทั้งสิ้น โดยเฉพาะคำว่า เจ้ากรรมนายเวร ในพระพุทธศาสนาไม่มีคำนี้ มีแต่คำว่า เวร การผูกเวรจองล้างจองผลาญกันและกันเท่านั้น ไม่มีใครเป็นเจ้าของกรรมของเรา นอกเสียจากตัวเราเองที่เป็นเจ้าของกรรมของตน

1.2.5 เกณฑ์ตัดสินกรรมดีและกรรมชั่ว

ดังที่ทราบ เจตนาคือกรรม กรรมที่เกิดทางกาย ทางวาจา และทางใจ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ฝ่ายใหญ่ๆ คือ กุศลกรรม และอกุศลกรรม เมื่อจะตัดสินหากฎเกณฑ์ตรวจสอบว่ากรรมที่ทำนั้นเป็นกรรมฝ่ายใดให้ดูที่ผลหลังจากที่ทำ ซึ่งมีเกณฑ์ตัดสินดังนี้

1) พิจารณาที่ผลสุดท้ายของการกระทำ ดังพระพุทธดำรัสที่ว่า “บุคคลทำกรรมใดแล้วไม่เดือดร้อนในภายหลัง มีจิตแช่มชื่นเบิกบาน ได้รับผลแห่งกรรมใด กรรมที่ทำแล้วนั้นเป็นกรรมดี ส่วนบุคคลทำกรรมใดแล้ว เดือดร้อนในภายหลัง มีน้ำตานองหน้า ร้องไห้อยู่ ได้รับผลแห่งกรรมใด กรรมที่ทำแล้วนั้นเป็นกรรมไม่ดี”²

2) พิจารณาที่ต้นเหตุของการกระทำ ดังพระพุทธดำรัสที่ว่า “กรรมใดที่บุคคลทำด้วย โสภะ อโทสะ อโมหะ กรรมนั้นเป็นกุศล กรรมนั้นไม่มีโทษ กรรมนั้นมีผลเป็นสุข ส่วนกรรมใดที่บุคคลทำด้วย โสภะ โทสะ โมหะ กรรมนั้นเป็นอกุศล กรรมนั้นมีโทษ กรรมนั้นมีผลเป็นทุกข์”³

¹ จุฬกัมมวิภังคสูตร, มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์, มก. เล่ม 23 ข้อ 581 หน้า 251

² เขมสูตร, สังยุตตนิกาย สคาถวรรค, มก. เล่ม 24 ข้อ 281 หน้า 367

³ ปฐมนิทานสูตร, อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต, มก. เล่ม 34 ข้อ 551 หน้า 520

1.2.6 กรรมอยู่ที่ไหน

จากพุทธภาษิตที่ว่า “บุคคลหว่านพืชเช่นไร ย่อมได้ผลเช่นนั้น ผู้ทำกรรมดีย่อมได้ผลดี ผู้ทำกรรมชั่วย่อมได้ผลชั่ว” ทำให้เราเกิดความสงสัยว่ากรรมดีกรรมชั่วที่ทำไปแล้วอยู่ที่ไหน จะลองเปรียบเทียบจากอุปมาของพระพุทธองค์ที่ตรัสไว้ สมมติว่า ชาวนาปลูกข้าวสาลีต้นหนึ่ง ต้นข้าวสาลีก็ค่อยๆ เจริญเติบโตขึ้น โดยดูดซึมสารอาหารแร่ธาตุจากปุ๋ย น้ำ ดิน อากาศ ลำต้นทำหน้าที่ดูดซึมส่งอาหารไปหล่อเลี้ยงลำต้นทั้งหมด และทำให้เกิดเมล็ดผลข้าวซึ่งอุดมไปด้วยโอชะต่างๆ พร้อมทั้งจะนำมาบริโภคและใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ต่อไป जबถึงวันเก็บเกี่ยวข้าว ชาวนาคัดเลือกเอาเมล็ดข้าวไปขาย ส่วนหนึ่งก็เอามาทำเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวก่อนเกิดเป็นต้นข้าวสาลีต่อไป เปรียบเทียบกับหมู่อัตว์ที่ประกอบด้วยรูปร่างกับจิตวิญญาณ รูปร่างเปรียบเหมือนลำต้นที่นำเอาสารอาหารทุกอย่างรอบข้างมาหล่อเลี้ยง จิตเปรียบเหมือนเมล็ดพันธุ์ที่คอยเก็บสารอาหารที่ลำต้นส่งมา ฉะนั้นรูปร่างจึงเป็นอุปกรณ์ของจิตที่ใช้สร้างกรรมที่ผ่านมาจากการกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ แล้วทุกการกระทำจะถูกบันทึกไว้ที่จิต เพราะธรรมชาติจิตนั้นบริสุทธิ์ผุดผ่อง¹ เหมือนผ้าขาว เอาสีอะไรมาแต้มก็จะติดสีนั้นไปโดยปริยาย ดังนั้นกรรมทั้งหลายจึงถูกเก็บสั่งสมรวมที่จิตวิญญาณ ถ้ามัวจิตนั้นใหญ่มาถึงขนาดเก็บได้หมดเลยหรือ อันนี้เปรียบเหมือนกระจกส่องเงาที่สามารถฉายภาพที่มากระทบได้ทั้งหมดทุกรายละเอียดปลีกย่อย จิตจึงเหมือนยุ่งฉางที่เก็บเมล็ดพันธุ์คือเชื้อกรรมทั้งหมด ทำหน้าที่ผลิตผลแห่งกรรมทั้งในชาตินี้ ชาติหน้า และชาติต่อไป กรรมประดุจเงาติดตามเจ้าของไปทุกที่ทุกสถานทุกกาลเวลา

1.2.7 สาเหตุการเกิดกรรม

ดังที่ทราบว่ วัฏสงสารเกิดเพราะหมู่อัตว์มีเชื้อแห่งกิเลสปรุงแต่ง ทำให้เกิดกุศลธรรมอกุศลธรรม ครอบงำการกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ พระพุทธองค์ตรัสถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดกรรม โดยแบ่งเป็น 2 ฝ่าย² ได้แก่

1) สาเหตุการเกิดกรรมฝ่ายชั่ว

- * โลภะ ความอยากได้ของผู้อื่น
- * โทสะ ความประทุษร้ายใจ โดยแสดงออกในลักษณะรุนแรง เช่น ความพยาบาท ความโกรธ ความขุ่นเคือง ไม่ถูกใจ ไม่พอใจ คับแค้นใจ เจ็บใจ
- * โมหะ ความหลงผิด เช่น ความเห็นผิดเป็นชอบ การผูกโกรธผู้อื่น

¹ กายคตาสติสูตร, มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก, มก. เล่ม 22 ข้อ 306 หน้า 393

² นิตานสูตร, อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต, มก. เล่ม 34 ข้อ 473 หน้า 118

2) สาเหตุการเกิดกรรมฝ่ายดี

- * **อโลภะ** คือ ความไม่ยอมยกได้ของผู้อื่น
- * **อโทสะ** คือ ความไม่ประทุษร้ายใจ โดยไม่แสดงออกในลักษณะรุนแรง เช่น ความพยายาม ความโกรธ ความขุ่นเคือง ไม่ถูกใจ ไม่พอใจ คับแค้นใจ เจ็บใจ
- * **อโมหะ** คือ ไม่หลงผิด เช่น ปรับความเห็นให้ตรงตามความเป็นจริง การไม่ผูกโกรธผู้อื่น

พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนให้หมู่สัตว์รู้จักสาเหตุการเกิดกรรม เพื่อจะได้ดับที่ต้นเหตุ จากการศึกษาพบว่า ทรงแนะนำให้แก้ไขความโลภด้วยความไม่โลภ คือ ให้ทำงาน แก้ไขความโกรธด้วยความไม่โกรธ คือ ให้เจริญเมตตา และรักษาศีล แก้ไขความหลงผิดด้วยโยนิโสมนสิการ คือ รู้จักคิด รู้จักจับแง่มุมในการคิด วิเคราะห์แยกแยะเหตุผลจนเข้าใจถึงที่มาที่ไปได้กระจ่างชัด มีความคิดสร้างสรรค์ คิดเป็น คิดแล้วความโลภ ความโกรธ ความหลงลดลง คิดแล้วมีกำลังใจในการทำความดี ด้วยวิธีการเจริญสมาธิ ประการทั้งปวงนี้ จะทำให้รากคืออกุศลถูกทำลายไม่สามารถหยั่งรากลึกเจริญเติบโตได้อีก เหมือนบรูซเอาไฟเผาพืชไหม้เป็น ผุยผงตั้งแต่ต้นจนถึงราก

1.2.8 ลักษณะกรรมและการให้ผลของกรรม

ตามหลักกฎแห่งกรรมที่ว่า ใครทำกรรมใดย่อมได้รับผลของกรรมนั้น ทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว ซึ่งกรรมดีกรรมชั่วและการให้ผล พระพุทธองค์ทรงแยกลักษณะกรรมและการให้ผลของกรรมแบ่งออกเป็น 4 ประเภท¹

1) **กรรมดำมีวิบากดำ** หมายถึง บุคคลมีอกุศลเจตนาจึงปรุงแต่งให้เกิดอกุศลกรรม ได้แก่การกระทำชั่วทางกาย ทางวาจา และทางใจ ผลแห่งการกระทำจึงทำให้ไปบังเกิดในทุกคติ วินิบาต เสวยทุกข์เวทนาล้วนๆ เพราะประกอบกรรมชั่วจึงทำให้ไปทุกคติภูมิ ส่วนมากผู้ที่ประกอบแต่กรรมดำ คือ สัตว์นรก

2) **กรรมขาวมีวิบากขาว** หมายถึง บุคคลมีกุศลเจตนาจึงปรุงแต่งให้เกิดกุศลกรรม ได้แก่ การกระทำดีทางกาย ทางวาจา และทางใจ ผลแห่งการกระทำจึงทำให้ไปบังเกิดในสุคติ เสวยสุขเวทนาล้วนๆ เพราะประกอบกรรมขาวจึงทำให้ไปสุคติภูมิ ส่วนมากผู้ที่ประกอบแต่กรรมขาวคือ พรหม

3) **กรรมทั้งดำทั้งขาว มีวิบากทั้งดำทั้งขาว** หมายถึง บุคคลมีทั้งกุศลเจตนา และอกุศลเจตนา เมื่ออกุศลเจตนาเกิดจึงปรุงแต่งให้ทำกุศลกรรม เมื่ออกุศลเจตนาเกิดจึงปรุงแต่งทำอกุศลกรรม ทำทั้งกรรมดีและกรรมชั่วปะปนกันไป ผลแห่งการกระทำจึงทำให้มีสุขบ้างทุกข์บ้างสลับกันไป กรรมดีให้ผลก็ไปเกิดในสุคติภูมิเสวยสุขเวทนา กรรมชั่วให้ผลก็ไปเกิดในทุกคติภูมิเสวยทุกข์เวทนา ส่วนมากผู้ที่ประกอบทั้งกรรมดำ

¹ กุฏโรวาทสูตร, มัชฌิมนิคาย มัชฌิมปิณฑาสก, มก. เล่ม 20 ข้อ 88 หน้า 189

กรรมชวปะปนกัน ได้แก่ มนุษย์ เทวดาบางพวก วินิบาตบางพวก เช่นสัตว์เดรัจฉาน เป็นต้น

4) **กรรมไม่ดำไม่ขาว มีวิบากไม่ดำไม่ขาว เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม** หมายถึง พระอรหันต์คือ ผู้ที่ละเจตนาเครื่องปรุงแต่งให้เกิดกุศลกรรมและอกุศลกรรม ละบุญบาปเสียได้จึงทำให้ท่านหลุดพ้นเข้าสู่ พระนิพพาน

ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบลักษณะของกรรมกับลักษณะของจิต ทำกรรมดีจิตก็ผ่องใส กรรมนั้นจึง เปรียบเป็นกรรมขาวคือทำให้จิตขาวสะอาด ส่วนทำกรรมชั่วจิตก็เศร้าหมอง กรรมนั้นจึงเปรียบเป็นกรรม-ดำคือทำให้จิตมืดดำ ทำกรรมดำเกิดบาปอกุศลละโลกไปนรก ทำกรรมขาวเกิดบุญกุศลละโลกไปสวรรค์ ทำทั้งกรรมขาวและกรรมดำเกิดทั้งบุญทั้งบาป ละโลกแล้วไปเกิดเป็นมนุษย์บ้าง เทวดาบ้าง สัตว์ดิรัจฉาน บ้าง ส่วนผู้ที่ละบุญละบาปคือผู้ถึงฝั่งพระนิพพาน¹ ไม่ต้องกลับมาเวียนตายเวียนเกิดในภพ 3 อีก

1.2.9 ประเภทของกรรมโดยสังเขป

โครงสร้างภาพรวมเรื่องกรรม มีความเป็นมาหลายยุคหลายสมัย เป็นเรื่องที่ได้รับการนิยาม อย่างแพร่หลาย ซึ่งจุดกำเนิดอย่างจริงจังและระยะเวลาการสืบทอดตำราสงคาสอนสืบต่อกันมาทางฝ่าย พระพุทธศาสนา นั้น แบ่งออกเป็น 2 ยุค คือ

ยุคสมัยพุทธกาล นับจากวันตรัสรู้ธรรม ทรงค้นพบเรื่องราวความเป็นจริงของทุกชีวิตว่า เว้น จากพระพุทธรองค์แล้วทุกหมู่สัตว์ล้วนตกอยู่ภายใต้กฎแห่งกรรม และเพราะอาศัยพระมหากรุณาธิคุณที่ ทรงสั่งสอนหมู่สัตว์ให้รู้แจ้ง จึงเป็นจุดกำเนิดความรู้เรื่องกรรมอย่างจริงจัง ซึ่งจากการศึกษาเรื่องราวที่ ปรากฏในพระไตรปิฎก พบว่าทรงจำแนกกรรมออกมาในลักษณะการให้ผลของกรรมตามกาล เพราะ ประสงค์ให้เห็นว่าการให้ผลของกรรมนั้นยาวนาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 วาระ คือ

วาระที่ 1 ทิฏฐธรรมเวทนียกรรม วาระการให้ผลกรรมในอภิปัจจุบัน คือ อภิปัจจุบันชาตินี้ เช่น มนุษย์ เทวดา สัตว์เดรัจฉาน เปเรต อสุรกาย เป็นต้น กรรมจะให้ผลในอภิปัจจุบันทันทีหลังจาก ที่ทำ เช่น อาชญากรทั้งหลายที่ถูกจับตาย หรือฝังหลังจากต้อยแล้วตัวเองก็ตายทันทีเหมือนกัน ฉะนั้น เมื่อทำกรรมแล้ว ผลของกรรมจะเริ่มนับหนึ่งทีปัจจุบันชาติแล้วก็ส่งผลต่อๆ ไป

วาระที่ 2 อุปัชชเวทนียกรรม วาระการให้ผลกรรมในอภิปัจหน้า คือ อภิปัจหน้าใหม่หลังจาก ละโลก เช่น อภิปัจปัจจุบันเป็นมนุษย์ เมื่อละโลกไปบังเกิดเป็นเทวดา อภิปัจหน้าคืออภิปัจหน้าใหม่

วาระที่ 3 อปรปรียายเวทนียกรรม วาระการให้ผลกรรมในอภิปัจต่อๆ ไป คือ อภิปัจใหม่ที่ เวียนเกิดเวียนตายต่อๆ ไป จนกว่าจะหมดสิ้นกิเลสจึงถือว่ายุติการให้ผลของกรรม เช่น เมื่อจุติจากเป็น

¹ อลคัททูปมสูตร, มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก, มก. เล่ม 18 ข้อ 280 หน้า 287

เทวดามาเกิดเป็นมนุษย์ อตภาพมนุษย์คืออัตภาพใหม่ต่อจากอัตภาพเทวดา และเมื่อละจากอัตภาพมนุษย์นี้แล้วอาจจะไปบังเกิดในกำเนิดอะไรได้อีกต่างๆ นานา ขึ้นอยู่กับลำดับผลกรรมจะเป็นกระแสนำไปเกิด

ยุคหลังพุทธกาล นับจากวันปรินิพพานจนถึงปัจจุบัน ในช่วงที่พระพุทธองค์ยังทรงพระชนมชีพทรงสั่งสอนมนุษย์และเทวดาให้หลุดพ้นเป็นจำนวนมาก เมื่อปรินิพพานแล้วยังหลงเหลือผู้สืบทอดพระธรรมคำสั่งสอนสืบต่อมา บางท่านมีความรู้แตกฉานในปริยัติธรรม และเกิดร่วมสมัยกับพระพุทธองค์ แต่บางท่านเกิดภายหลัง กระนั้นก็ตามก็ได้อธิบายพุทธพจน์ให้กับคนรุ่นหลังได้รับฟังศึกษาอย่างเข้าใจ พระภิกษุสงฆ์ผู้เป็นศาสนทายาทและเหล่าคณาจารย์หลายกลุ่มหลายท่านได้ช่วยกันเผยแพร่คำสอนอรรถาธิบายพุทธพจน์อย่างระมัดระวัง ในเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมนี้ สืบทอดมาจนปัจจุบันโดยท่านได้จำแนกกรรมออกเป็น 12 อย่าง¹ ดังนี้

- 1) ทิฏฐธรรมเวทนียกรรม คือ กรรมให้ผลในปัจจุบันชาติ หมายถึง กรรมดี กรรมชั่วให้ผลในปัจจุบันชาติ
- 2) อุปัชชเวทนียกรรม คือ กรรมให้ผลในชาติหน้า หมายถึง กรรมดี กรรมชั่วให้ผลในชาติหน้า
- 3) อปรปริยายเวทนียกรรม คือ กรรมให้ผลในชาติต่อๆ ไป หมายถึง กรรมดี กรรมชั่วให้ผลในชาติต่อๆ ไป
- 4) อโหสิกรรม คือ กรรมเลิกให้ผล หมายถึง กรรมดี กรรมชั่วไม่มีโอกาสให้ผล กรรมชนิดนี้จะกล่าวคู่กับการให้ผลของกรรมข้อที่ 1, 2, 3 จึงจัดเป็นกรรมอีกอย่างหนึ่ง
- 5) ครุกกรรม คือ กรรมหนัก หมายถึง กรรมดีหรือกรรมชั่วที่ทำหนักมาก
- 6) พหุลกรรม หรือ อาจิณณกรรม หมายถึง กรรมดีหรือกรรมชั่วที่ทำบ่อยจนเสพคุ้น
- 7) ยทาลันนกรรม คือ กรรมใกล้ตาย หมายถึง กรรมดีหรือกรรมชั่วที่ทำให้ระลึกถึงตอนใกล้ตาย
- 8) กุฎิตตวาปนกรรม คือ กรรมลักแต่ว่าทำ หมายถึง กรรมดีหรือกรรมชั่วที่ทำไปโดยไม่รู้ไม่เจตนา
- 9) ชนกกรรม คือ กรรมนำไปเกิด กล่าวคือ กรรมดีหรือกรรมช่วนำไปเกิด
- 10) อุปัตถัมภกกรรม คือ กรรมสนับสนุน หมายถึง กรรมดีหรือกรรมช่วนับสนุน
- 11) อุปปีฬกกรรม คือ กรรมบีบคั้น กล่าวคือ กรรมดีหรือกรรมช่วนบีบคั้น
- 12) อุปฆาตกกรรม คือ กรรมตัดรอน กล่าวคือ กรรมดีหรือกรรมช่วนตัดรอน

ต่อมาในราวพุทธศตวรรษที่ 10 อรรถกถาจารย์คนสำคัญของยุค คือ พระพุทธโฆษาจารย์ ภิกษุชาวแคว้นมคธ ประเทศอินเดีย ด้วยความที่ท่านเป็นบัณฑิตนักปราชญ์มีความรู้แตกฉานในปริยัติธรรม

¹ ชื่ออรรถกถาที่กล่าวถึงกรรม 12 ได้แก่ 1) **อรรถกถานิทานสูตร**, มโนรถปुरुณี อรรถกถาอังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต 2) **สัทธัมมปกาสินี**, อรรถกถาขุททกนิกาย ปฏิสัมภิตามรรค เป็นต้น

หลังจากบวชในบวรพระพุทธศาสนาได้ไม่นาน ก็ได้รับคำแนะนำจากพระเวตเถระให้ไปประเทศศรีลังกา เพื่อ
แปลอรรถกถาพระไตรปิฎกฉบับภาษาสิงหลเป็นภาษามคธ ท่านถูกพระสังฆปาโมกข์ชาวศรีลังกา
ทดสอบความรู้ทางพระพุทธศาสนาโดยให้แต่งอธิบายคาถา 2 บท¹

(สีเล ปติฏฺฐาย นโร สปญฺโณ จิตฺตํ ปญฺญญจ ภาวยํ
อาตปปี นิปโก ภิกขุ โส อิมํ วิชฺฐเย ชฺฐํ

นรชนผู้มีปัญญา เป็นภิกษุมีความเพียรมีสติปัญญาเครื่องบริหาร ตั้งตนในศีลแล้ว
ทำสมาธิจิต และปัญญาให้เจริญอยู่ เธอพึงถางรกชัฏนี้เสียได้)

และด้วยคาถา 2 บทนี้ จึงเกิดคัมภีร์วิสุทฺธิมรรค อันเป็นตำราสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่
อธิบายเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา อย่างละเอียด ซึ่งในตำราเล่มนี้ท่านได้จัดโครงสร้างภาพรวมของกรรม โดย
จำแนกกรรมทั้ง 12 ประการ จัดเป็นหมวดหมู่ 3 ประเภท² ดังนี้

ประเภทที่ 1 กรรมให้ผลตามกาล มี 4 อย่าง คือ

- 1) ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรม กรรมให้ผลในปัจจุบันชาติ
- 2) อุปปัชชเวทนิยกรรม กรรมให้ผลในชาติหน้า
- 3) อปรปริยายเวทนิยกรรม หรืออปราปริยเวทนิยกรรม กรรมให้ผลในชาติต่อๆ ไป
- 4) โอโหลสิกรรม คือ กรรมเล็กให้ผล หรือไม่ได้โอกาสให้ผล

ประเภทที่ 2 กรรมให้ผลตามลำดับกำลัง มี 4 อย่าง คือ

- 1) ครุกรรม หรือครุกกรรม กรรมหนัก
- 2) อาจิณณกรรม หรือพหุลกรรม กรรมทำบ่อยจนเสพคุ้น
- 3) อาสันนกรรม หรือยथाสันนกรรม กรรมใกล้ตาย
- 4) กตัตตากรม หรือกฏัตตาวาปนกรรม กรรมลักแต่ว่าทำ หมายถึง กรรมทำไปโดยไม่รู้

ประเภทที่ 3 กรรมให้ผลตามหน้าที่ มี 4 อย่าง คือ

- 1) ชนกกรรม กรรมทำหน้าที่นำไปเกิด
- 2) อุปัตถัมภกกรรม กรรมทำหน้าที่สนับสนุน
- 3) อุปปีฬกกรรม กรรมทำหน้าที่บีบคั้น
- 4) อุปฆาตกกรรม กรรมทำหน้าที่ตัดรอน

¹ ชฎาสูตฺร, สังยุตตนิกาย สคาถวรรค, มก. เล่ม 24 ข้อ 61 หน้า 128

² ปรีชา คุณาวุฒิ, **พุทธปรัชญาเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม**, (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521)

ดังจะเห็นได้ว่าโครงสร้างภาพรวมของกรรมและการให้ผลของกรรมมีความเป็นมา 3 ช่วงสำคัญๆ ซึ่งได้ยึดถือเป็นเนติแบบแผนสำหรับวางแนวทางการศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรมตราบจนกระทั่งปัจจุบันนี้

1.2.10 ปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกรรม

อวิชชาคือความไม่รู้ เมื่อไม่รู้จึงถูกกิเลสครอบงำได้ง่าย ทำให้หมู่มสัตว์เห็นผิดเพี้ยนในการกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ จึงส่งผลทำให้เกิดการเวียนว่ายตายเกิด มีสังขารมีวิญญูณารองรับ ถือกำเนิดในรูปแบบต่างๆ ตามแต่กรรมนำไป เมื่อมีกายและจิตแล้วทำให้พร้อมต่อการรับรู้สิ่งต่างๆ ทั้งดีและไม่ดี เมื่อตาเห็นรูป หูได้ยินเสียง จมูกสูดดมกลิ่น กายรับรู้การสัมผัส ทั้งหมดนี้จะส่งความรู้สึกไปที่ใจ ใจก็จะรับรู้และเก็บสิ่งที่ดีหรือไม่ดีนั้นไว้ จากตรงจุดนี้จึงเป็นมูลเหตุที่ก่อให้เกิดกรรม ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสถึงการดับกรรมไว้ว่า “**ความดับแห่งกรรมย่อมเกิดขึ้น เพราะความดับแห่งผัสสะ**”¹ หมายความว่าถ้าดับผัสสะ การกระทบนี้ได้แล้วสิ่งที่ไม่เกิดก็คือ การรับรู้รสสุขทุกข์ ไม่สุขไม่ทุกข์ อันเป็นปัจจัยให้เกิดความตั่นหา ความทะยานอยาก ส่งทอดทำให้เกิดความยึดมั่นถือมั่น ช้องติดอยู่ในภพชาติ การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารแห่งทุกข์นี้ไม่รู้จบสิ้น ดังนั้นจึงตรัสว่า จะดับกรรมต้องป้องกันการกระทบรับรู้ด้วยปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกรรม คือ อริยมรรคมีองค์ 8 ประการ

- 1) สัมมาทิฐิ ความเห็นถูกต้อง
- 2) สัมมาสังกัปปะ ความคิดถูกต้อง
- 3) สัมมาวาจา วาจาถูกต้อง
- 4) สัมมากัมมันตะ การงานถูกต้อง
- 5) สัมมาอาชีวะ อาชีพถูกต้อง
- 6) สัมมาวายามะ พยายามถูกต้อง
- 7) สัมมาสติ ระลึกรู้ถูกต้อง
- 8) สัมมาสมาธิ ความตั้งใจไว้ถูกต้อง

พระพุทธองค์ตรัสกับสุภัททะว่า “**อริยมรรคมีองค์ 8 มีแต่ในพระธรรมวินัยนี้ สมณะ 4 คู่ 8 ประเภท ก็มีแต่ในพระธรรมวินัยนี้เท่านั้น ไม่สามารถหาได้ในลัทธิอื่น**”² สมณะ 4 คู่ 8 ประเภท มีดังต่อไปนี้

¹ นิพเพธิกสูตร, อังคุตตรนิกาย ฉักกนิบาต, มก. เล่ม 36 ข้อ 334 หน้า 771

² มหาปรินิพพานสูตร, ทีฆนิกาย มหาวรรค, มก. เล่ม 13 ข้อ 138 หน้า 317

- 7) มารดาไม่มี
- 8) บิดาไม่มี
- 9) อุปปาติกสัตว์ไม่มี
- 10) ในโลกนี้ไม่มีสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ชนิดที่ทำให้แจ้งด้วยความรู้ยิ่งเอง แล้วประกาศโลกนี้และโลกหน้า

ทั้งหมดนี้เรียกว่า ความเห็นผิด หรือเรียกว่า มิจฉาทิฏฐิ ถ้าคนใดคิดเห็นเช่นนี้ก็จะเรียกว่า มิจฉาทิฏฐิบุคคล เพราะคนที่เห็นผิดไม่ได้คิดอย่างเดี่ยวแต่เขาปฏิบัติตามความคิดของตนด้วย ซึ่งสามารถจัดกลุ่มแนวความคิดเห็นผิดๆ พวกนี้ออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่

1.3.1 นัตถิกทิฏฐิ มีความคิดเห็นว่า ผลของกรรมไม่มีใจไม่มี กลุ่มนี้หลงถือว่าตนเป็นพวกหัวก้าวหน้า ช่างคิดหาเหตุผล แต่ทว่าดี้อัน ทำตัวเป็นข้าศึกต่อพระอรหันต์ มีความเห็นผิด

1.3.2 อภิริยทิฏฐิ มีความคิดเห็นว่า บุญและบาปไม่มี คือ ใครก็ตามที่ทำกรรมดีด้วยตนเอง หรือสั่งให้ผู้อื่นทำ เขาก็ไม่ได้บุญ และใครก็ตามที่ทำกรรมชั่ว หรือสั่งให้ผู้อื่นทำ เขาก็ไม่ได้บาป ปฏิเสธกฎแห่งกรรมและศีลธรรมอย่างสิ้นเชิง

1.3.3 อเหตุกทิฏฐิ มีความคิดเห็นว่า ไม่มีเหตุปัจจัยที่ทำให้คนเราเศร้าหมองหรือบริสุทธิ์ ทุกข์ หรือสุข จึงเห็นว่าชีวิตของคนเราแปรผันไปตามเคราะห์กรรม ความเกิดและภาวะ คือเชื่อดวง จึงไม่คิดพัฒนาตนด้วยกรรมดี หรือจะกล่าวว่าการกรรมที่บุคคลทำไว้แล้วในอดีตไม่มีผลไปถึงในอนาคต ทุกอย่างมันเป็นไปของมันเอง เรามีหน้าที่อยู่หนึ่งๆ เฉยๆ ก็พอ

ดังนั้น มิจฉาทิฏฐิเป็นเหตุให้ใจคนเรามีมืดมิดด้วยอำนาจกิเลส แล้วผลักดันบีบคั้นให้ก่อกรรมชั่วต่างๆ ซึ่งนอกจากก่อให้เกิดทุกข์เกิดปัญหาสังคมในชาตินี้แล้วยังจะพาดนและเพื่อนร่วมชาติไปนรกในชาติหน้าอีกด้วย เพราะเหตุนี้พระพุทธองค์จึงตรัสว่ามิจฉาทิฏฐินั้นมีโทษยิ่งกว่าอกุศลธรรมใดๆ¹ เป็นการแสดงความไม่รับผิดชอบต่อสิ่งใดๆ ทั้งปวง ปฏิเสธคัดค้านสิ่งใดๆ ทุกอย่าง

ทำไมเราจึงต้องเรียนรู้เรื่องมิจฉาทิฏฐิ มีหลักให้คิดอยู่ว่า คนที่คุ้นเคยกับความสกปรก เมื่อมีใครพูดสรรเสริญความสะอาด เขาก็จะจินตนาการไม่ออกว่า สิ่งที่เราเรียกว่าความสะอาดเป็นอย่างไร มีคุณประโยชน์จริงหรือไม่ประการใด ต่อเมื่อเขาได้เห็นทั้งสองสิ่ง คือความสกปรก และความสะอาดเปรียบเทียบกันแล้ว เขาจะเข้าใจทันทีว่า ความสะอาดนี้ช่างมีคุณค่าเหลือหลาย โดยทำนองเดียวกันการที่บุคคลเกิดล้มมาทิฏฐิเห็นถูกอย่างถ่องแท้ ก็จำเป็นจะต้องเข้าใจเรื่องที่ทำให้เกิดความเห็นผิดอย่างถ่องแท้ด้วย มิฉะนั้นก็จะยังสงสัยลังเลทั้งคุณของล้มมาทิฏฐิ ทั้งโทษของมิจฉาทิฏฐิ

¹ ว่าด้วยมิจฉาทิฏฐิและล้มมาทิฏฐิ, อังคตตรนิกาย เอกนิบาต, มก. เล่ม 33 ข้อ 183 หน้า 182

1.4 ประโยชน์ของการศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรม

การที่เรารู้จักคุณประโยชน์ คุณค่า คุณงามความดีของสิ่งหนึ่งสิ่งใด จะทำให้เราเป็นผู้มีความประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ถูกต้อง รู้ทั้งคุณและโทษแล้วเลือกทำแต่คุณความดีอย่างเดียว ในกรณีที่เราศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรมย่อมก่อให้เกิดประโยชน์มหาศาล สามารถยกระดับจิตของเราจากปุถุชนสู่ความเป็นพระอรหันตบุคคลประเภทต่างๆ ซึ่งจะขอยกประโยชน์สำคัญๆ ที่ทำให้ชีวิตอยู่ดีมีสุขในปัจจุบันชาตินี้ ชาติหน้า และชาติต่อไป ดังนี้

1. ทุกคนต้องกระตือรือร้นทำแต่กรรมดีตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป เพราะการที่เกิดมา มีโชคในชาตินี้ เนื่องจากกรรมดีในอดีตส่งผล แต่การให้ผลของกรรมดีนั้นไม่มีวันหมดสิ้นไป จึงต้องสร้างกรรมดีเพิ่มเพื่อมิให้ผลแห่งกรรมดี คือบุญที่สั่งสมอยู่ในใจมาตั้งแต่อดีตต้องขาดช่วง หรือหมดลง ส่วนผู้เกิดมาโชคร้ายก็อย่าได้ท้อแท้สิ้นหวัง เพราะเมื่อรู้ว่าอะไรคือกรรมดี กรรมชั่วแล้ว ก็ควรชวนชวยทำแต่กรรมดีกระทำอย่างต่อเนื่อง เพราะการทำวันนี้ให้ดีที่สุดก็คือการทำอนาคตให้ดี

2. ไม่สร้างกรรมชั่วเพิ่มอีก เพราะตระหนักถึงผลร้ายที่จะติดตามมาส่งผลให้แก่ตนเอง เพื่อนร่วมโลก และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

3. ไม่อยู่นิ่งเฉยโดยไม่สร้างกรรมดีอะไรเลย คือ ไม่เพียงคิดว่าเราเองก็ไม่ได้ทำความชั่วอะไรเลย ฉะนั้นถ้าจะไม่ทำความดีก็ไม่เห็นจะเดือดร้อนอะไร แต่ต้องทำความเข้าใจว่า ลมหายใจเข้าออกของเราทุกวินาทีต้องอาศัยบุญกรรมที่เคยสั่งสมมาในอดีต ถ้าไม่ทำความดีเพิ่ม ความดีเก่าก่อนที่เพียรสั่งสมมาก็จะหมดสิ้นไป และที่สำคัญสังขารร่างกายของเรานับวันจะเสื่อมถอยลงไปทุกวันๆ ฉะนั้นโอกาสที่จะทำกรรมดีก็เหลือน้อยเต็มที

4. ใช้สรีระร่างกายให้เหมาะสมและคุ้มค่ามากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะไม่ว่าจะเป็นร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง หรือร่างกายพิการ เมื่อศึกษาเรื่องกรรมดี กรรมชั่วอย่างถ่องแท้ แล้วเลือกทำแต่กรรมดีถึงแม้ร่างกายจะพิการแต่ก็ยังสามารถทำความดีได้อีกมาก ต่างกับคนที่มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแต่เอาไปใช้ทำความชั่ว หรือต่างกับร่างกายของสัตว์ดิรัจฉานแม้จะสมบูรณ์แต่ก็ยากที่จะใช้สร้างกรรมดี ทั้งนี้ทั้งนั้นแล้ว จะต้องควบคุมกาย วาจา และใจของเราให้สูงส่งไม่ตกต่ำไปตามอำนาจกิเลส

5. มีศรัทธามั่นคงในเรื่องกฎแห่งกรรม ธรรมชาติของคนมีศรัทธาคลอนแคลนจึงสามารถทำได้ทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว จึงจำเป็นต้องศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรมให้ถ่องแท้เข้าไปอยู่ในความคิดจิตใจเป็นนิสัยที่ติดตัวไป สามารถตอบตนเองได้ว่าสิ่งที่ทำลงไปแล้วจะมีผลกลับมาอย่างไร เมื่อทำกรรมดีจะส่งผลให้มีธรรมคุณโลกฝ่ายดี คือ ความสุขทั้งสุขภาพร่างกายสุขภาพใจ มีความสำเร็จสมปรารถนาทางเศรษฐกิจจิตมีฐานะมั่งคั่งร่ำรวยด้วยอาชีพสุจริต มีเกียรติยศชื่อเสียงขจรขยายเป็นที่เคารพยกย่อง ทั้งหมดนี้จะเกิดขึ้นกับเราทำให้มีความเป็นอยู่ที่เพียบพร้อมสนับสนุนการทำกรรมดีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

6. เราสามารถออกแบบลิขิตชีวิตของเราเองได้ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า สามารถเลือกได้ว่าเราอยากมีความเป็นอยู่ที่สุขสบายมั่งคั่ง หรือความเป็นอยู่ที่ยากแค้นแสนสาหัส เรามักได้ยินคำกล่าวที่ว่าชีวิตเลือกเกิดไม่ได้ แต่ในความเป็นจริงแล้วเราสามารถเลือกที่จะทำได้ ถ้าศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรมอย่างเข้าใจถ่องแท้ และสามารถจับแง่คิดมุมประเด็นสำคัญของกฎแห่งกรรมได้ นั่นจะทำให้เราสามารถเลือกเกิดได้ด้วยกรรมของตน

7. สามารถตั้งเป้าหมายชีวิตให้ถูกต้อง เมื่อได้ศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรมก็จะพบรากแท้แห่งปัญหาว่าเกิดจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ ธุรกิจการงาน สังคม และสิ่งแวดล้อม เมื่อทราบแล้วก็จะพบเห็นทางออกพร้อมวิธีการแก้ไขปัญหา การแก้ไขปัญหาก็ตรงจุดคือต้องแก้ไขที่ความคิด ต้องตอกย้ำความคิดที่ถูกต้องให้เข้าไปอยู่ในใจให้ได้ว่า เราเกิดมาเพื่อสร้างความดี สร้างบุญสร้างบารมี ซึ่งนักศึกษาสามารถตั้งเป้าหมายชีวิตการทำความดีของเราได้ 3 ระดับ คือ

เป้าหมายชีวิตระดับต้น อยู่เย็นเป็นสุข สุขกายสบายใจในภพชาติปัจจุบัน

เป้าหมายชีวิตระดับกลาง อยู่เย็นเป็นสุขในภพชาติหน้า คือสุคติโลกสวรรค์

เป้าหมายชีวิตระดับสูง ยกกระตักบาตร วาจา และใจของตนเองให้สูงส่งหลุดพ้นจากอำนาจกิเลสอาสวะทั้งปวง ไม่ต้องหวนกลับมาเวียนเกิดเวียนตายอีกต่อไป

8. สามารถชักเตือนสั่งสอนตนเองและแนะนำผู้อื่นให้ประพฤติปฏิบัติชอบ จิตเต็มแท้ของมนุษย์ทุกคนนั้นประภัสสรคือสว่างใสดงาม ดังนั้นเมื่อได้รับรู้รับฟังสิ่งที่ดีจิตก็ผ่องใส เมื่อมีกำลังใจในการทำ ความดี ก็อยากจะทำตนเองให้ดีและอยากชักชวนแนะนำบอกกล่าวให้คนอื่นทำตาม นั่นคือการทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรแนะนำประโยชน์ เป็นมิตรแท้

9. ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต เห็นโทษภัยแม้เพียงเล็กน้อย ซึ่งเป็นบทสรุปของพระพุทธศาสนา ที่ว่าจะทำทาน รักษาศีล หมั่นเจริญสมาธิภาวนา ก็เพื่อให้เกิดปัญญา เพราะปัญญาเปรียบประดุจแสงสว่างส่องชี้แนวทางสัตวโลกให้ดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่ถูกต้อง

10. สร้างภูมิคุ้มกันป้องกันความบกพร่องทางความคิดแบบผิดๆ มนุษย์มักคิดจินตนาการเรื่องราวไปต่างๆ นานา จริงบ้างไม่จริงบ้างสมมติเอาเองเสียบ้างก็มี ทำให้มีความเสี่ยงต่อการเข้าใจผิดต่อเรื่องราวความเป็นจริงของโลกและชีวิตที่เป็นกฎธรรมชาติ เช่น ร่างกายของเราต้องแตกสลายไปเป็นธรรมดา ไม่ยั้งยืนยาวนาน แต่บางท่านกลับคิดหาอายุวัฒนะทำให้มีอายุยืนๆ ทำนองนี้เป็นต้น บ้างก็คิดว่า โลกนี้เที่ยงยั่งยืนไม่มีวันเสื่อมสลายหรือถูกทำลาย และจะเป็นอยู่เช่นนี้ตลอดไป โลกนี้โลกหน้าไม่มี เกิดกันชาติเดียว ทุกสิ่งที่ทำไปก็ไม่มีผลอะไร เพราะชีวิตหลังความตายไม่มี ไม่ต้องเกิดต่อไปแล้ว เหล่านี้เป็นเรื่องอันตรายทำให้เกิดความยึดติดอยู่ในภพไม่คิดออกนอกกรอบคือหลุดพ้นจากวัฏสงสาร

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเรื่องกฎแห่งกรรม จบโดยสมบูรณ์แล้ว โปรดทำแบบประเมินตนเองหลังเรียนบทที่ 1 และกิจกรรมตอนที่ 1.1, 1.2, 1.3 และ 1.4 ในแบบฝึกปฏิบัติบทที่ 1 แล้วจึงศึกษาบทที่ 2 ต่อไป

บทที่ 2
หลักกรรมของ
พระพุทธศาสนา

เนื้อหาบทที่ 2

หลักกรรมของพระพุทธศาสนา

- 2.1 หลักกรรมคืออะไร
- 2.2 พระสูตรที่ว่าด้วยเรื่องกฎแห่งกรรมที่ทำให้คนแตกต่างกัน
- 2.3 ความซับซ้อนของการให้ผลของกรรม
- 2.4 คนไม่มีศาสนาไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ควรดำเนินชีวิตอย่างไร

1. พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบว่ากฎแห่งกรรม เป็นกฎธรรมชาติที่ไม่มีผู้ใดฝ่าฝืนได้ เป็นสิ่งที่มีมนุษย์ทุกคนต้องปฏิบัติหากไม่ปฏิบัติตามกฎแห่งกรรมก็จะเกิดทุกข์โทษชีวิตก็ไม่ได้มีความสุข ดังนั้นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงสอนเรื่องกฎแห่งกรรมเป็นเรื่องใหญ่ และมีหลักกรรมที่เป็นกรอบในการปฏิบัติ คือ บุคคลทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว เหมือนบุคคลหว่านพืชเช่นไรย่อมได้รับผลเช่นนั้น เพราะฉะนั้นจะคิด พูด ทำ สิ่งใดก็ตามจะต้องตระหนักถึงหลักกรรมนี้เสมอ
2. มนุษย์มีความแตกต่างกันมาแต่กำเนิด ไม่ว่าจะเป็นรูปร่างหน้าตา ฐานะทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ อะไรคือสิ่งที่ทำให้มนุษย์เกิดมาแตกต่างกัน พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบว่าเหตุที่ทำให้มนุษย์แตกต่างกัน คือ กรรมที่แต่ละบุคคลกระทำไว้ในอดีตเป็นตัวกำหนด ซึ่งความแตกต่างนี้มีกล่าวไว้ในจุฬามณีวงศ์สูตร เป็นพระสูตรที่มีการอ้างอิงถึงมากพระสูตรหนึ่ง
3. ความเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรมไม่ใช่เรื่องง่าย ถึงแม้หลักกรรมมีเพียงแค่ประโยคสั้นๆ คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แต่เวลาที่กรรมส่งผล ทำให้คนจำนวนไม่น้อยไม่เข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรมอย่างแท้จริง จนมีคำพูดล้อเลียนที่ว่า ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป เพราะบางครั้งบางคนทำความดีมาตลอด แต่ทำไมยังตกยาก ลำบากอยู่ แต่บางคนเป็นอันธพาล ค้าขายของผิดกฎหมายกลับร่ำรวยมีเพื่อนฝูงคนนับหน้าถือตามากมายที่เป็นเช่นนี้เพราะกฎแห่งกรรมเป็นเรื่องที่ซับซ้อนเข้าใจได้ยาก จะใช้ปัญญาอย่างมนุษย์ธรรมดาพิจารณาไม่ได้ ต้องผู้ที่ฝึกสมาธิจนได้วิชชา 3 จึงจะสามารถรู้เห็นกรรมได้ตลอดต่อเนื่องและถูกต้องตรงความเป็นจริง ดังนั้นเรื่องกฎแห่งกรรมจึงเป็นสิ่งที่นักศึกษาควรทำความเข้าใจให้ลึกซึ้ง และปฏิบัติตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและสามารถอธิบายหลักกรรมในพระพุทธศาสนาได้ถูกต้อง
2. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและสามารถอธิบายเนื้อความในพระสูตรที่เกี่ยวข้องได้
3. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและสามารถอธิบายความซับซ้อนในการให้ผลของกรรมได้
4. เพื่อให้นักศึกษาสามารถแนะนำวิธีการดำเนินชีวิตของคนไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมได้

บทที่ 2

หลักการของพระพุทธศาสนา

เมื่อนักศึกษาได้ผ่านการศึกษาคำรู้พื้นฐานเรื่องกฎแห่งกรรมในบทที่ 1 มาแล้ว คงจะทำให้ นักศึกษาทราบภาพรวมของการศึกษาวิชากฎแห่งกรรมได้มากยิ่งขึ้นว่า มีความหมาย มีค่าเปลอย่างไรร สำหรับเนื้อหาในบทที่ 2 นี้ นักศึกษาจะได้ทำความเข้าใจเพิ่มเติมหัวข้อที่ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องกฎแห่งกรรม เพิ่มเติมจากบทที่ 1 เช่น เรื่องหลักกรรมคืออะไร ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรม อย่างแท้จริง เป็นกฎที่แน่นอนตายตัว ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ตามยุคสมัย เป็นหลักสากล ที่ทันสมัยตลอดเวลา เรื่องความซับซ้อนของการให้ผลของกรรม เรื่องข้อควรปฏิบัติของคนไม่เชื่อเรื่อง กฎแห่งกรรม

2.1 หลักกรรมคืออะไร

นักศึกษาได้ผ่านการศึกษาวิชาจักรวาลวิทยาและปรโลกวิทยามาแล้ว คงจะทราบดีแล้วว่า ชีวิตมนุษย์ ไม่ได้มีเฉพาะชาตินี้เท่านั้น แต่ยังคงหมุนเวียนเปลี่ยนไปตามอำนาจแห่งการกระทำของแต่ละบุคคล นับภพนับชาติไม่ถ้วน จนกว่าจะหมดกิเลสเข้าสู่นิพพาน จึงจะถือว่าสิ้นสุดการเวียนว่ายตายเกิด

แต่เป็นเรื่องที่น่าแปลก แม้มนุษย์จะเกิดมานับภพนับชาติไม่ถ้วน แต่กลับไม่สามารถทรงจำความ ผิดพลาดที่ตนได้กระทำไว้ในอดีตที่ส่งผลให้ต้องไปเกิดในทุคติได้ หรือไม่สามารถทรงจำความดีงามที่ตน กระทำไว้ในอดีตที่ส่งผลให้ไปเกิดในสุคติได้ ทั้งนี้เพราะมีอวิชชาคือความไม่รู้ครอบงำอยู่ มีภพชาติปิดกั้น ความรู้เหล่านี้อยู่ จึงทำให้บางครั้งเกิดมาใหม่ ก็ยังคงใช้ชีวิตในรูปแบบเดิม แย่กว่า หรือดีกว่าเดิม แล้วแต่ บุญบาปที่อยู่ในตัวส่งผล หรือสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน และเนื่องจากการให้ผลของกรรมนั้นสลับซับซ้อน ยากต่อการเข้าใจด้วยปัญญาธรรมดาของปุถุชน จึงก่อให้เกิดความไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมขึ้นในหมู่ของ ผู้ที่ศึกษาพระพุทธศาสนาเพียงผิวเผิน

ดังนั้น มีทางเดียวที่เป็นทางลัดและปลอดภัย คือ การเชื่อในปัญญาตรัสรู้ธรรมของพระสัมมาสัม พุทธเจ้า ด้วยเหตุผลที่ว่า กว่าที่พระองค์จะมาตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้นั้น พระองค์ต้องฝึกฝน ตนเองอย่างจริงจังกระทั่งเอาชนะกิเลสมานับภพนับชาติไม่ถ้วน ตั้งแต่พระชาติแรกที่ทราบว่าตนเองตกอยู่ ในวังวนของความทุกข์ ถูกความทุกข์คอยเฝ้ารอนอยู่ทุกขณะจิต แม้มนุษย์และสัตว์โลกทั้งหลายก็ตกเป็น ทาสของกิเลสเช่นกัน พระองค์พิจารณาจนเห็นโทษภัยของการเวียนว่ายตายเกิด จึงตั้งใจมั่นในการที่จะ แก้ไขตนเองอย่างยั้งยวดโดยเอาชีวิตเป็นเดิมพันทุกภพทุกชาติ เพื่อมุ่งกำจัดกิเลส ทำตนให้สะอาดบริสุทธิ์ ทั้งกาย วาจา ใจ ไม่ไหลไปตามอำนาจกิเลส จนสามารถดับกิเลส รู้เหตุรู้ผลตามความเป็นจริงของสรรพ-

ลัทธิสรรพสิ่งทั้งปวง หลุดจากกรอบอวิชชาที่ครอบงำสรรพสัตว์ทั้งหลาย ยกตนขึ้นสู่ความเป็นผู้รู้ที่สมบูรณ์ นอกจากนี้พระองค์ยังทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ เมื่อตรัสรู้แล้วก็ได้ปิดบัง กลับนำความรู้เหล่านั้นมา ล้างสอนสรรพสัตว์ทั้งหลายให้หลุดพ้นจากอำนาจกิเลสตามพระองค์ไปด้วย

เรื่องกฎแห่งกรรม พระองค์ได้ทรงล้างสอนพุทธบริษัทเป็นหลักสำคัญในพระพุทธศาสนา เพราะ หากใครกระทำความผิดกฎแห่งกรรมแล้ว จะมีผลต่อการดำเนินชีวิต จะต้องได้รับความทุกข์สิ้นกาลนานทั้งในปัจจุบันและอนาคต หลักกรรมที่พระองค์นำมาล้างสอนมีปรากฏอยู่หลายแห่งในพระไตรปิฎก แต่ที่จะนำมา กล่าวนี้อยู่ใน เวณสาชชาดก¹ ความว่า

“ยานิ กโรติ ปุริโส	दानि อตตนิ ปสฺสตี
กฺลฺยาณการี กฺลฺยาณํ	ปาปการี จ ปापकं
ยาทิสํ วปะเต พิชํ	ดาทิสํ รุหเต ผลํ
บุคคลทำกรรมใด	ย่อมมองเห็นกรรมนั้นในตน
ผู้ทำกรรมดีย่อมได้ผลดี	ผู้ทำกรรมชั่วย่อมได้ผลชั่ว
บุคคลหว่านพืชเช่นใด	ผลย่อมงอกขึ้นเช่นนั้น”

จากพุทธพจน์นี้ สามารถสรุปหลักกรรมที่ตรงไปตรงมา โดยที่ไม่ต้องตีความแต่อย่างไรรว่า การกระทำใดๆ ในโลกนี้ ที่ไม่ให้ผลนั้นย่อมไม่มี ไม่ว่าจะป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วล้วนให้ผลทั้งสิ้น ใครทำดีก็จะได้รับผลดี ใครทำชั่วก็จะได้รับผลชั่ว เหมือนการหว่านพืชลงในดิน พืชนั้นย่อมเจริญเติบโตให้ดอกออกผล หากเราปลูกมะม่วงผลออกมาก็ต้องเป็นมะม่วง จะให้เป็นมังคุดก็คงเป็นไปไม่ได้ และส่วนมากคนทั่วไปจะเรียกหลักกรรมด้วยประโยคที่สั้นกระชับว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”

หลักกรรมในทางพระพุทธศาสนา สามารถนำมาเปรียบเทียบกับหลักทางวิทยาศาสตร์ได้ ซึ่งจะ ทำให้นักศึกษาเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และจะทำให้ทราบว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งความรู้ ศาสนาของผู้รู้อย่างแท้จริง หลักกรรมตรงกับกฎของนิวตัน ที่เรียกว่า กฎกิริยา (Action) และปฏิกิริยา (Reaction) ซึ่งกฎของนิวตันนี้เป็นทฤษฎีที่ง่ายและตรงไปตรงมาเช่นกัน กฎของนิวตันนี้เป็นกฎทางด้านวัตถุ มีกฎเกณฑ์อยู่ว่า หากเราขว้างลูกเทนนิสไปกระทบกับผนัง ถ้าออกแรงขว้างด้วยกำลังแรงลูกเทนนิสก็ กระดอนกลับมาแรง ถ้าออกแรงขว้างด้วยแรงที่เบา ลูกเทนนิสก็กระดอนกลับมาเบา สรุปความตามกฎนี้ คือ ทำอย่างไรก็ได้เช่นนั้น ในเรื่องหลักกรรมก็เช่นกัน กรรมที่เราทำแล้ว ถ้าทำกรรมดีลงไป สิ่งตอบสนองมา ก็เป็นผลของกรรมดี ถ้าทำกรรมชั่วลงไป สิ่งที่ตอบสนองมาก็คือผลของกรรมชั่ว หรืออีกนัยหนึ่งหากตั้งใจ ทำความดีหรือความชั่วมาก ผลของความดีความชั่วนั้นย่อมตอบสนองกลับมาตามทฤษฎีของนิวตัน

อย่างที่ทราบแล้วว่า หลักกรรมนั้น มีเพียงแค่ประโยคสั้นๆ ง่ายๆ ตายตัว จะว่าสามารถทำความ

¹ เวณสาชชาดก, ขุททกนิกาย ชาดก, มก. เล่ม 58 ข้อ 713 หน้า 720

เข้าใจได้ง่ายก็ง่าย แต่หากคิดพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้ว จะพบว่าความเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรมนั้น เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายอย่างที่คิด และดูเหมือนว่า ยังมีคนอีกจำนวนมากที่ไม่เข้าใจหลักกรรมนี้ เพราะเหตุว่ากฎแห่งกรรมนั้นเป็นเรื่องที่ซับซ้อน รวมเอาการกระทำที่หลากหลายทั้งที่ดีและไม่ดีทั้งในอดีตและปัจจุบันนับครั้งไม่ถ้วนของบุคคลนั้นๆ ที่ยาวนานนับภพนับชาติไม่ถ้วนมาประมวลรวมส่งผล ทำให้ไม่สามารถจะแยกแยะตีความให้ชัดเจนลงไปเลยว่า ผลกรรมที่ทำให้เป็นเราในปัจจุบันนี้ เกิดจากกรรมอะไร เมื่อไร อย่างไร และจะส่งผลอย่างไรในอนาคต ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับเวลา โอกาส และการกระทำในปัจจุบันประกอบเข้าด้วยกัน

อย่างเช่น ความโชคร้ายหรือโชคร้ายที่เราได้ประสบอยู่ในปัจจุบัน ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับอำนาจภายนอกหรืออำนาจดวงดาวใดๆ แท้ที่จริงขึ้นอยู่กับผลกรรมที่เราได้สั่งสมไว้ในอดีตติดตามมาให้ผลในปัจจุบัน และการที่เราจะได้รับความสุขหรือความทุกข์อยู่ในปัจจุบัน ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับกรรมที่เราสร้างไว้ในปัจจุบันอย่างเดียว อาจจะขึ้นอยู่กับกรรมในอดีตผนวกรวมด้วย เราต้องยอมรับอดีตชาติ ต้องยอมรับการกระทำของเราในวันในเดิมน ในปี และในชาติที่ผ่านมาว่าเป็นสิ่งที่เราทำไว้เอง และสิ่งที่เราทำในปัจจุบันเราก็ต้องยอมรับด้วยว่า นั่นคือสิ่งที่จะดลบันดาลชีวิตของเราให้เป็นไปในอนาคต และเป็นไปตามกฎแห่งกรรมนั้น

ดังนั้น เรื่องหลักกรรมเป็นสิ่งที่นักศึกษาต้องจำให้แม่นยำ และตระหนักตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า เป็นกฎที่จริงแท้แน่นอน เป็นกฎแห่งเหตุและผล และหมั่นตอกย้ำเตือนตนเสมอว่า กฎแห่งกรรมย่อมส่งผลอย่างแน่นอน ไม่ช้าก็เร็ว ไม่วันนี่ก็พรุ่งนี้ ไม่ชาตินี้ก็ชาติหน้า ต้องหมั่นสั่งสมแต่ความดีงาม และห่างไกลจากความชั่วตลอดชีวิต

2.2 พระสูตรที่ว่าด้วยเรื่องกฎแห่งกรรมที่ทำให้คนแตกต่างกัน

นักศึกษาที่ได้ศึกษาวิชาปรโลภมาแล้ว คงยังจำได้ว่า สาเหตุที่ทำให้มนุษย์เกิดมามีความแตกต่างกัน คือ กรรมที่บุคคลนั้นได้สร้างไว้ในอดีต ในวิชาปรโลกกล่าวแต่เพียงภาพรวมไม่ได้อธิบายเจาะลึกในรายละเอียด ส่วนในวิชากฎแห่งกรรม ในหัวข้อนี้จะนำเสนอรายละเอียดเพิ่มเติมให้มากขึ้น และเน้นให้เห็นความสำคัญของกฎแห่งกรรมในฐานะตัวแปรที่กำหนดสรรพสัตว์ทั้งหลายให้มีความแตกต่างกัน

เนื้อหาทั้งหมดที่นำมาเสนอในหัวข้อนี้ นำมาจากพระสูตรที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในหมู่นักศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา และใช้อ้างอิงในตำราที่เกี่ยวกับกฎแห่งกรรมเป็นจำนวนมาก เนื้อหาในพระสูตรกล่าวถึงกฎแห่งกรรมที่เห็นได้อย่างชัดเจน พระสูตรนี้มีชื่อว่า จุฬกัมมวิภังคสูตร¹ ซึ่งจะนำเสนอเนื้อหาในพระสูตรโดยสรุป และขยายเนื้อความบางส่วนให้เข้าใจยิ่งขึ้น อีกทั้งยังได้นำเนื้อเรื่องประกอบจากคัมภีร์อรรถกถาของพระสูตรมาขยายความเพิ่มเติม เพื่อให้เห็นภาพรวมของพระสูตรนี้ได้ทั้งหมด

จุฬกัมมวิภังคสูตร พระสูตรที่ว่าด้วยเรื่องหลักกรรม

¹ จุฬกัมมวิภังคสูตร, มัชฌิมนิคาย อุปรนิคคชาดก, มก. เล่ม 23 หน้า 251

ในสมัยที่พระลัมมาสัมพุทธเจ้าของเรายังทรงพระชนมชีพอยู่นั้น ณ เมืองสาวัตถี อันเป็นเมืองหลวงของแคว้นโกศล มีพราหมณ์คนหนึ่งชื่อ โตเทยพราหมณ์ เป็นผู้ร่ำรวย มีทรัพย์มากถึง 87 โกฏิ จัดอยู่ในระดับเศรษฐี พราหมณ์มีบุตรชายคนเดียวชื่อ สุภมาณพ บ้านอยู่ไม่ไกลจากวัดพระเชตวันนัก แม้พราหมณ์จะมีทรัพย์มากแต่ก็ไม่เคยทำบุญ เขาไม่เคยใส่บาตรแม้แต่ทัพพีเดียว ไม่เคยยกมือไหว้พระสงฆ์ แม้พระลัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไม่นับถือ แต่กลับไล่ตะเพิดทุกครั้งที่ผ่านมาบ้าน

พราหมณ์เป็นผู้มีความตระหนี่ ได้สอนลูกของตัวเองอยู่เสมอว่า ไม่ให้ใช้จ่ายทรัพย์ฟุ่มเฟือย ให้เก็บสะสมทรัพย์เหมือนกับปลวกที่นำดินมาสะสมทีละนิดจนกระทั่งเป็นกอง หรือเหมือนกับผึ้งที่ลั่งสมน้ำหวานทีละหยดจากเกสรดอกไม้จนได้น้ำผึ้งเต็มรัง

เวลาผ่านไป พราหมณ์ล้มป่วยลง และเสียชีวิตในที่สุด โดยที่ยังไม่ได้บอกถึงสถานที่ฝังสมบัติที่ฝังไว้บางส่วนแก่บุตรชาย เมื่อพราหมณ์ตายแล้ว ได้บังเกิดเป็นลูกสุนัขในเรือนของบุตรชาย ด้วยอำนาจแห่งกรรมที่หวงแหนทรัพย์ สุภมาณพเห็นลูกสุนัขนั้น ก็เกิดความรักอย่างจับใจ แต่ไม่ทราบว่าเป็นพ่อของตน และได้นำลูกสุนัขมาเลี้ยงดู ให้อาหาร จัดที่นอนให้อย่างดี

วันหนึ่ง ตอนใกล้รุ่งพระพุทธรองค์ทรงตรวจดูสัตว์โลกเพื่อที่จะไปโปรด สุภมาณพเข้าไปในข่ายพระญาณของพระองค์ พระองค์ทรงทราบว่า วันนี้จะต้องไปโปรดสุภมาณพ และได้ผลรับ คือ สุภมาณพจะนับถือพระพุทธรศาสนา ส่วนพราหมณ์ที่เป็นสุนัขนั้น เมื่อตายแล้วจะต้องไปตกนรก

ครั้นรุ่งเช้า พระลัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จออกบิณฑบาต ไปยืนประทับหน้าบ้านของสุภมาณพ ในวันนั้นสุภมาณพไม่อยู่ ออกไปทำธุระบางอย่างนอกบ้าน แม้ว่าคนรับใช้ในบ้านของสุภมาณพจะเห็นพระพุทธรองค์ แต่ก็ไม่มีใครใส่บาตร เพราะไม่ได้นับถือพระพุทธรศาสนา ขณะเดียวกัน ลูกสุนัขเห็นพระพุทธรองค์มาประทับยืนอยู่ ก็แสดงความไม่พอใจ ด้วยอาการเห่าหอน พระพุทธรองค์ทอดพระเนตรเห็นลูกสุนัขแสดงอาการอย่างนั้น จึงตรัสว่า “โตเทยพราหมณ์ เมื่อชาติก่อนเจ้าดูหมิ่นเรา จึงเกิดเป็นลูกสุนัข ชาตินี้เจ้ายังมาดูหมิ่นเราอีก เจ้าตายจากที่นี่แล้วจะต้องไปเกิดในนรก” ลูกสุนัขฟังเสียงพระพุทธรองค์แล้วก็เข้าใจ จึงได้วิ่งคอดกด้วยความกลัวเข้าไปในบ้าน แทนที่จะไปนอนยังที่นอนอันสวยงามของตน แต่กลับไปนอนบนกองขี้เถ้าที่กลางเตาไฟ คนรับใช้พยายามจับขึ้นไปนอนบนเตียงเท่าไรก็กลับมานอนที่เดิม

จากนั้นพระองค์ก็เสด็จไปยังวัดพระเชตวัน สุภมาณพกลับมาจากรูระ เห็นลูกสุนัขของตนนอนอยู่บนกองขี้เถ้า จึงดุด่าคนรับใช้ด้วยความไม่พอใจ และสอบถามถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อได้ฟังคนรับใช้รายงานแล้ว ก็โกรธขึ้นมาทันที กล่าวหาว่าพระลัมมาสัมพุทธเจ้าดูหมิ่นพ่อของตนว่าเกิดเป็นสุนัข ทั้งที่แท้จริงพ่อของตนนั้น พวกเขาพราหมณ์ทายว่าไปเกิดในพรหม สุภมาณพตรงไปยังวัดพระเชตวัน เพื่อจะตำหนิพระพุทธรองค์

เมื่อไปถึงก็ยืนและไม่ไหว้พระลัมมาสัมพุทธเจ้า ทูลถามถึงเรื่องที่เกิดขึ้น พระพุทธรองค์มิได้ตอบโต้แต่อย่างใด ทรงให้สุภมาณพพิสูจน์ความจริงว่าพ่อของเขาเกิดเป็นสุนัข ด้วยการออกกุศโลบายให้สุนัข

บอกที่ซ่อนสมบัติ สุกมาณพได้ฟังดังนั้น ก็เกิดความดีใจว่า ถ้าพิสูจน์แล้วไม่เป็นความจริง จะโพนทะนาให้ทั่วเมืองว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดโกหก แต่ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา เราก็จะได้ทรัพย์ ไม่ได้ขาดทุนตรงไหน

เมื่อถึงบ้านก็ทำตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ทุกประการ คือ ให้ลูกสุนัขกินข้าวมธุปายาสมีน้ำน้อย อิ่มแล้วให้นอน พอนอนแล้วไปกระซิบที่หูถามว่า ทรัพย์ที่ฝังไว้อยู่ที่ไหน สุนัขนั้นพอถูกถามก็รู้ทันทีว่า ลูกชายรู้ว่าตนเป็นพ่อ ก็หอนขึ้นแล้ววิ่งไปที่ฝังทรัพย์ เอาทำหน้าที่ทั้งสองตะกุกไปที่ฝังทรัพย์ สุกมาณพเห็นดังนั้น จึงให้คนชุดลงไปบริเวณนั้น พบของมีค่าเป็นจำนวนมาก ก็อุทานด้วยความอัศจรรย์ใจ นึกถึงพระพุทธรองค์ว่าเป็นบุคคลผู้ไม่ธรรมดา ต้องเป็นผู้ตรัสรู้อย่างแน่นอน สุกมาณพไม่รอช้า รีบไปเฝ้าถึงที่ประทับ ยกมือไหว้ด้วยความเคารพต่างจากครั้งแรกที่พบพระพุทธรองค์ แล้วทูลถามปัญหาเรื่องทำไมคนเราเกิดมาแตกต่างกัน พระพุทธรองค์ทรงตอบปัญหานี้กันอย่างชัดเจน ดังนี้

“ดูก่อนมาณพ สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทแห่งกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลวและประณีตได้”

จากพุทธพจน์นี้ สามารถสรุปได้ว่า สิ่งที่ทำให้สัตว์โลกทั้งหลายมีความแตกต่างกัน คือ กรรมที่แต่ละบุคคลได้กระทำไว้ และในพุทธพจน์นี้ยังมีถ้อยคำที่มีนัยสำคัญที่นำสนใจอยู่หลายคำซึ่งจะขอนำมาขยายความเพิ่มเติม เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจยิ่งขึ้นดังนี้

เป็นทายาทแห่งกรรม หมายความว่า สัตว์ทั้งหลายเป็นเจ้าของกรรม สิ่งของอย่างอื่น เช่น เงินทอง ทรัพย์สมบัติภายนอก เราเพียงอาศัยใช้ชั่วคราว เมื่อตายแล้ว ทรัพย์นั้นหาได้ติดตัวไปด้วยไม่ มีแต่กรรมดีกรรมชั่วเท่านั้นที่จะติดอยู่ในจิตหรือวิญญาณ ตามไปทุกหนทุกแห่งทุกภพทุกชาติ ไม่ว่าจะไปเกิดเป็นอะไรก็ตาม สมบัติของเราคือกรรมดีกรรมชั่วที่เราเป็นผู้กระทำ หาใช้ทรัพย์สมบัติภายนอกไม่

มรดกทรัพย์สินเงินทองที่พ่อแม่ญาติพี่น้องมอบให้เป็นของที่ไม่แน่นอน แต่กรรมที่เราได้กระทำไว้ เราจะต้องได้รับอย่างแน่นอน จะมอบให้คนอื่นไม่ได้ เช่น คนที่ประสบอุบัติเหตุ บาดเจ็บสาหัส นอนทุพพลภาพอยู่คนเดียว ญาติพี่น้องมาเยี่ยมก็ได้เพียงแต่นั่งดู ไม่สามารถแบ่งเบาความเจ็บปวดนั้นได้

มีกรรมเป็นกำเนิด หมายความว่า คนเราเกิดมาเพราะยังมีกรรมอยู่ คือ ยังมีกิเลส มีกรรมและมีวิบากกรรมอยู่ กรรมที่เราทำไว้ที่ติดอยู่ในจิตจะเป็นตัวกำหนดให้ไปเกิดในที่ต่างๆ ตามความเหมาะสมแก่กรรม วิญญาณย่อมปฏิสนธิในที่ที่เหมาะสมแก่กรรมของตน คนไม่มีกรรมแล้วเช่นพระอรหันต์ย่อมไม่เกิดอีก บิดามารดาเป็นเพียงที่อาศัยเกิดของบุคคลผู้ยังมีกรรมอยู่ บางคนก็เคยเป็นบิดามารดากันมาหลายชาติแล้ว บางคนอุปนิสัยไม่เหมือนบิดามารดา อุปนิสัยของคนแสดงถึงผลรวมแห่งกรรมของตนที่เคยสั่งสมไว้ ในรายที่ลูกมีอุปนิสัยคล้ายคลึงบิดามารดาแสดงว่าเขาได้เคยอบรมสั่งสมกรรมที่ใกล้เคียงกับบิดามารดา

บิดามารดาที่ดีชื่อว่าเป็นผู้มีบุญคุณต่อบุตรธิดาอย่างจะนับจะประมาณมิได้ เพราะได้ทุ่มเทความรักความปรารถนาดี และความเสียสละให้แก่ลูกอย่างที่ยากจะหาใครเสมอเหมือนได้ แต่บิดามารดาก็ไม่

สามารถจะอบรมให้ลูกดีได้ทุกคน ลูกคนใดมีอุปนิสัยติดตัวมา เขาย่อมไม่เอาอย่างการกระทำที่ไม่ดีของพ่อแม่ เพราะขัดกับอุปนิสัยของเขา และในไม่ช้าเขาก็ต้องปลื้มตัวไปอยู่ในที่เหมาะสมแก่เขาจนได้ นี่แหละกรรม เป็นแดนเกิด

มิกกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ หมายความว่า พี่น้องโดยสายโลหิตของเราอาจช่วยเราได้บ้าง ช่วยไม่ได้บ้าง เป็นมิตรบ้าง เป็นศัตรูกันบ้าง ช่วยเหลือกันบ้าง เบียดเบียนกันบ้าง เมื่อเติบโตขึ้นมาต่างก็แยกย้ายกันไป บางรายอยู่ห่างกันคนละประเทศ คนละทวีปก็มี มีความเดือดร้อนเกิดขึ้นก็อาจช่วยเหลือกันไม่ทัน ถ้าช่วยเหลือกันก็ช่วยได้เฉพาะในวิสัยของเขาเท่านั้น พี่นิสัยแล้วเขาก็ช่วยไม่ได้ เป็นพี่น้องกันแท้ๆ เมื่อเวลาเรียนหนังสือ ถึงเวลาจะสอบไล่ จะสอบแทนกันก็ไม่ได้ พี่ฉลาด น้องโง่ พี่โง่ น้องฉลาด ไม่แน่นอน แต่พวกพี่น้องเผ่าพันธุ์ที่อยู่กับเราตลอดเวลา คอยคุ้มครองรักษาเราอยู่ตลอดเวลาทั้งหลับและตื่น คอยช่วยเหลือให้เราเจริญรุ่งเรืองจริงๆ หรือทำให้เราตกต่ำแย่ๆ ก็คือกรรมที่เราทำ

บางคนญาติพี่น้องไม่ดี แต่ตัวเขาเป็นคนดี บางคนญาติพี่น้องเผ่าพันธุ์ดี ตระกูลดี แต่ตัวเขากลับตกต่ำจนเข้ากับพี่น้องไม่ได้ก็มี ทั้งนี้เพราะพี่น้องเผ่าพันธุ์ของเขาจริงๆ คือ กรรมของเขาเอง ที่จะส่งผลให้เขาประสบในสิ่งที่ดีหรือไม่ดี

มิกกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย หมายความว่า ที่พึ่งอย่างอื่นที่จะให้คนพักพิงได้ก็เพียงชั่วคราว พ่อแม่เต็มใจให้เราพึ่งก็เฉพาะเมื่อเราอยู่ในปฐมวัย พ่อเป็นผู้ใหญ่แล้ว หากยังพึ่งท่านอยู่อีก ท่านอาจจะยินดี หรือบางท่านก็อาจจะไม่ยินดี และอาจจะยังโดนดูหมิ่นจากบุคคลอื่นที่ทราบเรื่องหรือแม่จะพึ่งญาติพี่น้อง เพื่อนพ้องก็ได้เพียงชั่วคราวครั้งชั่วคราว พึ่งเขาบ่อยนักก็จะก่อให้เกิดความรำคาญ และอาจจะไม่ได้รับความช่วยเหลืออีกต่อไป แต่กรรมดีที่เราทำนั้นจะเป็นที่พึ่งของเราตลอดชีวิต แม้จะโลกแล้วก็ยังเป็นพึ่งได้ และจะเป็นที่พึ่งตลอดไปทุกภพทุกชาติ

จากถ้อยคำดังกล่าวที่นำเสนอมาทั้งหมดนั้น นักศึกษาจะเห็นได้ว่า แต่ละคำนั้น มีความหมายในลักษณะคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญว่า กรรมนั้นเป็นพื้นฐาน เป็นรากเหง้าที่ทำให้สรรพสัตว์ทั้งหลายมีความแตกต่างกันอย่างแท้จริง

สาระสำคัญของพระสูตรนี้ ยังได้จำแนกลักษณะการกระทำที่ส่งผลให้สัตว์โลกแตกต่างกันได้ อย่างชัดเจนยิ่งขึ้นอีก หลังจากทีสุภมาณพฟังพุทธพจน์เบื้องต้นดังที่กล่าวมาแล้ว แต่ก็ยังไม่เข้าใจ จึงทูลขอให้พระพุทธองค์ทรงขยายความเพิ่มเติม ซึ่งในที่นี้จะขอกกล่าวเพียงย่อๆ ดังนี้

คู่ที่ 1 คนที่เกิดมามีอายุสั้น เพราะเป็นคนชอบฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เป็นคนเหี้ยมโหด มีมือเปื้อนเลือด หมกมุ่นในการประหารชีวิต ไม่เอ็นดูในเหล่าสัตว์ เมื่อคนนั้นตายไปจะต้องไปตกนรก หากไม่ตกนรก เกิดเป็นมนุษย์จะต้องเป็นผู้มีอายุสั้น

ส่วนคนที่เกิดมามีอายุยืน เพราะเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ การเบียดเบียนชีวิตสัตว์อื่น มีความละอายในการทำบาป มีความเอ็นดู อนุเคราะห์ด้วยความเกื้อกูลในสรรพสัตว์ เมื่อคนนั้นตายไปจะ

เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ หากไม่ตกนรก เกิดเป็นมนุษย์จะเป็นผู้มีอายุยืน

คู่ที่ 2 คนที่เกิดมาเป็นผู้มีโรคมาก เพราะเป็นผู้มีปกติเบียดเบียนสัตว์ด้วยฝ่ามือ ก้อนดิน ท่อนไม้ หรืออาวุธ เมื่อตายไปจะต้องไปตกนรก หากไม่ตกนรก เกิดเป็นมนุษย์จะเป็นผู้มีโรคมาก

ส่วนคนที่มีโรคน้อย เพราะเป็นผู้มีปกติไม่เบียดเบียนสัตว์ด้วยฝ่ามือ ก้อนดิน ท่อนไม้ หรืออาวุธ เมื่อเขาตายไป จะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ หากไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ มาเกิดเป็นมนุษย์จะเป็นผู้มีโรคน้อย

คู่ที่ 3 คนที่เกิดมามีผิวพรรณทราม เพราะเป็นคนมักโกรธ มากด้วยความแค้นเคือง ถูกเขาว่า เล็กน้อยก็ขัดใจ โกรธเคือง พยาบาท มาดร้าย ทำความโกรธ ความร้าย และความขี้ใจเลียด ให้ปรากฏ เมื่อคนนั้นตายไปย่อมเข้าถึงนรก หากไม่เกิดในนรก มาเกิดเป็นมนุษย์จะเป็นผู้มีผิวพรรณทราม

ส่วนคนที่เกิดมามีผิวพรรณน่าเลื่อมใส เพราะเป็นคนไม่มักโกรธ ไม่มากด้วยความแค้นเคือง ถูกเขาว่ามากก็ไม่ขัดใจ ไม่โกรธเคือง ไม่พยาบาท ไม่มาดร้าย ไม่ทำความโกรธ ความร้าย และความขี้ใจเลียด ให้ปรากฏ เมื่อคนนั้นตายไปจะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ หากไม่ไปสุคติโลกสวรรค์ มาเกิดเป็นมนุษย์จะเป็นผู้มีผิวพรรณน่าเลื่อมใส

คู่ที่ 4 คนที่เกิดมามีศักดาน้อย เพราะเป็นผู้มีใจริษยา ย่อมริษยา มุ่งร้าย ผูกใจอิจฉาในลาภสักการะ ความเคารพ ความนับถือ การไหว้ และการบูชาของคนอื่น เมื่อคนนั้นตายไปย่อมเข้าถึงนรก หากไม่เกิดในนรก มาเกิดเป็นมนุษย์จะเป็นผู้มีศักดาน้อย

ส่วนคนที่เกิดมามีศักดามาก เพราะเป็นผู้มีใจไม่ริษยา ย่อมไม่ริษยา ไม่มุ่งร้าย ไม่ผูกใจอิจฉาในลาภสักการะ ความเคารพ ความนับถือ การไหว้ และการบูชาของคนอื่น เมื่อคนนั้นตายไปจะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ หากไม่ไปสุคติโลกสวรรค์ มาเกิดเป็นมนุษย์จะเป็นผู้มีศักดามาก

คู่ที่ 5 คนที่เกิดมายากจน มีทรัพย์น้อย เพราะเป็นผู้ไม่ให้ทาน ไม่ให้ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่อาศัย เครื่องตามประทีป แก่สมณะหรือพรหมณ์ เมื่อคนนั้นตายไปย่อมเข้าถึงนรก หากไม่เกิดในนรก มาเกิดเป็นมนุษย์จะเป็นคนยากจน มีทรัพย์น้อย

ส่วนคนที่เกิดมามีทรัพย์มาก เพราะย่อมเป็นผู้ให้ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่อยู่อาศัย เครื่องตามประทีป แก่สมณะหรือพรหมณ์ เมื่อคนนั้นตายไปจะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ หากไม่ไปสุคติโลกสวรรค์ มาเกิดเป็นมนุษย์จะเป็นคนร่ำรวย มีทรัพย์มาก

คู่ที่ 6 คนที่เกิดมาในตระกูลต่ำ เพราะเป็นคนกระด้าง เย่อหยิ่ง ไม่กราบไหว้คนที่ควรกราบไหว้ ไม่ลูกรับคนที่ควรลูกรับ ไม่ให้อาสนะแก่คนที่สมควรแก่อาสนะ ไม่ให้ทางแก่คนที่สมควรแก่ทาง ไม่สักการะคนที่ควรสักการะ ไม่เคารพคนที่ควรเคารพ ไม่นับถือคนที่ควรนับถือ ไม่บูชาคนที่ควรบูชา เมื่อคนนั้นตายไปย่อมเข้าถึงนรก หากไม่เกิดในนรก มาเกิดเป็นมนุษย์จะเป็นผู้เกิดในตระกูลต่ำ

ส่วนคนที่เกิดในตระกูลสูง เพราะเป็นคนไม่กระด้าง ไม่เย่อหยิ่ง อธิษาศัยอ่อนน้อม กราบไหว้คน

ที่ควรกราบไหว้ ลูกรับคนที่ควรลูกรับ ให้อาสนะแก่คนที่สมควรแก่อาสนะ ให้ทางแก่คนที่สมควรแก่ทาง ลักการะคนที่ควรลักการะ เคารพคนที่ควรเคารพ นับถือคนที่ควรนับถือ บุษาคคนที่ควรบูชา เมื่อคนนั้นตายไปจะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ หากไม่ไปสุคติโลกสวรรค์ มาเกิดเป็นมนุษย์จะเป็นผู้เกิดในตระกูลสูง

คู่มือที่ 7 คนที่เกิดมามีปัญญาทึบ เพราะเป็นผู้ไม่เข้าไปหาสมณะหรือพราหมณ์แล้วสอบถามว่า อะไร เป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล อะไรมีโทษ อะไรไม่มีโทษ อะไรควรเสพ อะไรไม่ควรเสพ อะไรเมื่อทำ ย่อมเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์สิ้นกาลนาน หรือว่าอะไรเมื่อทำ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขสิ้นกาลนาน เมื่อคนนั้นตายไปย่อมเข้าถึงนรก หากไม่เกิดในนรก มาเกิดเป็นมนุษย์จะเป็นผู้มีปัญญาทึบ

ส่วนคนที่เกิดมามีปัญญามาก เพราะเป็นผู้เข้าไปหาสมณะหรือพราหมณ์แล้วสอบถามว่า อะไร เป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล อะไรมีโทษ อะไรไม่มีโทษ อะไรควรเสพ อะไรไม่ควรเสพ อะไรเมื่อทำ ย่อมเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์สิ้นกาลนาน หรือว่าอะไรเมื่อทำ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขสิ้นกาลนาน เมื่อคนนั้นตายไปจะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ หากไม่ไปสุคติโลกสวรรค์ มาเกิดเป็นมนุษย์จะเป็นผู้มีปัญญามาก

จากเนื้อหาดังกล่าวเพื่อให้เข้าใจง่ายยิ่งขึ้น สามารถสรุปเป็นตารางตามหลักเหตุผลของกรรม ตามกุศลและอกุศล

ลำดับที่	อกุศลกรรม		กุศลกรรม	
	เหตุ	ผล	เหตุ	ผล
1.	ฆ่าสัตว์	อายุสั้น	ไม่ฆ่าสัตว์	อายุยืน
2.	เบียดเบียนสัตว์	มีโรคมาก	ไม่เบียดเบียนสัตว์	มีโรคน้อย
3.	เป็นผู้มักโกรธ	ผิวพรรณเศร้าหมอง	ไม่เป็นผู้มักโกรธ	ผิวพรรณผ่องใส
4.	มีใจริษยา	มีอำนาจน้อย	ไม่มีใจริษยา	มีอำนาจมาก
5.	ไม่ให้ทาน	มีโภคะน้อย	ให้ทาน	มีโภคะมาก
6.	กระด้าง เย่อหยิ่ง ไม่อ่อนน้อม	เกิดในตระกูลต่ำ	ไม่กระด้าง ไม่เย่อหยิ่ง มีความอ่อนน้อม	เกิดในตระกูลสูง
7.	ไม่เข้าไปหาสมณะ- พราหมณ์สอบถาม ถึงเรื่องที่เป็นกุศล อกุศล เป็นต้น	มีปัญญาทึบ	เข้าหาสมณะพราหมณ์ สอบถามถึงเรื่องที่เป็น กุศล อกุศล เป็นต้น	มีปัญญามาก

ในหัวข้อนี้สามารถสรุปได้ว่า กรรมที่สัตว์โลกทั้งหลายได้กระทำแล้วดังที่พระพุทธองค์ทรงยกขึ้นแสดงตามปัญหาที่สุภมาณพถามนั้น ผู้กระทำย่อมได้รับผลแห่งการกระทำนั้นแน่นอนและลักษณะกรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงยกตัวอย่างมาแสดงนั้น เป็นการส่งผลของกรรมหลักที่ส่งผลให้เห็นได้ชัดเจนและเป็นเพียงบางส่วนของกรรมกระทำที่ทำให้สัตว์โลกทั้งหลายมีความแตกต่างกัน หากแต่ยังมีการกระทำอีกหลายรูปแบบทั้งกาย วาจา ใจ ที่สัตว์โลกทั้งหลายกระทำแล้วมีผลให้เกิดความแตกต่างในลักษณะอื่นๆ เพราะการกระทำทุกอย่างมีส่วนในการปรับปรุงธาตุ ให้มีความแตกต่างกัน ดังเช่น ลักษณะมหาบุรุษ 32 ประการ อันเป็นลักษณะกายที่สมบูรณ์ที่สุดของมนุษย์ที่เกิดขึ้นจากกุศลกรรมที่สั่งสมมาตลอดการสร้างบารมี หรือแม้แต่สิ่งแวดล้อมที่เราได้ประสบอยู่นั้น ก็เกิดขึ้นจากอำนาจแห่งกรรมที่เราได้กระทำทั้งสิ้น ดังพุทธพจน์ที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น

ดังนั้น นักศึกษาควรตระหนักถึงการกระทำและผลแห่งกรรมที่จะเกิดขึ้นหากทำผิดทำชั่ว และควรหมั่นสั่งสมความดีงามให้ยิ่งขึ้นไปจนตลอดชีวิต

2.3 ความซับซ้อนของการให้ผลของกรรม

มีคำกล่าวเรื่องหลักกรรมของผู้ที่มีความเห็นผิด ผู้ที่ไม่ได้ศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างถ่องแท้ หรือศึกษาแล้วแต่ไม่ได้ลงมือปฏิบัติว่า ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป หรือทำดีได้ดีจริงหรือ ทำชั่วได้ชั่วจริงไหม คำกล่าวนี้ขัดแย้งกับคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่กล่าวมาแล้ว และดูเหมือนบุคคลที่กล่าวเช่นนี้ยังมีความเคลือบแคลงในเรื่องกฎแห่งกรรมอยู่มาก จึงทำให้ไม่เชื่อ เกิดความไม่มั่นใจที่จะปฏิบัติ แล้วความจริงในเรื่องนี้เป็นอย่างไร ในหัวข้อนี้นักศึกษาจะต้องทำความเข้าใจให้แจ่มแจ้งในเรื่องความซับซ้อนในการให้ผลของกรรม เพื่อจะได้ปฏิบัติไม่ผิดพลาด จนก่อให้เกิดทุกข์โทษภัยในการดำเนินชีวิตในสังสารวัฏ

เรื่องกฎแห่งกรรมเป็นเรื่องที่ลึกซึ้ง ซับซ้อน ยากต่อการเข้าใจให้แจ่มแจ้งได้ด้วยวิธีเพียงแค่พินิจพิจารณาไตร่ตรอง หรือตันเตเอา แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ยังตรัสว่า กฎแห่งกรรมเป็นเรื่องอนจินโดยเป็นเรื่องเหนือวิสัย เกินกว่าปัญญาของมนุษย์ธรรมดาที่จะเข้าใจได้ หากคิดมากเกินไปจะทำให้มีส่วนแห่งความเป็นบ้าได้

ในหัวข้อนี้ นักศึกษาจะได้ทราบเนื้อความจากพระสูตรที่มีผู้นิยมกล่าวถึงมากเช่นกัน พระสูตรนี้คือ มหากรรมวิภังคสูตร¹ ซึ่งเนื้อหาในพระสูตรนี้ เกี่ยวข้องกับการให้ผลของกรรมที่สลับซับซ้อน แม้คนที่ทำกรรมเหมือนกัน แต่ให้ผลไม่เหมือนกัน และแม้มีตาทิพย์ก็ยังไม่เห็นกฎแห่งกรรมไม่เหมือนกัน เมื่อนักศึกษาทำความเข้าใจพระสูตรนี้แล้ว จะทำให้นักศึกษาเข้าใจความซับซ้อนของการให้ผลของกรรมมากขึ้น

¹ มหากรรมวิภังคสูตร, มัชฌิมนิกาย อุปปริยตถปิฎก, มก. เล่ม 23 หน้า 271

สาระสำคัญโดยย่อของพระสูตรนี้ เริ่มต้นที่ปริพาชกท่านหนึ่ง ชื่อโปตลิบุตร เข้าไปสนทนากับ พระสมิทธิที่บวชได้เพียง 3 พรรษา ปริพาชกนี้เคยได้ยินพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสถึงเรื่อง กายกรรมไม่จริง วิกรรมไม่จริง มโนกรรมเท่านั้นจริง สมบัติที่บุคคลเข้าแล้วไม่เสวยเวทนาอะไรๆ เลยก็มี พระสมิทธิฟัง แล้วก็คิดว่า คำกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ไม่ตรงกับคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงบอกกับปริพาชกนั้นว่า ท่าน กล่าวต่อคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โปตลิบุตรปริพาชกจึงถามต่อไปว่า บุคคลจงใจทำกรรมทางกาย วาจา และใจ จะเสวยผลอะไร พระสมิทธิตอบว่า จะเสวยทุกข์ โปตลิบุตรปริพาชกไม่เชื่อ แต่ก็ไม่คัดค้าน

เมื่อโปตลิบุตรปริพาชกกลับไปแล้ว พระสมิทธินำเรื่องทั้งหมดไปเล่าให้พระอานนท์ฟัง พระอานนท์ เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ จึงพาพระสมิทธิไปเข้าเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และกราบทูลเนื้อความให้พระพุทธรองค์ทรงทราบ พระองค์จึงทรงตำหนิพระสมิทธิ ในเรื่องการตอบปัญหาเพียงแง่เดียว แทนที่จะตอบโดย แยกตอบ เพราะคำถามของปริพาชกนั้นมีได้เจาะจงลงไปว่าเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว เพียงถามขึ้นมาลอยๆ เท่านั้น

จากนั้นพระพุทธรองค์ทรงยกตัวอย่างของบุคคล 4 ประเภท ขึ้นแสดงดังนี้

(1) บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลงไป มักถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ มักประพฤตินิดในกาม มักพูดเท็จ มักพูดส่อเสียด มักพูดคำหยาบ มักเจรจาเพื่อเจ้อ มากด้วยยอภิชฌา มีจิตพยายาม มีความเห็นผิดอยู่ในโลกนี้ เขาตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ก็มี

(2) บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลงไป มักถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ มักประพฤตินิดในกาม มักพูดเท็จ มักพูดส่อเสียด มักพูดคำหยาบ มักเจรจาเพื่อเจ้อ มากด้วยยอภิชฌา มีจิตพยายาม มีความเห็นผิดอยู่ในโลกนี้ เขาตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ก็มี

(3) บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้เว้นขาดจากปาณาติบาต จากอทินนาทาน จากกาเมสุมิฉฉาจาร จากมุสาวาท จากการพูดส่อเสียด จากการพูดคำหยาบ จากการพูดเพื่อเจ้อ ไม่มากด้วยยอภิชฌา มีจิตไม่พยายาม มีความเห็นชอบอยู่ในโลกนี้ เขาตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ก็มี

(4) บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้เว้นขาดจากปาณาติบาต จากอทินนาทาน จากกาเมสุมิฉฉาจาร จากมุสาวาท จากการพูดส่อเสียด จากการพูดคำหยาบ จากการพูดเพื่อเจ้อ ไม่มากด้วยยอภิชฌา มีจิตไม่พยายาม มีความเห็นชอบอยู่ในโลกนี้ เขาตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ก็มี

จากนั้นพระองค์ทรงอธิบายความเห็นของพราหมณ์ 4 จำพวก ซึ่งต่างก็มีมติพิพม์เหมือนกัน แต่มี วาทะต่างกัน ดังนี้

พราหมณ์จำพวกที่ 1 เห็นบุคคลจำพวกที่ 1 ในบุคคล 4 จำพวกที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แล้วกล่าว ยืนยันว่า กรรมชั่วมี ผลของกรรมชั่วมี

พราหมณ์จำพวกที่ 2 เห็นบุคคลจำพวกที่ 2 ในบุคคล 4 จำพวกที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แล้วกล่าว

ยืนยันว่า กรรมชั่วไม่มี ผลของกรรมชั่วไม่มี

พราหมณ์จำพวกที่ 3 เห็นบุคคลจำพวกที่ 3 ในบุคคล 4 จำพวกที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แล้วกล่าวยืนยันว่า กรรมดีมี ผลของกรรมดีมี

พราหมณ์จำพวกที่ 4 เห็นบุคคลจำพวกที่ 4 ในบุคคล 4 จำพวกที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แล้วกล่าวยืนยันว่า กรรมดีไม่มี ผลของกรรมดีไม่มี

เมื่อตรัสจบแล้ว พระองค์ได้ทรงจำแนกพิจารณาในวาทะของพราหมณ์เหล่านั้น ว่าวาทะของพราหมณ์บางอย่าง พระองค์ทรงเห็นด้วย บางอย่างพระองค์ก็ไม่ทรงเห็นด้วย แล้วพระองค์ทรงจำแนกกรรมผู้ทำกรรม และผลของกรรมตามแนวของพระองค์ ดังนี้

1. บุคคลผู้ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เป็นต้น ตายแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะเขาทำกรรมชั่วที่ให้ผลเป็นทุกข์ไว้ในกาลก่อน หรือในกาลภายหลัง หรือมีมิจฉาทิฏฐิในเวลาจะตาย
2. บุคคลผู้ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เป็นต้น ตายแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ เพราะเขาทำกรรมดีที่ให้ผลเป็นสุขไว้ในกาลก่อน หรือในกาลภายหลัง หรือมีสัมมาทิฏฐิในเวลาจะตาย
3. บุคคลที่เว้นขาดจากปาณาติบาต ลักทรัพย์ เป็นต้น ตายไปแล้ว เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะเขาทำกรรมดีที่ให้ผลเป็นสุขไว้ในกาลก่อน หรือในกาลภายหลัง หรือมีสัมมาทิฏฐิในเวลาจะตาย
4. บุคคลที่เว้นขาดจากปาณาติบาต ลักทรัพย์ เป็นต้น เมื่อตายไปแล้ว เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะเขาทำกรรมชั่วที่ให้ผลเป็นทุกข์ไว้ในกาลก่อน หรือในกาลภายหลัง หรือว่ามีมิจฉาทิฏฐิเมื่อเวลาจะตาย

ในตอนท้ายของพระสูตร พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสสรุปว่า กรรมที่ไม่ควร ส่องให้เห็นว่าไม่ควรก็มี กรรมที่ไม่ควร ส่องให้เห็นว่าควรก็มี กรรมที่ควร ส่องให้เห็นว่าไม่ควรก็มี กรรมที่ควร ส่องให้เห็นว่าควรก็มี หมายความว่า การส่งผลของกรรมนั้นแน่นอน แต่ไม่อาจจะคาดเดาได้ว่า ถ้าทำกรรมดี จะต้องมีความสุขที่เป็นที่ไปเสมอไป หรือทำกรรมชั่วจะต้องมีอบายเป็นที่ไป ก็ไม่เสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ดังที่พระพุทธองค์ทรงจำแนกไว้ คือ กรรมดีหรือกรรมชั่วที่ทำไว้ในอดีต หรือกรรมดีหรือกรรมชั่วในปัจจุบัน หรือก่อนตาย ใจเป็นสัมมาทิฏฐิ หรือมิจฉาทิฏฐิ

ในพระสูตรนี้มีประเด็นที่น่าสนใจอยู่หลายประเด็น แต่ประเด็นที่อยากจะชี้ให้เห็นเป็นประการสำคัญ คือ ความซับซ้อนในการส่งผลของกรรม ที่ไม่อาจจะคาดเดา หรือคิดพิจารณาด้วยปัญญาธรรมดาได้ หรือแม้แต่บุคคลผู้มีตาทิพย์ที่เห็นการเวียนว่ายตายเกิดระดับหนึ่งแล้ว แต่ก็ยังมองไม่ครบวงจร ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความเข้าใจที่ไม่สมบูรณ์ บางอย่างก็เข้าใจถูก บางอย่างก็เข้าใจผิด และอาจจะนำไปสอนกันแบบผิด ดังวาทะของพราหมณ์ทั้ง 4 จำพวกดังกล่าว ซึ่งมีผลทำให้การดำเนินชีวิตผิดพลาด มีสิทธิ์ไปอบายได้

ประเด็นเรื่องความซับซ้อนในการให้ผลของกรรมนี้ จะเป็นคำตอบของคนที่เข้าใจหลักกรรมไม่ถูกต้องดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นสรุปว่า ให้เรายึดคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นหลักในการดำเนินชีวิต คือ เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม เพื่อความปลอดภัยในสังสารวัฏ และเพื่อการกระทำตนให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะต่อไป และเมื่อกระทำความดีได้มากเพียงไร ผลกรรมย่อมส่งผลได้เร็วเพียงนั้น และความเข้าใจในเรื่องกฎแห่งกรรมย่อมเพิ่มขึ้นตามลำดับ เพราะความดีส่งผลจนเกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

2.4 คนไม่มีศาสนาไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ควรดำเนินชีวิตอย่างไร

ปัจจุบันวิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้าอย่างมาก ทำให้เกิดเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างไม่หยุดยั้ง เป็นผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสังคมอย่างต่อเนื่อง จากเดิมเป็นสังคมเกษตรกรรม เปลี่ยนมาเป็นยุคอุตสาหกรรม และปัจจุบันกำลังอยู่ในยุคข้อมูลข่าวสาร หรือที่เรียกว่า โลกไร้พรมแดน ที่ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง

เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้น จึงทำให้มีผลต่อความคิด ความเชื่อของบุคคลในสังคมไปด้วย ในยุคแรกๆ คนส่วนใหญ่เชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็นที่ยังพิสูจน์ไม่ได้ อย่างเช่นเทพเจ้า จึงก่อให้เกิดเป็นศาสนาหรือลัทธิเทวนิยมจำนวนมาก และได้สืบทอดความเชื่อเหล่านั้นเรื่อยมาจนกระทั่งถึงยุคปัจจุบัน แต่เมื่อการพิสูจน์การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ก้าวหน้ามากขึ้น ทำให้คนบางส่วนเริ่มมีความเชื่อในเรื่องเหตุผลที่สามารถพิสูจน์ได้มากขึ้น อย่างเช่นในยุคที่ความเชื่อเรื่องเทวนิยมรุ่งเรืองมากๆ มีการเผยแพร่ความเชื่ออย่างกว้างขวางไปทุกมุมโลก ซึ่งในยุคนั้นเริ่มมีนักวิทยาศาสตร์เกิดขึ้น และนักวิทยาศาสตร์คนหนึ่งชื่อกาลิเลโอ ได้ค้นพบทฤษฎีต่างๆ มากมาย ที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อทางศาสนา ในขณะที่เดียวกับที่นักวิทยาศาสตร์นั้นได้รับการยอมรับนับถือจากผู้คนมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะสามารถนำเรื่องที่คนสงสัยมาพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ แต่ในที่สุดก็ถูกคุกคามจากศาสนาความเชื่อนั้น จนเกิดความลำบากในการดำรงชีวิต

ปัจจุบันความเชื่อเหล่านั้นยังคงดำเนินอยู่ แต่มีการปรับเปลี่ยนไปบ้างให้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การศึกษาได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความคิดของมนุษย์ปัจจุบันได้มีการทำวิจัยเรื่องการนับถือศาสนาของคนในยุคปัจจุบันในหลายประเทศ พบว่ามีแนวโน้มคนที่จะไม่นับถือศาสนาใดๆ เพิ่มจำนวนมากขึ้น เพราะบางคนมองว่าเป็นเรื่องงมงาย พิสูจน์ไม่ได้ บางคนไม่เห็นประโยชน์จากการมีศาสนา อยากใช้ชีวิตแบบสบายๆ ไม่ต้องมีข้อผูกมัด หรือถูกรังการอบทางความคิดให้กับตน

จากข้อมูลวิจัยเหล่านี้ เป็นเรื่องที่น่าวิตกอยู่ว่า หากคนไม่มีศาสนายึดเหนี่ยวใจมากขึ้น จะเกิดอะไรขึ้นกับสังคมและโลกใบนี้ ซึ่งแน่นอนว่า อย่างน้อยเขาจะไม่มีกรอบความคิดที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต

เพราะทำแล้วก็ไม่รู้สึกรู้สึกว่าผิดศีลผิดธรรม ไม่กลัวบาป คนจะสนใจวัดตมมากกว่าจิตใจ ใช้ชีวิตตามอำเภอใจ จะไม่เกิดประโยชน์ต่อการมีชีวิตอยู่ในโลกใบนี้

นักศึกษาคงเคยศึกษาในเรื่องการเกิดศาสนาต่างๆ มาบ้างแล้ว เราจะพบว่า ศาสนาส่วนใหญ่มีหลักคำสอนสำคัญที่เป็นประโยชน์ ที่ก่อให้เกิดความสุขในการดำเนินชีวิต ความสงบสุขในสังคม ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างเฉพาะพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาที่ว่าด้วยเรื่องเหตุและผล พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนการดำเนินชีวิตให้มีความสุขในโลกนี้ โลกหน้า และตลอดไป เมื่อใครปฏิบัติตามย่อมได้รับความสุขทั้งชาติ นี้ ชาติหน้า และทุกชาติ จนกว่าจะหมดกิเลส แม้แต่นักวิทยาศาสตร์ชื่อดังอย่างไอน์สไตน์ยังให้การยอมรับพระพุทธศาสนาว่าเป็นศาสนาที่มีหลักการคล้ายวิทยาศาสตร์ในเรื่องความมีเหตุผล

ส่วนในประเด็นเรื่องคนที่ไม่มีความเชื่อ ถ้าเราจะกล่าวโดยรวมก็หมายถึง พวกที่ไม่มีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมด้วย ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแนะนำวิธีการดำเนินชีวิตของบุคคลที่ไม่มีความเชื่อเป็นแก่นสารไว้ใน อปัณณกสูตร¹ เพราะความที่พระพุทธองค์ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ ทรงแบ่งปันความสุขให้กับทุกคนในโลก ไม่ว่าจะมีความเชื่อใด หรือไม่มีความเชื่อเลยก็ตาม ก็ทรงแนะนำวิธีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องให้เสมอ ดังนั้นในหัวข้อนี้ นักศึกษาจะได้รับทราบสาระสำคัญของอปัณณกสูตรบางส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคคลที่ยังไม่มีความเชื่อ หรือบุคคลที่ยังไม่มีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม นักศึกษาจะได้นำความรู้เหล่านี้ไปทำหน้าที่กัลยาณมิตรให้กับบุคคลเหล่านั้นให้เขาสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขปลอดภัยจากทุกข์โทษภัยในสังสารวัฏ

เนื้อความในพระสูตรที่นำมาเสนอนี้ เป็นเพียงบางส่วนของพระสูตรที่เกี่ยวข้อง และขอยกเพียงตัวอย่างเดียว หากต้องการค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้นสามารถหาอ่านได้จากพระสูตรที่อ้างถึงดังกล่าว

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสถามพราหมณ์และคหบดีชาวบ้านเมืองกาลาว่า “ศาสดาองค์ใดองค์หนึ่ง ซึ่งเป็นที่ซอบใจของท่านทั้งหลาย ที่เป็นเหตุให้เกิดศรัทธาอย่างมีเหตุผลมีอยู่หรือไม่” พราหมณ์และคหบดีชาวบ้านกาลากราบทูลว่าไม่มี พระองค์จึงทรงแสดงอปัณณกธรรม โดยทรงยกทิวทัศน์ต่างๆ ขึ้นมาอธิบายเปรียบเทียบให้เห็นคุณและโทษอย่างชัดเจน แล้วทรงแนะนำวิธีการปฏิบัติที่ไม่ผิด ซึ่งก็ขอยกตัวอย่างพอสังเขปดังนี้

พราหมณ์ 2 พวก มีความเห็นขัดแย้งกัน

พวกที่ 1 มีความเห็นว่า ทานที่ให้แล้วไม่มีผล การบวงสรวงไม่มี การบูชาไม่มี ผลวิบากแห่งกรรมที่สัตว์ทำชั่วไม่มี โลกหน้าไม่มี เป็นต้น พวกนี้จักเว้นกุศลธรรม ประพฤติอกุศลธรรมกลายเป็นคนทุศีลประกอบด้วยมิจฉาทิวทัศน์ มิจฉาสังกับปะ มิจฉาวาจา ทำตนเป็นข้าศึกกับพระอรหันต์ ในเรื่องนี้วิญญูชนควรพิจารณาให้เห็นดังนี้ และพระองค์ทรงแนะนำวิธีคิดที่ถูกต้องให้กับบุคคลที่มีความเชื่อที่ไม่ถูกต้องเหล่านี้ว่า

¹ อปัณณกสูตร, มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก, มก. เล่มที่ 20 หน้า 223-253

ถ้าโลกหน้าไม่มี บุคคลนี้ตายไปแล้วจักทำตนให้สวัสดิ (ปลอดภัย) ได้

ถ้าโลกหน้ามี เขาก็จักไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก

ถ้าโลกหน้าไม่มีจริง คำของสมณพราหมณ์เหล่านั้นจะจริงหรือเท็จก็ช่างเถิด เขาก็จะถูกติเตียนในปัจจุบันแน่นอน

ถ้าโลกหน้ามีจริง เขาจะได้รับโทษใน 2 สถาน คือ 1. ในปัจจุบันวิญญูชนตำหนิติเตียน 2. ตายไปแล้วจะไปเกิดในนรก

พวกที่ 2 มีความเห็นว่า ทานที่ให้แล้วมีผล การบวชธรรมะมีผล การบูชามีผล เป็นต้น พวกนี้จักเว้นอกุศลธรรม ประพฤติกุศลธรรม ละทิ้งความเป็นผู้ทุศีล ประกอบด้วยสัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา ไม่ทำตนเป็นข้าศึกกับพระอรหันต์ ในเรื่องนี้ วิญญูชนควรพิจารณาให้เห็นชัดว่า

ถ้าโลกหน้ามี บุคคลนี้ตายไปแล้วจักเกิดในสุคติโลกสวรรค์

ถ้าโลกหน้าไม่มีจริง คำของสมณพราหมณ์เหล่านั้นจะจริงหรือเท็จก็ช่างเถิด เขาจะได้รับการสรรเสริญในปัจจุบันแน่นอน

ถ้าโลกหน้ามีจริง เขาจะได้รับคุณใน 2 สถาน คือ 1. ในปัจจุบันวิญญูชนสรรเสริญ 2. หลังจากตายไปแล้ว จักไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

จากวาตะของพราหมณ์ทั้ง 2 พวกที่ยกมานี้ พระพุทธองค์ทรงแสดงให้เห็นว่า ความเห็นของพราหมณ์พวกที่ 1 เป็นความเห็นที่ผิด ความเห็นของพราหมณ์พวกที่ 2 เป็นความเห็นที่ถูกต้อง และทรงชี้ให้เห็นข้อปฏิบัติที่ถูกต้องสำหรับผู้ปฏิบัติผิดว่าควรจะมี ความเชื่ออย่างไรที่จะทำให้การดำเนินชีวิตปลอดภัย หรือผู้ที่ปฏิบัติถูกแล้วพระองค์ก็ทรงยืนยันในสิ่งที่ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความมั่นใจที่จะปฏิบัติต่อไป

ดังนั้น ในความเห็นของพราหมณ์ 2 จำพวกที่ยกตัวอย่างมานี้ สามารถสรุปหลักการปฏิบัติสำหรับคนที่ไม่มี ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม คนไม่มีศาสนาได้ว่า แม้บุคคลผู้ไม่มี ความเชื่อยึดเหนี่ยวจิตใจ แต่อย่างน้อยก็ควรมีหลักการพิจารณาในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง โดยยึดหลักการปฏิบัติที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำไว้ดังกล่าวว่า ถึงแม้จะมีความเชื่อหรือไม่มีความเชื่อเรื่องโลกนี้โลกหน้า หรือเรื่องกฎแห่งกรรมก็ตาม หากปฏิบัติได้ถูกต้อง อย่างน้อยการดำเนินชีวิตในโลกนี้ก็จะมีความสุข และไม่ต้องทุกข์กับการที่ถูกคนอื่นวิพากษ์วิจารณ์ตำหนิหรือนินทาจากการกระทำไม่ดีของตน หรือหากโลกนี้โลกหน้ามีกฎแห่งกรรมมีจริง การดำเนินชีวิตหลังจากตายไปแล้วก็ปลอดภัย ไม่ต้องทนทุกข์ทรมานในอบายภูมิ เพราะฉะนั้นการเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมมีแต่ผลดีอย่างเดียว อีกทั้งยังจะทำให้การดำเนินชีวิตของเรามีเข็มทิศชีวิตที่ถูกต้อง

สรุปสาระสำคัญของบทเรียนนี้ คือ ต้องการให้นักศึกษามองเห็นสภาพของกฎแห่งกรรมในมุมมองกว้าง หลากหลายมุมมอง และเพื่อตอบปัญหาที่ค้างคาใจในหลายคำถาม

ในหัวข้อ 2.1 เป็นเรื่องของหลักกรรมที่เป็นหัวใจของกฎแห่งกรรม ในเมื่อหลักกรรมกล่าวไว้ว่า ทำดีย่อมได้รับผลดี ทำชั่วย่อมได้รับผลชั่ว คำกล่าวนี้ย่อมเป็นจริงเสมอ จะส่งผลช้าหรือเร็วขึ้นขึ้นอยู่กับเวลาและการกระทำในปัจจุบันส่งเสริมสนับสนุน นักศึกษาควรยึดมั่นในหลักกรรม และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

ในหัวข้อ 2.2 ซึ่งให้เห็นความสำคัญของกฎแห่งกรรมว่า เป็นตัวจำแนกความแตกต่างของสัตว์ทั้งหลาย มิมนุษย์เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดที่สุด ในหัวข้อนี้จะตอบคำถามของคนที่มีสงสัยหรือสับสนว่า ทำไมเราแตกต่างจากคนอื่น และก็คงได้ข้อสรุปว่า เพราะกรรมที่กระทำมาในอดีตส่งผลให้เป็นเราในปัจจุบันนี้ และทำให้ได้ข้อคิดต่อไปอีกว่า ควรจะประกอบกรรมดี เพื่อจะได้เกิดความสุขสมบูรณ์ในอนาคต และสามารถออกแบบชีวิตของเราในอนาคตได้ด้วยการกระทำของเราในปัจจุบัน

ส่วนในหัวข้อ 2.3 ต้องการชี้ให้เห็นความซับซ้อนของการให้ผลของกรรม ที่มีคนบางส่วนมักจะเข้าใจผิดหลักกฎแห่งกรรมว่า ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป เมื่อนักศึกษาได้เรียนรู้ในหัวข้อนี้แล้วจะเข้าใจได้ว่า การให้ผลของกรรมนั้นเป็นเรื่องซับซ้อน ดังนั้นอย่าด่วนสรุปว่า หลักกรรมไม่ถูกต้อง แล้วนำมาตัดพ้อตัวเอง เพื่อไม่ทำความดี หันกลับไปทำความชั่ว ซึ่งอันตรายต่อการดำเนินชีวิต แม้ขนาดว่าคนมีศรัทธา ยังเห็นเรื่องราวกฎแห่งกรรมแตกต่างกัน และเข้าใจเรื่องการให้ผลของกรรมไม่ถูกต้อง เพราะไม่เห็นไม่ครบวงจร เห็นเป็นบางส่วน แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเห็นไปถึงต้นเหตุ จึงทรงนำมาถ่ายทอดได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นควรยึดมั่นในหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

และในหัวข้อ 2.4 มีวัตถุประสงค์ที่อยากจะชี้ให้เห็นว่า การไม่เชื่อในกฎแห่งกรรม ย่อมจะได้รับผลเสียมากกว่าผลดี ดังนั้นแม้ไม่มีความเชื่อทางศาสนา หรือไม่มีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม อย่างน้อยก็ควรจะมีหลักในการพิจารณาเพื่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำไว้ ก็จะทำให้ดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้อย่างมีความสุข หรือยิ่งถ้าหากตายไปแล้ว มีโลกหน้าจริงก็จะได้ปลอดภัย คือ จะเชื่อหรือไม่เชื่อ ก็ให้ทำความดีเพื่อเหนียวไว้ก่อน

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 2 หลักกรรมของพระพุทธศาสนา จบโดยสมบูรณ์แล้ว
โปรดทำแบบประเมินตนเองหลังเรียนบทที่ 2 และกิจกรรมตอนที่ 2.1, 2.2
ในแบบฝึกปฏิบัติบทที่ 2 แล้วจึงศึกษาบทที่ 3 ต่อไป

บทที่ 3
กรรมหมวดที่ 1
กรรมให้ผลตามหน้าที่

3.1 ชนกกรรม

- 3.1.1 ความหมายของชนกกรรม
- 3.1.2 ลักษณะของชนกกรรม
- 3.1.3 กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายอกุศลกรรม
- 3.1.4 กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายกุศลกรรม

3.2 อุปัตถัมภกกรรม

- 3.2.1 ความหมายของอุปัตถัมภกกรรม
- 3.2.2 ลักษณะของอุปัตถัมภกกรรม
- 3.2.3 กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายอกุศลกรรม
- 3.2.4 กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายกุศลกรรม

3.3 อุปปีฬกกรรม

- 3.3.1 ความหมายของอุปปีฬกกรรม
- 3.3.2 ลักษณะของอุปปีฬกกรรม
- 3.3.3 กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายอกุศลกรรม
- 3.3.4 กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายกุศลกรรม

3.4 อุปฆาตกรรม

- 3.4.1 ความหมายของอุปฆาตกรรม
- 3.4.2 ลักษณะของอุปฆาตกรรม
- 3.4.3 กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายอกุศลกรรม
- 3.4.4 กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายกุศลกรรม

1. กรรมเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน เข้าใจได้ยาก แต่ในพระไตรปิฎก พระอรรถกถาจารย์ได้พยายามอธิบายเรื่องกรรมเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น ซึ่งท่านจำแนกออกเป็น 3 หมวด คือ **กรรมให้ผลตามหน้าที่** **กรรมให้ผลตามลำดับ** และ**กรรมให้ผลตามกาลเวลา** ซึ่งแต่ละหมวดยังแบ่งออกเป็นอีก 4 ประเภท
2. มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาล้วนมีหน้าที่ในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง ทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อความสงบสุขและความเรียบร้อยของสังคมดังนั้นเมื่อมนุษย์เกิดมาพร้อมกับหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติกรรมก็เช่นกัน มีการแบ่งหน้าที่ในการให้ผลแก่บุคคลที่ทำอกุศลกรรมและกุศลกรรมไว้อย่างชัดเจน ซึ่งกรรมแต่ละประเภทก็ทำหน้าที่ของตนเองอยู่ตลอดเวลาที่ได้โอกาสในการให้ผล
3. การศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรมจากเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในสมัยพุทธกาล ที่มีปรากฏหลักฐานอยู่ในคัมภีร์พระไตรปิฎกเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะจะทำให้สามารถเห็นภาพการให้ผลของกรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการเทียบเคียงภาคทฤษฎีกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นักศึกษามีความเข้าใจและสามารถอธิบายความหมาย ลักษณะ และประเภทของกรรมที่ให้ผลตามหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง
2. เพื่อให้ นักศึกษามีความเข้าใจและสามารถอธิบายเรื่องการให้ผลของกรรมตามหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น
3. เพื่อให้ นักศึกษามีความเข้าใจและสามารถเปรียบเทียบและแสดงเหตุผลของการให้ผลของกรรมตามหน้าที่ในแต่ละประเภทได้อย่างถูกต้อง

บทที่ 3

กรรมหมวดที่ 1 กรรมให้ผลตามหน้าที่

มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาบนโลกใบนี้ล้วนไม่รู้ว่าจะเกิดมาทำไมพร้อมกับความสงสัยในฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ เนื่องจากแต่ละคนที่เกิดมามีความแตกต่างกัน บางคนเกิดมารวย บางคนเกิดมาลำบากจนบางคนเกิดมาพิการ บางคนเกิดมาสวย บางคนเกิดมาซีเห่ และไม่รู้ว่าจะเกิดมาแล้วจะตายเมื่อไร จะตายด้วยเหตุใด ตายแล้วจะไปอยู่ที่ไหน มนุษย์ทุกคนจึงมีชีวิตอยู่ด้วยความไม่รู้และความสงสัยในชีวิตทั้งสิ้น จึงมีนักจิตวิทยาและนักวิทยาศาสตร์จำนวนไม่น้อย ที่พยายามอธิบายความหมายของคำว่า “ชีวิต” และพยายามศึกษาเพื่อให้เข้าใจชีวิต รวมทั้งพยายามจะทำความเข้าใจพฤติกรรมการแสดงออกต่างๆ ของมนุษย์ว่าทำไมจึงมีพฤติกรรมเช่นนี้ มีอะไรเป็นตัวเร้าหรือตัวกำหนด และพยายามจะสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับชีวิตในแง่มุมต่างๆ เพื่ออธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ แต่แท้ที่จริงคำตอบเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์นั้นมิกล้าไว้อย่างชัดเจนในพระพุทธศาสนา เพราะพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ศึกษาความเป็นจริงของชีวิตมานับภพนับชาติไม่ถ้วน จนกระทั่งพระองค์ตรัสรู้และค้นพบหนทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ปลอดภัย และตรงต่อเป้าหมายของการเกิดมาเป็นมนุษย์ คือการทำพระนิพพานให้แจ้ง

เพราะฉะนั้น มนุษย์ทุกคนจึงควรเข้ามาศึกษาคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างจริงจัง เพื่อให้ได้รู้และทำความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างถ่องแท้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ เพราะผู้ที่ไม่มีความรู้ทางพระพุทธศาสนาเลย ก็จะได้รับรู้คำตอบของชีวิตเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้ว ซึ่งการรู้ในตอนนั้นก็ไม่สามารถกลับมาแก้ตัวด้วยการสร้างกุศลกรรมได้อีก ดังนั้นทุกคนจึงควรหันมาศึกษาคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างจริงจังแล้วนำไปปฏิบัติเพื่อการสร้างสมกุศลกรรมให้ยิ่งขึ้น แล้วในที่สุดก็จะพบแต่ความสุขความสำเร็จที่แท้จริงตลอดกาลนาน

ดังนั้น เนื้อหาในบทที่ 3 บทที่ 4 และบทที่ 5 จะกล่าวถึงเรื่องกรรมที่ให้ผลในลักษณะที่ปรากฏออกมาแตกต่างกัน เพื่อแสดงถึงการจำแนกกรรมออกเป็นส่วนๆ ทำให้เรื่องของกรรมที่ดูสลับซับซ้อนนั้นง่ายต่อการศึกษา ง่ายต่อการทำความเข้าใจและช่วยให้เห็นภาพรวมของการให้ผลของกรรมได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งประเภทของการให้ผลของกรรมนี้มีปรากฏใน มโนรถปुरुณี โดยจำแนกการให้ผลของกรรมไว้หลายอย่าง ได้แก่ กรรม 11 อย่าง ตามสูตรต้นติกปริยาย กรรม 16 อย่าง ตามแนวอภิธรรม กรรม 12 อย่าง ตามแนวแห่งปฏิสัมภิทามรรค ซึ่งในเนื้อหาที่จะศึกษานี้ได้กล่าวถึงกรรม 12 อย่าง โดยแบ่งการให้ผลของกรรมออกเป็น 3 หมวด ตามลักษณะการให้ผลของกรรมที่แตกต่างกัน สำหรับเนื้อหาในบทที่ 3 จะกล่าวถึงการให้ผลของกรรมหมวดแรก ส่วนอีก 2 หมวดที่เหลือจะกล่าวในบทต่อไปตามลำดับ

การให้ผลของกรรมหมวดแรกที่จะกล่าวถึงในบทที่ 3 นี้ ภาษาบาลีเรียกว่า **กัจจตุกะ** เป็นกรรมที่ให้ผลตามหน้าที่ หรือหน้าที่ของกรรมที่จะต้องให้ผลกับบุคคลที่กระทำกุศลกรรม หรือกุศลกรรมไว้ ไม่ว่าจะเป็นกรรมหนักหรือไม่ใช้กรรมหนักก็ตามย่อมมีอำนาจหน้าที่ในการให้ผล ซึ่งกรรมให้ผลตามหน้าที่นี้มีอยู่ 4 ประเภท คือ **ชนกกรรม** ได้แก่ กรรมที่นำไปเกิด **อุปัตถัมภกรรม** ได้แก่ กรรมที่คอยสนับสนุน **อุปปีฬกรรม** ได้แก่ กรรมที่บีบคั้น **อุปฆาตกรรม** ได้แก่ กรรมที่ตัดรอน ซึ่งกรรมทั้ง 4 ประเภทนี้ จะให้ผลตามหน้าที่อย่างไร นักศึกษาจะได้ศึกษาดังต่อไปนี้

3.1 ชนกกรรม

3.1.1 ความหมายของชนกกรรม

ชนกกรรม หมายถึง กรรมที่ทำหน้าที่นำสัตว์ไปเกิดในภพภูมิต่างๆ เพราะการที่สัตว์โลกจะเกิดขึ้นมาได้ ในภพ 3 เช่น สัตว์เดรัจฉาน มนุษย์ เทวดา เป็นต้น ย่อมเกิดขึ้นด้วยอำนาจแห่งชนกกรรมทั้งสิ้น

3.1.2 ลักษณะของชนกกรรม

จากความหมายข้างต้นจึงอาจเปรียบชนกกรรมเสมือนมารดาผู้ให้กำเนิดบุตร เพราะมารดาย่อมมีหน้าที่ให้กำเนิดบุตร ชนกกรรมก็เช่นกัน มีหน้าที่เพียงนำสัตว์ทั้งหลายให้เกิดขึ้นเท่านั้น พอสัตว์นั้นเกิดแล้วก็หมดหน้าที่ของชนกกรรม นอกจากนี้ชนกกรรมยังทำหน้าที่ในการตกแต่งสัตว์ในแต่ละภพภูมิให้มีอวัยวะแตกต่างกัน เช่น ตา หู จมูก ปาก แขน ขา ให้เหมาะสมกับภาวะของสัตว์แต่ละประเภทในแต่ละภพภูมิ เช่นว่าเกิดเป็นคนต้องมีลักษณะอย่างนี้ เกิดเป็นสัตว์ชนิดนี้ต้องมีรูปร่างลักษณะอย่างนี้ นอกจากนี้การที่สัตว์โลกมีสภาพแตกต่างกัน เช่น ร่างกายพิกลพิการ หรือสมบูรณ์แข็งแรง รูปร่างงดงามหรืออัปลักษณ์ เกิดมาในตระกูลสูงหรือต่ำ ฉลาดหรือโง่ ร่ำรวยหรือยากจน ล้วนเกิดจากชนกกรรมที่ให้ผลในคราวเดียวกับที่นำไปเกิดด้วยเช่นกัน

ชนกกรรมจึงเป็นใหญ่ในการนำสัตว์ไปเกิด กรรมอื่นจะมาแทรกแซงแย่งทำหน้าที่ไม่ได้ เพราะชนกกรรมทำหน้าที่ตามลำพังในขณะนั้น เปรียบเสมือนมารดากำลังคลอดทารก ย่อมทำหน้าที่คลอดเพียงคนเดียว คนอื่นจะมาแย่งหน้าที่คลอดร่วมด้วยในขณะนั้นไม่ได้

ชนกกรรมมีอยู่ 2 ฝ่าย คือ ชนกกรรมฝ่ายที่เป็นอกุศล และชนกกรรมฝ่ายที่เป็นกุศล ชนกกรรมฝ่ายที่เป็นอกุศลนั้น เมื่อทำหน้าที่นำให้สัตว์ไปเกิดนั้น ย่อมผลักดันให้ไปเกิดในทุกคติภูมิ คือ อบายภูมิทั้ง 4 มินรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ดังเช่นกรณีศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

3.1.3 กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายอกุศลกรรม

บุพกรรมของสัตว์นรก 4 ตน¹

ในสมัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระนามว่า พระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า มีบุตรเศรษฐี 4 คน เป็นสหายรักใคร่สนิทสนมกันมาก ทั้ง 4 คนแม้มีทรัพย์สมบัติมาก ก็ไม่ได้ใช้ให้เกิดประโยชน์ กลับเป็นผู้ประมาททำแต่บาปอกุศล ไม่ตั้งอยู่ในศีล ประพฤติผิดในภรรยาคนอื่น เมื่อละโลกแล้วได้ไปบังเกิดในโลหภูมิภินรก รับทุกข์ทรมานมานาน 60,000 ปี สัตว์นรก 4 ตนนั้น เมื่อขึ้นมาถึงขอบปากโลหภูมิแต่ละตนต่างปรารถนาจะบอกความในใจของตน จึงเปล่งคำพูดออกมา สัตว์นรกตนแรกต้องการจะกล่าวว่า “**ทุชชีวิตมชีวมหา เยส เตน ททามหเส วิชชมาเนสุ โภเคสุ ทิปนฺนากมฺห อตฺตโน**” แปลว่า พวกเราเมื่อมีโภคทรัพย์สมบัติอยู่ ไม่ได้ให้ทาน ไม่ได้ทำที่พึงสำหรับตน จัดว่ามีชีวิตอยู่อย่างชั่วช้า แต่สัตว์นรกนั้นไม่สามารถที่จะกล่าวคำพูดที่ตนประสงค์จะพูดได้ตามที่ต้องการ จึงแค่กล่าวคำว่า “**ทุ**” เท่านั้น ก็ต้องจมหายลงไปในห้องเหล็กร้อนใหญ่โตที่มีไฟนรกลุกไหม้ตลอดเวลา

สัตว์นรกตนที่ 2 ต้องการจะกล่าวว่า “**สฺฏฺฐิจฺจสฺสทสฺสาณิ ปริปุณฺณานิ สพฺพโส นิรเย ปจฺจมานานํ กทา อนฺโต ภวิสฺสติ**” แปลว่า เราหม้อยู่ในนรกตั้ง 60,000 ปีเต็ม ครบทุกอย่าง เมื่อไรจักสิ้นสุดกันเสียที แต่สัตว์นรกตนนี้ กล่าวได้แค่เพียงอักษรตัวแรกว่า “**ส**” เท่านั้น ก็จมหายลงไปในห้องเหล็กร้อนที่มีไฟนรกลุกไหม้ตลอดเวลา

สัตว์นรกตนที่ 3 ต้องการจะกล่าวว่า “**นตฺถิ อนฺโต กุโต อนฺโต น อนฺโต ปฏฺฐิสฺสติ ตทา ทิ ปกตํ ปาปี มม ตุมฺหฺยจ มาริสฺสา**” แปลว่า ไม่มีสิ้นสุด จะสิ้นสุดได้ที่ไหน ความสิ้นสุดไม่ปรากฏเลย พวกเราเอ๋ย ก็เพราะข้ากับเจ้าทำบาปกรรมไว้มากในครั้งนั้น แต่สัตว์นรกตนนี้กล่าวได้แค่เพียงอักษรตัวแรกว่า “**น**” เท่านั้น ก็จมหายลงไปในห้องเหล็กร้อนที่มีไฟนรกลุกไหม้ตลอดเวลา

สัตว์นรกตนที่ 4 ต้องการจะกล่าวว่า “**โสทํ ฐฺน อีโต คนฺตฺวา โยนี ลทฺธาน มาณฺสี วทณฺญสฺสสมฺปนฺโน กาทามิ กุสฺลํ พหุํ**” แปลว่า ถ้าเราพ้นจากโลหภูมิภินรกนี้แล้ว ได้กำเนิดเป็นมนุษย์ จักให้ทาน รักษาศีลให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ จักสร้างกุศลไว้ให้มาก” แต่กล่าวได้แค่เพียงคำว่า “**โส**” เท่านั้น ก็จมหายลงไปในห้องเหล็กร้อนเฉกเช่นเดียวกับสัตว์นรกทั้ง 3 ตน

อกุศลกรรมที่บุตรเศรษฐีทั้ง 4 คนได้กระทำไว้ตลอดชีวิต ทำให้เป็นชนกรรมที่น่าทั้ง 4 คนนั้นไปเกิดเป็นสัตว์นรกถูกไฟนรกเผาไหม้ที่โลหภูมิภินรก ได้รับทุกข์ทรมานอย่างยาวนาน

ส่วนชนกรรมที่เป็นฝ่ายกุศลนั้น เมื่อทำหน้าที่นำให้สัตว์ไปเกิดนั้น ย่อมผลักดันให้ไปเกิดในสุคติภูมิ ดังเช่นกรณีศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

¹ ยัญญสูตร, อรรถกถาสังยุตตนิทาย สภาธรรม, มก. เล่มที่ 24 หน้า 438

3.1.4 กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายกุศลกรรม

คดีของอุบาสกผู้มีศรัทธา¹

ในสมัยพุทธกาล มีอุบาสกคนหนึ่งเป็นผู้มีความศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยเป็นอย่างยิ่ง รักใคร่ในพระพุทธศาสนา เคารพในโอวาทของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตั้งใจประกอบกุศลธรรม และรักษาศีล 5 เนิืองนิตย เมื่อถึงวันอุโบสถ คือวันพระ ก็ตั้งใจสมาทานถืออุโบสถศีล และถวายอาหารบิณฑบาตแด่เหล่าพระภิกษุ จากนั้นจึงแต่งกายด้วยชุดขาว นำน้ำอัฐบาณไปถวายแด่พระภิกษุสามเณรยังพระเวฬุวันวิหาร ถวายน้ำอัฐบาณแล้วได้เข้าไปฟังธรรมจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดชีวิตอุบาสกท่านนี้ตั้งใจประกอบแต่กุศลกรรม จนชื่อเสียงในการทำคุณงามความดีของเขาแพร่กระจายเป็นที่รู้จักทั่วกันในยุคหนึ่ง

เมื่อสิ้นชีวิตกุศลกรรมที่เขาสั่งสมไว้ ได้กลายเป็นชนกกรรมนำให้เขาไปเกิดเป็นเทพบุตร ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีช้างเผือกขาวปลอด ร่างสูงใหญ่ประดับร่างกายด้วยเครื่องประดับสวยงามอลังการ เกิดเป็นช้างทิพย์สำหรับเป็นพาหนะในการเดินทางไปในที่ต่างๆ ซึ่งช้างเผือกทิพย์นี้เกิดขึ้นด้วยบุญของเทพบุตรนั้น เมื่อจะเดินทางไปในที่แห่งใดเทพบุตรก็จะขึ้นขี่ช้างออกจากวิมาน มีบริวารแวดล้อมจำนวนมาก

คืนหนึ่งเทพบุตร อดิตอุบาสกนั้น ระลึกถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงประดับร่างกายด้วยเครื่องประดับ และผ้าอันเป็นทิพย์งดงามวิจิตรอลังการ ขึ้นขี่ช้างเผือกอันเป็นทิพย์นั้น แวดล้อมด้วยเทพบริวารออกจากวิมาน ลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มาเข้าเฝ้ากราบสักการะที่พระบาทของพระพุทธองค์ ณ พระเวฬุวันมหาวิหาร

ขณะที่เทพบุตรมาเข้าเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่นั้น พระวังคิสะซึ่งเป็นพระอรหันต์และอยู่ในที่นั้น เห็นเทพบุตรซึ่งมีความรุ่งเรืองสว่างไสวงดงามด้วยอานุภาพมากมาย พระเถระมีความประสงค์จะสนทนาด้วย จึงกราบทูลขอพุทธานุญาตจากพระพุทธองค์ เมื่อได้รับพุทธานุญาตแล้ว พระวังคิสะจึงถามเทพบุตรถึงเหตุที่ได้ทิพย์สมบัติอันโอฬารนั้น เทพบุตรเมื่อจะบอกบุญกรรมของตนจึงพนมมือนมัสการตอบถึงเหตุที่ตนได้ทิพย์สมบัตินั้นว่า

ครั้งเมื่อเป็นมนุษย์ ได้ฟังธรรมจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วก็ปฏิญาณตนเป็นอุบาสกตั้งใจรักษาศีล 5 คือ งดเว้นการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤตินิโคตม การกล่าวคำเท็จ และการเสพสุรานอกจากนั้นก็ยังมีจิตเลื่อมใสถวายข้าวและน้ำแด่พระภิกษุสามเณรด้วยความเคารพ ถึงวันอุโบสถ ก็ตั้งใจสมาทานอุโบสถ ถือศีล 8 สิ้นชีวิตจากความเป็นมนุษย์แล้วจึงได้ไปบังเกิดเป็นเทพบุตร ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และมีทิพย์สมบัติดังที่พระวังคิสะเห็น เมื่อบอกบุญกรรมของตนแก่พระเถระแล้ว เทพบุตรจึงถวายนมัสการลาพระพุทธองค์และกราบนมัสการลาพระวังคิสะเถระ กลับไปสู่วิมานของตน กุศลกรรมที่อุบาสกท่านนี้กระทำไว้เมื่อครั้งเป็นมนุษย์ ได้เป็นชนกกรรมนำท่านไปเกิดยังเทวภูมิ คือ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีบริวารและทรัพย์สมบัติมากมาย

¹ อรรถกถาพุทธินาควิมาน, ขุททกนิกาย วิมานวัตถุ, มก. เล่ม 48 หน้า 489

3.2 อุปถัมภ์ภกกรรม

3.2.1 ความหมายของอุปถัมภ์ภกกรรม

อุปถัมภ์ภกกรรม หมายถึง กรรมที่ทำหน้าที่อุปถัมภ์ค้ำชูกรรมอื่น คือการเข้าไปค้ำชูกรรมของสัตว์ทั้งหลายที่เกิดในภูมิต่างๆ ให้ได้รับความทุกข์และความสุขตามสมควรแก่กรรมของตน

3.2.2 ลักษณะของอุปถัมภ์ภกกรรม

จากความหมายข้างต้นจึงอาจจะเปรียบอุปถัมภ์ภกกรรมเป็นเสมือนวีรบุรุษที่คอยช่วยเหลือมนุษย์ให้มีแต่ความสุข หรือเป็นเสมือนผู้ร้ายที่คอยซ้ำเติมและทำให้มนุษย์เดือดร้อนเป็นทุกข์ เพราะอุปถัมภ์ภกกรรมมีหน้าที่ช่วยอุปถัมภ์สนับสนุนชนกกรรม คือ สนับสนุนสัตว์ทั้งหลายที่เกิดในภูมิต่างๆ ให้ได้รับความทุกข์และความสุขตามสมควรแก่กรรมของตน ถ้าชนกกรรมแต่งให้สัตว์เกิดมาดี อุปถัมภ์ภกกรรมก็จะสนับสนุนให้ดียิ่งขึ้นไป แต่ถ้าชนกกรรมแต่งสัตว์ให้เกิดมาไม่ดี อุปถัมภ์ภกกรรมก็จะสนับสนุนหรือซ้ำเติมให้สัตว์นั้นย่ำแย่ หรือทุกข์ยากลำบากยิ่งขึ้นไปอีก

อุปถัมภ์ภกกรรมมี 2 ฝ่าย คือ อุปถัมภ์ภกกรรมฝ่ายอกุศล และอุปถัมภ์ภกกรรมฝ่ายกุศล อุปถัมภ์ภกกรรมฝ่ายอกุศลจะทำหน้าที่อุปถัมภ์ภกกรรมที่เป็นอกุศลให้เจริญยิ่งขึ้นไป โดยจะทำหน้าที่บันดาลให้เจ้าของกรรมประสบกับความวิบัติพบกับอุปสรรคความขัดข้องในชีวิตอยู่เสมอ มีความอภัพอัปโชคตลอดชีวิต ดังเช่นกรณีศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

3.2.3 กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายอกุศลกรรม

ปรโลกของเศรษฐีผู้ตระหนี่¹

ในสมัยพุทธกาล มีเศรษฐีคนหนึ่งชื่อว่า อานันทเศรษฐี เป็นผู้มีความตระหนี่แรงกล้า ไม่ทำทาน และไม่รักษาศีล แม้จะมีทรัพย์สมบัติมากมายแต่เป็นคนที่มากด้วยความโลภ หากทรัพย์ได้มาเท่าใดก็เก็บรักษาไว้ไม่ยอมใช้จ่ายสิ่งใดเกินความจำเป็น แม้เรื่องอาหารการกินก็กินแต่เพียงเล็กน้อย กินของไม่ประณีตราคาถูก เพราะกลัวทรัพย์จะหมด ยิ่งนับวันก็ยิ่งโลภและตระหนี่มากขึ้น

ทุก 15 วัน เศรษฐีจะเรียกลูกหลานและหมู่ญาติมาประชุมและให้ออวาทว่า สมบัติของตนที่มีอยู่ 80 โภกนี้ อย่าได้คิดว่าเป็นของมาก ดังนั้นจึงไม่ควรจะนำออกไปให้ใครๆ เป็นต้นว่า ยาจกขอทาน และสมณะล้นทั้งหลาย เพราะให้แล้วไม่เกิดประโยชน์ใดๆ มีแต่ความสิ้นเปลืองไปแห่งทรัพย์ ไม่ได้ผลตอบแทนใดๆ และต้องหาทรัพย์มาเพิ่มเติมให้มากขึ้นเรื่อยๆ การใช้จ่ายทรัพย์แม้ครั้งละเล็กน้อย ก็จะนำไปสู่ภาวะ

¹ เรื่องอานันทเศรษฐี, อรรถกถาพุทธทศนิกาย คาถาธรรมบท, มก. เล่ม 41 หน้า 182

แห่งความเป็นข้าของผู้อื่น เพราะทรัพย์จะต้องหมดไปในวันหนึ่ง

เขาเพียรตอกย้ำพร่ำสอนลูกหลานและหมู่ญาติเช่นนี้อยู่เนืองๆ จนกระทั่งวันหนึ่งเขาได้เสียชีวิตลง ก่อนที่จะเสียชีวิต จิตของเขาถูกความตระหนี่ครอบงำนึกหวงแหนทรัพย์สมบัติ เมื่อตายลงชนกรรมจึงนำเขาไปปฏิสนธิในครรภ์ของหญิงขอทานที่มีความเป็นอยู่อย่างยากไร้ มิเพียงเท่านั้น อุปถัมภ์กรรมยังส่งผลให้ขอทานทั้งหลายในหมู่บ้านขอทานจันทาลที่เขาไปปฏิสนธินั้นอดอยากยากจนหนักยิ่งขั้นกว่าที่เป็นอยู่ จะทำสิ่งใดก็เกิดความขัดข้องทุกครั้ง ขอทานเหล่านั้นจึงหาหรือกันว่า แต่ก่อนพวกเราไม่เคยเป็นเช่นนี้ แม้ว่าจะมีความขัดสนปราศจากลาภผลในบางครั้งก็เป็นแต่ผู้ใดผู้หนึ่ง มิได้ขัดสนกันทุกคน แต่มาบัดนี้ พวกเราต่างพากันขัดสนมีความลำบากปราศจากลาภกันถ้วนหน้า ความรักใคร่สามัคคีที่เคยมีก็กลับกลายเป็นความขัดเคืองใจกัน ชะรอยจะมีคนกาลกิณีบังเกิดขึ้นในหมู่ของเรา

เมื่อเหล่าขอทานหาหรือกันแล้ว จึงตกลงกันว่าให้หาผู้เป็นกาลกิณี โดยแบ่งขอทานออกเป็นกลุ่มๆ หากว่าคนกาลกิณีอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มนั้นก็ได้รับความลำบากขัดสน และกลุ่มใดที่ไม่มีผู้เป็นกาลกิณี ก็จะไม่ขัดสนยากไร้ลาภผล พวกเขาใช้วิธีการเช่นนี้เพื่อค้นหาบุคคลผู้เป็นกาลกิณี ในที่สุดก็ทราบหาหญิงขอทานที่อดีตอานันทเศรษฐีไปปฏิสนธิในครรภ์นั้นเป็นคนกาลกิณี จึงขับไล่นางออกไปจากหมู่ ซึ่งเมื่อนางออกไป ความเป็นอยู่ของเหล่าขอทานจันทาลก็ดีขึ้นเหมือนดังแต่ก่อน

เมื่อหญิงจันทาลนั้นแยกออกไปจากหมู่ นางก็มีความเป็นอยู่ที่ยากเย็นแสนเข็ญ ชัดเจนจนจรประสพกับความยากลำบากยากแค้นยิ่งนัก ต่อมานางได้คลอดทารกเพศชายออกมา ทารกนั้นมีรูปร่างอัปลักษณ์หน้าตาน่าเกลียดน่ากลัวเหลือประมาณ แต่นางก็สู้อุทิศส่ำหทัยเลี้ยงทารกนั้นมาด้วยความยากลำบาก จนกระทั่งเขาโตพอที่จะหาเลี้ยงชีพเองได้ นางจึงมอบกะลาเก่าใบหนึ่งให้ลูกไว้ขอทานเลี้ยงชีวิต เพราะหากว่าอยู่ด้วยกันก็จะลำบากยากไร้ด้วยกันทั้งคู่

เมื่อแยกจากแม่ก็ออกขอทานเลี้ยงชีวิตไปในถิ่นที่ต่างๆ จนวันหนึ่งเดินทางมาถึงบ้านอันเป็นที่อยู่ของตนเมื่อครั้งเป็นเศรษฐี เกิดระลึกได้ว่าสถานที่แห่งนี้เป็นบ้านของตน จึงเดินเข้าไปในบ้านนั้น พวกเขาทั้งหลายที่อยู่ในบ้านเห็นเขามีรูปร่างอัปลักษณ์น่าเกลียดน่ากลัวจึงพากันขับไล่ทุบตีจนกระทั่งเขาสลบหมดสติไป

ในขณะนั้นเอง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จผ่านมาทางนั้น ทรงเห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จึงบอกแก่คนทั้งหลายว่าเด็กขอทานที่ถูกทุบตีสลบอยู่นั้น คืออานันทเศรษฐีกลับชาติมาเกิด เศรษฐีผู้เป็นเจ้าของบ้าน และเป็นลูกชายของอานันทเศรษฐีไม่เชื่อ พระพุทธองค์จึงตรัสให้ขอทานนั้นเล่าอดีตชาติของตนครั้งเป็นอานันทเศรษฐี และให้นำไปขุดขุมทรัพย์ที่เขาแอบฝังไว้โดยไม่มีใครเคยล่วงรู้ เมื่อพิสูจนได้ดังนั้น ลูกชายอานันทเศรษฐีจึงเชื่อที่พระพุทธองค์ตรัส เกิดความศรัทธาเลื่อมใส และเชื่อเรื่องกรรมนับแต่บัดนั้น

อกุศลกรรม คือความตระหนี่ที่อานันทเศรษฐีกระทำไว้ได้กลายเป็นอุปถัมภ์กรรมที่ส่งเสริมให้เขาได้รับความลำบากมากในชาติปัจจุบันที่เกิดมา

ส่วนอุปถัมภ์ภักกรรมฝ่ายกุศลจะทำหน้าที่อุปถัมภ์กรรมที่เป็นกุศลให้เจริญยิ่งขึ้น เพื่อให้เจ้าของกรรมดีนั้นประสบกับความสุขความเจริญในชีวิตตลอดไป ดังเช่นกรณีศึกษาในเรื่องดังต่อไปนี้

3.2.4 กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายกุศลกรรม

บุพกรรมของพระอนรุทธเถระ¹

พระอนรุทธเถระท่านเป็นพระอรหันต์องค์สำคัญรูปหนึ่งในสมัยพุทธกาล เป็นหนึ่งในอสิติมหาสาวก คือ พระสาวกผู้ใหญ่ระดับแนวหน้าในจำนวน 80 รูป ซึ่งท่านเป็นเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายในทางมีจักขุทิพย์ กล่าวกันว่าเว้นแต่เวลานั้นท่านจะเจริญอาโลกกสิณตรวจดูเหล่าสัตว์ทั้งหลาย ด้วยทิพยจักขุอย่างเดียวย่อมเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้ากำลังเสด็จดับขันธปรินิพพานอยู่ ณ ท่านได้ใช้ทิพยจักขุตรวจดูชั้นตอนต่างๆ ในการเข้ามานระหว่างที่จะปรินิพพานของพระพุทธองค์

พระอนรุทธะมีศักดิ์เป็นพุทธอนุชาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นโอรสของเจ้าศากยะพระนามว่า อมิโตทนะ แห่งกรุงกบิลพัสดุ์ ซึ่งเป็นพระบิดา(อา)ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และมีพระเชษฐาร่วมอุทรคือ เจ้าศากยะมทานาม ท่านเป็นผู้มีบุญมากเป็นสุขุมลชาติอย่างยิ่ง ขณะที่ยังครองเรือนอยู่นั้นมีความสะดวกสบายเป็นอันมาก ไม่เคยประสบกับความลำบาก หรือความไม่สมปรารถนาเลย ไม่รู้จักคำว่าไม่มี

ครั้งหนึ่งในขณะที่ยังทรงพระเยาว์ท่านได้เล่นกับเหล่าสหาย โดยมีข้อตกลงกันว่า ผู้แพ้จะต้องนำขนมมาให้แก่เหล่าสหาย ซึ่งท่านมักแพ้อยู่เรื่อยๆ จึงบอกบริวารให้ไปทูลพระมารดาให้ทำขนมไปถวาย ครั้งหนึ่งพระมารดาให้บริวารไปบอกท่านว่าขนมไม่มี แต่ด้วยเหตุที่ท่านมีชีวิตที่มีความสะดวกสบายมาตลอด ไม่เคยรู้จักคำว่าไม่มี จึงเข้าใจว่า ที่พระมารดาบอกว่าขนมไม่มีนั้นเป็นชื่อขนม จึงให้บริวารไปนำขนมที่ชื่อไม่มีนั้นมา พระมารดาทรงคิดจะสอนท่านจึงนำถาดทองปิดถาดทองเปล่าส่งไปให้ท่าน เมื่อท่านเปิดฝาภาชนะนั้นดูปรากฏขนมมีรสชาติโอชาอยู่เต็มถาด ทั้งนี้เป็นด้วยเทวานุภาพอันเกิดจากบุญของท่าน

ครั้งหนึ่งท่านสนทนากับเหล่าศากยกุมาร โดยสนทนาถึงกำเนิดของข้าว กุมารท่านหนึ่งกล่าวว่า ข้าวเกิดแต่นา ท่านหนึ่งว่าเกิดแต่ยุ่งฉาง ท่านหนึ่งว่าเกิดแต่หม้อข้าว ทั้งนี้เพราะกุมารเหล่านั้นเคยเห็นชนทั้งหลายประกอบกิจการงานที่เกี่ยวกับข้าว ส่วนกุมารอนรุทธะไม่เคยเห็นชนทั้งหลายประกอบกิจการงาน จะเห็นข้าวก็ต่อเมื่อตั้งอยู่เบื้องพระพักตร์ จึงกล่าวว่าข้าวเกิดแต่จาน เมื่ออย่างเข้าวัยหนุ่ม พระบิดาพระมารดาได้สร้างปราสาท 3 หลัง ให้ท่านอยู่ตลอด 3 ฤดู และบำรุงบำเรอด้วยดนตรีมีสตรีประโคน

ต่อมาเมื่อเจ้าชายลิทัตถะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและเสด็จมาเยือนกรุงกบิลพัสดุ์เพื่อโปรดพุทธบิดาแล้ว พระเจ้าสุทโธทนะพุทธบิดาได้ประชุมเหล่าเจ้าศากยะ โดยให้แต่ละตระกูลส่งกุมารในตระกูล ออกบวช ท่านได้ออกบวชตามในคราวนั้นด้วย ได้เรียนกรรมฐานในสำนักของพระสารีบุตร ต่อมาได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ และภายหลังพระพุทธองค์ทรงสถาปนาท่านไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะ เป็นยอดของเหล่า

¹ ประวัติพระอนรุทธเถระ, อรรถกถาอังคุตตรนิกาย เอกนิบาต, มก. เล่ม 32 หน้า 304

ภิกษุสาวกผู้มีทิพยจักขุ

สำหรับบุพกรรมของท่านที่ทำให้ได้รับผลบุญเช่นนี้ เพราะว่าในสมัยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระนามว่า ปทุมุตตระ ท่านได้ไปฟังธรรมของพระพุทธองค์พร้อมกับมหาชนทั้งหลาย ในครั้งนั้น พระบรมศาสดาได้สถาปนาภิกษุผู้มีทิพยจักขุรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะ ท่านเห็นดังนั้นจึงปรารถนาตำแหน่งนั้นบ้างจึงเข้าไปทูลนิมนต์พระพุทธองค์พร้อมด้วยพระภิกษุหนึ่งแสนเพื่อเสวยภัตตาหารในวันรุ่งขึ้น ท่านได้ถวายมหาทานเป็นเวลาถึง 7 วัน ในวันสุดท้ายได้ถวายผ้าเนื้อดี ประณีตแต่พระพุทธองค์แล้วกราบทูลว่า ที่ทำสักการะนี้เพราะปรารถนาเป็นยอดของภิกษุผู้มีทิพยจักขุในศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต ซึ่งพระบรมศาสดาทรงตรวจดูในอนาคต ทรงทราบว่าความปรารถนาของเขาจะสำเร็จ จึงตรัสกับเขาว่า ในที่สุดแสนกับในอนาคต พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระนามว่า โคดม จักอุบัติขึ้น เขาก็มีชื่อว่า อนุรุทธะ เป็นยอดของภิกษุผู้มีทิพยจักขุ

ตลอดชีวิตของท่านประกอบแต่กุศลกรรม เมื่อพระบรมศาสดาปรินิพพานแล้ว มหาชนได้สร้างเจดีย์ทองสูง 7 โยชน์ ท่านได้ทำประทีปบูชาเจดีย์ทั้งขนาดใหญ่ ขนาดย่อม เป็นจำนวนมาก ต่อมาในสมัยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระนามว่า กัสสปะ เมื่อพระองค์ปรินิพพานแล้ว ได้มีการสร้างเจดีย์สูง 1 โยชน์ ท่านได้สร้างภาชนะสำริดเป็นอันมาก บรรจุเนยใสจนเต็ม วางใส่ตะเกียงวันระยะของคุลีหนึ่งๆ ในท่ามกลาง แล้วจุดไฟขึ้นรอบเจดีย์โดยให้ขอบปากจดขอบปาก และสร้างภาชนะสำริดขนาดใหญ่ ใส่เนยใสเต็ม จุดใส่ตะเกียงพันดวง แล้วเทินภาชนะนั้นเดินเวียนรอบเจดีย์ตลอดคืนจนกระทั่งรุ่งสาง

สมัยหนึ่งไม่มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบังเกิดขึ้นท่านได้เกิดในตระกูลคนเขี้ยวใจ เป็นคนหาบหญ้า มีชื่อว่า อन्नการะ อาศัยสมณเศรษฐีอยู่ ได้มีโอกาสถวายทานแด่พระปัจเจกพุทธเจ้านามว่า อุปริภูฏะ ซึ่งเพิ่งออกจากนิโรธสมบัติ ด้วยอำนาจแห่งบุญนี้ ทำให้ขุมทรัพย์จำนวนมากเกิดขึ้นแก่ท่าน และพระราชาได้มอบฉัตรประจำตำแหน่งเศรษฐีแก่ท่าน โดยมีชื่อว่า ธนเศรษฐี จากนั้นท่านได้ประกอบกุศลกรรมตลอดชีวิต ละจากภพนั้นได้เวียนว่ายอยู่แต่ในเทวภูมิและมนุษย์ภูมิเป็นเวลานาน จนกระทั่งมาเกิดในตระกูลเจ้าศากยชนามว่า อนุรุทธะ ในสมัยพุทธกาลนี้

กุศลกรรมที่พระอนุรุทธเถระกระทำไว้ตลอดชีวิตในอดีตชาติ จึงเป็นอุปถัมภ์ภกกรรมที่คอยสนับสนุนให้ท่านมาเกิดในตระกูลสูงและบรรลुरुธรรมเป็นพระอรหันต์ที่เป็นเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายในด้านทิพยจักขุ

3.3 อุปปีฬกรรม

3.3.1 ความหมายของอุปปีฬกรรม

อุปปีฬกรรม หมายถึง กรรมที่ทำหน้าที่บีบคั้น เบียดเบียนสุขและทุกข์ของกรรมอื่นที่มีสภาพตรงกันข้ามกับตน

3.3.2 ลักษณะของอุปปีฬกรรม

จากความหมายข้างต้นจะเห็นว่า อุปปีฬกรรมจะคอยตัดรอนผลของกรรมอื่น แล้วให้ผลด้วยตนเอง โดยจะบีบคั้นเบียดเบียนชนกรรมและอุปตัมภกรรม เช่น ถ้าหากว่าชนกรรมแต่งสัตว์ให้เกิดมาดี อุปตัมภกรรมก็สนับสนุนให้สัตว์นั้นดียิ่งขึ้น เจริญยิ่งขึ้น แต่อุปปีฬกรรมนี้จะทำหน้าที่บีบคั้นเบียดเบียน สัตว์นั้นให้ลำบากให้ตกต่ำ แต่หากว่าชนกรรมแต่งสัตว์ให้เกิดมาไม่ดีและอุปตัมภกรรมก็เข้าสนับสนุน ซ้ำเติมให้สัตว์นั้นตกต่ำ และลำบากยิ่งขึ้น ในขณะที่อุปปีฬกรรมจะทำหน้าที่เป็นปฏิปักษ์กับชนกรรมและ อุปตัมภกรรม คือจะเข้าไปสนับสนุนช่วยเหลือสัตว์นั้นให้มีความสุขความเจริญ

อุปปีฬกรรมมีอยู่ 2 ฝ่ายเช่นกัน ถ้าเป็นอุปปีฬกรรมฝ่ายอกุศลกรรม ก็ยอมทำหน้าที่ เบียดเบียนทำร้ายความสุขความเจริญแก่เจ้าของกรรม แล้วบันดาลให้เขาได้รับความทุกข์ความเสื่อมอัน เป็นผลของตนต่อไป ดังเช่นกรณีศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

3.3.3 กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายอกุศลกรรม

ไปอบายเพราะไม่มีโยนิโสมนสิการ¹

ในอดีตกาลชายคนหนึ่งมีบ้านอยู่ใกล้กับพระวิหารใกล้ค่ำวันหนึ่งชายผู้นี้อาบน้ำอยู่ที่หน้าบ้าน ของตน ขณะที่กำลังอาบน้ำอยู่นั้น มีสามเณรรูปหนึ่งพายเรือผ่านมา เขาเกิดความคะนองคิดจะแก้ง สามเณรเล่น จึงเอามือขวักน้ำสาตไปที่เรือ สามเณรเห็นเข้าจึงหลบกายเพื่อจะไม่ให้เปียกน้ำ ทำให้เรือเสียหลัก ล่มลง สามเณรกลัวตายจึงรีบว่ายน้ำเพื่อจะขึ้นฝั่ง ระหว่างว่ายไปก็ตะโกนต่อชายผู้นั้นด้วยคำหยาบ ชายผู้นั้นโกรธจึงเข้าไปตบที่หูสามเณร 2-3 ที แล้วช่วยพาสามเณรขึ้นสู่ฝั่ง ก่อนที่จะกลับบ้านด้วยอารมณ์ ขุ่นมัว

ต่อมาชายผู้นั้นเสียชีวิตลงเมื่อละโลกแล้วเขาได้ท่องเที่ยวเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสารอยู่นาน จนกระทั่งมาถึงสมัยพุทธกาล เขามาเกิดเป็นมนุษย์ในตระกูลของเจ้าลิจฉวี มีนามว่า สุนัขขัตตลิจฉวี เมื่อ เจริญวัยขึ้น ได้มีโอกาสฟังธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จึงเกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ขอบวชเป็นพระภิกษุจากพระพุทธองค์ เมื่อบวชแล้วได้ทูลขอกรรมฐานในส่วนที่เป็นสมถภาวนา โดยตั้งใจ ว่าจักบำเพ็ญให้บรรลุก่อน จากนั้นจึงค่อยบำเพ็ญกรรมฐานในส่วนวิปัสสนาภาวนา เพื่อขจัด อาสวกิเลสสำเร็จเป็นพระอรหันต์ในภายหลัง เมื่อพระพุทธองค์ได้ตรัสบอกสมถภาวนากรรมฐานแล้ว ท่านก็ลงมือปฏิบัติ ในไม่ช้าก็ได้สำเร็จมาน บรรลุทิพพจักขุปัญญาภายในไม่กี่วัน

เมื่อได้สำเร็จทิพพจักขุปัญญา มีตาทิพย์สามารถมองเห็นภพภูมิต่างๆ แล้ว เกิดความดีใจ นึก เคารพเลื่อมใสในพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอันมาก คิดจะปฏิบัติตามศาสนธรรมให้ถึงที่สุดจนกระทั่งบรรลุ

¹ มหาสิสูตร, อรรถกถาทีฆนิกาย สีลขันธวรรค, มก. เล่ม 12 หน้า 106

โลกุตระภูมิ แต่ท่านมีความปรารถนาที่จะบรรลุนิพพานอันดับถัดไปคือทิพพโสตถิญาณเสียก่อน จึงเข้าเฝ้า พระพุทธองค์ เพื่อทูลขอกรรมฐานในการที่จะใช้ทำภาวนาให้ได้ทิพพโสตถิญาณ ซึ่งพระพุทธองค์ก็ทรง ปรทานให้ แต่ไม่ทรงประทานอุบายวิธี เหตุที่พระองค์ไม่ประทานอุบายวิธีเพราะทรงทราบว่า พระภิกษุ- สุนัขัตตะจักกุกอุปัชฌาย์ที่เคยตบหูสามเณรมาเบียดเบียนไม่ไห้บรรลุนิพพานโสตถิญาณ ด้วยเหตุนี้ พระองค์จึงประทานเพียงบริกรรมภาวนา ไม่ประทานอุบายวิธี

พระสุนักขัตตะเมื่อได้บริกรรมภาวนาแล้วก็ตั้งใจลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดทิพพโสตถิญาณ แต่แม้ จะลงมือปฏิบัติด้วยความอุตสาหะเพียงไร ก็ไม่อาจบรรลุนิพพานโสตถิญาณได้ ทั้งนี้เพราะกรรมที่เคยตบหู สามเณรในอดีตชาติตามมาเป็นอุปปีชฌกรรมขวางกั้นมิไห้บรรลุนิพพานปฏิบัติด้วยความเพียรอยู่นานถึง 3 ปี ก็ไม่อาจบรรลุนิพพานโสตถิญาณได้ ต่อมาอุปปีชฌกรรมฝ่ายอกุศลทำให้ท่านเกิดความคิดวิปริตว่า เหตุที่ ท่านไม่บรรลุนิพพานโสตถิญาณต่างๆ ที่ตั้งใจลงมือปฏิบัติเป็นเวลานานถึง 3 ปี ผิดกับการบรรลุนิพพานจักขุ- ญาณที่บำเพ็ญภาวนาเพียง 2-3 วันก็บรรลุนิพพาน คงเป็นเพราะพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีความรู้เพียงทิพพจักขุ- ญาณเท่านั้น ไม่มีความรู้ถึงขั้นทิพพโสตถิญาณ เพราะครั้งที่ทรงบอกบริกรรมภาวนาเพื่อบำเพ็ญให้ บรรลุนิพพานจักขุญาณนั้นทรงบอกให้สำเร็จด้วยเวลาอันรวดเร็ว แต่เมื่อมาบำเพ็ญทิพพโสตถิญาณ แม้พระองค์จะทรงทราบว่าตนติดขัดไม่อาจบรรลุนิพพานได้เป็นเวลานาน ก็ทรงนิ่งเฉย ไม่ทรงบอกอุบายใดๆ

จากแต่เป็นเพียงความสงสัยที่คิดในใจ ครั้นยังพยายามสู้อำพัญญูภาวนาอยู่นั้นก็ไม่สามารถที่จะ บรรลุนิพพานโสตถิญาณได้ จึงเกิดความเบื่อหน่าย เลยด่วนสรุปว่าพระพุทธองค์มีความรู้เพียงทิพพจักขุ- ญาณเท่านั้น ญาณอื่นๆ ตลอดจนโลกุตระธรรมและมรรคผลนิพพานที่พระองค์ทรงเทศนาสั่งสอน คนทั้งหลายนั้นเป็นโมฆะ พระองค์หาทรงมีความรู้นั้นไม่ แม้พระสงฆ์สาวกทั้งหลายที่เข้าใจกันว่าสำเร็จ โลกุตระธรรมเป็นพระอรหันต์นั้นก็ไม่ใช่ความจริงทั้งสิ้น อย่างมากก็เพียงบรรลุนิพพานจักขุญาณเท่านั้น

เมื่อท่านมีความเห็นเป็นเช่นนั้น จึงสรุปเอาว่าพระพุทธศาสนาที่ตนเคารพบูชาอยู่นั้นมีความดี สูงสุดเพียงทิพพจักขุญาณ จะอยู่ในพระศาสนาไปก็ไม่มีประโยชน์ สู้อำพัญญูหาคุณวิเศษในศาสนาอื่นดีกว่า คิดดังนั้นแล้ว ก็บอกคีนสิกขา กล่าวคำอำลาพระรัตนตรัยว่า “ขอลาพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์รู้ว่า ท่านมิได้ปฏิบัติในพระพุทธศาสนาสืบไป จะขอเป็นคฤหัสถ์ไปปฏิบัติธรรมภายนอก พระพุทธศาสนา”

เมื่อลาสิกขาแล้ว ก็ได้เที่ยวแสวงหาศาสนาอื่น ในที่สุดได้ไปสู่อำนาจของนิครนถนาฏบุตรซึ่งเป็น เดียรถีย์ภายนอกพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดมิจฉาทิฐิในใจ เมื่อเสียชีวิตด้วยความเป็นมิจฉาทิฐิ จึง เป็นผลทำให้ต้องไปเกิดในนรก

พระสุนักขัตตะลิจฉวีเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาจนกระทั่งได้ออกบวช ตั้งใจบำเพ็ญสมณธรรม แต่ ก็ไม่สามารถที่จะบรรลุนิพพานโสตถิญาณได้ตามที่ใจปรารถนา เพราะอกุศลกรรมในอดีตชาติที่เคยตบหูของสามเณร ด้วยความโกรธ อกุศลกรรมนี้จึงเป็นอุปปีชฌกรรมที่มาดัดรอนไห้พระสุนักขัตตะลิจฉวีไม่สามารถบรรลุนิพพาน-

โสดได้ ทั้งๆ ที่มีบุญบารมีพอที่จะบรรลุนิพพานได้ จึงทำให้พระสุนักขัตตลิจฉวีเกิดความน้อยใจจนออกไปนับถือลัทธิอื่นที่ไม่ใช่พระพุทธศาสนา

ส่วนอุปปีฬกรรมฝ่ายกุศล ก็ยอมทำหน้าที่เบียดเบียนทำร้ายกรรมชั่วที่ให้ผลเป็นความทุกข์ ความเสื่อมไม่ให้ส่งผล แล้วบันดาลให้เจ้าของกรรมนั้นได้รับความสุขความเจริญ ดังเช่นกรณีศึกษาดังต่อไปนี้

3.3.4 กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายกุศลกรรม

ปรโลกของเพชรฆาตผู้มีศรัทธา¹

ในสมัยพุทธกาล มีชายคนหนึ่งเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะหน้าตาดุร้ายน่ากลัว นัยน์ตาเหลือกเหลืออง ผมพระรุงพระรัง หนวดเคราสีแดงยาวย้อยรุงรัง เป็นที่น่าเกรงขามต่อผู้พบเห็น เนื่องจากเขาเป็นคนไม่มีอาชีพหรือทำการงานสิ่งใด วันหนึ่งเขาจึงเดินทางเข้าไปในป่าเพื่อจะสมัครเป็นโจร เมื่อไปถึงที่อยู่ของพวกโจร และได้พบกับหัวหน้าโจร หัวหน้าโจรถามถึงเหตุที่เขามา เมื่อทราบความประสงค์ของเขา หัวหน้าโจรก็พิจารณาและด้วยเหตุว่าหัวหน้าโจรเป็นผู้ชำนาญในการดูลักษณะของคน เมื่อพิจารณาผู้ชายผู้มาสมัครเป็นโจรก็รู้ถึงนิสัยใจคอว่า เขาเป็นคนโหดเหี้ยม จิตใจอำมหิต สามารถที่จะตัดนมแม่และตีมีกินเลือดในลำคอของผู้เป็นพ่อตนเองได้

เมื่อพิจารณาดูลักษณะแล้ว หัวหน้าโจรจึงปฏิเสธที่จะรับเขาไว้เพราะเห็นภัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หากรับเขาเข้าเป็นโจรในหมู่ แม้ว่าจะถูกปฏิเสธเขาก็ไม่ละความพยายาม ได้ปรนนิบัติสมนุญโจรให้พอใจแล้ว อ้อนวอนให้สมนุญโจรไปขอหัวหน้าโจรให้รับตนเข้าหมู่ แม้ว่าจะไม่เต็มใจแต่เมื่อถูกวิงวอนมากเข้าหัวหน้าโจรจึงต้องจำใจรับเขาไว้อย่างเสียไม่ได้

วันหนึ่งเจ้าหน้าที่บ้านเมืองออกปราบปรามโจรและจับโจรกลุ่มนี้ได้ทั้งหมด โทษของโจรรุนแรงถึงขั้นประหารชีวิตแต่เนื่องจากโจรมีเป็นจำนวนมาก เจ้าหน้าที่บ้านเมืองจึงลำบากใจที่จะลงมือฆ่าโจร จึงเสนอแก่หัวหน้าโจรว่า ถ้าเขารับหน้าที่ฆ่าโจรผู้เป็นบริวารตายทุกคนเขาก็จะพ้นโทษไม่ต้องถูกประหาร หัวหน้าโจรปฏิเสธ เจ้าหน้าที่บ้านเมืองจึงเสนอเงื่อนไขเดียวกันนี้แก่โจรคนอื่นๆ โจรผู้เป็นสมนุญทั้งหลายปฏิเสธที่จะฆ่าพวกเดียวกัน เว้นไว้แต่โจรน้องใหม่ผู้มีใจคอโหดเหี้ยมเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ที่รับอาสาประหารโจรทุกคนจนหมดสิ้น

เมื่อประหารโจรทั้งหลายหมดสิ้นแล้ว โจรน้องใหม่ผู้ประหารเพื่อนโจรได้รับการปล่อยตัวให้เป็นอิสระตามสัญญา ต่อมาเมื่อมีการจับโจรและจะต้องมีการประหารคราวละมากๆ เจ้าหน้าที่ลำบากใจที่จะลงมือเอง จึงไปตามตัวเขามาทำหน้าที่เป็นเพชรฆาต

¹ เรื่องบุรุษผู้ฆ่าโจรมีเคราแดง, อรรถกถาพุทธกนิชาย คธาธรรมบท, มก. เล่ม 41 หน้า 418

อดีตโจรผู้มีหนวดเคราสีแดงรับหน้าที่เพชรฆาตฆ่าโจรและผู้ต้องโทษประหาร โดยมีค่าจ้างเป็นผลตอบแทน ทำหน้าที่ประหารโจรประจำเมืองเป็นเวลายาวนานถึง 55 ปี ต่อมาเขาแก่ชราลง เร็วแรงที่จะยกดาบประหารโจรให้คอขาดไม่สามารถทำได้ในครั้งเดียว ต้องฟันซ้ำถึง 2-3 ครั้ง ทำให้โจรต้องโทษประหารทั้งหลายได้รับความทรมานมากกว่าจะตาย รวมทั้งก่อให้เกิดความสังเวชแก่หมู่ชนผู้มาดูการประหารเจ้าหน้าที่บ้านเมืองจึงกราบทูลพระราชอาขอให้ปลดเขาออกจากหน้าที่ และตั้งบุรุษอื่นที่แข็งแรงทำหน้าที่เพชรฆาตแทน

เช้าวันที่เขาถูกปลดออกจากตำแหน่ง เขาได้รับบำเหน็จรางวัลเป็นจำนวนมาก จึงคิดที่จะนุ่งผ้าใหม่ ทัดทรงดอกไม้หอม และบริโภคน้ำข้าวปายาสรสประณีต ซึ่งเขาไม่เคยบริโภคเลย เมื่อคิดดังนั้น เขาจึงเข้าไปสู่ตลาดเลือกซื้อสิ่งของที่ต้องการ และได้มอบเงินส่วนหนึ่งให้ภรรยาพร้อมทั้งสั่งว่าให้จัดเตรียมอาหารที่ดีที่สุดไว้ให้แก่เขา จากนั้นเขาจึงไปสู่น้ำ อาบน้ำชำระร่างกายจนหนวดเครา นุ่งผ้าใหม่ชโลมกายด้วยเครื่องหอมและทัดทรงดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม จากนั้นจึงเดินขึ้นบ้าน นั่งบนที่นั่งรอบริโภคอาหาร ภรรยาของเขาเมื่อปรุงอาหารอันประณีตรสเลิศเสร็จแล้วจึงนำมาวางตรงหน้าและเชื้อเชิญให้เขาบริโภค

ในเช้าวันนั้นเอง พระสารีบุตรออกจากนิโรธสมาบัติ พิจารณาว่าวันนี้จะไปโปรดผู้ใด พิจารณาเห็นอดีตโจรเคราแดงผู้เป็นเพชรฆาตปรากฏในข่ายญาณ และเห็นว่าเมื่อไปโปรดเขาในวันนี้เขาจะได้สมบัติใหญ่ อันใครๆ ในโลกไม่อาจมอบให้แก่เขาได้ เมื่อพิจารณาเห็นดังนั้น ท่านจึงครองจีวรถือบาตรไปแสดงตนรออยู่ที่ประตูบ้านของนายเคราแดงด้วยฤทธิ นายเคราแดงซึ่งกำลังจะลงมือบริโภคอาหารแลเห็นพระสารีบุตรมายืนอยู่ตรงหน้าจึงเกิดความเลื่อมใส ดีใจว่า ที่ผ่านมัตนเองฆ่าคนตายเป็นจำนวนมากไม่เคยได้ประกอบกรกุศลเลยแม้แต่ครั้งเดียว บัดนี้เป็นโอกาสดี เพราะอาหารอย่างดีเลิศก็มีอยู่ พระสารีบุตรผู้เป็นเถระผู้ใหญ่ก็มาโปรดถึงประตูบ้าน นับเป็นความโชคดียิ่ง ควรที่ตนจะถวายอาหารบิณฑบาตดีกว่าที่จะบริโภคด้วยตนเอง

คิดดังนั้น เขาจึงลุกขึ้น เข้าไปหมอบนมัสการกล่าวอาราธนาพระสารีบุตรเข้าไปนั่งในบ้าน นำอาหารที่ตนตั้งใจจะบริโภค ใส่ลงในบาตร นำไปถวายเพื่อให้พระสารีบุตรฉัน แล้วตัวเขาได้ยืนพัดอยู่ใกล้ๆ ด้วยความเลื่อมใส

เมื่อพระสารีบุตรฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว และจะกล่าวอนุโมทนา แต่เขาไม่สามารถส่งจิตไปตามกระแสพระธรรมเทศนาได้ พระสารีบุตรจึงถามถึงเหตุที่เขาไม่ตั้งใจสดับธรรมกถา เขาตอบว่า เขาได้ทำบาปฆ่าคนมามากมาย เมื่อระลึกถึงกรรมที่ทำจึงไม่สามารถตั้งใจให้เป็นสมาธิฟังพระธรรมเทศนาได้ เมื่อทราบเหตุดังนั้นพระสารีบุตรจึงคิดอุบายถามเขาว่า การที่เขาฆ่าคนมากมายนั้น เขาเต็มใจฆ่าหรือคนอื่นใช้ให้ฆ่า เมื่อเขาตอบว่าฆ่าตามหน้าที่ไม่ได้สมัครใจทำ พระสารีบุตรจึงถามอีกว่าแล้วการฆ่าคนของเขาจะเป็นอกุศลกรรมหรือไม่ เขาก็คิดเอาเองว่าไม่บาปจึงนิมนต์ให้พระสารีบุตรแสดงธรรม ซึ่งเขาเองก็ตั้งใจฟังธรรมนั้น เมื่อจบเทศนาเขาได้บรรลุเป็นพระโสดาบัน เพราะอุปปีฬกรรมฝ่ายกุศลอุดหนุน

เมื่อพระสารีบุตรทราบบว่าเขาได้บรรลุเป็นพระโสดาบันแล้วจึงกล่าวลาเขาเพื่อกลับวิหาร เขาตามส่งพระเถระถึงครึ่งทางแล้วกลับ ระหว่างเดินทางกลับ นางยักษิณีซึ่งมีเวรผูกพันในอดีตชาติ ได้เข้าสิงแม่โคบ้าวิ่งเข้าขวิดเขาล้มลงและเหยียบขยี้ร่างเขาจนถึงแก่ความตาย เมื่อตายแล้ว เขาได้ไปบังเกิดเป็นเทพบุตร ณ สวรรค์ชั้นดุสิต

3.4 อุปฆาตกรรม

3.4.1 ความหมายของอุปฆาตกรรม

อุปฆาตกรรม หมายถึง กรรมที่มีหน้าที่เข้าไปฆ่าหรือเข้าไปตัดรอนกรรมอื่นๆ ที่มีสภาพตรงกันข้ามกับตนให้ลึกลงอย่างเด็ดขาด จึงมีชื่อเรียกรวมนี้อีกอย่างหนึ่งว่า อุปจเฉทกรรม ซึ่งแปลว่า กรรมที่เข้าไปตัด

3.4.2 ลักษณะของอุปฆาตกรรม

จากความหมายข้างต้นอาจเปรียบอุปฆาตกรรมเสมือนบุรุษผู้กำลังจะยิงลูกศรที่สามารถไปได้ไกลประมาณ 8 อสุภ คือ 14 เส้น ในขณะที่นั้นมีบุรุษอีกคนหนึ่งถือค้อนยกขึ้นคอยสกัดหน้าลูกศรนั้นไว้ ทำให้ไม่สามารถที่จะยิงลูกศรออกไปได้จนถึงที่หมาย และให้หมดประสิทธิภาพตกลงยังพื้นดิน อุปฆาตกรรมก็เช่นกันเมื่อใดก็ตามมาทัน ก็ยอมทำหน้าที่เข้าไปฆ่า เข้าไปตัดรอนอื่นไม่ให้ผลอย่างเด็ดขาดในปัจจุบันทันด่วน

อุปฆาตกรรมจึงเป็นปฏิปักษ์ หรือตรงข้ามกับชนกกรรมและอุปัตถัมภกกรรม แต่จะสนับสนุนอุปปีฬกรรม โดยจะทำหน้าที่เข้าไปฆ่ากรรมอื่นที่ชนกกรรม และอุปัตถัมภกกรรมแต่งไว้ เช่น ชนกกรรมชักนำให้มาเกิดเป็นมนุษย์ผู้โชคดี โดยเกิดเป็นลูกเศรษฐี มีปัญญาและหน้าตาดี อุปัตถัมภกกรรมก็สนับสนุนให้เป็นที่รักใคร่ของคนทั้งหลาย ทำอะไรก็ล้วนแต่ประสบความสำเร็จ แต่อุปฆาตกรรมจะเข้าทำการตัดรอน เช่น ทำให้ล้มจม หรือเสียชีวิต เป็นต้น ในทางตรงกันข้ามถ้าชนกกรรมชักนำให้สัตว์เกิดมาในตระกูลต่ำ อุปัตถัมภกกรรมก็สนับสนุนให้มีความลำบากแร้นแค้นหนักเข้าอีก แต่ทันทีที่อุปฆาตกรรมให้ผลก็ทำให้เขามีชีวิตที่ดีขึ้นผิดหูผิดตา เช่น ได้รับความยอมรับในสังคม ประสบผลสำเร็จในชีวิต เป็นต้น

3.4.3 ความแตกต่างกันของอุปปีฬกรรมกับอุปฆาตกรรม

ดังที่กล่าวมาแล้วอุปปีฬกรรม คือ กรรมที่ทำหน้าที่เบียดเบียนกรรมอื่นที่มีสภาพตรงกันข้าม แต่อุปปีฬกรรมจะค่อยๆ เบียดเบียนอย่างช้าๆ ไม่รวดเร็วฉับพลัน เช่น ถ้าเป็นอุปปีฬกรรมฝ่ายอกุศลเมื่อตามมามันยอมเข้าเบียดเบียนกุศลกรรมของมนุษย์ให้ค่อยหมดสิ้นไป ทำให้คนนั้นสิ้นความสุขความเจริญ

สิ้นทรัพย์สมบัติไปอย่างช้าๆ ซึ่งมีได้ตัดอายุ

ส่วนอุปฆาตกรรม เมื่อตามมาทันย่อมทำหน้าที่เข้าไปฆ่า เข้าไปตัดกรรมที่มีสภาพตรงกันข้าม กับตนให้เด็ดขาดในปัจจุบันทันด่วน ไม่ชักช้าเหมือนอุปปีฬกรรม เช่น ถ้าเป็นอุปฆาตกรรมฝ่ายอกุศล เมื่อตามมาทันย่อมเข้าไปตัดกุศลกรรมของมนุษย์ในทันทีทันใด ทำให้คนนั้นสิ้นเนื้อประดาตัว ทรัพย์สมบัติ พินาคย่อยยับ และก็จะทำให้หมดสิ้นอายุไปบังเกิดในอบายภูมิได้ ทั้งๆ ที่ได้สร้างบุญมาอย่างมากมาย

อุปฆาตกรรมก็มีอยู่ 2 ฝ่ายเช่นกัน คือ อุปฆาตกรรมฝ่ายที่เป็นกุศลและอุปฆาตกรรมฝ่ายที่เป็นอกุศล อุปฆาตกรรมฝ่ายที่เป็นอกุศลเมื่อตามมาทัน ก็ย่อมทำหน้าที่เข้าไปฆ่ากุศลกรรมให้สิ้นลงทันที ไม่ให้เหลือเลย ดังเช่นกรณีศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

3.4.3 กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายอกุศลกรรม

กรรมของพระเจ้าอชาตศัตรู¹

พระเจ้าอชาตศัตรูเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าพิมพิสาร ซึ่งเป็นพระราชาผู้ครองแคว้นมคธอัน เป็นแคว้นใหญ่แคว้นมหาอำนาจหนึ่งในสี่ในสมัยพุทธกาล พระเจ้าพิมพิสารเป็นพระราชาผู้มีความเลื่อมใส ในพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระพุทธานุภาพอย่างมั่นคง อีกทั้งทรงบรรลุปะเป็นพระโสดาบัน

ในขณะที่พระเจ้าอชาตศรียังอยู่ในพระครรภ์ของพระราชมารดานั้น พระนางทรงมีพระอาการ แพ้ท้องอยากจะเสวยพระโลหิตในพระพาหาของพระเจ้าพิมพิสารผู้เป็นพระสวามี เมื่อพระเจ้าพิมพิสาร ทรงทราบ พระองค์มีพระทัยเมตตาพระโอรสที่ยังอยู่ในพระครรภ์ จึงทรงใช้พระแสงกริวดพระพาหาให้ พระมเหสีได้เสวยพระโลหิต ซึ่งเมื่อพระนางได้เสวยแล้วอาการแพ้ท้องก็สงบลง พระเจ้าพิมพิสารทรงนำ เรื่องราวที่พระนางแพ้ท้องอยากเสวยพระโลหิตของพระองค์เล่าให้เหล่าโหราจารย์ประจำพระนครฟังและ ตรัสถามเหตุการณ์ว่าดีร้ายอย่างไร ซึ่งเหล่าโหราจารย์ได้กราบทูลว่าพระโอรสนั้นจะเป็นศัตรูต่อราชสมบัติ แต่พระองค์ก็ไม่ได้ทรงกระทำประการใด

ครั้นพระมเหสีทรงทราบเรื่องราวที่เหล่าโหราจารย์กราบทูลว่าพระโอรสที่อยู่ในพระครรภ์ของ พระนางจะเป็นศัตรูต่อราชสมบัติจึงไม่ปรารถนาจะให้พระโอรสนั้นประสูติ ได้ทรงพยายามกระทำประการ ต่างๆ เพื่อให้พระโอรสนั้นสิ้นพระชนม์ตั้งแต่ยังอยู่ในครรภ์ เมื่อพระเจ้าพิมพิสารทรงทราบพระองค์ทรง ห้ามพระนางเพราะทรงไม่ประสงค์จะให้พระนางกระทำบาป

เมื่อพระโอรสประสูติแล้วพระเจ้าพิมพิสารทรงให้พระนามว่า อชาตศัตรู เมื่อพระกุมารเจริญ พรรษาขึ้นพระองค์ทรงรู้จักและคบหากับพระเทวทัตซึ่งเป็นภิกษุพาล คิดน้อยใจที่ตนไม่ได้ลาภสักการะ เหมือนพระเถระผู้ใหญ่องค์อื่น อีกทั้งมีจิตคิดประทุษร้ายพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อหวังปกครองสงฆ์เสียเอง

¹ อรรถกถาสามัญญผลสูตร, ทีฆนิกาย สิลขันธวรรค, มก. เล่ม 11 หน้า 288

พระเทวทัตได้ขอร้องให้ขอชาติศัตรูกุมารปลงพระชนม์พระเจ้าพิมพิสารผู้เป็นพระราชบิดา เพื่อแย่งราชสมบัติ พระกุมารทรงเชื่อถ้อยคำของพระเทวทัต ทรงชอนกริชติดพระกายเข้าเฝ้าพระเจ้าพิมพิสารหมายปลงพระชนม์ แต่ถูกเหล่าอำมาตย์ผู้รักษาวังจับได้ เมื่อสอบสวนจนทราบเนื้อความทั้งหมดจึงนำเข้าเฝ้าพระราชบิดา พระองค์ทรงถามพระกุมาร พระกุมารยอมรับว่าประสงค์จะปลงพระชนม์ เพราะปรารถนาราชสมบัติ พระราชาจึงทรงยกราชสมบัติให้แก่พระกุมาร

เมื่อได้ราชสมบัติแล้ว พระเจ้าอชาตศัตรูเสด็จไปหาพระเทวทัต ทรงเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้พระเทวทัตฟัง พระเทวทัตเมื่อทราบเรื่องราวทั้งปวงจึงขอร้องให้พระเจ้าอชาตศัตรูปลงพระชนม์พระเจ้าพิมพิสาร ซึ่งพระเจ้าอชาตศัตรูก็ทรงเชื่อถ้อยคำ ทรงรับสั่งให้จับพระราชบิดาขังไว้ในเรือนจำและไม่อนุญาตให้ผู้ใดไปมาหาสู่นอกจากพระราชชนนี แต่เมื่อทราบว่าพระนางลอบนำพระกระยาหารไปถวายพระเจ้าพิมพิสาร จึงห้ามมิให้พระนางเข้าไปในเรือนจำ แม้จะไม่ได้เสวยพระกระยาหาร พระเจ้าพิมพิสารก็ไม่ทรงสิ้นพระชนม์ พระองค์ยังทรงพระชนมชีพได้ด้วยการเดินจงกรม ระลึกถึงคุณพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอารมณ์ แต่เมื่อพระเจ้าอชาตศัตรูทรงทราบจึงรับสั่งให้ช่างโกนผมใช้มีดโกนกรีดฝ่าพระบาททั้ง 2 ข้างของพระองค์แล้วทาด้วยน้ำเกลือ ทำให้พระเจ้าพิมพิสารไม่อาจทนต่อทุกข์เวทนาได้พระองค์จึงสิ้นพระชนม์ในที่สุด

ภายหลังจากปลงพระชนม์พระราชบิดาแล้ว พระเจ้าอชาตศัตรูไม่ทรงมีความสำราญพระทัยเลย เพราะทรงระลึกถึงบาปกรรมที่ได้ปลงพระชนม์พระราชบิดาอยู่เนืองๆ ต่อมาทรงมีโอกาสเข้าเฝ้า พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และได้สดับพระธรรมเทศนา ทำให้เกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ต่อมาภายหลังเมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระองค์ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ในการสังคายนาพระธรรมวินัย และทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดพระชนมชีพ เมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์พระองค์ได้ไปบังเกิดเป็นสัตว์นรกในโลหภูมิ นรก ทั้งนี้เป็นเพราะอุปฆาตกรรมฝ่ายอกุศลที่ทรงปลงพระชนม์พระราชบิดาอันเป็นอนันตริยกรรมมาแต่ตรอนแม้ว่าจะสร้างบุญกุศลในพระพุทธศาสนาอย่างมากมายในภายหลังก็ตาม

พระเจ้าอชาตศัตรูทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเอาไว้อย่างมากมาย ครั้งที่สำคัญที่สุดก็คือ การได้เป็นองค์อุปถัมภ์ในการทำสังคายนาหลังจากที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงปรินิพพานแล้ว แต่ถึงอย่างไร กุศลกรรมที่ทำเอาไว้อย่างมากมายก็ได้ช่วยให้พระองค์ได้ไปบังเกิดบนเทวภูมิ เพราะกรรมที่พระองค์ทรงทำปิตุฆาตพระราชบิดา ซึ่งเป็นอุปฆาตกรรมอันหนักที่เข้ามาตัดรอนให้ไปตกอยู่ที่โลหภูมิ นรก ได้รับทุกข์โศกอย่างยาวนานมาก

ส่วนอุปฆาตกรรมฝ่ายกุศล เมื่อตามมาทันย่อมทำหน้าที่เข้าไปฆ่าอกุศลกรรมของบุคคลนั้นให้สิ้นลงอย่างเด็ดขาดเหมือนกัน ถึงแม้บุคคลนั้นจะทำบาปมาตลอดชีวิต ดังเช่นกรณีศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

3.4.4 กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายกุศลกรรม

พระองค์คูลิมาล¹

พระองค์คูลิมาลเป็นพระอรหันต์องค์สำคัญของหนึ่งในพระพุทธศาสนา ท่านเป็นบุตรของปุโรหิตของพระเจ้าปเสนทิโกศลพระราชผู้ปกครองแคว้นโกศล ในวันที่พระองค์คูลิมาลจะคลอดนั้นได้ปรากฏเหตุอัศจรรย์คือ อารุททั้งหลายในเมืองลุกเป็นเปลวเพลิงสว่างทั่วทั้งเมือง เมื่อปุโรหิตเข้าเฝ้าพระราชาราชราชตราสถามถึงเหตุที่เกิดขึ้น ปุโรหิตตอบว่า ที่เกิดเหตุอัศจรรย์เป็นด้วยอาณูภาพของบุตรตนซึ่งเกิดในฤกษ์โจร ซึ่งในภายหน้าจะเป็นโจรใหญ่ทำอันตรายต่อชาวเมืองทั้งหลาย จึงเสนอให้พระราชาราชราชชีวิตบุตรของตนเสีย แต่พระราชาราชราชเห็นว่าเด็กนั้นไม่เป็นอันตรายต่อราชสมบัติจึงไม่รับสั่งให้ประหารแต่ให้ปุโรหิตเลี้ยงดูบุตรนั้นต่อไป

ปุโรหิตได้ให้นามบุตรของตนว่า อหิงสกะ ซึ่งแปลว่าผู้ไม่เบียดเบียน เมื่อเขาเจริญเติบโตขึ้นปุโรหิตส่งเขาไปศึกษาศิลปวิทยาการต่างๆ ที่เมืองตักสิลา ซึ่งเป็นเมืองที่เป็นศูนย์รวมแหล่งให้ความรู้ในสมัยพุทธกาล และด้วยเหตุว่าอหิงสกะ เป็นคนมีปัญญาดี อีกทั้งมีวัตรปฏิบัติที่งดงาม จึงทำให้ศึกษาศิลปศาสตร์ต่างๆ ที่อาจารย์ถ่ายทอดให้ได้อย่างรวดเร็วและเป็นที่ยรักของอาจารย์ แต่เพราะความเฉลียวฉลาดกว่าเพื่อนๆ ร่วมสำนักเรียนรวมทั้งเป็นที่โปรดปรานของอาจารย์ จึงทำให้ไม่เป็นที่พอใจของเหล่าเพื่อนๆ พวกเขาเพื่อนร่วมสำนักเรียนจึงวางแผนการช่วยกันยุแหยงให้อาจารย์ระแวงและเกลียดกลัวว่าอหิงสกะคิดประทุษร้ายผู้เป็นอาจารย์ ซึ่งในตอนแรกอาจารย์ก็ไม่สนใจกลับไล่ศิษย์เหล่านั้น แต่ด้วยอุบายที่แยบยล เมื่อถูกศิษย์สลับหน้ากันมากล่าวร้ายอหิงสกะบ่อยครั้งเข้าจึงเชื่อว่าเป็นความจริง และคิดหาวิธีที่จะกำจัดอหิงสกะ ซึ่งในที่สุดก็คิดวิธีการออกคือ จะยืมมือชาวเมืองฆ่าอหิงสกะ

เมื่อคิดวิธีกำจัดศิษย์ที่ตนเข้าใจว่าคิดประทุษร้ายตนได้แล้ว อาจารย์จึงเรียกอหิงสกะให้มาพบแล้วลวงว่าวิชาความรู้ที่ถ่ายทอดนั้นได้ถ่ายทอดให้หมดแล้ว เหลืออีกเพียงวิชาเดียวซึ่งเป็นสุดยอดวิชาซึ่งจะเรียนได้นั้นต้องฆ่าคนให้ครบหนึ่งพันคน จึงถ่ายทอดให้ แม้จะไม่เคยฆ่าคนเพราะตระกูลของตนเป็นตระกูลพราหมณ์ไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ แต่เพราะเป็นผู้ใคร่ในการศึกษาประกอบกับไม่รู้ทันเล่ห์เพทุบายของผู้เป็นอาจารย์ที่หมายปองชีวิตตน จึงเชื่อคำของอาจารย์ที่ว่าอารุทเข้าป่าฆ่าคนที่พบเจอ เมื่อฆ่าคนไปได้จำนวนหนึ่งก็ลืมเลือนไม่สามารถจำได้ว่าฆ่าไปจำนวนเท่าใดแล้ว ในภายหลังเมื่อฆ่าคนครั้งใดก็จะตัดนิ้วมือ 1 นิ้ว มาร้อยเป็นพวงห้อยคอ ด้วยเหตุที่เป็นโจรฆ่าตัดนิ้วแล้วนำมาห้อยคอ ชนทั้งหลายจึงเรียกเขาว่าองค์คูลิมาลโจร

โจรองค์คูลิมาลฆ่าคนที่เดินทางผ่านป่าตายเป็นจำนวนมาก นานเข้าก็ไม่มีใครกล้าเดินทางผ่านป่า โจรองค์คูลิมาลจึงออกมาฆ่าคนถึงในหมู่บ้าน ชาวบ้านทั้งหลายเมื่อถูกฆ่าตายลงเป็นอันมากก็อพยพทิ้ง

¹ อังคูลิมาลสูตร, มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปิณฑาสก, มก. เล่ม 21 หน้า 141

บ้านเรือนหนีไปยังเมืองสาวัตถีอันเป็นเมืองหลวงของแคว้นโกศล และได้พากันกราบทูลเรื่องราวแต่พระราชินีให้ทรงทราบ

พระราชินีซึ่งทรงทราบเรื่องราวอยู่แล้ว ครั้นได้ฟังคำร้องทุกข์ของชาวเมือง จึงทรงรับสั่งให้เหล่าอำมาตย์เตรียมการที่จะไปปราบโจรองคฺลิมาล เมื่อบุโรหิตผู้เป็นบิดาของโจรทราบ จึงนำเรื่องราวไปบอกแก่นางพราหมณีผู้เป็นภรรยา นางรู้สึกทุกข์มาก กลัวบุตรจะเป็นอันตรายจึงเดินทางเข้าไปยังป่าที่โจรองคฺลิมาลอยู่เพื่อจะบอกให้หลบหนี ซึ่งในวันนั้นเอง พระลัมมาลัมพุทธเจ้าทรงตรวจข่ายพระญาณพิจารณาสัตว์โลกตามพุทธวิสัย ทรงเห็นองคฺลิมาลโจรมาปรากฏในข่ายพระญาณ เมื่อพิจารณาคุณก็ทรงทราบว่า หากพระองค์เสด็จไปพบ แล้วแสดงธรรมแก่โจรนี้ เขาก็จะเกิดศรัทธาเลื่อมใสขอบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุและจะได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ในภายหลัง แต่ถ้าหากเขามารดาของเขาก่อนก็จะเป็นมาตุฆาตซึ่งเป็นอนันตริยกรรม เป็นบาปหนักที่จะมาปิดกั้นเขาจากทางมรรคผล

เมื่อทรงทราบความทั้งปวงแล้ว พระพุทธองค์จึงเสด็จไปพบโจรองคฺลิมาล เมื่อเขาเห็นพระพุทธองค์ จึงคว่ำดาบไล่ตามหมายจะฆ่า แต่แม้จะวิ่งอย่างไรก็ไม่อาจตามทันพระลัมมาลัมพุทธเจ้า ทั้งนี้เป็นด้วยพระองค์ทรงใช้ฤทธิ์เพื่อจะทรมานโจรองคฺลิมาลให้เหนื่อยอ่อน เมื่อเขาอ่อนแรงลงได้ร้องบอกให้พระองค์หยุด ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตอบเขาว่า พระองค์หยุดแล้ว แต่เขาต่างหากที่ยังไม่หยุด เขารู้สึกขัดเคือง จึงต่อว่าพระพุทธองค์ว่ากล่าวคำมูสาวาท พระพุทธองค์จึงตรัสตอบเขาไปว่า พระองค์พ้นจากเกิด แก่ เจ็บ ตาย ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารอีกต่อไป ชื่อว่าหยุดแล้ว แต่ตัวเขามีใจหยาบซ้ำฆ่าคนล้มตายมากมาย จะต้องได้รับทุกข์โทษในอบายภูมิเพราะบาปที่เข้าไป และจะต้องเวียนว่ายตายเกิดรับทุกข์ทรมานในวัฏสงสารอีกยาวนานชื่อว่ายังไม่หยุด

โจรองคฺลิมาลเมื่อฟังคำของพระพุทธองค์จึงกลับได้สติพิจารณาว่า ผู้ที่สนทนากับตนน่าจะเป็นเจ้าชายสิทธิ์ตะซึ่งได้ตรัสรู้เป็นพระลัมมาลัมพุทธเจ้า ทั้งนี้เป็นเพราะอุปฆาตกรรมฝ่ายกุศลตามมาทัน จึงเกิดความเคารพเลื่อมใส ขว้างทิ้งอาวุธแล้วเข้าไปกราบพระบาทพระพุทธองค์ทูลขอบรรพชา ซึ่งพระองค์ก็ได้ประทานการบวชด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทาให้แก่เขา เพราะทรงตรวจดูแล้วพบว่าเขาเคยถวายเครื่องอัฐบริวารให้แก่พระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงศีลมาในอดีต

เมื่อโจรองคฺลิมาลบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์แล้ว ท่านก็ปฏิบัติตามกิจของสงฆ์ ได้เข้าไปบิณฑบาตในพระนคร แต่เมื่อชนทั้งหลายเห็นท่านต่างก็จำได้จึงหวาดกลัวหลบหนีไม่มีใครถวายบิณฑบาตท่าน มีหน้าซำยังขว้างปาด้วยก้อนหินและท่อนไม้ ทุกวันท่านจึงกลับจากบิณฑบาตด้วยบาตรเปล่า มีแต่รอยฟกช้ำและเลือดที่ไหลโรยมาทาบพระวิหาร ทั้งนี้เป็นเพราะชาวเมืองโกรธแค้นที่ท่านเคยฆ่าญาติและบุคคลอันเป็นที่รักของพวกเขา แต่นานวันไปชาวบ้านก็เริ่มถวายอาหารท่าน และต่อมาท่านได้บำเพ็ญสมณธรรมจนกระทั่งบรรลุเป็นพระอรหันต์ในที่สุด

อุปฆาตกรรมฝ่ายกุศลของโจรองคฺลิมาลติดตามมาทัน และเริ่มทำหน้าที่ คือ เมื่อองคฺลิมาลได้ ฟังพระพุทธดำรัสแล้ว จึงได้สติแล้วทูลขอบวชเป็นพระภิกษุ และด้วยบุญบารมีที่ได้สั่งสมมา เมื่อท่าน บำเพ็ญเพียรแล้ว ได้บรรลู่เป็นพระอรหันต์ ซึ่งทำให้ท่านหลุดพ้นวิบากจากการฆ่าคนมากมายในตอนต้น

สรุปความว่า กิจจตุกกะ คือ ประเภทกรรมที่ทำตามหน้าที่ของแต่ละกรรม ถ้าหากจะเปรียบเทียบให้เห็นภาพของแต่ละกรรมชัดเจนขึ้นนั้น อาจเปรียบเทียบชนกรรมเสมือนพีใหญ่ เปรียบอุปถัมภ์กรรมเสมือนน้องที่เชื่อฟังทุกอย่าง ส่วนอุปปีฬกรรมและอุปฆาตกรรมเปรียบเสมือนน้องที่ไม่เชื่อฟัง มีความคิดเป็นของตนเอง ไม่ทำตามในสิ่งที่พี่สอนหรือบอกให้ทำ แต่อุปปีฬกรรมนั้นจะค่อยๆ ไม่ทำตามในสิ่งที่พี่สอนหรือบอก ซึ่งผิดกลับอุปฆาตกรรมที่ตรงไปตรงมา คือ ไม่ทำตามในสิ่งที่พี่สอนหรือบอกอย่างเห็นได้ชัดเจนมากกว่าอุปปีฬกรรม

ที่เปรียบเช่นนี้ก็เพราะว่าชนกรรม คือ กรรมที่นำสัตว์ไปเกิด โดยมีอุปถัมภ์กรรมคอย สนับสนุนและทำตามชนกรรม คือ ถ้าชนกรรมนำสัตว์ไปเกิดดี อุปถัมภ์กรรมก็จะสนับสนุนในสิ่งที่ดี ตามที่ชนกรรมนำไป ส่วนอุปปีฬกรรมและอุปฆาตกรรมจะให้ในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับชนกรรม คือ ถ้าชนกรรมนำสัตว์ไปเกิดดี มีฐานะดี อุปปีฬกรรมและอุปฆาตกรรมก็จะเข้าไปทำให้สัตว์เจ็บป่วย ไม่สามารถใช้ทรัพย์นั้นได้ ให้ชีวิตไม่มีความสุข เป็นต้น แต่อุปปีฬกรรมจะเหมือนเชื้อโรคที่สะสมอยู่ใน ร่างกายที่จะค่อยๆ บั่นทอนให้ร่างกายนั้นทรุดลงเรื่อยๆ กล่าวคือ อุปปีฬกรรมเมื่อส่งผลจะค่อยๆ ส่งผล อย่างช้าๆ จนบุคคลนั้นย่อยยับ ส่วนอุปฆาตกรรมจะให้ผลในทันทีทันใด ไม่มีการลั้งเล ซึ่งอาจทำให้บุคคล นั้นย่อยยับทั้งทรัพย์สินและชีวิต

เพราะฉะนั้น นักศึกษาจึงไม่ควรประมาทในการดำเนินชีวิต ต้องหมั่นสั่งสมบุญทุกๆ บุญอย่าง สม่าเสมอและต่อเนื่อง อย่าได้ผลไปทำบาปอกุศล พร้อมกับทำใจให้ใส แล้วนึกถึงแต่บุญกุศลที่ตนได้ ทำเอาไว้ตลอดเวลาให้ได้ทั้งวัน ก็จะทำให้บาปอกุศลที่จะมาตัดรอนชีวิตและทรัพย์สินไม่ได้ช่องในการส่งผล แต่กลับจะทำให้บุญกุศลส่งผลให้เรามีชีวิตที่รุ่งเรืองมีความสุขยิ่งขึ้นไปอีกจนกว่าจะหมดกิเลสเข้าสู่ พระนิพพานเฉกเช่นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกทั้งหลาย

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 3 ครอบคลุมที่ 1 ครอบคลุมให้ผลตามหน้าที่ จบโดยสมบูรณ์แล้ว โปรดทำแบบประเมินตนเองหลังเรียนบทที่ 3 และกิจกรรมตอนที่ 3.1, 3.2, 3.3, 3.4 และ 3.5 ในแบบฝึกปฏิบัติบทที่ 3 แล้วจึงศึกษาบทที่ 4 ต่อไป

บทที่ 4
กรรมหมวดที่ 2
กรรมให้ผลตามลำดับ

เนื้อหาบทที่ 4

กรรมหมวดที่ 2 กรรมให้ผลตามลำดับ

4.1 ครุกรรม

4.1.1 ความหมายของครุกรรม

4.1.2 ลักษณะของครุกรรม

4.1.3 ครุกรรมฝ่ายอกุศลกรรม

4.1.4 ครุกรรมฝ่ายกุศลกรรม

4.2 อาสันนกรรม

4.2.1 ความหมายของอาสันนกรรม

4.2.2 ลักษณะของอาสันนกรรม

4.2.3 อาสันนกรรมฝ่ายอกุศลกรรม

4.2.4 อาสันนกรรมฝ่ายกุศลกรรม

4.3 อาจิณณกรรม

4.3.1 ความหมายของอาจิณณกรรม

4.3.2 ลักษณะของอาจิณณกรรม

4.3.3 อาจิณณกรรมฝ่ายอกุศลกรรม

4.3.4 อาจิณณกรรมฝ่ายกุศลกรรม

4.4 กตัตตกรรม

4.4.1 ความหมายของกตัตตกรรม

4.4.2 ลักษณะของกตัตตกรรม

4.4.3 กตัตตกรรมฝ่ายอกุศลกรรม

4.4.4 กตัตตกรรมฝ่ายกุศลกรรม

1. กรรมที่แต่ละบุคคลกระทำลงไป นอกจากจะให้ผลตามหน้าที่แล้ว ยังมีการให้ผลตามลำดับอีก หากกรรมใดมีแรงกรรมหนักกว่าไม่ว่าจะกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมจะส่งผลก่อน
2. การศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรมจากเรื่องราวเกิดขึ้นจริงในสมัยพุทธกาล ที่มีปรากฏหลักฐานอยู่ในคัมภีร์พระไตรปิฎกเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะจะทำให้สามารถเห็นภาพการให้ผลของกรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการเทียบเคียงภาคทฤษฎีกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและสามารถอธิบาย ความหมาย ลักษณะ และประเภทของกรรม อสังขกรรม อาจิณณกรรม และกตัตตากรรมได้
2. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและสามารถเปรียบเทียบกรรมแต่ละประเภทว่ามีการให้ผลแตกต่างกันอย่างไร
3. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและสามารถวิเคราะห์เรื่องราวในพระไตรปิฎกเข้ากับทฤษฎีเรื่องกฎแห่งกรรมที่ศึกษาผ่านมาได้

บทที่ 4

กรรมหมวดที่ 2 กรรมให้ผลตามลำดับ

จากเนื้อหาในบทเรียนที่ 3 นักศึกษาจะเห็นว่า กรรมก็มีหน้าที่ในการทำงานเพื่อส่งผลให้มนุษย์มีสภาพที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการกระทำของแต่ละคนที่ทำไว้ในอดีตชาติและปัจจุบันชาติ ซึ่งเราอาจเห็นตัวอย่างได้ในสังคมปัจจุบัน ทำให้เกิดความสงสัยว่า ชีวิตบางคนดำเนินมาด้วยดีตลอด แต่กลับมีบางช่วงที่เกิดปัญหามากมายเข้ามายุ่งใน ชีวิต ดังสุภาษิตที่ว่า “เคราะห์ซ้ำ กรรมชด” ทำให้ชีวิตเกิดการพลิกผันจากมหาเศรษฐีกลับกลายเป็นยาก หรือบางคนจากชีวิตอดอยากยากจนมาตลอด แต่กลับประสบความสำเร็จ ความสำเร็จได้อย่างที่ตนเองก็ไม่คาดฝันมาก่อน ชีวิตของมนุษย์จึงมีการแปรเปลี่ยนอยู่อย่างนี้ตลอดเวลา เพราะถ้าเมื่อใดกุศลกรรมที่เคยสะสมมาในอดีตชาติลดน้อยลง และในปัจจุบันชาติมิได้ทำเพิ่มขึ้นอีก อกุศลกรรมที่เคยทำเอาไว้ก็จะได้โอกาสให้ผลทันที แต่ถ้ากุศลกรรมในอดีตชาติทำเอาไว้มาก และในปัจจุบันชาตินี้ก็ได้สั่งสมอย่างต่อเนื่อง อกุศลกรรมที่เคยทำเอาไว้ก็จะได้โอกาสให้ผลได้

เพราะฉะนั้นกรรมทั้งที่เป็นกุศลและอกุศลจึงมีกำลังที่จะติดตัวไปทุกหนทุกแห่งเหมือนเงาติดตามตัว ซึ่งถ้าใครประมาทเพเลิดเพลินในการดำเนินชีวิต ไม่คำนึงถึงกรรมที่จะให้ผลแล้ว ก็อาจจะทำให้พลาดพลั้งไปทำบาปอกุศลได้ ยิ่งถ้าได้ทำกรรมที่หนัก มีกำลังแรงมาก ก็จะมีกรรมนั้นตามมาให้ผลอย่างทันทีทันใด ชีวิตที่เคยสุขสบายก็จะมีอุปสรรคปัญหาต่างๆ เข้ามารุมเร้าในชีวิต หรือถ้าละโลกไปตอนนั้นก็ต้องรับทุกข์โทษอย่างทรมานแสนสาหัสในอบายภูมิเป็นเวลายาวนาน นักศึกษาจึงควรที่จะศึกษาการให้ผลของกรรม เพื่อที่จะทำให้ชีวิตไม่ไปผิดพลาดทำในสิ่งที่ไม่ดีอีกต่อไป

ดังนั้น เนื้อหาในบทที่ 4 นี้ จะได้กล่าวถึงประเภทของกรรมที่ให้ผลตามลำดับ กล่าวคือ กรรมที่แต่ละบุคคลทำนั้นจะมีลำดับการให้ผล จะให้ผลอย่างไรนั้น นักศึกษาจะได้ศึกษากันในบทเรียนนี้ ซึ่งกรรมที่ให้ผลตามลำดับนั้นมีกฎธรรมชาติว่า กรรมใดหนักกรรมนั้นจะให้ผลก่อน ไม่ว่าจะกรรมนั้นจะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว ไม่ว่าจะกรรมนั้นจะทำก่อนหรือทำทีหลัง ถ้ากรรมนั้นหนัก แม้ทำทีหลังก็ให้ผลก่อน และกรรมที่หนัก ร่องลงมากจะให้ผลเป็นลำดับต่อไป ซึ่งกรรมนี้จะจัดลำดับการให้ผลโดยอัตโนมัติ โดยไม่ต้องมีใครคอยพิพากษาแยกแยะหรือชั่งตวงแต่อย่างใด แต่กรรมจะเป็นตัวกำหนดโดยตัวของกรรมเอง

กรรมให้ผลตามลำดับนี้ เป็นกรรมหมวดที่ 2 ต่อจากกรรมให้ผลตามหน้าที่ ที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ซึ่งกรรมประเภทนี้ ภาษาบาลีเรียกว่า **ปากทานปริยายจตุกกะ** เป็นกรรมที่ให้ผลตามลำดับ โดยที่กรรมต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมย่อมมีลำดับในการให้ผล ซึ่งในบรรดากรรมเหล่านั้น กรรมที่มีกำลังแรงมากย่อมให้ผลเป็นลำดับแรก กรรมชนิดใดมีกำลังแรงร่องลงมากก็ส่งผลเป็นลำดับรองลงมา โดยกรรมที่ให้ผลตามลำดับนี้มีอยู่ 4 ประเภท คือ **ครุกรรม** ได้แก่ กรรมหนัก **อาสันนกรรม** ได้แก่ กรรมที่ใกล้

จะตาย **อาชญากรรม** ได้แก่ กรรมที่กระทำเป็นประจำสม่ำเสมอ **กตัตตากรรม** ได้แก่ กรรมที่ลักแต่ว่ากระทำโดยไม่มีเจตนา ซึ่งกรรมทั้ง 4 ประเภทนี้จะให้ผลตามลำดับอย่างไร นักศึกษาจะได้ศึกษาในบทเรียนนี้ต่อไป

4.1 ครุกรรม

4.1.1 ความหมายของครุกรรม

ครุกรรม หมายถึง กรรมที่กำลังแรงมากหรือกรรมที่หนักมาก สามารถที่จะให้ผลแก่ผู้เป็นเจ้าของกรรมเป็นลำดับแรก โดยกรรมอื่นๆ ไม่มีอำนาจที่จะสามารถขวางกั้นการให้ผลแห่งครุกรรมได้

4.1.2 ลักษณะของครุกรรม

ครุกรรมนี้เป็นกรรมหนักที่สุด เป็นกรรมที่มีกำลังแรงที่สุดและจะให้ผลเป็นลำดับแรก ซึ่งไม่มีกรรมใดที่จะสามารถให้ผลได้ก่อน เพราะมีกำลังในการให้ผลน้อยกว่าครุกรรม โดยอาจจะเปรียบครุกรรมเหมือนก้อนกรวดหรือก้อนเหล็ก แม้ประมาณเท่าเมล็ดพันธุ์ผักกาดที่โยนลงห้วงน้ำ ย่อมไม่สามารถจะลอยขึ้นเหนือน้ำได้ แต่จะจมลงใต้น้ำอย่างเดียวกัน ครุกรรมก็เช่นกันต้องให้ผลก่อนกรรมอื่น เว้นไว้แต่จะเป็นครุกรรมด้วยกัน ซึ่งถ้าครุกรรมใดมีกำลังแรงกว่า ครุกรรมนั้นก็จะมีอำนาจในการให้ผลมากกว่า ส่วนครุกรรมที่มีกำลังอ่อนกว่าก็จะทำหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมครุกรรมที่มีกำลังแรงนั้น แม้ว่าจะจะเป็นครุกรรมที่ทำหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมครุกรรมที่มีกำลังมากกว่า แต่ถ้าไม่มีครุกรรมที่มีกำลังแรงกว่ามาให้ผล ครุกรรมนั้นก็ทำหน้าที่ให้ผลแก่ผู้กระทำครุกรรม

ครุกรรมสามารถแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ครุกรรมฝ่ายอกุศลกรรมและครุกรรมฝ่ายกุศลกรรม ครุกรรมฝ่ายอกุศลกรรม คือ กรรมฝ่ายชั่วหรือฝ่ายบาป ซึ่งจะให้ผลในภพชาติต่อไปอย่างแน่นอน โดยครุกรรมนั้นจะชักนำให้ผู้ที่ทำครุกรรมไว้ไปบังเกิดในทุคติภูมิ ส่วนครุกรรมฝ่ายกุศลกรรม คือ กรรมฝ่ายดีหรือฝ่ายบุญ ซึ่งก็จะให้ผลในภพชาติต่อไปเช่นกัน แต่ต่างกันตรงที่ครุกรรมนั้นจะชักนำไปเกิดในสุคติภูมิ โดยที่ไม่มีกรรมใดจะมาขัดขวางได้

4.1.3 ครุกรรมฝ่ายอกุศลกรรม

ครุกรรมฝ่ายอกุศลกรรม มี 2 ชนิด ได้แก่

1. **นิตยมิถฉาปฏิญฺฐิกรรม** คือ การที่มีความเห็นผิดอย่างแรงกล้า เช่น มีความเห็นผิดว่ากรรมไม่มี

ผล การกระทำทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นความดีเป็นความชั่วหรือเป็นบุญเป็นบาป เป็นต้น นิตยมิชฌาทีฏฐิกรรมนี้ มี 3 อย่าง คือ

1.1 นัตถิกทีฏฐิ การมีความเห็นผิดว่า การทำดีทำชั่วย่อมไม่มีผล ในสมัยพุทธกาลท่าน อชิตเกสภัมพโลได้ประกาศลัทธินี้ เป็นการปฏิเสธการกระทำของมนุษย์ เพราะการทำความดีความชั่วนี้ ไม่มีผลที่จะทำให้มนุษย์ได้รับสุขหรือทุกข์

1.2 อเหตุกทีฏฐิ การมีความเห็นผิดว่า สัตว์ทั้งหลายที่กำลังเป็นไปอยู่ไม่ได้อาศัยเหตุใดเลย ในสมัยพุทธกาลท่านมัชฌิโกศาโลได้ประกาศลัทธินี้ ซึ่งเป็นการปฏิเสธเหตุที่ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างกัน เพราะการที่มนุษย์มีความแตกต่างกันนั้น เป็นการเกิดขึ้นมาเอง ไม่ใช่เกิดจากการกระทำที่มนุษย์ทำไว้และ ไม่ใช่เกิดจากผลแห่งกรรมใดทั้งสิ้น

1.3 อภิรียาททีฏฐิ การมีความเห็นผิดว่า การกระทำต่างๆ ของสัตว์นั้นไม่สำเร็จเป็นบุญเป็นบาป แต่อย่างใด ในสมัยพุทธกาลท่านปุรณกัสสปะ ได้ประกาศลัทธินี้ ซึ่งเป็นการปฏิเสธการกระทำของมนุษย์ว่า ไม่เป็นบุญเป็นบาป เพราะบุญและบาปไม่มี

2. อนันตริยกรรม คือ กรรมหนัก ที่มีอำนาจให้ผลในภพชาติต่อไปอย่างแน่นอน ซึ่งไม่สามารถ หลีกเลียงได้ มี 5 ประการ คือ

2.1 มาตุฆาต การฆาตมารดาผู้ให้กำเนิด

2.2 ปิตุฆาต การฆาตบิดาผู้ให้กำเนิด

2.3 อรหันตฆาต การฆาตพระอรหันต์

2.4 โลหิตุปบาท การทำร้ายพระพุทธเจ้าจนห้อพระโลหิต

2.5 สังฆเภท การทำให้สงฆ์แตกแยกกัน

2.1 มาตุฆาต ดูรายละเอียดที่ **ปิตุฆาต**

2.2 ปิตุฆาต

มาตุฆาต และปิตุฆาต การฆาตมารดาและบิดา หมายถึงมารดาและบิดาผู้ให้กำเนิดเท่านั้น ไม่ได้รวมถึงมารดาและบิดาผู้คอยเลี้ยงดูหรือผู้มีพระคุณในภายหลัง ซึ่งไม่ว่าผู้ฆาจะทราบหรือไม่ทราบว่าผู้ที่ตน ฆาตไปนั้น เป็นมารดาหรือบิดาของตนก็ตาม ก็จัดเป็นอนันตริยกรรมทั้งสิ้น

มาตุฆาตและปิตุฆาตเน้นที่ผู้ฆาเป็นหลักถึงแม้จะใช้ให้ผู้อื่นฆา แต่ถ้าผู้ตายเป็นมารดาหรือบิดาของตน ผู้ฆานั้นก็ต้องรับผลอนันตริยกรรม ส่วนผู้ที่รับคำสั่งให้เป็นผู้ฆาก็จะได้รับผลกรรมในส่วนที่ฆามนุษย์ ซึ่งไม่ใช่ อนันตริยกรรม แต่ถ้าผู้ตายเป็นมารดาหรือบิดาของผู้ที่ลงมือฆา ผู้ฆาก็ต้องได้รับผลอนันตริยกรรม ส่วนผู้

ที่ใช้ให้ฝ่ายอ้อมได้รับผลกระทบในส่วนที่ข้ามมนุษย์ ซึ่งไม่ใช่อนันตริยกรรม แต่ก็มีเงื่อนไขอยู่ว่าในการฆ่านั้น ทั้งผู้ฆ่าและมารดาหรือบิดาจะต้องเป็นมนุษย์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย จึงจะเป็นอนันตริยกรรม แม้จะมีเจตนา หรือไม่มีเจตนาก็ตาม แต่ถ้าหากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด หรือทั้ง 2 ฝ่าย ไม่ใช่มนุษย์ ก็ไม่จัดเป็นอนันตริยกรรม

กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก

บุพกรรมของพระมหาโมคคัลลานะ¹

ในอดีตชาติของพระมหาโมคคัลลานะ ท่านได้เกิดเป็นกุลบุตรชาวเมืองพาราณสี ได้ดูแลปรนนิบัติ มารดาบิดาอย่างดี ต่อมามารดาบิดารู้สึกสงสารลูกที่ต้องทำงานทุกอย่างคนเดียว จึงพูดกับลูกเพื่อนำหญิงสาวมาเป็นภรรยา ซึ่งท่านก็ได้ปฏิเสธเรื่องนี้กับมารดาบิดาอยู่หลายครั้ง แต่ก็ไม่อาจที่จะตัดทาน มารดาบิดาได้จึงยอมให้มารดาบิดานำหญิงสาวมาเป็นภรรยาของตน

หญิงนั้นได้ทำการดูแลมารดาบิดาของสามีอยู่เพียง 2 – 3 วันเท่านั้น ก็ได้ทำการยุยงสามีให้เกิด ความเข้าใจมารดาบิดาผิด ด้วยการเอาอาหารและข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ มาวางให้กรงรังเลอะเทอะไป ทัวทั้งบ้าน เมื่อสามีกลับมาก็ถามภรรยา นางก็บอกว่ามารดาบิดาทำ ซึ่งช่วงแรกท่านก็ยังไม่เชื่อ แต่เมื่อ ภรรยาทำอยู่อย่างนั้นบ่อยๆ จึงทำให้ท่านเชื่อภรรยาในที่สุด และได้หาอุบายในการฆ่ามารดาบิดาด้วย การพาท่านทั้งสองเดินทางไปหาญาติ แต่เมื่อถึงกลางดงป่าก็ได้ลงจากรถแล้วทำเสียงปลอมเป็นโจรมา ทูบตีมารดาบิดา ทั้งๆ ที่ท่านทั้งสองร้องไห้ลูกหนีไปด้วยความเป็นห่วงลูกมากกว่าชีวิตของตน แต่ลูกก็หาไม่ สำนึกไม่ ทูบมารดาบิดาจนถึงแก่ความตาย แล้วทิ้งศพไว้กลางดงป่านั้น

เมื่อท่านละจากชาตินั้นก็ได้ตกไปเสวยทุกข์อยู่ในเวจิมหานรกหลายแสนปี และเมื่อมาเกิดเป็น มนุษย์ก็ถูกทูบตีจนร่างแหลกเหลวถึงหลายร้อยชาติ จนกระทั่งมาเกิดในชาติสุดท้ายนี้แม้บรรลุเป็นพระ- อรหันต์ก็ยังถูกพวกโจรทูบตีจนร่างแหลกเหลวและนิพพานในที่สุด

อนันตริยกรรมที่พระมหาโมคคัลลานะกระทำไว้ในอดีตชาติ คือ มาตุฆาตและปิตุฆาต เป็นกรรม หนักและมีกำลังแรงมากจึงให้ผลก่อนกรรมอื่นทำให้ท่านตายจากชาตินั้นแล้วต้องตกเวจิมหานรกอันยาวนาน และเมื่อกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ก็ต้องถูกคนอื่นทำร้ายร่างกายมาจนกระทั่งชาติสุดท้าย

2.3 อรหันตฆาต

อรหันตฆาต คือ การฆ่าพระอรหันต์ ซึ่งแม้ว่าท่านจะบรรลุเป็นพระอรหันต์แต่ยังไม่ทันได้บวชเป็น พระภิกษุก็เป็นอนันตริยกรรม ไม่ว่าจะฆ่าหรือไม่ก็ตาม ถ้าหากเป็นผู้ลงมือฆ่าหรือเป็นต้นเหตุให้

¹ เรื่องพระมหาโมคคัลลานเถระ, ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท, มก. เล่ม 42 หน้า 99

ท่านดับขันธก็เป็นอนันตริยกรรม แต่หากว่าท่านเป็นพระอริยบุคคลชั้นอื่น คือพระอนาคามี พระสกิทาคามี พระโสดาบัน ไม่ถือว่าเป็นอนันตริยกรรม แต่ก็เป็นกรรมหนักที่มีกำลังน้อยกว่าการฆ่าพระอรหันต์ และในกรณีที่มีการใช้ให้ผู้อื่นฆ่าหรือเป็นผู้ลงมือฆ่าทั้งผู้ใช้ให้ฆ่าและผู้ที่ถูกฆ่าก็ถือว่าได้ทำอนันตริยกรรมด้วยกัน ทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งมีเงื่อนไขอยู่ว่าในการฆ่านั้น ผู้ฆ่าและพระอรหันต์ที่ถูกฆ่าจะต้องเป็นมนุษย์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย ส่วนถ้าผู้ฆ่าพระอรหันต์เป็นสัตว์เดรัจฉานไม่เป็นอนันตริยกรรม หรือผู้ฆ่าเป็นมนุษย์ได้ฆ่าพระอรหันต์ที่เป็น เทวดาหรือยักษ์ก็ดี ไม่เป็นอนันตริยกรรม

กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก

พวกเดียรฉัตร 500 กับโจร 500 คน¹

ในสมัยพุทธกาล ครั้งหนึ่งพวกเดียรฉัตรต่างพากันประชุมหาสาเหตุที่ทำให้ลาภสักการะของพวกตนเสื่อมลง แต่ลาภสักการะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลับเจริญขึ้น ซึ่งทั้งหมดต่างลงความเห็นว่าเป็นต้นเหตุคือ พระมหาโมคคัลลานะ จึงทำการว่าจ้างให้พวกโจรฆ่าพระมหาโมคคัลลานะ

พวกโจรจึงไปล้อมที่อยู่ของพระโมคคัลลานะเพื่อจะฆ่า แต่ท่านเป็นผู้ที่มีฤทธิ์มากจึงหนีออกไปได้ทุกครั้ง แต่เมื่อพระโมคคัลลานะทราบบุพกรรมของตน จึงยอมให้พวกโจรทุบตีฆ่าท่านจนกระดูกแตกยับเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย เมื่อพวกเดียรฉัตรและพวกโจรถูกลงโทษแล้ว ตายไปก็ไปบังเกิดในอเวจิมหานรกตามสมควรแก่กรรมที่ตนทำไว้เมื่อครั้งเป็นมนุษย์

พวกเดียรฉัตรและพวกโจรได้กระทำการฆ่าพระมหาโมคคัลลานะ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกรรมหนัก คืออนันตริยกรรม เพราะพระมหาโมคคัลลานะเป็นพระอรหันต์ ถึงแม้จะเป็นกรรมในอดีตชาติของท่าน แต่ก็เป็นกรรมใหม่ที่ทำให้พวกเดียรฉัตรและพวกโจรถูกลงโทษจนตาย เมื่อตายแล้วก็ยังต้องไปรับโทษในอเวจิมหานรกอันยาวนานอีก

2.4 โลหิตุปบาท

โลหิตุปบาท คือ การทำร้ายพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นผลให้พระโลหิตห่อในพระวรกาย ทั้งนี้เป็นเพราะพระวรกายของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็น อภกาย คือ เป็นพระวรกายที่ไม่แตกทำลาย โดยในขณะที่พระพุทธรูปองค์ทรงมีพระชนมายุอยู่นั้น พระอวัยวะทั้งปวงจะไม่แตกทำลาย เว้นไว้แต่พระพุทธรูปองค์ทรงมีพุทธานุญาตให้กระทำเพื่อรักษา แม้ว่าจะมีผู้ประทุษร้ายพระองค์ด้วยอาวุธหรือวิธีการใดๆ ก็ไม่อาจทำให้ร่างกายของพระองค์ปริแตกเป็นรอยบาดแผลเหมือนผิวหนังของมนุษย์ทั่วไป แต่จะมีเพียงอาการ

¹ เรื่องพระมหาโมคคัลลานเถระ, ขุททกนิกาย คถาสูตรมบท, มก. เล่ม 42 หน้า 95

พกข้าและหื้อพระโลหิตเท่านั้น ซึ่งเพียงเท่านั้นผู้กระทำหรือผู้เป็นต้นเหตุให้พระพุทธรองค์หื้อพระโลหิต ก็ถือว่าต้องอนันตริยกรรมแล้ว

กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก

เรื่องพระเทวทัตทำโลหิตุปบาท¹

พระเทวทัตได้ผูกเวรกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาหลายแสนชาติจนถึงชาติปัจจุบัน โดยในสมัยพุทธกาล เทวทัตราชกุมารมีความเลื่อมใสในพระพุทธรศาสนามากถึงกับทูลขอบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุภายหลังบำเพ็ญสมณธรรมจนได้โลกียฤทธิ์ แต่ด้วยกรรมที่ได้ผูกเวรกันเอาไว้มาส่งผล จึงทำให้พระเทวทัตมีความปรารถนาจะบริหารการคณะสงฆ์แทนพระพุทธรองค์

คราวหนึ่งหลังจากที่ทำการให้อาตมคตฺรูกุมารเลื่อมใสในตนแล้ว ก็ได้ป็นขึ้นไปบนภูเขา โดยเลือกหินก้อนใหญ่เท่าเรือนยอดก้อนหนึ่ง แล้วนั่งจดจ้องคอยให้พระพุทธรองค์เสด็จมา เมื่อพระพุทธรองค์เสด็จผ่านมาก็ได้ผลักก้อนหินลงมาทันทีหมายจะปลงพระชนม์ เมื่อก้อนหินตกลงมาใกล้จะถึงพระองค์ ก็ปล้นบังเกิดมีศิลาใหญ่ 2 ก้อนผุดขึ้นมาจากปฐพี น้อมยอดเข้าหากันมาขวางกั้นทำให้อ่อนหินใหญ่ที่นั้นหยุดในทันที ก้อนหินใหญ่ที่นั้นได้แตกออกเป็นสะเก็ดกระจาย มีสะเก็ดหินชิ้นหนึ่งกระเด็นมาถูกปลายพระบาทของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงทำให้พระพุทธรองค์หื้อพระโลหิต

ดังนั้น พระเทวทัตจึงได้รับกรรมหนักขึ้นโลหิตุปบาทต้องรับผลอนันตริยกรรม ต่อมาหมอชีวกโกมารภักจทำการผ่าพระฉวีวรรณ บริเวณที่ถูกสะเก็ดหินออกด้วยมีด รีดเอาพระโลหิตร้ายออกจากพระบาท การกระทำของหมอชีวกไม่จัดเป็นโลหิตุปบาท ไม่ต้องรับผลอนันตริยกรรม เพราะหมอชีวกมีกุศลเจตนาต้องการถวายการรักษาพระพุทธรองค์

2.5 สังฆเภท

สังฆเภท คือ การกระทำที่ทำให้พระภิกษุแตกกัน ซึ่งการทำให้สงฆ์แตกกันที่เป็นอนันตริยกรรมนั้นผู้กระทำจะต้องเป็นพระภิกษุเท่านั้น หากเป็นผู้อื่นที่ไม่ใช่พระภิกษุ เช่น สามเณรหรือคฤหัสถ์ ก็ไม่จัดเป็นอนันตริยกรรม เป็นแต่เพียงได้สร้างกรรมหนักที่มีกำลังน้อยกว่าการที่พระภิกษุทำให้สงฆ์แตกกัน

พระภิกษุผู้กระทำสังฆเภทนั้น ต้องกระทำพร้อมด้วยเหตุ 5 ประการ ความเป็นสังฆเภทจึงจะสมบูรณ์ หากว่ากระทำไม่ครบเหตุ 5 ประการแล้ว ถึงแม้ว่าจะยุยงส่งเสริมให้ภิกษุทั้งหลายระส่ำระสายปั่นป่วนวิวาทสับสนประมาทกัน ดำว่าโบยตีกัน ไม่พอใจกัน ไม่เข้าหน้าเข้าตากัน ต่างก็หันหน้าไปรูปละทิศละทางลักษณะอย่างนี้ ถือว่าเป็นอกุศลกรรม แต่ยังไม่เป็นสังฆเภท เนื่องจากสังฆเภทจะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อ

¹ พระเทวทัตทำโลหิตุปบาท, พระวินัยปิฎก จุลวรรค, มก. เล่ม 9 หน้า 293

กระทำเหตุครบ 5 ประการ¹ คือ

1. **กัมเมนะ** คือ การกล่าวขู่ยงให้พระภิกษุสงฆ์ที่หลงเชื่อถ้อยคำของตนแยกออกกระทำสังฆกรรมอีกกลุ่มหนึ่งต่างหาก
2. **อุทเทเสนะ** คือ การกล่าวขู่ยงให้พระภิกษุสงฆ์ที่หลงเชื่อถ้อยคำของตนแยกออกไปสวดพระปาติโมกข์อีกกลุ่มหนึ่งต่างหาก
3. **โวหารันโต** คือ การกล่าวเภทกรวัตถุทั้ง 18 ประการ มีดังต่อไปนี้
 1. สิ่งที่ไม่ใช่ธรรม กล่าวว่าเป็นธรรม
 2. สิ่งที่เป็นธรรม กล่าวว่า ไม่ใช่ธรรม
 3. สิ่งที่ไม่ใช่วินัย กล่าวว่าเป็นวินัย
 4. สิ่งที่เป็นวินัย กล่าวว่า ไม่ใช่วินัย
 5. สิ่งที่มีพระผู้มีพระภาคเจ้าไม่ได้ตรัสไว้ กล่าวว่ามี
 6. สิ่งที่มีพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ กล่าวว่า ไม่มี
 7. สิ่งที่มีพระผู้มีพระภาคเจ้าไม่เคยทำมา กล่าวว่ามี
 8. สิ่งที่มีพระผู้มีพระภาคเจ้าเคยทำมา กล่าวว่า ไม่มี
 9. สิ่งที่ไม่ได้ทรงบัญญัติไว้ กล่าวว่ามี
 10. สิ่งที่ได้ทรงบัญญัติไว้ กล่าวว่า ไม่มี
 11. วัตถุไม่เป็นอาบัติ กล่าวว่าเป็น
 12. วัตถุเป็นอาบัติ กล่าวว่า ไม่ใช่
 13. อาบัติเบา กล่าวว่าเป็นอาบัติหนัก
 14. อาบัติหนัก กล่าวว่าเป็นอาบัติเบา
 15. อาบัติที่แก้ไขได้ กล่าวว่า แก้ไขไม่ได้
 16. อาบัติที่แก้ไขไม่ได้ กล่าวว่า แก้ไขได้
 17. อาบัติหยาบช้า กล่าวว่าเป็นอาบัติไม่หยาบช้า
 18. อาบัติไม่หยาบช้า กล่าวว่าเป็นอาบัติหยาบช้า

¹ สังฆาติเสสสิกขาบทที่ 10, พระวินัยปิฎก สังฆาติเสสกัณฑ์, มก. เล่ม 3 หน้า 582

4. **อนุสาวเนนะ** คือ การกล่าวกระซิบบอกว่าเกล้าโลมไใกล้หูของพวกภิกษุ เพื่อให้ภิกษุทั้งหลาย ลุ่มหลงเชื่อถ้อยคำของตน และให้ถือลัทธิของตนซึ่งเป็นลัทธิที่ผิดจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
5. **สลากัคคาเนนะ** คือ การเขียนสลากให้พวกภิกษุจับ เพื่อไม่ให้ภิกษุเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงใจกลับไป เข้าพวกเดิม จะได้ยึดมั่นอยู่ในพวกของตนที่กล่าวต่อพระพุทธรูปนั้นนั้น อาการที่จับสลากก็เป็น เล่ห์กลเพื่อให้ภิกษุเหล่านั้นจับถูกสลากที่ตนต้องการให้จับ

ภิกษุผู้มุ่งที่จะทำสังฆเภท ได้กระทำเหตุครบ 5 ประการนี้แล้ว เมื่อภิกษุทั้งหลายผู้มีปัญญาธรรม มีความเห็นตามลัทธิของภิกษุนั้น ซึ่งผิดจากพระพุทธรูป ได้พร้อมเพรียงกันแยกออกจากสงฆ์ คือ 9 รูปก็ดี หรือเกินกว่า 9 รูปก็ดี¹ ไปทำสังฆกรรมต่างหากจากพระภิกษุที่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ในกรณีเช่นนี้ พระภิกษุสงฆ์จึงจะได้ชื่อว่าแตกแยกออกจากกัน และพระภิกษุที่เป็นตัวการในเรื่องนี้ ย่อมได้ชื่อว่ากระทำสังฆเภท ต้องอนันตริยกรรม

แต่ถ้าในกรณีที่ภิกษุทั้งหลายแม้จะได้รับการยุยงจากภิกษุผู้มุ่งจะทำสังฆเภทแล้ว ก็ไม่ได้เชื่อถ้อยคำของภิกษุนั้น ยังมีความเคารพเลื่อมใสในพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและยังปฏิบัติตามพระพุทธรูปอยู่ แต่ว่าเกิดทะเลาะวิวาทขัดแย้งกันด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง จึงยกพวกแยกออกจากหมู่ไปอยู่ที่อื่นและทำสังฆกรรมต่างหาก กรณีเช่นนี้พระภิกษุผู้มุ่งจะทำร้ายสังฆเภทและกล่าวยุยงสงฆ์ให้แตกแยกกันนั้นไม่ต้องอนันตริยกรรม

กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก

เรื่องพระเทวทัตทำสังฆเภท²

เทวทัตราชกุมารได้มีศรัทธาออกบวชพร้อมด้วยเจ้าศากยวงศ์ทั้ง 7 พระองค์ เมื่อพระเทวทัตบวชแล้วก็สามารถยังฉานโลกีย์ให้บังเกิดขึ้นได้ แต่กลับเกิดความปริวิตกในเรื่องลาภสักการะจึงคิดอยากจะทำปกร่องสงฆ์เสียเอง จึงได้เข้าไปหาอชาตศัตรูกุมาร โดยใช้อิทธิปาฏิหาริย์จนทำให้อชาตศัตรูกุมารเลื่อมใสตน

เมื่อพระเทวทัตทำให้อชาตศัตรูกุมารเลื่อมใสแล้ว ก็ได้เข้าไปเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อทูลขอปกร่องสงฆ์ แต่กลับถูกพระพุทธองค์ตรัสห้าม ทำให้พระเทวทัตโกรธ น้อยใจและผูกอาฆาตในพระบรมศาสดาและได้ใช้วิธีการต่างๆ ในการปลงพระชนม์พระพุทธองค์ เช่น ให้อชาตศัตรูกุมารส่งราชบุรุษไปปลงพระชนม์ ปล่อยช้างนาฬาคีรีให้ไปทำร้ายพระองค์ และทำให้พระพุทธองค์ทรงหื้อพระโลหิต แต่ก็ไม่สามารถที่จะปลงพระชนม์พระบรมศาสดาได้เลยสักครั้งเดียว

¹ สังฆเภทขันธกะ, พระวินัยปิฎก จุลวรรค, มก. เล่ม 9 หน้า 316

² สังฆเภทขันธกะ, พระวินัยปิฎก จุลวรรค, มก. เล่ม 9 หน้า 300

หลังจากนั้นพระเทวทัตจึงได้เข้าไปหาพรรคพวกมีพระโกกาลิกะเป็นต้น แล้วบอกว่า ตนจะทำสังฆเภทโดยการทูลขอวัตถุ 5 ประการนี้กับพระศาสดา แล้วจะไปเข้าเฝ้าพระศาสดาเพื่อทูลขอวัตถุ 5 ประการ¹ โดยอ้างเหตุเพื่อให้เป็นผู้มีก่น้อย สันโดษ เป็นต้น แต่พระพุทธองค์ไม่ทรงอนุญาตและทรงให้ภิกษุทั้งหลายปฏิบัติตามความปรารถนาของตน ซึ่งเมื่อพระพุทธองค์ตรัสแล้วพระเทวทัตกลับปีติใจ นำเอาความนั้นไปประกาศแก่หมู่สงฆ์ ทำให้หมู่สงฆ์แตกออกเป็น 2 พวก คือ พวกที่รับบัญญัติก็มีความเห็นดีงามกับพระเทวทัต ส่วนพวกที่มีปัญญาก็กล่าวติเตียนพระเทวทัต

เมื่อพระพุทธองค์ทรงทราบความก็ตรัสห้ามพระเทวทัต แต่พระเทวทัตก็ไม่ได้หยุดการกระทำของตน กลับเข้าไปบอกพระอานนท์ว่าตนจะแยกทำสังฆกรรมต่างหาก เมื่อถึงวันอุโบสถพระเทวทัตก็ได้ประกาศท่ามกลางสงฆ์เพื่อให้ภิกษุทั้งหลายจับสลากเลือกว่าจะอยู่กับฝ่ายใด จึงทำให้พระวัชชีบุตร 500 รูป ซึ่งเป็นผู้บวชใหม่หลงเชื่อถ้อยคำและได้ตามพระเทวทัตออกไปอยู่ที่คยาสิละ แต่พระพุทธองค์ก็ได้ให้พระสารีบุตร และพระมหาโมคคัลลานะไปตามภิกษุเหล่านั้นกลับมา ซึ่งพระอัครสาวกทั้งสองก็สามารถไปตามภิกษุเหล่านั้นกลับมาได้ พร้อมกับทำให้มีความเห็นที่ถูกต้อง

เมื่อพระเทวทัตทราบความนั้น โลหิตร้อนได้พุ่งออกจากปากของพระเทวทัตทันที ซึ่งภายหลังจากพระเทวทัตสำนึกผิดจึงเดินทางเพื่อจะมาเข้าเฝ้าพระบรมศาสดาแต่ยังไม่ทันมาถึงที่ประทับของพระพุทธองค์ แผ่นดินได้สูบพระเทวทัตลงไปสู่อเวจีมหานรกในขณะนั้นนั่นเอง

พระเทวทัตผู้อยากเป็นใหญ่ จึงอยากจะทำสังฆเภท โดยได้วางแผนร่วมมือกับอชาตศัตรูกุมาร เพื่อปลงพระชนม์พระพุทธองค์ แต่เมื่อทำไปแล้วก็ไม่สามารถทำอะไรพระพุทธองค์ได้ จึงได้ทำสังฆเภทแยกพระภิกษุออกมาอีกกลุ่มหนึ่งต่างหาก ซึ่งการกระทำของพระเทวทัตเป็นอนันตริยกรรม ด้วยผลกรรมนี้จึงทำให้พระเทวทัตถูกแผ่นดินสูบลงไปสู่อเวจีมหานรกได้รับโทษอย่างยาวนาน

อนันตริยกรรมทั้ง 5 ประการนี้ อาจจะถูกกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้ คือ มาตุฆาต ปิตุฆาต อรหันตฆาต และโลหิตุปบาท เป็นสาธารณอนันตริยกรรม คือเป็นอนันตริยกรรมที่ทำได้ทั้งคุณุศลและบรรพชิต ส่วนสังฆเภทเป็นสาธารณอนันตริยกรรม คือเป็นอนันตริยกรรมที่เฉพาะพระภิกษุเท่านั้น จึงจะกระทำสังฆเภทได้ บุคคลอื่นที่ไม่ใช่พระภิกษุไม่อาจทำอนันตริยกรรมที่เป็นสังฆเภทได้ ดังเช่นที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสกับพระอุบาลีว่า

“ดูก่อนอุบาลี ภิกษุณีทำลายสงฆ์ย่อมไม่ได้ แต่พยายามเพื่อจะทำลายได้ ลิกขมานาก็ทำลาย

¹ วัตถุ 5 ประการ คือ

1. ภิกษุทั้งหลายพึงถือการอยู่ป่าเป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใดอาศัยบ้านอยู่ รูปนั้นพึงต้องโทษ
2. ภิกษุทั้งหลายพึงถือเที่ยววิภทฺฐาตเป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใดยินดีกนิมนต์ รูปนั้นพึงต้องโทษ
3. ภิกษุทั้งหลายพึงถือผ้าบังสุกุลเป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใดยินดีคหบดีจีวร รูปนั้นพึงต้องโทษ
4. ภิกษุทั้งหลายพึงถือการอยู่โคนไม้เป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใดเข้าอาศัยที่มุงที่บัง รูปนั้นพึงต้องโทษ
5. ภิกษุทั้งหลายไม่พึงฉันทปลาและเนื้อตลอดชีวิต รูปใดฉันทปลาและเนื้อ รูปนั้นพึงต้องโทษ

สงฆ์ไม่ได้ สามเณรก็ทำลายสงฆ์ไม่ได้ สามเณริ์ก็ทำลายสงฆ์ไม่ได้ อุบาสกก็ทำลายสงฆ์ไม่ได้
อุบาสิกาก็ทำลายสงฆ์ไม่ได้ แต่พยายามเพื่อจะทำลายได้ ดูก่อนอุบาสี ภิกษุปกติตตะ มีสังวาสเสมอ
กัน อยู่ในสีมาเดียวกัน ย่อมทำลายสงฆ์ได้”¹

เมื่อผู้ใดทำอนันตริยกรรมทั้ง 5 ครบทุกประการแล้ว เมื่อตายไปสังฆเภทก็จะส่งผลก่อนและมีกำลัง
ให้รับโทษตลอดกัป² เมื่อใดกัปยังไม่สิ้นไป ผู้ที่ทำสังฆเภทก็ยังไม่พ้นจากอเวจิมหานรก เมื่อกัปสิ้นไปก็เป็นอันว่า
พ้นจากอเวจิมหานรกเมื่อนั้น

อนันตริยกรรมทั้ง 5 ประการนี้ มีโทษหนักเบาและมีลำดับการให้ผลดังนี้

- **สังฆเภท** โทษหนักที่สุดให้ผลเป็นอันดับแรก
- **โลหิตุปบาท** มีโทษหนักและให้ผลรองจากสังฆเภท
- **อรหัตตฆาต** มีโทษหนักและให้ผลรองจากโลหิตุปบาท
- **มาตุฆาตและปิตุฆาต** มีโทษหนักน้อยที่สุดและให้ผลในลำดับสุดท้าย

อนันตริยกรรมทั้ง 5 ประการนี้ เมื่อผู้ทำอนันตริยกรรมครบทั้ง 5 ประการได้ตายไปแล้ว สังฆเภท
ก็จะให้ผลนำไปสู่อเวจิมหานรก แต่ถ้าไม่ได้ทำสังฆเภท โลหิตุปบาทย่อมให้ผล แต่ถ้าไม่ได้ทำทั้งสองอย่าง
ที่กล่าวมาแล้ว อรหัตตฆาตย่อมให้ผล แต่ถ้าอรหัตตฆาตก็ไม่ได้ทำ สังฆเภทและโลหิตุปบาทก็ไม่ได้ทำ
มาตุฆาตและปิตุฆาตก็จะให้ผล โดยมาตุฆาตและปิตุฆาตมีกฎเกณฑ์ในการให้ผลตามนัยแห่งอรรถกถา
ลัมโฆวิโนทนี³ อย่างนี้ ในกรณีที่มาทั้งบิดาและมารดา

1. บิดาเป็นผู้มีศีล มารดาเป็นผู้ทุศีล หรือมีศีลต่ำกว่าบิดา ปิตุฆาตยอมให้ผล
2. มารดาเป็นผู้มีศีล บิดาเป็นผู้ทุศีล มาตุฆาตยอมให้ผล
3. มารดาเป็นผู้มีศีล บิดาเป็นผู้มีศีล มาตุฆาตยอมให้ผล
4. มารดาเป็นผู้ทุศีล บิดาเป็นผู้ทุศีล มาตุฆาตยอมให้ผล

ในกรณีของข้อที่ 3 และข้อที่ 4 นั้น เมื่อผู้ใดทำแล้ว มาตุฆาตยอมให้ผล เพราะครุกรรมที่ฆ่ามารดา
ย่อมมีโทษมากกว่าครุกรรมที่ฆ่าบิดา เนื่องจากมารดาเป็นผู้มีพระคุณแก่บุตรมากกว่า เพราะต้องลำบาก
ทนทุกข์ทรมานในการรักษาครรภ์จนกว่าจะคลอดออกมา เมื่อคลอดออกมาแล้วก็ต้องให้การเลี้ยงดู
สงเคราะห์แก่บุตรจนเติบโตขึ้นมา

เพราะฉะนั้น มารดาจึงมีพระคุณมากกว่าบิดา ครุกรรมที่ฆ่ามารดาจึงมีกำลังที่มากกว่าครุกรรมที่
ฆ่าบิดา เมื่อผู้ที่ทำครุกรรมโดยการฆ่ามารดาหรือบิดาผู้มีศีลหรือไม่มีศีลก็ตาม มาตุฆาตยอมให้ผลใน

¹ **สังฆเภทขันธกะ**, พระวินัยปิฎก จุลวรรค, มก. เล่มที่ 9 หน้า 316

² กัปในที่นี้ หมายถึง วิวัฏฏ์สุลาโยสองไชยกัป ช่วงที่กัปกำลังเจริญ เริ่มมีสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นบนโลกและจักรวาล

³ **ทสกนิทเทส**, พระอภิธรรมปิฎก วิภังค์, มก. เล่ม 78 หน้า 685

การนำผู้ที่กระทำไปรับโทษในอเวจีมหานรกตลอดกาล

4.1.4 ครุกรรมฝ่ายกุศลกรรม

ครุกรรมฝ่ายกุศลกรรม คือ กรรมที่เป็นบุญหนัก ซึ่งมีดังนี้

มหัคคตกุศล 9 ประการ ได้แก่ รูปกุศล 5 ประการ¹ และอรุบทกุศล 4 ประการ² โดยที่มหัคคตกุศลทั้ง 9 ประการนี้ เกิดจากการบำเพ็ญสมถกรรมฐาน

มหัคคตกุศล 9 ประการนี้เป็นครุกรรมฝ่ายกุศลกรรม โดยเป็นกุศลกรรมหรือความดีที่มีกำลังมาก มีลำดับการให้ผลเป็นอันดับแรกแก่ผู้ที่กระทำ คือให้ผลก่อนกรรมอื่น ครุกรรมฝ่ายกุศลกรรม คือ ฌานกุศล ทั้ง 9 ประการนี้มีกำลังมากที่จะทำให้ไปเกิดในพรหมโลกทันที เมื่อผู้ได้ฌานดับขั้นธจากกายมนุษย์แล้ว โดยไม่มีกรรมใดที่จะสามารถมากั้นขวางได้ แม้ว่าจะเคยทำกรรมอื่นทั้งที่เป็นกุศลกรรมและอกุศลกรรมมา มากก็ตาม ผลแห่งกรรมเหล่านั้นไม่สามารถที่จะมีอำนาจเหนือฌานกุศลได้ ทั้งนี้เป็นเพราะฌานกุศลซึ่งเป็นครุกรรมฝ่ายกุศลกรรมนี้ มีกำลังมากกว่ากรรมอื่นทั้งหลาย

กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก

พระราชารู้ได้ฌานสมาบัติ³

ในอดีตกาล พระเจ้าพาราณสีทรงครองราชสมบัติ ณ เมืองพาราณสี ครั้งหนึ่งมีพระปัจเจกพุทธเจ้า 5 พระองค์ เหาะลงมาที่ประตูเมืองพาราณสี แล้วเสด็จบิณฑบาตโปรดสัตว์จนมาถึงประตูพระราชวัง พระราชาทอดพระเนตรเห็นพระปัจเจกพุทธเจ้าเหล่านั้นทรงมีจิตเลื่อมใสจึงได้นิมนต์ให้เข้าไปสู่พระราชนิเวศน์ เพื่อต้องการถวายภัตตาหาร เมื่อพระปัจเจกพุทธเจ้าทรงฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว พระเจ้าพาราณสีจึงทรงถามพระปัจเจกพุทธเจ้าเหล่านั้นในเรื่องการเห็นโทษของกาม

เมื่อพระปัจเจกพุทธเจ้าเหล่านั้นแสดงพระธรรมเทศนาตามลำดับเรียบร้อยแล้ว พระราชาจึงสดุดีชื่นชมในการออกบวชของพระปัจเจกพุทธเจ้าเหล่านั้น แล้วทรงถวายผ้าจีวรและเภสัช พระปัจเจกพุทธเจ้าเหล่านั้น ก็ทำอนุโมทนาแก่พระราชารู้แล้วพากันกลับไปยังเจ็อมเขานันทมูลกะ

ตั้งแต่นั้นมา พระราชาทรงมีจิตเบื่อง่าย ไม่ยินดีในวัตถุทุกสิ่งทุกอย่าง เสด็จเข้าไปยังที่ประทับ แล้วนั่งบริกรรมกลีณจนกระทั่งบรรลุมานสมาบัติ เมื่อพระอัศรมหเสลของพระองค์ทรงดำริถึงการที่พระ-

¹ รูปกุศล 5 ประการ คือ 1. ปฐมฌานกุศล 2. ทุตติยฌานกุศล 3. ตติยฌานกุศล 4. จตุตถฌานกุศล 5. ปฐมฌานกุศล

² อรุบทกุศล 4 ประการ คือ 1. อากาสาณัญญาตนฌานกุศล 2. วิญญานัญญาตนฌานกุศล 3. อากิญจัญญาตนฌานกุศล 4. เนวลัญญานาณัญญาตนฌานกุศล

³ ปาณียชาดก, อรรถกถาขุททกนิกาย ชาดก, มก. เล่ม 60 หน้า 51

ราชาทรงเกิดความเบื่อหน่ายหลังจากที่ฟังพระธรรมเทศนาของพระปัจเจกพุทธเจ้าแล้ว จึงเสด็จไปยืนอยู่ที่ พระทวารที่ประทับ แล้วถามถึงเหตุที่พระราชาทรงเกิดความเบื่อหน่าย พระราชาจึงแสดงธรรมแก่พระ-
อัศวมเหสีเรื่องโทษของกาม เมื่อพระราชาสงสารแล้ว จึงเสด็จไปยังห้องพระโรง เพื่อยกราชสมบัติ
ให้พวกอำมาตย์ดูแล แล้วเสด็จไปสู่ป่าหิมพานต์ ผนวชเป็นฤๅษี เมื่อละโลกแล้วก็ไปบังเกิดบนพรหมโลก

พระเจ้ากรุงพาราณสีทรงมีจิตเลื่อมใสในพระปัจเจกพุทธเจ้า หลังจากฟังพระธรรมเทศนาแล้ว
จึงเกิดความเบื่อหน่าย เพราะเห็นโทษของกาม ทำให้พระองค์ได้บำเพ็ญสมณกรรมฐานจนกระทั่งบรรลุ
ฌานสมาบัติ ซึ่งการกระทำของพระเจ้าพาราณสีในครั้งนี้ถือได้ว่าทำกรรมฝ่ายกุศลกรรม จึงทำให้
กรรมนี้มีกำลังมาก เมื่อพระเจ้ากรุงพาราณสีละโลกแล้ว ก็ไปบังเกิดบนพรหมโลก ด้วยผลแห่งกรรม
ฝ่ายกุศลกรรมที่พระองค์ได้ทำเอาไว้

4.2 อาสันนกรรม

4.2.1 ความหมายของอาสันนกรรม

อาสันนกรรม หรือยทาสนนกรรม หมายถึง กุศลกรรมและอกุศลกรรมที่บุคคลได้กระทำไว้แล้ว
ในเวลาใกล้จะตาย หรือการระลึกถึงกุศลกรรมและอกุศลกรรมในเวลาใกล้ตาย

4.2.2 ลักษณะของอาสันนกรรม

อาสันนกรรมเป็นกรรมที่กระทำในเวลาใกล้จะตาย หรือกรรมที่ระลึกถึงในเวลาใกล้ตาย ซึ่งมี
ลำดับการให้ผลเป็นที่ 2 รองจากกรรม หมายความว่า เมื่อสรรพสัตว์ที่เกิดในวัฏสงสารนี้ไม่ได้ทำ
กรรมอะไรทั้งในส่วนที่เป็นกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมแล้ว อาสันนกรรมก็จะให้ผลเป็นลำดับแรกใน
ภพชาติต่อไป หรือในกรณีที่กรรมให้ผลเสร็จสิ้นแล้ว อาสันนกรรมก็จะให้ผลในลำดับต่อมาทันที
โดยแม้ว่าอาสันนกรรมจะมีเพียงเล็กน้อย แต่ก็ให้ผลก่อนกรรมอื่นที่มากกว่า ซึ่งอาจจะเปรียบอาสันนกรรม
นี้เหมือนกับฝูงโคที่อยู่ในคอก ในเวลาที่เจ้าของโคเปิดประตูคอก โคตัวใดที่อยู่ใกล้ประตูคอก แม้จะเป็นโคแก่
ไม่มีกำลัง โคตัวนั้นก็ย่อมจะออกจากคอกได้ก่อนตัวอื่น อาสันนกรรมก็เช่นกันแม้กุศลกรรมหรืออกุศลกรรม
อย่างอื่นจะมีอยู่ แต่กรรมใดที่นึกได้ในเวลาที่ใกล้จะตาย กรรมนั้นย่อมส่งผลให้ก่อนกรรมอื่นเสมอ เพราะ
ผู้ตายนึกถึงได้ก่อนที่จะตาย

อาสันนกรรมแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คืออาสันนกรรมฝ่ายอกุศลกรรมและอาสันนกรรมฝ่ายกุศลกรรม
อาสันนกรรมฝ่ายอกุศลกรรมจะชักนำผู้กระทำไปเกิดในทุคติภูมิหลังจากที่ละโลกไปแล้ว ส่วนอาสันนกรรม
ฝ่ายกุศลกรรมก็จะชักนำผู้กระทำไปบังเกิดในสุคติภูมิหลังจากที่ละโลกไปแล้ว

4.2.3 อาสันนกรรมฝ่ายอกุศลกรรม

อาสันนกรรมฝ่ายอกุศลกรรม คือ กรรมฝ่ายบาปหรือฝ่ายชั่วที่จะชักนำผู้ที่กระทำอาสันนกรรมให้ไปเกิดในทุคติภูมิหลังจากที่ละโลกไปแล้ว

กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก

เกิดเป็นนาคเพราะกรรมที่นึกถึงก่อนตาย¹

ในสมัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ มีชายหนุ่มคนหนึ่งมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา บรรารณานาที่จะนำตนออกจากกองทุกข์ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร จึงสละทรัพย์สมบัติออกจากเรือนบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา เมื่อได้บวชเป็นพระภิกษุแล้วก็ตั้งใจบำเพ็ญสมณธรรมเป็นอย่างดี วันหนึ่งท่านมีความประสงค์จะเดินทางไปหาสถานที่ที่เหมาะสมแก่การบำเพ็ญสมณธรรม จึงได้โดยสารเรือลำหนึ่ง ในขณะที่เรือแล่นอยู่ ท่านพลอเอามือจับตะไคร่น้ำ จนตะไคร่น้ำขาดติดมือทำให้ท่านได้สติว่าต้องอาบัติเพราะพราภของเขี้ยว แต่ก็คิดว่าเป็นอาบัติเล็กน้อยคงไม่เป็นไร จึงไม่ได้แสดงอาบัติอันเป็นวิธีออกจากอาบัติของพระภิกษุ

เมื่อพบสถานที่ที่เห็นว่าเหมาะสมแก่การบำเพ็ญสมณธรรม ท่านก็ตั้งใจบำเพ็ญสมณธรรมอย่างเต็มที่ลงมือปฏิบัติด้วยความเพียรเป็นเวลานานถึง 20,000 ปี ก็ยังไม่บรรลุคุณธรรมวิเศษอันใดจนกระทั่งแก่ชราในเวลาที่ท่านใกล้จะมรณภาพ ท่านนึกถึงเหตุการณ์ที่ได้ทำตะไคร่น้ำขาด จึงเกิดความวิตกกังวลในใจว่าตนต้องอาบัติ แล้วก็มรณภาพต่างๆ ที่มีจิตเศร้าหมองนึกถึงอาบัติของตน จากความกังวลว่าตนต้องอาบัตินั้น จึงเป็นอาสันนกรรมฝ่ายอกุศลกรรมชักนำให้ท่านไปเกิดเป็นพญานาคราช ชื่อว่า เอรกปัตตะ

4.2.4 อาสันนกรรมฝ่ายกุศลกรรม

อาสันนกรรมฝ่ายกุศลกรรม คือ กรรมฝ่ายบุญหรือกรรมฝ่ายดี ที่จะทำให้ผู้ที่ทำอาสันนกรรมฝ่ายกุศลกรรมนี้ไปบังเกิดยังสุคติภูมิหลังจากที่ตายไปแล้ว

กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก

ชีวิตหลังความตายของมัญจกุณฑล²

ในสมัยพุทธกาล ในเมืองสาวัตถี มีพราหมณ์คนหนึ่งเป็นคนตระหนี่ ไม่ยอมให้สิ่งของแก่ใครๆ

¹ เรื่องนาคราชชื่อเอรกปัตตะ, อรรถกถาพุทธนิคาย คาถาธรรมบท, มก. เล่ม 42 หน้า 323

² เรื่องมัญจกุณฑล, อรรถกถาพุทธนิคาย คาถาธรรมบท, มก. เล่ม 40 หน้า 39

ผู้คนจึงพากันเรียกว่า **อทินนบุพพะ** เขามีบุตรชายอันเป็นที่รักเพียงคนเดียว ทั้งที่เขาปรารถนาที่จะทำเครื่องประดับให้กับบุตรชาย แต่ด้วยความที่เป็นคนตระหนี่จึงได้ลงมือทำเครื่องประดับด้วยตนเอง โดยเอาทองคำมาทำเป็นตุ้มหูเกลี้ยง ไม่มีลวดลายให้แก่บุตรชาย ผู้คนจึงพากันเรียกบุตรชายของเขาว่า **มัญญุกุณฑล** ซึ่งแปลว่า **นายตุ้มหูเกลี้ยง**

ต่อมาเมื่อบุตรชายของเขาอายุได้ 16 ปี ได้ป่วยเป็นโรคผอมเหลือง ภรรยาของเขาจึงบอกให้เขาหาหมอมารักษาบุตรชาย แต่ด้วยความตระหนี่เขาจึงเพียงแต่เดินทางไปถามสูตรยาจากหมอเพื่อเอามารักษาบุตรชาย แต่โรคกลับมีอาการหนักยิ่งขึ้น พร้าหมณ์จนปัญญาที่จะรักษา จึงไปพาทหมอมารักษา แต่เมื่อหมอมาดูอาการแล้วได้ปฏิเสธที่จะรักษา เนื่องจากอาการของมัญญุกุณฑลหนักมากเกินกว่าที่จะรักษา

เมื่ออาการป่วยของบุตรชายหนักยิ่งขึ้น พร้าหมณ์จึงนำบุตรชายไปนอนที่ระเบียงภายนอกบ้าน เพราะกลัวหมูญาติที่มาเยี่ยมบุตรชายจะเห็นทรัพย์สมบัติของตน ครั้นเวลาใกล้รุ่งวันหนึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จออกจากนิโรธสมาบัติ ทรงตรวจดูสรรพสัตว์ที่จะทรงโปรด ในข่ายพระญาณของพระพุทธองค์ได้ปรากฏภาพของมัญญุกุณฑลขึ้น เมื่อพระพุทธองค์ทรงพิจารณาถึงประโยชน์ที่จะเสด็จไปในที่นั้นแล้ว จึงเสด็จเข้าไปถึงประตูบ้านของพร้าหมณ์ ซึ่งในขณะนั้น มัญญุกุณฑลนอนหันหน้าเข้าไปภายในบ้าน พระพุทธองค์จึงเปล่งพระรัศมีวาบหนึ่ง ทำให้มัญญุกุณฑลเห็นแสงแล้วสงสัยว่าเป็นแสงอะไร จึงพลิกตัวกลับไป เมื่อเห็นพระบรมศาสดาก็คิดว่า เพราะบิดาของเขาเป็นคนตระหนี่ ทำให้เขาไม่มีโอกาสเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ไม่ได้ถวายทาน และฟังธรรม แต่เดี๋ยวนี้แม้แต่มีสองข้างก็ยกไม่ไหว ไม่สามารถทำประการใดได้ จึงทำเพียงจิตให้เลื่อมใส เมื่อพระพุทธองค์ทราบว่าเขาทำจิตให้เลื่อมใสแล้วจึงเสด็จหลีกไป มัญญุกุณฑลก็ได้เสียชีวิตแล้วไปบังเกิดเป็นเทพบุตรอยู่ในวิมานทองสูง 30 โยชน์ ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

มัญญุกุณฑลไม่ได้ทำงานหรือฟังพระธรรมเทศนาจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย แต่ได้ทำจิตให้เลื่อมใสในพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในเวลาทีใกล้ตาย จึงทำให้ได้ไปบังเกิดเป็นสหายของเทวดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ด้วยผลของอาสันนกรรมฝ่ายที่เป็นกุศลกรรมนั่นเอง

4.3 อาจิณณกรรม

4.3.1 ความหมายของอาจิณณกรรม

อาจิณณกรรม คือ อกุศลกรรมและกุศลกรรมที่กระทำอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำหรือทำบ่อยๆ ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ เมื่อกระทำบ่อยๆ เข้าก็จะกลายเป็นอาจิณณกรรม บางครั้งอาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า พหุกรรม

4.3.2 ลักษณะของอาชญากรรม

อาชญากรรมนี้ให้ผลเป็นลำดับที่ 3 ถัดจากกรรม และอาสันนกรรม โดยเมื่อทั้งกรรมและอาสันนกรรมให้ผลเสร็จสิ้นแล้ว อาชญากรรมจึงจะให้ผล ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าอาชญากรรมฝ่ายใดมีกำลังแรงกว่า อาชญากรรมฝ่ายนั้นก็จะให้ผลก่อน เช่น ถ้าอาชญากรรมฝ่ายกุศลกรรมมีกำลังแรงกว่าก็จะให้ผลก่อนอาชญากรรมฝ่ายอกุศลกรรม เป็นต้น ซึ่งอาจเปรียบอาชญากรรมเหมือนนักมวยปล้ำสองคนที่ลงสนามต่อสู้กัน คนใดมีกำลังมากกว่าก็ปล้ำเอาอีกคนหนึ่งล้มลงได้ อาชญากรรมก็เช่นกัน ถ้าอาชญากรรมฝ่ายใดที่ทำไว้นานๆ บ่อยๆ จนคุ้น อาชญากรรมฝ่ายนั้นก็จะมีความถี่มากกว่า โดยจะส่งผลก่อนและหักห้ามอาชญากรรมที่มีกำลังน้อยกว่าไม่ให้ส่งผล

การกระทำในทางดีก็จะเป็นอาชญากรรมฝ่ายกุศลกรรม เช่น คนมีปกติชอบทำทาน ใส่บาตรพระอยู่เป็นประจำทุกเช้า หรือตั้งใจรักษาศีลทุกวันเป็นอย่างดี เป็นต้น อาชญากรรมฝ่ายกุศลกรรมนี้ก็จะมีความถี่มากที่จะให้ผลเกิดความสุขความเจริญยิ่งขึ้น หรือหากเป็นการกระทำที่ไม่ดีก็จะเป็นอาชญากรรมฝ่ายอกุศลกรรม เช่น ชอบยิงนกตกปลาเป็นประจำ ลักขโมยเป็นประจำ หรือฆ่าหมูฆ่าวัวขายเป็นอาชีพ เป็นต้น อาชญากรรมฝ่ายอกุศลกรรมนี้ก็จะมีความถี่มากที่จะให้ผลเกิดความทุกข์ความเดือดร้อนอย่างมาก

อาชญากรรมแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ อาชญากรรมฝ่ายอกุศลกรรมและอาชญากรรมฝ่ายกุศลกรรม

4.3.3 อาชญากรรมฝ่ายอกุศลกรรม

อาชญากรรมฝ่ายอกุศลกรรม คือ กรรมฝ่ายชั่วหรือกรรมฝ่ายบาป เมื่อผู้ใดทำอาชญากรรมฝ่ายอกุศลกรรมนี้ก็จะชักนำให้ผู้กระทำไปเกิดในทุคติภูมิได้รับทุกข์โทษเป็นเวลายาวนาน

กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก

คนฆ่าหมู¹

ในสมัยพุทธกาล มีชายคนหนึ่งชื่อว่า จุนทะ มีอาชีพฆ่าสุกรขาย ตลอดชีวิต เขาได้ฆ่าสุกรตายเป็นจำนวนมาก ยิ่งขายเนื้อสุกรได้มากเท่าใดเขาก็จะฆ่าสุกรมากขึ้นเท่านั้น และถ้าหากในปีใดที่เกิดภัยแล้งข้าวยากมากแพง อาชีพฆ่าสุกรของเขาก็ยิ่งประสบความสำเร็จรุ่งเรืองทำกำไรได้มาก โดยเขาจะออกกว้านซื้อข้าวมากักตุนไว้ แล้วนำข้าวบรรทุกเกวียนไปแลกกับลูกสุกรของชาวบ้านในชนบท โดยแลกลูกสุกรด้วยข้าว 1 ทะนานบ้าง 2 ทะนานบ้าง

¹ เรื่องนายจุนทะสุกริก, อรรถกถาขุททกนิกาย คาถาธรรมบท, มก. เล่ม 40 หน้า 170

เมื่อได้ลูกสุกรเต็มก็เวียนก็นำกลับมาเลี้ยงที่บ้าน เลี้ยงจนกระทั่งสุกรนั้นโตพอที่จะฆ่าเอาเนื้อขายได้ ก็จะทยอยฆ่าสุกรเหล่านั้น ในการฆ่าสุกรของนายจุนทะนั้น เขาจะนำสุกรตัวที่จะถูกฆ่ามาผูกยึดไว้กับหลัก แล้วใช้ค้อนสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ทุบตีไปตามตัวสุกร เพื่อให้เนื้อของสุกรหนาขึ้นแต่จะไม่ทำให้สุกรตาย จากนั้นใช้ท่อนไม้ใส่เข้าไปในปากของสุกรให้ปากของสุกรอ้าค้างไว้ แล้วใช้กระบวยตักน้ำร้อนที่ต้มจนเดือดกรอกใส่เข้าไปในปากของสุกรทั้งที่มันยังมีชีวิตอยู่ เพื่อจะเอาสิ่งปฏิภูลที่อยู่ในท้องของสุกรออกมาทางทวาร จนกระทั่งไม่มีสิ่งปฏิภูลไหลออกมา เหลือเพียงแต่น้ำใสๆ ซึ่งแสดงว่าอวัยวะภายในของสุกรสะอาดหมดจดดีแล้ว จากนั้นจึงเอาน้ำร้อนเทราดไปบนตัวของสุกร เพื่อทำความสะอาดภายนอกจนปราศจากขน จึงใช้ดาบตัดคอสุกรจนขาด เอาภาชนะมารองใส่เลือดเก็บไว้ แล้วจึงแลเนื้อสำหรับเอาไว้อาหาร

เขาฆ่าสุกรขายเป็นอาชีพนานถึง 55 ปี โดยที่ไม่ได้ทำบุญกุศลใดๆ เลยตลอดชีวิต ทั้งๆ ที่บ้านของเขาก็อยู่ไม่ไกลจากพระวิหารที่ประทับของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาได้ทำปาณาติบาต คือฆ่าสุกรเป็นประจำทุกวัน จนกระทั่งในเวลาที่เขาใกล้จะเสียชีวิต เขาล้มป่วยลงและเห็นคตินิมิตเป็นไฟในอเวจิมหานรก ทำให้มีความรู้สึกเร่าร้อนอย่างแรงกล้าไปทั่วทั้งร่างกาย มีความทุกข์ทรมานมากจนไม่อาจนอนนิ่งบนเตียง เช่นคนป่วยโดยทั่วไปได้ เขาลงมากลานรอบๆ ห้องและแผดเสียงดังเหมือนกับสุกรที่ร้องขณะจะถูกฆ่า บุตรภรรยา และชาวบ้านที่อยู่ในระแวกใกล้เคียง เห็นเขามีอาการเช่นนั้นก็รู้สึกสงสารและสังเวชจึงช่วยกันจับเขาให้นอนอยู่กับที่ แต่เขากลับปลุกคนเหล่านั้นกระเด็นไปคนละทิศละทาง แล้วคลานร้องครวญครางต่อไป

เขาทุกข์ทรมานและแสดงอาการเช่นนั้นเป็นเวลานานถึง 7 วัน พอครบ 7 วันจึงขาดใจตาย หลังจากที่ตายจากความเป็นมนุษย์แล้ว เขาได้ไปบังเกิดเป็นสัตว์นรกร่างกายใหญ่โตในอเวจิมหานรก ถูกไฟนรกเผาไหม้ตลอดเวลา ได้รับความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส ทั้งนี้เป็นเพราะกรรมปาณาติบาตที่นายจุนทะฆ่าสุกรทุกวันจนเป็นอาชญากรรม ชักนำเขาไปเกิดในอเวจิมหานรก

4.3.4 อาชญากรรมฝ่ายกุศลกรรม

อาชญากรรมฝ่ายกุศลกรรม คือ กรรมฝ่ายบุญหรือกรรมฝ่ายดีที่จะชักนำผู้ที่กระทำอาชญากรรมฝ่ายกุศลกรรมให้ไปบังเกิดในสุคติภูมิหลังจากตายไปแล้วให้ได้เสวยสุข

กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก

เทพนาริอดิตนางทาสี¹

ครั้งหนึ่งในสมัยพุทธกาล ขณะนั้นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับอยู่ที่พระวิหารเชตวัน เมืองสาวัตถี แคว้นโกศล มีอุบาสกท่านหนึ่งเข้าไปสู่วิหารในเวลาเย็นพร้อมกับเหล่าเพื่อนอุบาสกเป็นจำนวนมากเพื่อฟัง

¹ ทาสีวิมาน, อรรถกถาขุททกนิกาย วิมานวัตถุ, มก. เล่ม 48 หน้า 157

พระธรรมเทศนาจากพระลัมมัลัมพุทธเจ้า เมื่อจบพระธรรมเทศนา ชนทั้งหลายที่มาฟังธรรมต่างก็แยกย้ายกันไป ส่วนอุบาสกท่านนั้นได้เข้าไปเฝ้าพระบรมศาสดา อภิวัตน์ แล้วกราบทูลความประสงค์ของตนที่จะถวายนิมิตภัตแก่พระสงฆ์วันละ 4 รูป พระพุทธองค์จึงตรัสให้เขาไปบอกกับพระภิกษุผู้ทำหน้าที่จัดภัตตาหาร เขาจึงไปพบภิกษุรูปนั้นและกราบเรียนความประสงค์ของตน

ครั้นแล้วเขาจึงกลับไปสู่เรือนของตนสั่งกำชับแก่นางทาสีในการดูแลจัดเตรียมนิมิตภัตถวายแด่พระภิกษุที่ตนได้อารานาไว้ ซึ่งปกตินางก็มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว เมื่อได้รับมอบหมายจากอุบาสกผู้เป็นนายเช่นนั้นจึงมีความยินดีเป็นอันมาก ทุกเช้านางจึงตื่นแต่เช้ามีจิตเตรียมโภชนาหารและปูลาดอาสนะตกแต่งให้มึกลิ่นหอม และเมื่อพระภิกษุมารถึงก็กล่าวอารานาให้นั่งบนอาสนะด้วยความเลื่อมใส กราบนมัสการแล้วบูชาด้วยรูปเทียนดอกไม้ จากนั้นจึงถวายภัตตาหารด้วยความเคารพ

วันหนึ่งหลังจากเห็นพระภิกษุฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว นางจึงได้เข้าไปกราบเรียนถามด้วยความเคารพว่า “บุคคลทำประการใดจึงจะประสบความสุขความสบายในปรโลกภายหน้า” ทั้งนี้เป็นเพราะนางปรารถนาที่จะมีชีวิตที่สุขสบายในภพชาติต่อไป จะได้ไม่ต้องเกิดเป็นทาสีเหมือนในชาติปัจจุบัน พระภิกษุจึงบอกแก่นางว่า “ถ้านางปรารถนาความสุขสบายในภพชาติภายภาคหน้า นางต้องสมาทานไตรสรณคมน์และศีล แล้วพระภิกษุให้นางรับไตรสรณคมน์และศีล” จากนั้นจึงบอกถึงอานิสงส์ของการสมาทานไตรสรณคมน์และศีล พร้อมทั้งกำชับให้นางรักษาให้ดี นับแต่วันนั้นมานางก็ตั้งใจรักษาไตรสรณคมน์และศีลอย่างดีตลอดชีวิตจนเวลาผ่านไป 16 ปี นางก็เสียชีวิตลง เมื่อนางตายแล้วได้ไปบังเกิดเป็นเทพนารีบนทิพยวิมาน ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีรูปโฉมงดงาม ทั้งนี้เป็นเพราะอำนาจแห่งสรณคมน์และศีลที่นางตั้งใจรักษาอย่างดีตลอดชีวิตจนเป็นอาจิณณกรรมชักนำให้นางไปบังเกิด ณ ที่นั้น

4.4 กตัตตการกรรม

4.4.1 ความหมายของกตัตตการกรรม

กตัตตการกรรม หรือกฏัตตาวาปนกรรม คือ อกุศลกรรมและกุศลกรรมที่แต่ละคนได้กระทำมาแล้วทั้งในอดีตชาติและในปัจจุบันชาติ ซึ่งยังไม่ถึงขั้นเป็นครุกรรม อาสันนกรรม และอาจิณณกรรม เป็นเพียงกรรมที่ผู้กระทำไม่มีเจตนา หรือไม่ได้มีความตั้งใจที่จะกระทำ

4.4.2 ลักษณะของกตัตตการกรรม

กตัตตการกรรมเป็นกรรมที่ให้ผลเป็นอันดับที่ 4 เป็นกรรมที่ผู้กระทำไม่ได้มีเจตนา หรือไม่ได้มีความตั้งใจทำ เช่น การกระทำของเด็กทารกไร้เดียงสา มีบิดามารดาที่ชอบทำบุญให้ทานเป็นลัมมาทิกุญฺญี เชื่อว่าบาปบุญมีจริง จึงปรารถนาจะปลูกฝังสิ่งที่ดีงามเช่นนี้ให้กับลูก เวลาที่จะทำบุญตักบาตร ก็จับมือเด็กทารก

ที่ยังไม่รู้อะไรเลย ให้ถวายทานแก่พระสงฆ์ หรือเวลาที่พระผ่านมา ก็สอนให้พนมมือไหว้ด้วยความเคารพ ทั้งๆ ที่ใจของลูกนั้นยังไม่รู้อะไรเลย แต่ว่ากุศลกรรมที่ได้ทำลงไปนั้น ย่อมให้ผล แม้จะทำแบบไม่รู้เรื่องก็ตาม แต่กุศลกรรมที่ลึกแต่ทำก็เป็นกรรมที่มีกำลังอ่อน เพราะหลักของกรรมนั้นมีอยู่ว่า “เจตนาทำ ภิกษเว กัมมวิ วทามิ แปลว่า **ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม**” ฉะนั้นถ้าไม่มีเจตนา ก็ไม่เรียกว่าเป็นกรรม หรือถ้าเป็นกรรม ก็ไม่ส่งผลรุนแรงเท่ากับการกระทำที่มีเจตนาแรงกล้า

กตัตตากรรมนี้จึงไม่มีกำหนดเวลาที่จะให้ผลแน่นอน เพราะเป็นกรรมที่มีกำลังอ่อนที่ช่วยเสริมกรรมอื่น ซึ่งเปรียบกตัตตากรรมเหมือนลูกศรที่คนตาบอดยิงออกจากแล่งธนู ปกติแล้วลูกศรที่คนตาบอดยิงออกไปไม่สามารถที่จะยิงไปให้ตรงจุดหมายได้ เพราะว่าเขาไม่ทราบถึงเป้าหมายว่าอยู่ตรงไหน เพียงแต่รู้ว่าลูกศรนี้จะต้องตกลงมาบนพื้นดิน กตัตตากรรมก็เช่นกันที่จะกำหนดเวลาที่จะให้ผลในชาตินั้นชาตินี้ไม่ได้กำหนดได้เพียงว่าจะต้องให้ผลแน่นอนไม่ภพชาติใดก็ภพชาติหนึ่ง ทั้งนี้เป็นเพราะกตัตตากรรมเป็นกรรมที่มีกำลังอ่อนจนแม้แต่ตัวผู้กระทำเองก็ไม่รู้ว่าเป็นบุญเป็นบาปหรือไม่ กระทำด้วยความไม่รู้ ด้วยเหตุนี้ กตัตตากรรมนี้จึงให้ผลโดยไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน

กตัตตากรรมแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ กตัตตากรรมฝ่ายอกุศลกรรมและกตัตตากรรมฝ่ายกุศลกรรม

4.4.3 กตัตตากรรมฝ่ายอกุศลกรรม

กตัตตากรรมฝ่ายอกุศลกรรม คือ กรรมฝ่ายบาป หรือกรรมฝ่ายชั่ว ที่จะชักนำผู้ที่กระทำกตัตตากรรมนี้ให้ไปเกิดในทุคติภูมิ ให้ไปรับทุกข์โทษหลังจากที่ตายไปแล้ว

กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกฝ่ายอกุศลกรรม

บุพกรรมของเปรต¹

ชาวนาผู้หนึ่งที่เกิดในสมัยพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า วันหนึ่งมีประชาชนพากันไปทำบุญและทำสักการบูชาแด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า คนเหล่านั้นได้มาชักชวนให้เขาทำบุญด้วยกัน เขาไม่เห็นประโยชน์คิดแต่เพียงว่า เสียเวลาทำมาหากิน เขาจึงพูดว่าไม่ไป เพราะเสียเวลาไถนา แม้คนเหล่านั้นจะบอกว่า การไปทำบุญกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดีกว่าการไถนา

เขาจึงถามเพื่อตัดความรำคาญว่า “พระกัสสปพุทธเจ้าวิเศษอย่างไร สมเด็จพระกัสสปพุทธเจ้าท่านสามารถที่จะไถนาอย่างเรานี้ได้หรือไม่” คนเหล่านั้นแสดงท่าทางตกใจ แล้วก็พูดสวดดีคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและตักเตือนไม่让他พูดดูหมิ่นเช่นนั้น ทั้งยังพรรณนาโทษแห่งการดูหมิ่นพระพุท-

¹ เปรตไถนา, อรรถกถาขุททกนิกาย เปตวัตถุ, มก. เล่ม 49

องค์อย่างมาก จนเขาหมั่นไล่เลยพูดดับทอกไปโดยไม่มีเจตนาว่า “พวกท่านอย่ามาสาธยายให้หนวกหูเราเลย เอาละ เป็นอันว่าพระกัสสปะวิเศษจริง แต่เราก็ได้ตั้งใจไว้แล้วว่า ถ้าพระพุทธร่องค์ไม่สามารถไถนาให้เราได้ เราจะไม่ไปทำบุญ ไม่ทำการสักการบูชาพระพุทธร่องค์ แต่ถ้าพระพุทธร่องค์สามารถมาจับหางไถแล้วไถนาอย่างเราเมื่อไร เราจึงจะไปทำบุญและสักการบูชา” ด้วยวจีกรรมเพียงเล็กน้อยนี้ที่ชาวนานั่นหวังจะประชดประชันคนเหล่านั้นเท่านั้น ทำให้เมื่อเขาเสียชีวิตก็มาดลบันดาลให้เกิดเป็นเปรต ต้องอดอยากและไถนาอยู่ตลอดเวลา ไม่ได้พักผ่อนเลย

4.4.4 กตัตตการกรมฝ่ายกุศลกรรม

กตัตตการกรมฝ่ายกุศลกรรม คือ กรรมฝ่ายบุญหรือฝ่ายดีที่จะชักนำให้ผู้ทำกตัตตการกรมนี้ไปบังเกิดในสุคติภูมิ

กรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก

เทพบุตรกบ¹

ในสมัยพุทธกาล ใกล้รุ่งวันหนึ่ง ขณะที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ วิหารริมฝั่งสระโบกขรณีใกล้เมืองจัมปา พระพุทธร่องค์ทรงตรวจพิจารณาสัตว์โลกแล้ว ทรงเห็นว่าในเย็นวันนั้น ขณะที่กำลังทรงแสดงพระธรรมเทศนาโปรดชนทั้งหลาย จะมีกบตัวหนึ่งถือเอานิมิตในพระสุรเสียงของพระองค์ตายแล้วไปบังเกิดในสวรรค์ เมื่อทรงทราบดังนั้นก็ทรงดำเนนพุทธกิจตามปกติ เช่น นำพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย ออกบิณฑบาต แสดงข้อวัตรปฏิบัติแก่เหล่าภิกษุทั้งหลาย เป็นต้น

ในเวลานั้น เมื่อบริษัท 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา มาประชุมพร้อมกันเพื่อจะฟังพระธรรมเทศนาตามปกติ พระองค์จึงเสด็จออกจากพระคันธกุฎี เข้าสู่มณฑปซึ่งตั้งอยู่ริมสระโบกขรณีประทับเหนือพุทธอาสน์ เมื่อทรงทราบว่าบริษัททั้งหลายพร้อมที่จะฟังพระธรรมเทศนาแล้ว จึงเปล่งพระสุรเสียงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นปาฏิหาริย์ด้วยพระสุรเสียงอันไพเราะดุจเสียงทำมหาพรหม

ในขณะนั้น มีกบตัวหนึ่งกำลังแหวกว่ายขึ้นจากสระโบกขรณี ได้ยินพระสุรเสียงที่พระพุทธร่องค์ทรงแสดงธรรม ทั้งที่ไม่ได้มีความเข้าใจเนื้อความที่พระพุทธร่องค์ทรงแสดงเลย แต่รู้สึกซาบซึ้งยินดีในพระสุรเสียงที่ได้ยิน จึงกระโดดไปนอนฟังอยู่ด้านท้ายๆ กลับตาทึ่งพระสุรเสียงแสดงธรรมของพระพุทธร่องค์ด้วยความเบิกบาน แต่ขณะที่กำลังฟังพระสุรเสียงอย่างเพลิดเพลินอยู่นั้น มีคนเลี้ยงโคคนหนึ่ง เดินผ่านมาในบริเวณนั้น เห็นพระพุทธร่องค์ทรงแสดงธรรมอยู่ท่ามกลางเหล่าพุทธบริษัท ด้วยพระอาการอันน่าเลื่อมใสยิ่ง

¹ มั่นทุกเทวปุตตวิมาน, อรรถกถาพุทธนิคาย วิมานวัตถุ, มก. เล่ม 48 หน้า 419

ก็บังเกิดความยินดีใคร่จะฟังธรรม จึงไปยืนใกล้กับที่กบนอนอยู่ โดยที่ไม่เห็นกบ ขณะยืนฟังอยู่ได้เอาไม้สำหรับต้อนโคปักลงไปที่พื้นดิน ไม่ได้ปักถูกบนหัวของกบเข้าพอดี จนทำให้กบนั้นตาย

เมื่อกบนั้นตายแล้ว ได้ไปบังเกิดเป็นเทพบุตรมีรูปร่างงดงาม ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ทั้งนี้เป็นเพราะถือเอานิมิตในพระสุรเสียงแสดงธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้ว่าจะไม่รู้เนื้อความที่พระพุทธรองค์ทรงแสดง แต่เพราะเหตุแห่งการถือเอานิมิตในพระสุรเสียงนั้นจึงเป็นกตัตตการกรรมชักนำไปบังเกิดในสุคติภูมิ

สรุปความว่า ปากทานปริยายจตุกกะ คือ กรรมที่ให้ผลตามลำดับความหนักเบาทั้งหมด 4 ประเภท ซึ่งถ้าบุคคลใดกระทำความทั้ง 4 ประเภทแล้ว ครุกรรมย่อมให้ผลแก่บุคคลผู้กระทำก่อนเป็นลำดับแรก เพราะเป็นกรรมที่หนักที่สุดจึงมีกำลังมากในการให้ผล ถ้าเป็นครุกรรมฝ่ายอกุศลกรรมก็จะชักนำบุคคลที่กระทำไปเกิดในอเวจีมหานรก โดยเฉพาะสังฆเภทที่จะให้ผลก่อนและทำให้บุคคลที่กระทำต้องได้รับโทษตลอดกัปเป็นเวลานาน แต่ถ้าเป็นครุกรรมฝ่ายกุศลกรรมก็จะชักนำบุคคลที่กระทำไปบังเกิดยังพรหมโลกตามอำนาจของฌานที่ตนกระทำไว้เมื่อครั้งเป็นมนุษย์

ถ้าบุคคลไม่ได้กระทำครุกรรม แต่ได้ทำความทั้ง 3 ที่เหลือ อาสันนกรรมซึ่งเป็นกรรมที่มีกำลังแรงรองลงมา ก็จะให้ผลแก่บุคคลที่กระทำไว้ก่อนกรรมอื่น ถ้าบุคคลใดทำอาสันนกรรมฝ่ายอกุศลกรรมก็จะชักนำบุคคลที่กระทำไปเกิดในทุคติภูมิ แต่ถ้าเป็นอาสันนกรรมฝ่ายกุศลกรรมก็จะชักนำบุคคลที่กระทำไว้ไปสู่สุคติภูมิ

ถ้าบุคคลใดไม่ได้กระทำครุกรรมและอาสันนกรรม แต่ได้ทำความทั้ง 2 ที่เหลือ คือ อาจิณณกรรมและกตัตตการกรรม อาจิณณกรรมก็มีกำลังในการให้ผล เพราะเป็นกรรมที่มีกำลังแรงรองลงมาจากอาสันนกรรมก็ย่อมจะให้ผลแก่บุคคลผู้ที่กระทำก่อน ซึ่งถ้าบุคคลใดทำอาจิณณกรรมฝ่ายอกุศลกรรมเป็นประจำก็จะมีผลทำให้บุคคลนั้นไปเกิดในทุคติภูมิ แต่ถ้าบุคคลใดกระทำอาจิณณกรรมฝ่ายกุศลกรรมเป็นประจำจนคุ้นเคยก็จะชักนำพาบุคคลผู้กระทำกุศลกรรมไปสู่สุคติภูมิ

ถ้าบุคคลใดไม่ได้ทำครุกรรม ไม่ได้ทำอาสันนกรรมและไม่ได้ทำอาจิณณกรรม ซึ่งหมายความว่าบุคคลที่ไม่ได้ทำทั้งอกุศลกรรมและกุศลกรรมที่มีกำลังมาก เมื่อเป็นเช่นนี้ กตัตตการกรรมซึ่งเป็นกรรมที่มีกำลังน้อยที่สุดย่อมให้ผลแก่บุคคลนั้นซึ่งถ้าเป็นกตัตตการกรรมฝ่ายอกุศลกรรมก็จะชักนำบุคคลนั้นไปสู่ทุคติภูมิ แต่ถ้ากตัตตการกรรมฝ่ายกุศลกรรมก็จะชักนำบุคคลนั้นไปสู่สุคติภูมิ

จะเห็นได้ว่า ปากทานปริยายจตุกกะแต่ละประเภทนั้นจะให้ผลที่แตกต่างกันตามลำดับของกรรมที่มีความหนักเบา โดยเฉพาะกตัตตการกรรมซึ่งเป็นกรรมที่เกิดจากการไม่มีเจตนา แม้จะเป็นการกระทำแค่ชั่วคราวและไม่รู้ไม่ทราบอะไรเลย กระทำด้วยความไม่ตั้งใจ ยังมีผลเป็นความทุกข์ทรมานแสนสาหัส เพราะ-

ฉะนั้นอย่าได้ประมาท ต้องมีสติยับยั้งให้ดี ไม่ควรล่วงเกินใครด้วยกาย วาจา ใจ และหมั่นสั่งสมทำความดีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป ชื่อว่ากรรมที่เราทำไว้แม้เพียงเล็กน้อยย่อมให้ผล บุคคลใดเมื่อทำอย่างนี้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ไม่ประมาทในการใช้ชีวิต สัมกับการที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ที่เกิดมายากแสนยาก ดังเช่นที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนบุรุษโยนแอกซึ่งมีช่องเดียวลงไปในมหาสมุทร แต่ตาบอดมีอยู่ในมหาสมุทรนั้น ต่อล่องร้อยปีๆ มันจะโผล่ขึ้นคราวหนึ่งๆ สอดคอให้เข้าไปในแอกซึ่งมีช่องเดียว”¹

ดังนั้น เมื่อการเกิดมาเป็นมนุษย์นั้นยากอย่างนี้ จึงควรใช้ชีวิตในแต่ละวันให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์อย่างสูงสุดสัมกับการที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ คือ การหมั่นสั่งสมบุญกุศลเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ สิ่งใดที่เคยทำผิดพลาดมาก็ลืมไปให้หมด หมั่นสร้างแต่กรรมดีอยู่ทุกวัน และต้องทำใจของเราให้ใสตลอดเวลา เพื่อไม่ให้บาปได้ช่องแต่กลับให้บุญกุศลได้โอกาสในการให้ผล เมื่อทำอย่างนี้แล้ว ชีวิตก็จะปลอดภัยจากภัยในทุกคติภูมิ แต่จะมีบุญกุศลกรรมที่คอยสนับสนุนให้ความความเจริญรุ่งเรืองยิ่งๆ ขึ้นไปและเข้าใกล้สุคติภูมิเหมือนมีแก้วโชติรสที่คอยบันดาลความสุขความสำเร็จให้บังเกิดขึ้นในชีวิต

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 4 กรรมหมวดที่ 2 กรรมให้ผลตามลำดับ จบโดยสมบูรณ์แล้ว โปรดทำแบบประเมินตนเองหลังเรียนบทที่ 4 และกิจกรรมตอนที่ 4.1, 4.2, 4.3, 4.4 และ 4.5 ในแบบฝึกปฏิบัติบทที่ 4 แล้วจึงศึกษาบทที่ 5 ต่อไป

¹ ปฐมฉิคคพสูตร, สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค, มก. เล่ม 31 หน้า 475

บทที่ 5
กรรมหมวดที่ 3
กรรมให้ผลตามกาลเวลา

กรรมหมวดที่ 3 กรรมให้ผลตามกาลเวลา

5.1 ทัฏฐธรรมเวทนียกรรม

5.1.1 ความหมายของทัฏฐธรรมเวทนียกรรม

5.1.2 ลักษณะของทัฏฐธรรมเวทนียกรรม

- 1) ปรีปกกทัฏฐธรรมเวทนียกรรม
- 2) อปรีปกกทัฏฐธรรมเวทนียกรรม

5.2 อุปปัชชเวทนียกรรม

5.2.1 ความหมายของอุปปัชชเวทนียกรรม

5.2.2 ลักษณะของอุปปัชชเวทนียกรรม

- 1) อุปปัชชเวทนียกรรมฝ่ายอกุศลกรรม
- 2) อุปปัชชเวทนียกรรมฝ่ายกุศลกรรม

5.3 อปรปริยายเวทนียกรรม

5.3.1 ความหมายของอปรปริยายเวทนียกรรม

5.3.2 ลักษณะของอปรปริยายเวทนียกรรม

- 1) อปรปริยายเวทนียกรรมฝ่ายอกุศลกรรม
- 2) อปรปริยายเวทนียกรรมฝ่ายกุศลกรรม

5.4 อโหสิกรรม

5.4.1 ความหมายของอโหสิกรรม

5.4.2 ลักษณะของอโหสิกรรม

- 1) อโหสิกรรมฝ่ายอกุศลกรรม
- 2) อโหสิกรรมฝ่ายกุศลกรรม

1. การให้ผลของกรรมเป็นเรื่องที่ยากจะเข้าใจได้ง่าย แต่ก็อาจจะเห็นตัวอย่างจากในสังคมได้ เช่น บางคนเกิดมาอยู่ในฐานะร่ำรวย แต่ก็มีเหตุให้ลำบากยากจนในภายหลัง เป็นต้น เพราะกรรมมีกำหนดระยะเวลาในการให้ผลแก่บุคคลที่กระทำความกรรมไว้
2. อกุศลกรรมหรือกุศลกรรมที่บุคคลได้กระทำไว้ไม่ได้สูญหายไปไหน เพียงแต่กรรมนั้นมีระยะเวลาในการให้ผลที่ชัดเจน เช่น บางประเภทให้ผลรวดเร็วภายในชาตินี้ บางประเภทจะให้ผลในชาติต่อไปแล้วก็หมดกำลังในการให้ผล และบางประเภทจะคอยติดตามให้ผลในชาติต่อไปเมื่อมีโอกาสให้ผลอย่างไม่มีวันสิ้นสุด แต่ถ้ากรรมทั้ง 3 ประเภทข้างต้นไม่สามารถให้ผลได้ก็จะกลายเป็นอหิสิกรรมที่หมดประสิทธิภาพในการให้ผลไปในที่สุด
3. การศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรมจากเรื่องราวจริงที่เกิดขึ้นในสมัยพุทธกาล ที่มีปรากฏหลักฐานอยู่ในคัมภีร์พระไตรปิฎกเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะจะทำให้เห็นภาพการให้ผลของกรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการเทียบเคียงภาคทฤษฎีกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและสามารถอธิบาย ความหมาย ลักษณะ และประเภทของทิวฐธรรม-เวทนิยกรรม อุปปัชชเวทนิยกรรม อปรปริยายเวทนิยกรรม และอหิสิกรรมได้
2. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและสามารถวิเคราะห์เรื่องราวในพระไตรปิฎกเข้ากับทฤษฎีเรื่องกฎแห่งกรรมที่ศึกษาผ่านมาได้

บทที่ 5

กรรมหมวดที่ 3 กรรมให้ผลตามกาลเวลา

ปัจจุบันคนในสังคมจำนวนไม่น้อยเริ่มไม่เชื่อว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” บางคนคิดว่า “ผลของกรรมไม่มี ตายแล้วไม่มีการเกิดอีก” เพราะคนเหล่านั้นไม่ได้ศึกษาพระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาอย่างถ่องแท้ จึงมีความเห็นคล้อยตามคำกล่าวที่ว่า “คนทำชั่วได้ชั่วมีที่ไหน คนทำชั่วได้ดีมีถมไป” “ผลของกรรมไม่มี ตายแล้วสูญ” เมื่อมีความคิดและมีความเชื่อเช่นนี้ หลายคนจึงรู้สึกท้อแท้ที่จะทำความดี แต่จากการศึกษาเนื้อหาในบทเรียนที่ผ่านมา นักศึกษาจะพบว่าเรื่องของกรรมมีความซับซ้อนมาก เพราะกรรมก็มีหน้าที่ และลำดับในการให้ผลอย่างชัดเจนที่จะคอยให้ผลแก่ทุกคนที่กระทำ ไม่ว่าจะเป็นอกุศลกรรมหรือกุศล-กรรมก็ตามทั้งในอดีตชาติและในปัจจุบันชาติ ไม่มีใครสามารถหลบหนีไปได้ เนื่องจากจิตเป็นสภาพที่สะสมกิเลสและกรรม และทำหน้าที่สืบทอดกรรมต่อไปเรื่อยๆ จนกว่ากรรมนั้นจะให้ผลเสร็จสิ้น เช่น เมื่อเราแอบขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่มีใครรู้เห็น เราอาจจะคิดว่ารอดตัวไป เพราะไม่มีใครจับได้ แต่ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า จิตเป็นสภาพที่สืบทอดกิเลสและกรรม ดังนั้นกรรมที่เราได้กระทำไว้จึงไม่ได้สูญหายไปไหน แต่จะให้ผลของกรรมนั้นอย่างแน่นอน และเมื่อถึงเวลาที่กรรมให้ผลก็จะทำให้เราสูญเสียทรัพย์สินโดยที่ไม่น่าจะเกิดขึ้น เช่น ลงทุนทำอะไรก็ขาดทุนอยู่เสมอ หรือถูกปล้น ถูกลักขโมยทรัพย์สิน เป็นต้น

การศึกษาเรื่องของกรรมจะทำให้เราแน่ใจได้ว่า “กรรมนั้นจะให้ผลอย่างแน่นอน” ถึงแม้กรรมนั้นอาจจะไม่ได้ให้ผลทันทีในชาติที่ทำอกุศลกรรม แต่อกุศลกรรมนั้นสามารถติดตามให้ผลข้ามภพชาติได้ เพียงแต่จะให้ผลเมื่อไรเท่านั้น เพราะชาตินี้เขายังมีปัจจัยสมบัตินี้¹ ประกอบกับกุศลกรรมที่เคยกระทำมาในอดีต ชาติยังมีกำลังให้ผลอยู่ อกุศลกรรมที่กระทำใหม่นั้นก็ต้องรอโอกาสที่จะให้ผลไปก่อน ต่อเมื่อการให้ผลของการกระทำกุศลกรรมของเขาหมดกำลังลง เขาย่อมได้รับผลของอกุศลกรรมนั้นแน่นอน ดังคำกล่าวที่ว่า

“คนที่ทำกรรมชั่วมักจะไม่เชื่อเรื่องการให้ผลของกรรมตราบใดที่กรรมชั่วนั้นไม่ให้ผลเนื่องจากผลของกุศลกรรมเก่ายังให้ผลไม่หมด ทำให้ลำพองใจคิดว่าผลของกรรมชั่วไม่มี ชาติหน้าก็ไม่มีการชื้ออย่างไรก็ไม่มีผล เพราะไม่เชื่อเรื่องเวียนว่ายตายเกิด ส่วนผู้ที่ทำกรรมดีก็ภาวนาให้กรรมดีที่ได้กระทำนั้นให้ผลไวๆ เมื่อกรรมดียังไม่ให้ผล ก็เกิดความรู้สึกท้อแท้สิ้นหวัง และคิดว่าผลของกรรมดีไม่มีอีกเช่นกัน”

ซึ่งคำกล่าวนี้เป็นไปตามพระพุทธพจน์ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า

¹ ปัจจัยสมบัตินี้ คือ การเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยความเพียรในการประกอบหน้าที่การงาน

“ปาโปปี ปัสสตี ภทฺรํ ยาว ปาปี น ปจฺจติ
 ยทา จ ปจฺจติ ปาปี อถ (ปาโป) ปาปานิ ปัสสตี
 ภทฺโรปี ปัสสตี ปาปี ยาว ภทฺรํ น ปจฺจติ
 ยทา จ ปจฺจติ ภทฺรํ อถ (ภทฺโร) ภทฺรานิ ปัสสตี.

แม้คนผู้ทำบาป ย่อมเห็นบาปว่าดี ตลอดกาลที่บาปยังไม่
 เพล็ดผล แต่เมื่อใด บาปเพล็ดผล เมื่อนั้น เขาย่อมเห็นบาป
 ว่าชั่ว ฝ่ายคนทำกรรมดี ย่อมเห็นกรรมดีว่าชั่ว ตลอดกาลที่
 กรรมดียังไม่เพล็ดผล แต่เมื่อใด กรรมดีเพล็ดผล เมื่อนั้น
 เขาย่อมเห็นกรรมดีว่าดี”¹

ดังนั้น จึงควรเชื่อมั่นในเรื่องการให้ผลของกรรมว่าจะให้ผลแก่ผู้กระทำอย่างแน่นอน อย่าไปคิด
 เปรียบเทียบคนอื่นที่เขา มีฐานะดีหรือมีความสุขกว่าเรา ทั้งๆ ที่เราก็กทำบุญมามากมาย ซึ่งบางคนที่เราคิด
 ว่าเขาดีกว่าเราอาจจะไม่ค่อยได้ทำบุญก็ได้ ความคิดเช่นนี้จะทำให้ชีวิตของเราประสบแต่ทุกข์ หากที่จะมี
 ความสุขในชีวิตได้และอาจทำให้คิดประชดประชันชีวิตด้วยการกระทำอกุศลกรรม ซึ่งก็จะทำให้เราต้องได้
 รับทุกข์โทษต่อไปอีกอย่างยาวนาน แต่ถ้าเราเปลี่ยนความคิดมาคิดในทางที่ดี มุ่งมั่นทำดีสั่งสมบุญบารมี
 ให้ยิ่งๆ ขึ้นไป ความสุขความเจริญก็จะเกิดขึ้นกับเราอย่างแน่นอน เปรียบเหมือนต้นกล้าที่บุคคลปลูกขึ้นมา
 ต้องใช้เวลานานหลายปีกว่าต้นกล้าที่ปลูกไว้จะเติบโตเป็นต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาแก่คนทั้งหลายได้ อกุศลกรรม
 หรืออกุศลกรรมที่บุคคลกระทำไว้ก็ต้องมีระยะเวลาในการให้ผลเช่นกัน

ในบทที่ 5 นี้ นักศึกษาจะได้ศึกษาหมวดของกรรมให้ผลตามกาลเวลา ซึ่งเป็นหมวดสุดท้ายที่จะทำให้
 เห็นว่า อกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมที่บุคคลกระทำไว้จะมีระยะเวลาของการให้ผลอย่างไร เพื่อให้
 นักศึกษาได้ศึกษาและเข้าใจถึงความซับซ้อนของการให้ผล ซึ่งมีเนื้อหาต่จากบทที่ 3 และบทที่ 4 ที่ได้
 ศึกษาผ่านมาแล้ว

การให้ผลของกรรมในหมวดนี้ภาษาบาลีเรียกว่า **ปากกาลจตุกกะ** เป็นกรรมที่ให้ผลตามกาลเวลา
 ซึ่งเป็นกรรมในหมวดที่ 3 มีเนื้อหาที่ต่จากกิจจตุกกะที่กล่าวถึงหมวดของกรรมให้ผลตามหน้าที่ และ
 ปากทานปริยายจตุกกะที่กล่าวถึงหมวดของกรรมให้ผลตามลำดับ ซึ่งกรรมให้ผลตามกาลเวลานี้ มีอยู่ 4
 ประเภท คือ **ทิวฐฐธรรมเวทนียกรรม** (กรรมที่ให้ผลในชาตินี้) **อุปปัชชเวทนียกรรม** (กรรมที่ให้ผลในชาติ
 หน้า) **อปรปริยายเวทนียกรรม** (กรรมที่ให้ผลในชาติต่อๆ ไป) **อโหสิกรรม** (กรรมที่เลิกให้ผล) ในเรื่องของ
 กรรมให้ผลตามกาลเวลา เมื่อได้ศึกษาแล้วจะทำให้ทราบถึงความสลับซับซ้อนในการให้ผลของกรรม
 ดังในเนื้อหาของปากกาลจตุกกะที่จะได้กล่าวต่อไปนี้

¹ เรื่องอนาลภิมติกเศรษฐี อรรถกถาขุททกนิกาย คาถาธรรมบท, มก. เล่ม 42 หน้า 21

5.1 ทฤษฎีธรรมเวทนิยกรรรม

5.1.1 ความหมายของทฤษฎีธรรมเวทนิยกรรรม

ทฤษฎีธรรมเวทนิยกรรรม หมายถึง กรรรมที่ให้ผลในปัจจุบัน คือให้ผลในชาตินี้ เป็นกรรรมที่ให้ผลรวดเร็วเป็นปัจจุบันทันด่วน เมื่อบุคคลกระทำแล้วย่อมจะได้รับผลแห่งกรรรมที่กระทำในชาติปัจจุบันนี้ ไม่ต้องรอรับผลในชาติหน้าหรือชาติไหน เป็นกรรรมที่ให้ผลทันตาเห็น

5.1.2 ลักษณะของทฤษฎีธรรมเวทนิยกรรรม

จากความหมายข้างต้นอาจเปรียบทฤษฎีธรรมเวทนิยกรรรมเหมือนนายพรานเนื้อที่ยิงเนื้อด้วย ลูกศร ถ้าลูกศรถูกเนื้อก็จะทำให้เนื้อตัวนั้นล้มลงในที่นั้น นายพรานเนื้อก็จะถลกหนังของเนื้อตัวนั้นออก เฉือนเป็นชิ้นเล็กชิ้นใหญ่ ถือเอาเนื้อนั้นไปเลี้ยงครอบครัว แต่ถ้าลูกศรที่ยิงไปไม่ถูก เนื้อตัวนั้นก็จะหนีไปโดยไม่หันกลับมาดูอีก ทฤษฎีธรรมเวทนิยกรรรมก็เช่นกันที่มีอำนาจให้ผลแก่บุคคลที่กระทำอกุศลกรรรมหรือกุศลกรรรมในปัจจุบันชาติ เพราะไม่มีอำนาจให้ผลในภพชาติหน้า ถ้าทฤษฎีธรรมเวทนิยกรรรมไม่ได้ให้ผลในปัจจุบันชาตินี้ ก็จะกลายเป็นโอหสิกรรรมไปทันที

ทฤษฎีธรรมเวทนิยกรรรมเกิดจากเจตนาที่ประกอบอยู่ในปฐมชวณจิตดวงที่ 1 เนื่องจากการกระทำต่างๆ ทั้งที่เป็นกุศลกรรรมและอกุศลกรรรม ไม่ว่าจะเป็นทางกาย ทางวาจา และทางใจ ย่อมจะมีชวณจิตเกิดขึ้น 7 ครั้งเสมอซึ่งมีมากมายนับไม่ถ้วนในการกระทำอย่างหนึ่ง¹ ในหนังสือกรรรมที่ปณีได้อ้างถึงอรรถกถาอรรถสาลินีว่า

ทฤษฎีธรรมเวทนิย ปจมี ชวณ ภเว

ทฤษฎีธรรมเวทนิยกรรรมนั้น ได้แก่ เจตนาที่ประกอบอยู่ในชวณจิตดวงที่ 1²

จากคำกล่าวของอรรถกถาจารย์นั้นทำให้ทราบถึงลักษณะของทฤษฎีธรรมเวทนิยกรรรมที่ให้ผลเพียงแค่นี้ในชาติปัจจุบันนี้เท่านั้น เพราะกุศลเจตนาและอกุศลเจตนา ซึ่งประกอบอยู่ในชวณจิตดวงที่ 1 นี้มีกำลังน้อย ไม่มีกำลังมากเหมือนชวณจิตดวงที่ 2-3-4-5-6-7 เพราะเป็นชวณะที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ฉะนั้นจึงไม่สามารถที่จะให้ผลแก่บุคคลที่กระทำอกุศลกรรรมหรือกุศลกรรรมในชาติหน้าหรือชาติต่อๆ ไปได้ ซึ่งทฤษฎีธรรมเวทนิยกรรรมมี 2 ประเภท ได้แก่

¹ ชวณะ คือ การเสพอารมณฺ์ของจิตที่เป็นกุศล อกุศลและอัปยาคฤต โดยปกติในการเสพอารมณฺ์วาระหนึ่งจะมี 7 ชวณะ ซึ่งอาจเปรียบชวณะเหมือนกับบุรุษที่กำลังกินอาหารอยู่อย่างเอร็ดอร่อย ชวณะก็เช่นกันที่ทำหน้าที่ในการเสพอารมณฺ์ของจิตที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ดังนั้นการกระทำที่เป็นบุญหรือเป็นบาปก็เกิดขึ้นที่ชวณะจิตทั้ง 7 นี้

² พระพรหมโมลี, *กรรรมที่ปณี*, (กรุงเทพฯ : สามัคคีสาร (ดอกหญ้า), 2541), เล่ม 1 หน้า 241

1) **ปรีกัปกทิกฐุธรรมเวทนิยกรรม** กรรมที่บันดาลให้ได้รับผลในปัจจุบันชาตินี้ทันที เพราะกรรมประเภทนี้มีกำลังในการให้ผลมาก จึงสามารถที่จะบันดาลให้บุคคลที่กระทำอกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมได้รับผลภายใน 7 วันอย่างแน่นอน แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

- **ปรีกัปกทิกฐุธรรมเวทนิยกรรมฝ่ายอกุศลกรรม**

ผลแห่งกรรมจะบันดาลให้บุคคลที่กระทำกรรมได้รับความทุกข์เดือดร้อนภายใน 7 วัน ดังเช่นกรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก เรื่อง**พระเจ้าสุปปพุทธศากยะ**¹

พระเจ้าสุปปพุทธศากยะเป็นพระมหากษัตริย์ปกครองเมืองเทวทหะ เป็นพระบิดาของพระเทวทัต และพระนางยโสธรา พระองค์ได้ผูกอาฆาตพยาบาทพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยเหตุ 2 ประการ คือ พระพุทธองค์ทั้งพระนางยโสธราออกบวชและยังผูกเวรกับพระเทวทัต วันหนึ่งจึงเสด็จเข้าไปปิดทางเสด็จบิณฑบาตของพระพุทธองค์ ด้วยการนั่งเสวยน้ำจันท์ในระหว่างทาง ถึงแม้จะมีคนกราบทูลห้าม แต่พระองค์ก็ยังนั่งอยู่อย่างนั้น พระพุทธองค์จึงเสด็จกลับไป

หลังจากเกิดเหตุการณ์นี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสกับพระอานนท์ว่า “พระเจ้าสุปปพุทธะได้ทำกรรมหนัก ในวันที่ 7 จะถูกธรณีสูบที่ใกล้เชิงบันไดในปราสาท” เมื่อพระเจ้าสุปปพุทธะทรงทราบคำตรัสของพระพุทธองค์จากจารบुरुษ จึงเสด็จหนีขึ้นไปอยู่บนปราสาทชั้นที่ 7 และรับสั่งให้พวกมหาดเล็กเฝ้าที่เชิงบันได เพื่อห้ามมิให้พระองค์ลงไปข้างล่างตลอด 7 วัน โดยมุ่งหมายเพื่อให้พระดำรัสของพระพุทธองค์เป็นเท็จ

เมื่อถึงวันที่ 7 ม้ามงคลของพระเจ้าสุปปพุทธะเกิดคิกคะนอนขึ้นมาโดยไม่ทราบสาเหตุ แต่พอม้ามงคลเห็นพระเจ้าสุปปพุทธะที่หน้าต่างก็เจียบสงบลง พระองค์จึงมีความประสงค์ที่จะลงไปจับม้ามงคล เมื่อพระองค์กำลังจะลง ประตูปราสาทได้เปิดออกเอง พวกคนแข็งแรงที่อยู่ตรงประตูเห็นเช่นนั้นก็ช่วยกันจับพระองค์ไว้ แต่ด้วยอำนาจของกรรม ทำให้พระองค์คะมำหน้าลงพร้อมทั้งแผ่นดินได้แยกออกแล้วสูบลพระองค์ลงไปสู่เวจิมหานรกทันที พระเจ้าสุปปพุทธะได้ทำกรรมหนัก คือ การผูกโกรธอาฆาตพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำให้ต้องไปเกิดในอเวจิมหานรก เพราะกรรมนั้นเป็นปรีกัปกทิกฐุธรรมเวทนิยกรรมที่มีกำลังมาก จึงทำให้ผู้ที่กระทำกรรมได้รับผลในปัจจุบันชาตินี้ทันที

- **ปรีกัปกทิกฐุธรรมเวทนิยกรรมฝ่ายกุศลกรรม**

ผลแห่งกรรมจะบันดาลให้บุคคลที่กระทำกรรม ให้ได้รับความสุขความเจริญอย่างรวดเร็วภายใน 7 วัน ดังเช่นกรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก เรื่อง**กาฬพิยเศรษฐี**²

ในสมัยพุทธกาล มีชายยากจนคนหนึ่งชื่อ กาฬพิยะ ทำงานหาเงินด้วยความยากลำบาก

¹ เรื่อง**พระเจ้าสุปปพุทธศากยะ**, อรรถกถาขุททกนิกาย คาถาธรรมบท, มก. เล่ม 42 หน้า 61

² **เทวทหสูตร**, อรรถกถามัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์, มก. เล่ม 22 หน้า 28

วันหนึ่งภรรยาของเขาได้เตรียมข้าวยาคุและผักดองเพื่อเป็นอาหารให้กับเขา ในวันนั้นพระมหากัสสปเพิ่งออกจากนิโรธสมาบัติ และปรารถนาจะสงเคราะห์คนยาก พระเถระเห็นภรรยาของนายกาฬพิยะ จึงไปยืนที่ประตูบ้าน แต่วันนั้นนายกาฬพิยะออกไปทำงานนอกบ้าน ภรรยาของเขาเห็นพระเถระมายืนอยู่หน้าประตูบ้าน เกิดความเลื่อมใสศรัทธาจึงถวายอาหารทั้งหมด แล้วไปบอกสามีด้วยความดีใจ

เมื่อนายกาฬพิยะทราบความที่ภรรยาของตนได้ถวายอาหารแก่พระมหากัสสปะแล้ว เขาก็มีจิตอนุโมทนา พระมหากัสสปะรับภัตตาหารแล้วก็นำไปถวายพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอีก พระพุทธองค์ทรงแบ่งให้ภิกษุทั้งหลายได้ขบฉันด้วย นายกาฬพิยะตามไปที่พระวิหารในขณะที่พระภิกษุฉันเสร็จพอดี จึงมีโอกาสดำเนินการในสวนที่เหลือ พระมหากัสสปะกราบทูลถามพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงอนิสงส์ที่นายกาฬพิยะจะได้รับต่อหน้าเขาในเวลานั้น พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์ว่า อีก 7 วัน เขาจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเศรษฐี เมื่อเขาได้ยินดังนั้นก็ปลาบปลื้มเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเหตุการณ์ก็เป็นจริง เพราะภรรยาของนายกาฬพิยะได้อาสาพระราชานำอาหารของพระองค์ไปให้นักโทษที่ถูกเสียบอยู่บนหลาวในป่าช้าที่เต็มไปด้วยอมมนุษย์

ในระหว่างทางมียักษ์ตนหนึ่งฝากให้นางช่วยประกาศว่า ภรรยาของเขาซึ่งเป็นบุตรสาวของสุมนเทพได้คลอดบุตรเป็นชายแล้ว ด้วยความที่สุมนเทพมีความปีติยินดีที่ได้หลานชาย จึงยกขุมทรัพย์ที่อยู่ใต้ต้นไทรให้แก่นางที่นำข่าวอันเป็นมงคลมาให้ หลังจากที่นางให้อาหารแก่นักโทษที่นั่งอยู่บนหลาวแล้วก็ได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระเจ้าพิมพิสาร และเมื่อขุดทรัพย์สมบัติมากมายขึ้นมา ทั้งสองสามีภรรยาจึงได้รับฉัตรเศรษฐีจากพระองค์ให้เป็นเศรษฐีประจำเมือง มีชื่อว่า ธนเศรษฐี นับแต่นั้นมานายกาฬพิยะและภรรยาก็ได้รับความสุขสบายตลอดชีวิต ด้วยปรีภักทิวุฒธรรมเวทนิยกรรมฝ่ายกุศลกรรมที่กระทำไว้ จึงทำให้ได้รับผลแห่งกุศลกรรมนั้นเป็นเศรษฐีในปัจจุบันชาตินี้

ปรีภักทิวุฒธรรมเวทนิยกรรม เป็นกรรมที่มีกำลังมาก สามารถที่จะให้ผลแก่บุคคลที่กระทำอกุศลกรรมหรือกุศลกรรมไว้ในกำหนดเวลา 7 วันเท่านั้น

2) อปรีภักทิวุฒธรรมเวทนิยกรรม คือ กรรมที่บันดาลให้ได้รับผลหลังจากที่กระทำไว้แล้วเกิน 7 วัน ภายในปัจจุบันชาตินี้ เพราะกรรมประเภทนี้มีกำลังน้อยกว่ากรรมประเภทแรก จึงให้ผลแก่ผู้กระทำอกุศลกรรมหรือกุศลกรรมหลังจากวันที่ 7 ไปแล้ว โดยมีกำหนดการให้ผล ดังนี้

1. อปรีภักทิวุฒธรรมเวทนิยกรรมทั้งฝ่ายอกุศลกรรมและฝ่ายกุศลกรรม ที่บุคคลกระทำแล้วในปฐมวัย บางชนิดอาจบันดาลให้บุคคลที่กระทำอกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมให้ได้รับผลในปฐมวัย บางชนิดก็ให้ได้รับผลในมัชฌิมวัย บางชนิดก็ให้ได้รับผลในปัจฉิมวัย

2. อปรีภักทิวุฒธรรมเวทนิยกรรมทั้งฝ่ายอกุศลกรรมและฝ่ายกุศลกรรม ที่บุคคลกระทำแล้วในมัชฌิมวัย บางชนิดก็อาจบันดาลให้บุคคลที่กระทำอกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมนั้นให้ได้รับผลในตอนมัชฌิมวัย

บางชนิดก็ให้ได้รับผลในตอนนี้ด้วย

3. อปรีปัททวิภูษณธรรมเวทนิยกรรณทั้งฝ่ายอุกศลกรรมและฝ่ายกุศลกรรม ที่บุคคลกระทำแล้วใน ปัจจุบันบางชนิดย่อมสามารถดลบันดาลให้บุคคลที่กระทำอุกศลกรรมหรือกุศลกรรมให้ได้รับผลในปัจจุบัน

จากระยะเวลาการให้ผลของกรรมดังกล่าว เพื่อให้นักศึกษาเห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นจะขอยกกรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกในเรื่อง **กรรมทันตาเห็นของคนชอบกินเนื้อ**¹

ในสมัยพุทธกาล ชายคนหนึ่งมีอาชีพฆ่าสัตว์ขาย ตัวเขาเองทำหน้าที่เพชรฆาต ทุกวันหลังจาก ฆ่าสัตว์ เมื่อแลเนื้อแยกส่วนต่างๆ ขายเสร็จแล้ว เขาจะเลือกเนื้อสันเก็บไว้ให้ภรรยาประกอบอาหาร สำหรับรับประทานในครอบครัว เขาประกอบอาชีพนี้เป็นเวลานานถึง 45 ปี โดยที่ตลอดชีวิตเขาไม่เคยมีความคิดที่จะทำทาน รักษาศีล หรือเจริญภาวนาเลยแม้แต่น้อย ทั้งที่พระพุทธองค์ประทับอยู่ในพระมหา- วิหารเวฬุวัน ซึ่งอยู่ไม่ไกลไปจากบ้านของเขา และตัวเขาเองก็เคยเห็นพระพุทธองค์และเหล่าพระภิกษุอยู่ เนื้อๆ แต่เขาก็ไม่เคยแม้แต่จะฟังธรรมหรือยกมือไหว้

ชายผู้นี้บริโภคอาหารโดยเฉพาะเนื้อที่เขาลงมือฆ่าด้วยตัวเองเท่านั้นจะไม่บริโภคอาหารอย่างอื่นเลย วันหนึ่งเขาขายเนื้อหมดแล้ว ได้เลือกเนื้อก้อนหนึ่งมอบให้ภรรยาสำหรับประกอบอาหาร แล้วจึงไปอาบน้ำชำระร่างกาย หมาใจว่าเมื่ออาบน้ำแต่งตัวเสร็จก็จะได้บริโภคอาหารที่ภรรยาทำไว้เสร็จพอดี แต่ในระหว่างที่เขาอาบน้ำอยู่ เพื่อนสนิทของเขามาที่บ้านและเอ่ยปากขอซื้อเนื้อต่อภรรยาเขา ซึ่งภรรยาเขาได้บอกไปว่า ไม่มีเนื้อที่จะขายคงเหลือแต่เนื้อสำหรับประกอบอาหารให้ผู้เป็นสามี เพื่อนของเขาไม่ฟังอะไร วางเงินไว้แล้วหยิบเนื้อนั้นไป

สามีเมื่ออาบน้ำแต่งตัวเสร็จกลับมาหวังจะบริโภคอาหารเห็นสำหรับอาหารแต่ไม่มีเนื้อจึงถามภรรยา เมื่อภรรยาบอกว่าเพื่อนของเขาเอาไปเสียแล้ว โดยไม่ฟังคำอธิบายอะไร เขามีอารมณ์ขุ่นมัวและฉุนเฉียว ด้วยความหิว ลุกขึ้นคว้ามีดเดินลงจากเรือน อ้อมไปยังหลังบ้านที่มีโคผูกไว้ เมื่อไปถึงโคตัวนั้นเขาเอามีด ล้วงเข้าไปในปากโค ดึงลิ้นมันออกมา ฉีกด้วยมีดจนลิ้นนั้นขาด แล้วนำไปส่งให้ภรรยาเพื่อประกอบอาหาร ส่วนโคเมื่อถูกตัดลิ้นมันถึงกับอ้าปากร้องอย่างทรมานด้วยความเจ็บปวด เลือดไหลไม่หยุด และในที่สุดมัน ไม่สามารถทนพิษความเจ็บปวดได้จึงขาดใจตาย

เมื่อภรรยาของเขาประกอบอาหารเสร็จแล้ว เขาก็นั่งบริโภคด้วยความหิวโหย แต่เขาบริโภค อาหารเข้าไปได้เพียงแค่น้ำสามคำเท่านั้น ทันใดนั้นเองลิ้นของเขาได้ขาดร่วงออกมาจากปากลงสู่จานข้าว เลือดพุ่งกระฉูด เขาอ้าปากร้องลั่น คลานรอบบ้าน มีเลือดและน้ำตาไหลนองพื้น ได้รับความทุกข์ทรมาน เจ็บปวดยิ่งนัก และในที่สุดเขาได้ล้มลงสิ้นใจตายไปต่อหน้าภรรยาและลูกๆ

¹ เรื่องบุตรของนายโคฆาตกร, อรรถกถาพุทธทศนิกาย คชาธรรมบท, มก. เล่ม 43 หน้า 5

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทัศนธรรมเวทนิยกรรรมจะให้ผลแก่บุคคลที่กระทำกุศลกรรมหรือ กุศลกรรมให้ได้รับผลในชาตินี้ แต่ทัศนธรรมเวทนิยกรรรมจะสามารถให้ผลได้นั้น จะต้องประกอบด้วยลักษณะ 4 ประการ¹ ดังนี้

1. เป็นทัศนธรรมเวทนิยกรรรมที่ไม่ได้ถูกเบียดเบียนจากกรรมที่ตรงข้ามกัน หมายความว่า ทัศนธรรมเวทนิยกรรรมที่เป็นกุศลกรรม จะไม่ถูกเบียดเบียนจากทัศนธรรมเวทนิยกรรรมที่เป็นอกุศลกรรม เมื่อ เป็นเช่นนี้ก็ย่อมที่จะมีโอกาสให้ผลแก่บุคคลที่กระทำกรรมให้ได้รับผลที่ตนกระทำไว้ในปัจจุบันชาตินี้ แต่ถ้า ถูกเบียดเบียนแล้วก็จะไม่สามารถให้ผลได้ และกลายเป็นโอหสิกรรมไป

2. เป็นทัศนธรรมเวทนิยกรรรมที่มีกำลังเป็นพิเศษ เพราะได้รับความสนับสนุนส่งเสริมจากวิบัติ 4 ประการ² และสมบัติ 4 ประการ³ ซึ่งถ้าเป็นทัศนธรรมเวทนิยกรรรมฝ่ายกุศลกรรม ก็ต้องประกอบด้วย สมบัติ 4 ประการ จึงจะสามารถให้ผลแก่บุคคลที่กระทำกุศลกรรมได้ แต่ถ้าเป็นทัศนธรรมเวทนิยกรรรม ฝ่ายอกุศลกรรมที่ประกอบด้วยสมบัติ 4 ประการอย่างนี้แล้ว ย่อมจะไม่สามารถให้ผลแก่บุคคลที่กระทำ อกุศลกรรมได้

3. เป็นทัศนธรรมเวทนิยกรรรมที่มีกำลังแรงมากด้วยอำนาจแห่งบุญญาภิสังขาร หมายความว่า บุคคลที่มีความตั้งใจเพียรพยายามที่จะทำกุศลกรรมหรือกุศลกรรม จิตของเขาในขณะนั้นย่อมมีกำลัง แรงมากที่สามารถให้ผลแก่บุคคลที่กระทำกุศลกรรมหรือกุศลกรรมในปัจจุบันชาตินี้ได้ แต่ถ้าไม่ประกอบด้วย บุญญาภิสังขารแล้ว ทัศนธรรมเวทนิยกรรรมย่อมไม่มีกำลังมากพอที่จะให้ผลในปัจจุบันชาตินี้ ก็จะ กลายเป็นโอหสิกรรมไป

4. เป็นทัศนธรรมเวทนิยกรรรมที่สำเร็จลงด้วยอำนาจแห่งการกระทำกุศลกรรมหรือกุศลกรรม ต่อบุคคลที่ประกอบด้วยคุณวิเศษทั้งหลาย หมายความว่า ทัศนธรรมเวทนิยกรรรมฝ่ายอกุศลกรรม ก็ต้อง สำเร็จลงด้วยการประกอบกรรมชั่วอย่างร้ายแรงต่อบุคคลที่ประกอบด้วยคุณวิเศษ เช่น นันทยกษัตริย์ที่ ดี ศีรษะพระสารีบุตรผู้กำลังเข้านิโรธสมบัติ จึงทำให้ถูกธรณีสูบ เป็นต้น แต่ถ้าเป็นทัศนธรรมเวทนิยกรรรม ฝ่ายกุศลกรรมก็ต้องเป็นกรรมที่สำเร็จลงด้วยการประกอบความดีอย่างหนักต่อบุคคลที่ประกอบด้วยคุณวิเศษ เช่น มหาบุคคลที่มีความตั้งใจอย่างมากที่จะถวายทาน และได้ถวายทานแด่พระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำให้กลายเป็นมหาเศรษฐีมีทรัพย์มาก เป็นต้น

¹ พระพรหมโมลี, หนังสือกรรมที่ปณี, (กรุงเทพฯ : สามัคคีสาร (ดอกหญ้า), 2541), เล่ม 1 หน้า 245

² วิบัติ 4 ประการ คือ 1.คติวิบัติ การเกิดในทุคติภูมิ 2.อุปธิวิบัติ ผู้ที่เกิดมามีร่างกายที่พิการไม่สมประกอบ 3.กาลวิบัติ การได้เกิดในยุคสมัยที่พระราชามิมีฉชาติภูมิ ไม่รู้คุณค่าของพระพุทธศาสนา 4. ปโยควิบัติ การประกอบความเพียร พยายามในทางที่ผิด

³ สมบัติ 4 ประการ คือ 1. คติสมบัติ การได้เกิดในสุคติภูมิ 2. อุปธิสมบัติ ผู้ที่เกิดมามีร่างกายที่สวยงาม ไม่พิการ พิการ 3. กาลสมบัติ การได้เกิดในยุคสมัยที่บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข พระราชามิมีฉชาติภูมิ รู้คุณค่าพระพุทธศาสนา 4. ปโยคสมบัติ การประกอบความเพียรพยายามในทางที่ถูกต้อง

เพราะฉะนั้น ทัศนคติธรรมเวทนิยกรรรมจะสามารถให้ผลในปัจจุบันชาตินี้ได้ ก็ต่อเมื่อประกอบด้วย ลักษณะทั้ง 4 ประการนี้ แต่ถ้าไม่ประกอบด้วยลักษณะทั้ง 4 ประการนี้ ทัศนคติธรรมเวทนิยกรรรมย่อมไม่สามารถที่จะให้ผลเกิดขึ้นได้ในปัจจุบันชาตินี้ ซึ่งถ้าให้ผลไม่ได้ก็จะกลายเป็นโอฬาสกรรมทันที

5.2 อุปัชฌายะเวทนิยกรรรม

5.2.1 ความหมายของอุปัชฌายะเวทนิยกรรรม

อุปัชฌายะเวทนิยกรรรม หมายถึง กรรมที่ให้ผลในชาติหน้า เป็นกรรมที่บุคคลกระทำแล้วย่อมได้รับผลแห่งกรรมที่ตนทำไว้ในชาติหน้าต่อจากชาตินี้อย่างแน่นอน

5.2.2 ลักษณะของอุปัชฌายะเวทนิยกรรรม

อุปัชฌายะเวทนิยกรรรมเป็นกรรมที่ให้ผลในชาติที่ 2 นับจากชาติปัจจุบันนี้ ด้วยอำนาจเจตนาที่อยู่ในชวณจิตดวงที่ 7 หมายความว่า เมื่อบุคคลได้ทำอกุศลกรรม หรืออกุศลกรรมในปัจจุบันชาตินี้ และเจตนาที่อยู่ในชวณจิตดวงที่ 1 คือ ทัศนคติธรรมเวทนิยกรรรมไม่มีโอกาสที่จะให้ผลในชาตินี้ จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของเจตนากรรมที่อยู่ในชวณจิตดวงที่ 7 คืออุปัชฌายะเวทนิยกรรรมที่จะให้ผลในชาติที่ 2 คือชาติที่เกิดต่อจากชาตินี้ ตามสมควรแก่กรรมที่ได้กระทำไว้ อุปัชฌายะเวทนิยกรรรมแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายเหมือนกับกรรมประเภทอื่น คือ

1) **อุปัชฌายะเวทนิยกรรรมฝ่ายอกุศลกรรม** ได้แก่ บาปชนิดหนัก คือ อนันตริยกรรม 5 และ นิตยมิถฉาปฏิกรรม ดังกรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก เรื่อง**ปรโลกของนันทียอุบาสกและนางเรวดี**¹

ในอดีตกาลที่กรุงพาราณสี มีตระกูลมั่งคั่งใหญ่โตตระกูลหนึ่ง เป็นตระกูลลัมมาปฏิมี มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา เมื่อบุตรชายของตระกูลเศรษฐีนี้ที่ชื่อ นันทียะ เจริญวัยขึ้น บิดามารดาจึงส่งนางเรวดีมาเป็นสะใภ้ของตน แต่นางเป็นคนไม่มีศรัทธา มีความตระหนี่ นันทียะจึงไม่ปรารถนาที่จะแต่งงานด้วย บิดามารดาของเขาจึงออกอุบายให้นางเรวดีอยู่ในบ้านและให้นางแกล้งทำเป็นคนมีศรัทธา หมั่นอุปัฏฐากบำรุงพระภิกษุสงฆ์ นางจึงฝืนใจทำ ทั้งๆ ที่ใจจริงไม่ได้มีความเคารพเลื่อมใส นันทียะเมื่อเห็นนางมีจิตเลื่อมใสแล้ว จึงยอมแต่งงานกับนาง

เมื่อบิดามารดาของนายนันทียะเสียชีวิตลง ความเป็นใหญ่ทุกอย่างในเรือนจึงตกอยู่กับนาง ส่วนนายนันทียะได้บำเพ็ญทานอย่างเต็มที่เป็นประจำ ยิ่งทำก็ยิ่งมีศรัทธาเพิ่มขึ้น คราวหนึ่งเขาได้สร้างศาลาจตุรมุขหลังใหญ่ 4 หลัง ที่ป่าอสิปตนมฤคทายวัน พร้อมด้วยตั้งเตียง ที่นั่ง ที่นอน และอุปกรณ์ต่างๆ ครบถ้วนบริบูรณ์ ในวันฉลองศาลาได้อาราธนาพระภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นประมุข

¹ เรื่องนายนันทียะ, อรรถกถาพุทธกนิกาเย คาถาธรรมบท, มก. เล่ม 42 หน้า 419

เมื่อจะถวายศาลาจึงหลั่งน้ำทักษิโณทกลงบนพระหัตถ์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในขณะที่พระองค์ ทิพยวิมานของนันทิยอุบาสก ซึ่งประดับด้วยรัตน 7 มีความยาวและความกว้างด้านละ 12 โยชน์ มีความสูง 100 โยชน์ พร้อมด้วยเหล่าเทพอัปสรหนึ่งพัน ได้บังเกิดขึ้นเพื่อเขา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ทันที

ครั้งหนึ่ง เขาต้องไปค้าขายต่างเมืองนานหลายวัน จึงบอกนางเรวดีให้ดูแลเรื่องการถวายทาน แต่พระภิกษุสงฆ์และให้ทานแก่คนยากไร้แทนตน ซึ่งนางก็รับคำแต่ก็ให้ทานอยู่สองสามวัน แล้วก็ไม่ได้ให้อาหารสำหรับคนยากไร้อีกต่อไป นอกจากนั้นนางยังไม่มีความเคารพในทาน นางจึงถวายข้าวสุกและอาหารที่เหลือจากการบริโภคใส่บาตรพระ พระภิกษุเห็นว่าเป็นของเดน ไม่ควรแก่การฉัน เมื่อกลับถึงวัดท่านจึงท้ออาหารเหล่านั้นทิ้ง นางเรวดีเมื่อทราบความที่พระภิกษุท้ออาหารทิ้ง นางจึงได้โอกาสด่าบริภาษพระภิกษุเหล่านั้น แล้วเลิกการให้ทานอีกต่อไป

เมื่อนายนันทิยะกลับมา ได้ทราบความเป็นจริงทั้งปวง จึงไล่นางออกไปจากเรือน แล้วถวายทานแต่ภิกษุสงฆ์ มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นประมุข และให้ทานแก่คนยากไร้เช่นเดิม เมื่อนายนันทิยะเสียชีวิตลง ได้ไปบังเกิดในวิมานของตนบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ นางเรวดีก็กลับมารับมรดกครอบครองสมบัติทั้งหมด และได้เลิกให้ทานทุกอย่าง เทียบด่าบริภาษภิกษุสงฆ์ วันหนึ่งขณะที่นางกำลังนอนอยู่ ได้ยินเสียงดังมาจากด้านบนว่า “จากนี้ไปอีก 7 วัน นางเรวดีจะต้องตาย แล้วไปตกนรก” เมื่อมหาชนได้ยินต่างก็สลดใจ และพากันหวาดสะดุ้งกลัว

นางเรวดีเมื่อได้ยินเสียงนั้น จึงขึ้นปราสาทปิดประตู เมื่อถึงวันที่ 7 ท้าวเวสสุวรรณบัญชาให้ยักษ์ 2 ตน ไปนำตัวนางเรวดีมาให้มหาชนดูทั่วพระนคร แล้วเหาะพาไปสวรรค์ชั้นดาวดึงส์แสดงวิมานและสมบัติของนายนันทิยะให้นางเห็น แล้วส่งนางไปที่อุสสทนรก ซึ่งบุรุษของพญายมได้โยนนางลงอุสสทนรก ถูกนายนิรบาลตัดมือ เท้า หู จมูก และถูกฝูงกาจิกกิน นางเรวดีผู้ไม่มีความศรัทธาในพระพุทธานุภาพ ไม่ได้ให้ทานและเทียด่าบริภาษพระภิกษุ การกระทำของนางในครั้งนี้เป็นอกุศลกรรมที่หนักมากจนเป็นอุปสรรคเหนี่ยวยกรรมที่ทำให้นางต้องตกนรกไปรับโทษอย่างแสนสาหัส

2) อุปัชฌายะเวทนิยกรรมฝ่ายกุศลกรรม ได้แก่ บุญชนิดหนัก คือ มหัคคตกุศล 8 ที่บุคคลใดได้บำเพ็ญเพียรจนได้สำเร็จมาแล้ว บุคคลนั้นเมื่อละจากโลกนี้แล้ว เขาย่อมไปบังเกิดบนพรหมโลกด้วยอำนาจของฌานสมาบัติขั้นสูงสุดที่ตนทำได้ ส่วนฌานกุศลที่มีกำลังต่ำลงมากก็กลายเป็นอโหสิกรรมดังกรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก เรื่อง**ราชธิดาทำลายตบะของดาบส**¹

ในอดีตกาล พระเจ้าพรหมทัตครองราชสมบัติในกรุงพาราณสี พระโพธิสัตว์เกิดเป็นพราหมณ์มหาศาลชื่อ อุทิจจะ เมื่อศึกษาสำเร็จศิลปศาสตร์แล้ว จึงออกบวชเป็นดาบสอาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์ ตั้งใจ

¹ นพินิกขาตค, ขุททกนิกาย ชาตค, มก. เล่ม 62 หน้า 1

บำเพ็ญสมณธรรมจนได้ฌานและอภิญญา ในป่านั้นมีแม่เนื้อตัวหนึ่งมาเคี้ยวกินหญ้าที่เจื่อน้ำเชื้อของดาบส ในสถานที่ถ่ายปัสสาวะของดาบสแล้วดื่มน้ำ นางเนื้อนั้นมีจิตรักใคร่ผูกพันในดาบส จึงตั้งครุฑ์ เมื่อนางเนื้อคลอบุตรเป็นมนุษย์ผู้ชาย ดาบสจึงตั้งชื่อบุตรนั้นว่า อิลิสิงคกุมาร และเลี้ยงดูจนเจริญวัยจึงให้บวชเป็นดาบส และสั่งสอนในกสิณปริกรรม ในไม่ช้าฌานและอภิญญาก็เกิดขึ้น อิลิสิงคดาบสได้ฝึกเข้าฌาน ประลองฌานจนเกิดความชำนาญ เป็นเหตุให้อาสนะท้าวสักกะแสดงอาการร้อน เมื่อท้าวสักกะทรงทราบเหตุ ก็เกรงว่าตนเองจักหมดอำนาจ เพราะบารมีและศีลของดาบส จึงคิดจะทำลายศีลของดาบสโดยการห้ามฝนไม่ให้ตกในกาลสิริรัฐตลอด 3 ปี ทำให้ชาวเมืองเดือดร้อน จึงไปกราบทูลพระราช จากนั้นท้าวสักกะเทวราชก็มาบอกแก่พระราชว่า “อิลิสิงคดาบส มีตบะกล้าแข็ง เฟ่งดูอากาศ ฝนจึงไม่ตก จึงต้องทำลายตบะของพระดาบสเสีย” พระราชาจึงให้พระธิดาพระนามว่า นหินิกา ไปทำลายตบะดาบส

วันหนึ่ง ดาบสพระโพธิสัตว์ให้อิลิสิงคดาบสผู้เป็นบุตรเฝ้าอยู่ที่อาศรม ตนเองเข้าไปสู่ป่าเพื่อหาผลไม้ไม่น้อยใหญ่ พระราชธิดานหินิกาที่ปลอมตัวเป็นฤๅษีจึงได้โอกาสเข้าไปในอาศรมของดาบส และทำลายตบะของดาบสได้สำเร็จ เมื่อหลอกทำลายศีลของดาบสให้วิบัติได้แล้วจึงรีบกลับพระนคร พระโพธิสัตว์กลับมาเห็นอิลิสิงคนอนบนเพ้อรำพันอยู่ ก็ทราบว่าเป็นศิลาของดาบสนี้ เห็นที่จักถูกผู้หญิงคนหนึ่งทำลายให้ขาดเสียแล้วเป็นแน่ ดังนี้เมื่อจะกล่าวสอนดาบสนั้น จึงกล่าวว่า

“ดูก่อนลูกรัก ก็พูดคือพวกยักษ์นั้นยอมเที่ยวไปในมนุษยโลก โดยรูปแปลกไว้ ก็เพื่อเคี้ยวกินพวกคนที่ตกไปสู่อำนาจของตน นรชนผู้มีปัญญา ไม่พึงคบหาพวกฤๅษีคือยักษ์เหล่านั้น การประพฤติพรหมจรรย์ย่อมฉิบหายไป เพราะถึงความเกะเกี้ยวกันเช่นนั้น ดังนั้นผู้ประพฤติพรหมจรรย์ไม่ควรลุ่มหลงพวกฤๅษีที่ปลอมตัวมาหลอก เพราะหากลุ่มหลงก็จะทำให้ละทิ้งตบะและเดชแห่งสมณะ เจ้าธิดานางยักษ์นั้นพบเห็นแล้วแต่ยังไม่ถูกเคี้ยวกิน”

อิลิสิงคดาบสได้ฟังดังนั้นเกิดความกลัวกลับได้สติ จึงตั้งใจเจริญพรหมวิหาร คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา แล้วกลับได้ฌานและอภิญญาอีกครั้งหนึ่ง เจริญพรหมวิหารอยู่จนตลอดชีวิต เมื่อถึงคราวละโลก ฌานสมาบัติซึ่งเป็นอุปัชชเวทนิยกรรมฝ่ายกุศล ก็ทำให้ได้ไปยังเกิดบนพรหมโลก

สำหรับการให้ผลของอุปัชชเวทนิยกรรมนั้น อุปัชชเวทนิยกรรมทั้ง 2 ฝ่าย จะให้ผลตามลำดับหนักเบา คือ เมื่อบุคคลกระทำความอันเป็นอุปัชชเวทนิยกรรมฝ่ายอกุศลกรรมไว้หลายประการ ครั้นเมื่อเขาตายแล้ว อุปัชชเวทนิยกรรมฝ่ายอกุศลกรรมชนิดที่หนักที่สุดย่อมให้ผล คือชักนำให้บุคคลนั้นไปเกิดในนรกทันที ต่อเมื่ออกุศลกรรมชนิดที่หนักที่สุดให้ผลแล้ว อกุศลกรรมชนิดเบารองลงมาก็จะกลายเป็นอโหสิกรรม ยกตัวอย่างเช่น ผู้ที่ประกอบอนันตริยกรรมทั้ง 5 ประการ เมื่อเขาตายไปแล้ว สังฆเภทซึ่งเป็นกรรมที่มีโทษหนักที่สุดย่อมให้ผลชักนำให้บุคคลผู้นั้นไปเกิดในนรกทันที¹ ส่วนอนันตริยกรรมที่เหลือก็จะกลายเป็นอโหสิกรรม จะไม่มีโอกาสให้ผลแก่เขาเลย

¹ คำอธิบายรายละเอียดเรื่องนี้ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4

5.3 อปรปริยายเวทนิยกรรม

5.3.1 ความหมายของอปรปริยายเวทนิยกรรม

อปรปริยายเวทนิยกรรม มาจากคำ 3 คำ คือ **อประ** หมายถึง ภพอื่น ชาตินอื่น **ปริยายะ** หมายถึง วาระ กำหนดระยะเวลา และ**เวทนิยะ** หมายถึง กรรมที่จะเสวยผล เมื่อรวมความแล้วก็จะหมายถึง กรรมที่ให้ผลในชาติต่อไป คือตั้งแต่ชาติที่ 3 เป็นต้นไป

5.3.2 ลักษณะของอปรปริยายเวทนิยกรรม

อปรปริยายเวทนิยกรรม เป็นกรรมที่ให้ผลในชาติที่ 3 นับจากปัจจุบันชาตินี้เป็นต้นไป เมื่อบุคคลทำอกุศลกรรมหรือกุศลกรรมประเภทนี้แล้ว กรรมนั้นจะยังไม่ให้ผลในชาติปัจจุบัน และชาติหน้าซึ่งถัดจากชาติปัจจุบัน แต่จะให้ผลในชาติที่ 3 เป็นต้นไป โดยไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ ด้วยอำนาจของเจตนากรรมในขณจิตดวงที่ 2 ถึงดวงที่ 6 โดยจะติดตามบุคคลที่กระทำความกรรมไปในทุกหนทุกแห่ง และเมื่อได้โอกาสก็จะให้ผลทันที เปรียบเหมือนนายพรานสุนัข เมื่อเห็นเนื้อแล้วก็ปล่อยสุนัขให้ไล่เนื้อ เมื่อสุนัขไล่ตามไปทันในทีใด ก็จะกัดเนื้อล้มลงในทีนั้น อปรปริยายเวทนิยกรรมก็เช่นกัน เป็นกรรมที่ผู้ใดกระทำแล้วก็เป็นกรรมของผู้นั้นตลอดไป จะไม่มีการสูญสิ้นอันตรธานไปไหน เว้นไว้แต่บุคคลที่กระทำความกรรมจะบรรลुเป็นพระอรหันต์หมดกิเลสดับขันธเข้าพระนิพพาน กรรมนี้จึงจะหมดโอกาสให้ผล ซึ่งเมื่ออปรปริยายเวทนิยกรรมนี้ได้ช่องได้โอกาสตามทันบุคคลที่กระทำความกรรมในชาติใดแล้ว ก็จะทำหน้าที่ให้ผลทันที ไม่ว่าบุคคลที่กระทำความกรรมนั้นจะอยู่ในฐานะอย่างไรก็ตาม อปรปริยายเวทนิยกรรมแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

1) **อปรปริยายเวทนิยกรรมฝ่ายอกุศลกรรม** คือ กรรมชั่ว หรือกรรมฝ่ายบาป ที่จะให้ผลแก่บุคคลที่กระทำความกรรมให้ได้รับทุกข์โทษความเดือดร้อนตั้งแต่ชาติที่ 3 เป็นต้นไปทันที ดังเช่นกรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก เรื่องตายเพราะกรรมเก่าตามทัน¹

ในสมัยพุทธกาล พระภิกษุกลุ่มหนึ่งมีความปรารถนาที่จะเข้าเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงพากันโดยสารเรือเดินสมุทรลำใหญ่เพื่อไปยังเมืองสาวัตถี วันหนึ่งในขณะที่แล่นอยู่กลางทะเล เรือได้หยุดนิ่งโดยไร้สาเหตุและไม่สามารถแล่นต่อไปได้ นายเรือจึงส่งลูกเรือให้ตรวจตราเรือเพื่อหาจุดชำรุด แต่แม้จะตรวจดูจนทั่วเรืออยู่หลายรอบก็ไม่ปรากฏว่าเรือมีอาการชำรุดแต่อย่างใด เมื่อไม่เห็นวิธีการที่จะสามารถทำให้เรือแล่นต่อไปได้ นายเรือจึงเรียกผู้โดยสารทั้งหมดมารวมตัวกันเพื่อแจ้งให้พวกเขาเข้ารับทราบถึงสิ่งที่เกิดขึ้น และเพื่อให้ทุกคนช่วยกันระดมความคิดเห็นในการหาทางแก้ไข ซึ่งในที่สุดได้มีผู้หนึ่งกล่าวขึ้นว่าในเรือน่าจะมีคนที่เป็นกาลกิณียุ่จึงทำให้เกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น เมื่อทุกคนเห็นพ้องตรงกัน จึงทำสลากขึ้นมาให้ทุกคนจับปรากฏว่า ภรรยาสาวของนายเรือจับได้ถึง 3 ครั้ง นายเรือไม่อาจปล่อยให้ลูกเรือคนอื่นได้รับอันตราย

¹ เรื่องชน 3 คน, อรรถกถาขุททกนิกาย คถาธรรมบท, มก. เล่ม 42 หน้า 54

โดยเห็นแก่ภรรยาของตนเพียงคนเดียว จึงตัดลึนใจให้คนเอาถังที่บรรจุทรายจนเต็มผูกคอตายเอาไว้ แล้วจับโยนลงในมหาสมุทรจนหายไป เรือจึงแล่นไปได้ตามปกติ

เหล่าพระภิกษุซึ่งโดยสารเรือลำนั้นมา เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงบังเกิดความสังเวชสงสารนาง และพากันสงสัยถึงเหตุที่ทำให้เรือไม่แล่นทั้งที่ไม่ได้ชำรุด กับเหตุที่นางต้องตายในวัยสาวด้วยเหตุที่ไม่สมควร เมื่อเข้าเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วได้กราบทูลเล่าเรื่องราวที่พวกตนได้พบเห็นให้พระพุทธรองค์ทรงทราบ แล้วทูลถามเหตุที่ทำให้ภรรยานายเรือถูกโยนลงทะเลจนถึงแก่ความตาย

พระพุทธรองค์ได้ตรัสเล่าถึงบุญกรรมของนางให้แก่ภิกษุเหล่านั้นฟังว่า ในอดีตชาติ นางเกิดเป็นภรรยาของหนุ่มช้วนาคคนหนึ่ง ได้ทำหน้าที่ของแม่บ้านอย่างดี คราวหนึ่งนางได้สุนัขพเนจรมาตัวหนึ่ง จึงเลี้ยงดูด้วยความเมตตาจนสุนัขนั้นมีความรักใคร่ในตัวนาง เมื่อนางจะไปในที่ใด สุนัขนั้นก็จะติดตามไปทุกแห่ง และไม่ว่านางจะทำการงานสิ่งใด สุนัขนั้นก็จะนอนเฝ้าดูนางอยู่เสมอ พวกเด็กหนุ่มเห็นเช่นนั้น จึงพากันพูดล้อเลียนนาง ทำให้นางรู้สึกอับอายมาก จึงคว่ำไม้ไล่ตีสุนัขเพื่อไม่ให้ตามมาอีก แต่เนื่องจากสุนัขตัวนี้เคยเป็นสามีของนางในอดีตชาติ เพราะฉะนั้นมันจึงไม่โกรธหรือหลบหนี แต่กลับยังคงคอยติดตามนางเช่นเดิม

นางโกรธสุนัขมากที่ชอบติดตามไปทุกที่ ในวันหนึ่งเมื่อนางนำอาหารไปส่งสามีที่ทุ่งนาจึงแสร้งทำเป็นเรียก เมื่อสุนัขเห็นเข้าก็มาหาและตามไปโดยไม่ลังเล นางจึงเอาเชือกผูกคอสุนัขกับถังที่บรรจุทรายจนเต็ม แล้วผลักสุนัขตกลงไปในน้ำ เพราะกรรมนั้น ทำให้นางต้องไปเกิดในอบายภูมิเป็นเวลายาวนาน เมื่อวิบากกรรมลดลงก็มาเกิดเป็นมนุษย์และได้มาเป็นภรรยาของนายเรือในชาติปัจจุบัน กรรมที่นางทำกับสุนัขนั้นได้กลายเป็นอุปปริยายเวทนิยกรรม ทำให้นางถูกจับโยนลงทะเลโดยมีเชือกผูกคอเข้ากับหม้อบรรจุทรายจนถึงแก่ความตายเหมือนกัน

2) อุปปริยายเวทนิยกรรมฝ่ายกุศลกรรม คือ กรรมฝ่ายดีหรือกรรมฝ่ายบุญที่จะให้ผลแก่บุคคลที่กระทำความดีได้รับความสุขความเจริญตั้งแต่ชาติที่ 3 เป็นต้นไปทันที ดังเช่นกรณีศึกษาจากพระไตรปิฎกเรื่อง**พระนางมัลลิการาชเทวี**¹

พระนางมัลลิการาชเทวีเป็นผู้ที่จัดแจงการถวายอสทิสทานแด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งถือเป็นกุศลกรรมอันยิ่งใหญ่ เพราะการถวายทานเช่นนี้จะเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวเท่านั้นในสมัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ นอกจากนั้นพระนางยังได้ประกอบคุณงามความดีสร้างบุญกุศลเอาไว้มากมาย แต่ได้หลงกลวงพระเจ้าปเสนทิโกศลในเรื่องที่พระนางยินดีในสัมผัสของสุนัข แม้ว่าพระเจ้าปเสนทิโกศลจะไม่ตั้งใจแต่กรรมลามกนั้นได้ติดอยู่ในใจพระนางไปจนกระทั่งวันสุดท้ายของชีวิต ทำให้ต้องไปเกิดในเวจิมหานรกถึง 7 วันมนุษย์ แล้วจึงไปเสวยผลบุญบนสวรรค์ชั้นดุสิต การไปสู่สวรรค์ชั้นนี้ถือว่าเป็นอุปปริยายเวทนิยกรรมของพระนาง ซึ่งให้ผลในชาติที่ 3 เป็นต้นไป

¹ เรื่องพระนางมัลลิการาชเทวี, อรรถกถาพุทธทศนิกาย คธาธรรมบท, มก. เล่ม 42 หน้า 166

5.4 อโหสิกรรม

5.4.1 ความหมายของอโหสิกรรม

อโหสิกรรม คือ อกุศลกรรมหรือกุศลกรรมที่ให้ผลเสร็จแล้ว หรือเป็นกรรมที่รอให้ผลอยู่ แต่ไม่มีโอกาสให้ผล หากว่าล่วงเลยเวลาในการให้ผลก็จะเป็นอโหสิกรรมไป คือ เลิกให้ผล เพราะไม่มีโอกาสให้ผล ได้ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

5.4.2 ลักษณะของอโหสิกรรม

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อาจเปรียบอโหสิกรรมเหมือนเมล็ดพืชที่เก็บไว้นานเกินไป หรือถูกคว่ำให้สุกด้วยไฟแล้ว เมล็ดพืชนั้นเมื่อนำไปปลูกก็ไม่สามารถเจริญงอกงามขึ้นได้แม้ว่าได้ดินได้น้ำดี เพียงใดก็ตาม อโหสิกรรมก็เช่นกันไม่สามารถจะให้ผลได้ หรือหยุดการให้ผล เพราะอกุศลกรรมหรือกุศลกรรมนั้นได้ให้ผลไปแล้ว หรือเพราะไม่สามารถให้ผลได้ หรือเพราะไม่มีโอกาสที่จะให้ผล ซึ่งในหนังสือ อภิธรรมปริจเฉทที่ 5 ว่าด้วยเรื่องวิถีมุตตสังคหวิภาค ได้อ้างถึงอโหสิกรรมในคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรคบาลี¹ ที่แสดงไว้ว่า

1. **อโหสิกรรม นโหสิกรรมวิปาโก** กรรมที่ได้ให้ผลแล้ว คือผลกรรมในอดีตชาติที่ให้ผลแก่บุคคลที่กระทำอกุศลกรรมหรือกุศลกรรมนั้นให้ได้รับทุกข์สุขแล้ว เช่น ได้ตกรอกไปแล้ว หรือไปเกิดบนสวรรค์แล้ว กรรมนั้นย่อมเป็นอโหสิกรรม หรือเมื่อกรรมที่มีกำลังมากกว่าให้ผลแล้ว กรรมที่มีกำลังน้อยรองลงมาก็เลิกให้ผล เช่น ได้ตติยฌานกุศลกรรม ปฐมฌานกุศลกรรม และทุติยฌานกุศลกรรม ซึ่งเป็นกรรมที่มีกำลังน้อยกว่าก็ไม่สามารถให้ผลได้ จึงเป็นอโหสิกรรมไป

2. **อโหสิกรรม นตถิกมฺวิปาโก** กรรมที่ไม่ให้ผล คือผลของอกุศลกรรมหรือกุศลกรรมที่บุคคลได้กระทำไว้แล้วในชาติปัจจุบัน แต่ไม่สามารถให้ผลแก่บุคคลที่กระทำอกุศลกรรมหรือกุศลกรรมให้ได้รับทุกข์สุข เช่น กิริยาจิต แม้จะกระทำสักเท่าใดก็ตาม ก็เป็นกิริยาทั้งหมด ไม่ทำให้เกิดวิบาก และไม่สามารถให้ผลได้ จึงเป็นอโหสิกรรม หรือในบางครั้งมีกรรมอื่นที่มีโอกาสได้ช่องในการให้ผล หมายถึง กุศลกรรมที่บุคคลได้กระทำไว้หยุดให้ผลชั่วคราว เนื่องจากเขาได้กระทำอกุศลกรรมที่ร้ายแรงมาก จึงเปิดโอกาสให้อกุศลกรรมที่มีกำลังแรงให้ผลก่อน กุศลกรรมที่บุคคลกระทำไว้จึงกลายเป็นอโหสิกรรม หรือถ้าขณะที่อกุศลกรรมกำลังให้ผลอยู่ก็จะหยุดให้ผลชั่วคราว เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำกุศลกรรมที่มีกำลังแรง จึงเปิดโอกาสให้อกุศลกรรมที่มีกำลังแรงให้ผลก่อน อกุศลกรรมที่กำลังให้ผลอยู่จึงกลายเป็นอโหสิกรรม

3. **อโหสิกรรม นภวิสสติกมฺวิปาโก** หมายถึง ผลของอกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมในชาติอนาคต

¹ ขุนสรพกิจโกศล, **ปริจเฉทที่ 5 วิถีมุตตสังคหวิภาค**, (กรุงเทพฯ : มหาลุพาลงกรณราชวิทยาลัย, 2534), หน้า 55

ไม่มีแล้ว เช่น องคุลิมาลฆ่าคน ผลของกรรมที่ฆ่ามนุษย์นั้น ไม่สามารถให้ผลได้ เพราะเป็นพระอรหันต์แล้ว ทำให้สิ้นภพสิ้นชาติ กรรมที่ทำเอาไว้ตามให้ผลไม่ได้อีก คือไม่ต้องเกิดอีก กรรมนั้นไม่มีผู้รับสนอง จึงเป็นอโหสิกรรมไป เปรียบเหมือนบุคคลวิงหนีสุนัข สามารถข้ามไปอีกฝั่งได้แล้ว ซึ่งเหลือวิสัยที่สุนัขจะไล่ตามได้ เมื่อบุคคลผู้นั้นไม่กลับมาฝั่งนี้อีก สุนัขซึ่งเฝ้าคอยอยู่ก็จะตายไปเอง

ดังนั้น กรรมทั้งหลายที่บุคคลกระทำไว้ ถ้าล่วงเลยเวลาในการให้ผลของกรรมแต่ละกรรมดังกล่าวมาแล้ว กรรมเหล่านั้นย่อมไม่มีโอกาสที่จะให้ผลแก่บุคคลที่กระทำกรรมได้ กรรมทั้งหลายนั้นก็กลายเป็นอโหสิกรรมไป ดั่งนัยที่แสดงไว้ใน สัมโมหวิโนทนี ว่า

“ก็บรรดากรรมทั้งหลายแม้มาก มีทิฏฐธรรมเวทนิยกรรม เป็นต้นนั้น กรรมอย่างหนึ่งให้ผลในภพปัจจุบันแล้ว กรรมที่เหลือย่อมไม่ให้ผล กรรมอย่างหนึ่งให้ผลเป็นอุปัชชเวทนิยะให้ปฏิสนธิแล้ว กรรมที่เหลือทั้งหลายย่อมไม่ให้ผล กรรมอย่างหนึ่งให้เกิดในนรกด้วยอนันตริยกรรมหนึ่งแล้ว กรรมทั้งหลายที่เหลือย่อมไม่ให้ผล บรรดาสมบัติ 8 สมบัติหนึ่งให้ผลเกิดในพรหมโลก กรรมที่เหลือย่อมไม่ให้ผล ด้วยเหตุนี้ท่านจึงกล่าวว่า กัมมวิบากไม่ได้มีแล้ว”¹

เพราะฉะนั้น อโหสิกรรม จึงได้แก่ ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรม อุปัชชเวทนิยกรรม และอปรปริยาย-เวทนิยกรรม ทั้งฝ่ายกุศลกรรมและฝ่ายอกุศลกรรม ซึ่งล่วงเลยเวลาที่กำหนดไว้ โดยไม่มีโอกาสที่จะให้ผลแก่บุคคลที่กระทำกรรมได้ คือเป็นกรรมที่ไม่มีโอกาสให้ผล ไม่ว่าจะกรรมนั้นจะเป็นฝ่ายอกุศลกรรมหรือฝ่ายกุศลกรรมก็ตาม หากว่าล่วงเลยเวลาที่กำหนดที่จะให้ผลแล้ว ก็จะไม่มีโอกาสที่จะให้ผลอีกต่อไป อีกประการหนึ่งแม้ว่ากรรมนั้นยังไม่ให้ผล แต่หากว่าเจ้าของกรรมได้เข้าสู่พระนิพพานแล้ว กรรมนั้นก็ไม่มีโอกาสให้ผล กลายเป็นอโหสิกรรม ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ฝ่าย คือ

1) อโหสิกรรมฝ่ายอกุศลกรรม คือ อกุศลกรรมทุกชนิดที่บุคคลกระทำไว้แล้ว เมื่อล่วงเลยเวลาที่กำหนดในการให้ผลแล้ว โดยที่ไม่มีโอกาสจะให้ผลแก่บุคคลที่กระทำอกุศลกรรมได้ อกุศลกรรมนั้นจัดเป็นอโหสิกรรมฝ่ายอกุศลกรรม ดังกรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก เรื่อง**พระมालกติสสะ**²

พระมालกติสสะเกิดในครอบครัวพราหมณ์ มีบ้านอยู่ในเส้นทางที่พระภิกษุแห่งคณเมณฑวาสีวิหาร ในโรชนชนบท ออกบิณฑบาต เมื่อเจริญวัยขึ้นได้ครองเรือน และมีอาชีพเป็นนายพราหมณ์ ทำบ่วงสำหรับดักสัตว์ และฝังหลาวไว้ในที่ต่างๆ อย่างละ 100 ได้สั่งสมบาปเป็นอันมาก วันหนึ่งเขาถือไฟและเกลือออกจากบ้านเข้าไปในป่า ฆ่าเนื้อที่ติดบ่วง ทำให้สุก แล้วบริโภครู้สึกกระหายน้ำจึงเข้าไปในคณเมณฑวาสีวิหาร แต่ไม่ได้น้ำดื่มเลย ทั้งที่ในโรงน้ำสำหรับดื่มมีหม้อน้ำราว 10 หม้อ จึงโกรธและกล่าวโทษว่ามีพระภิกษุอยู่ตั้งมาก แต่ไม่มีน้ำดื่มเพียงบรรเทาความกระหาย สำหรับผู้มาเพื่อหวังจะดื่ม พระจุฬินทปาดิกติสสเถระฟัง

¹ กรรมในปฏิสัมภิตามรรค, อรรถกถาพระอภิธรรมปิฎก วิภังค์, มก. เล่ม 78 หน้า 732

² นีรณพทานวรรค อรรถกถาสูต, อรรถกถาอังคตตตนิกาเย เอกนิบาต, มก. เล่ม 32 หน้า 58

ถ้อยคำของเขาแล้วจึงเข้าไปหาเขา เห็นหมอน้ำต็มที่มีอยู่ประมาณ 10 หม้อ มีน้ำอยู่เต็มหม้อ จึงคิดว่า ลัทธินี้ชะรอยจะเป็นชีวมานเปรต จึงกล่าวว่า “อุบาสก ถ้าท่านกระหายน้ำ ก็จงดื่มเถิด” แล้วยกหม้อขึ้นรดลงที่มือของเขา แต่เพราะกรรมของเขา น้ำต็มที่เขาดื่มแล้ว ก็ระเหยเหมือนน้ำที่ใส่ลงในกระเบื้องร้อน เมื่อเขาดื่มน้ำในหม้อทั้งหมด ความกระหายก็ไม่หายขาด พระเถระจึงกล่าวกับเขาว่า “ดูก่อนอุบาสก ท่านทำกรรมหยาบช้าเพียงไรไว้ ท่านจึงเกิดเป็นเปรตในปัจจุบันทีเดียว วิบากจักเป็นเช่นไร”

เขาฟังคำของพระเถระแล้ว เกิดความสังเวช ไหว้พระเถระ แล้วรื้อเครื่องมือสำหรับดักสัตว์ทิ้ง กลับไปที่บ้านตรวจดูบุตรและภรรยา แล้วทำลายหอก ทั้งประทีป เนื่อ และนกไว้ในป่า กลับไปหาพระเถระ และขอบรรพชา พระเถระให้ตั้งปัญจกรรมฐานแล้วให้เขาบวช เมื่อบวชแล้ว ยินดีเรียนพุทธพจน์ วันหนึ่งได้ฟังเทศพุทธสูตร ซึ่งกล่าวถึงการเสวยทุกข์ในนรก จึงเกิดความกลัว ได้ถามธุระในพระศาสนากับพระเถระ เมื่อพระเถระตอบว่าธุระในพระศาสนามี 2 อย่าง คือ วิปัสสนาธุระ และคันถธุระ ท่านกล่าวว่าคันถะเป็นภาระของผู้สามารถ แต่ศรัทธาของท่านอาศัยทุกข์เป็นเหตุ จะขอบำเพ็ญวิปัสสนาธุระ แล้วขอกรรมฐาน

พระเถระบอกกรรมฐานแก่ท่าน เมื่อรับกรรมฐานแล้วกระทำการกรรมในวิปัสสนา และบำเพ็ญวัตร โดยกระทำวัตรที่จิตตลบรรพตมหาวิหารวันหนึ่ง ทำที่คเมณฑวาสิมหาวิหารวันหนึ่ง ทำที่โคจรคามมหาวิหารวันหนึ่ง พอถึงมีพระอรหันต์ จึงทำไปไม่ให้ชุ่มน้ำวางไว้บนศิระชะ นั่งเอาเท้าแช่น้ำ เพราะกลัววัตรจะเสื่อม วันหนึ่งทำวัตรตลอด 2 ยาม ที่จิตตลบรรพตวิหาร เมื่อเริ่มจะหลับ ในเวลาใกล้รุ่งจึงนั่งวางไปไม้สัดไว้บนศิระชะ เมื่อสามเณรกำลังท่องบ่นอรุณวตีสุตตรอยู่ ได้ยินว่า “จงพากเพียร พยายาม บากบั่น ในพระพุทธานุศาสน์ จงกำจัดกองทัพของมฤตยู เหมือนกฤษณากำจัดเรือนไม้ฉ้อฉลนั้น ผู้ใดไม่ประมาทในพระธรรมวินัยนี้อยู่ จักละชาติสังสาร ทำที่สุดทุกข์ได้” ท่านจึงเกิดปิติขึ้นว่า คำนี้จักเป็นคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสโปรดภิกษุผู้ปรารถนาความเพียรเช่นกับเรา ดังนี้แล้วทำมานให้บังเกิด กระทำมานนั้นให้เป็นการปฏิบัติอย่างจริงจังในอนาคามีผล พยายามสืบๆ ไป ก็บรรลุพระอรหันต์พร้อมด้วยปฏิสัมภิทา

กรรมที่พระมาลกติสสะได้เคยฆ่าสัตว์เอาไว้มากมายในครั้งที่เป็นนายพรานล่าเนื้อนั้นได้กลายเป็นอโหสิกรรมฝ่ายกุศลกรรม เนื่องจากไม่มีโอกาสที่จะส่งผลได้ เพราะท่านได้เจริญกรรมฐานจนได้ฌานบรรลุเป็นพระอนาคามี ซึ่งกุศลกรรมนี้เป็นกรรมแรง มีกำลังมาก จึงมีโอกาสในการส่งผลก่อนและทำให้กรรมที่เคยฆ่าสัตว์เอาไว้มากมายในอดีตไม่มีโอกาสในการส่งผล จึงกลายเป็นอโหสิกรรม

2) อโหสิกรรมฝ่ายกุศลกรรม คือ กุศลกรรมทุกชนิดที่บุคคลกระทำไว้แล้ว เมื่อล่วงเลยเวลาที่กำหนดให้ผลไว้ โดยไม่มีโอกาสที่จะให้ผลให้แก่บุคคลที่กระทำกุศลกรรมได้ กุศลกรรมนั้นจัดเป็นอโหสิกรรมฝ่ายกุศลกรรม ดังกรณีศึกษาจากพระไตรปิฎก เรื่อง**กาฬเทวิลดาบส**

กาฬเทวิลดาบสผู้ได้ฌานสมาบัติที่ 8 ท่านเป็นอาจารย์ของพระเจ้าสุทโธทนะ พระราชบิดาของ

เจ้าชายสิทธัตถะ การที่ท่านภาพเทวิลดาบสได้บรรลุฌานสมาบัตินั้น ทำให้ต้องไปสู่พรหมโลก ซึ่งมีอายุขัยที่ยาวนานมาก และการบรรลุฌานก็เป็นกรรม แม้ที่ท่านภาพเทวิลดาบสจะได้บรรลุฌานที่ 1 จนถึงฌานที่ 7 ซึ่งถือว่าเป็นอุปัชชเวณียกรรมที่สามารถส่งผลได้ แต่ก็ต้องกลายเป็นอโหสิกรรม เพราะฌานสมาบัติที่ 8 เพียงฌานเดียวเท่านั้นที่เข้าทำหน้าที่ส่งผลให้ท่านไปบังเกิดเป็นพรหม เปรียบเสมือนกับที่ท่านดาบสมิซ่าวอยู่ 8 คำ เมื่อบริโศกไปเรื่อยๆ ก็รู้สึกอึดที่คำที่ 8 ซึ่งเป็นคำสุดท้ายพอดี ส่วนคำที่ 1-7 ก็เป็นตัวช่วยเสริม จึงกลายเป็นอโหสิกรรม

จากการศึกษาในบทเรียนนี้ พอจะสรุปได้ว่า กรรมแต่ละชนิดนั้นให้ผลในลักษณะใด ดังนี้

ปากกาลจตุกกะ คือ กรรมที่ให้ผลตามกาลเวลา ซึ่งเป็นกรรมในหมวดที่ 3 โดยมีเนื้อหาที่ต่อกจากกิจจตุกกะที่กล่าวถึงหมวดของกรรมที่ให้ผลตามหน้าที่ และปากทานปริยายจตุกกะที่กล่าวถึงหมวดของกรรมที่ให้ผลตามลำดับ ซึ่งกรรมให้ผลตามกาลเวลานี้มีอยู่ 4 ประเภท คือ

ทิวฐธรรมเวณียกรรม คือ กรรมที่ให้ผลในปัจจุบันชาติ ซึ่งเปรียบเหมือนกับต้นไม้ที่มีอายุน้อย ยืนต้นอยู่ได้ไม่นานประเภทที่ 1 เพราะเป็นกรรมที่มีกำลังอ่อน ไม่สามารถที่จะให้ผลข้ามชาติได้ มีกำลังให้ผลเฉพาะในชาตินี้เท่านั้น เมื่อบุคคลใดก็ตามที่กระทำอกุศลกรรมหรือกุศลกรรม ย่อมได้รับผลทั้งที่เป็นทุกข์หรือเป็นสุขในปัจจุบันชาตินี้ โดยไม่ต้องรอจนถึงชาติหน้า

อุปัชชเวณียกรรม คือ กรรมที่ให้ผลในชาติหน้า ซึ่งเปรียบเหมือนกับต้นไม้ที่มีอายุน้อย ยืนต้นอยู่ได้ไม่นานประเภทที่ 2 เพราะเป็นกรรมที่มีกำลังอ่อน แต่ก็มีกำลังที่มากกว่าประเภทแรก เนื่องจากกรรมประเภทนี้ให้ผลเฉพาะในชาติหน้าเท่านั้น เมื่อให้ผลแล้วก็หมดกำลังในการให้ผลเพียงแค่นั้น ถ้าบุคคลใดก็ตามที่กระทำอกุศลกรรมหรือกุศลกรรมประเภทนี้แล้ว ย่อมทำให้บุคคลที่กระทำกรรมไปเกิดในทุคติภูมิหรือสุคติภูมิในชาติหน้า ซึ่งจะต้องไปเกิดต่อจากปัจจุบันชาตินี้อย่างแน่นอน

อปรปริยายเวณียกรรม คือ กรรมที่ให้ผลในชาติต่อไป คือ ตั้งแต่ชาติที่ 3 เป็นต้นไป ซึ่งเปรียบเหมือนต้นไม้ที่ยืนต้นอยู่ได้นานกว่าต้นไม้ทั้ง 2 ประเภทข้างต้น เพราะเป็นกรรมที่มีกำลังมากกว่ากรรม 2 ประเภทข้างต้น จึงสามารถให้ผลแก่บุคคลที่กระทำกรรมได้ตั้งแต่ชาติที่ 3 เป็นต้นไป และเมื่อถึงกำหนดเวลาการให้ผลก็จะยังให้ผลไปเรื่อยๆ ไม่มีวันสิ้นสุด ถ้าได้โอกาสเมื่อไรก็จะให้ผลเมื่อนั้น ต่อเมื่อหมดกิเลสบรรลุพระอรหันต์เข้าพระนิพพาน กรรมประเภทนี้จึงเป็นอันสิ้นสุดการให้ผลเมื่อนั้น ซึ่งถ้าบุคคลใดกระทำอกุศลกรรมหรือกุศลกรรมประเภทนี้แล้ว ย่อมทำให้บุคคลที่กระทำกรรมได้รับความทุกข์หรือความสุขได้ในชาติที่ 3 เป็นต้นไป

อโหสิกรรม คือ กรรมที่เลิกให้ผล เพราะไม่มีโอกาสให้ผลได้ทั้งอดีตกาล ปัจจุบันกาล และอนาคตกาล ซึ่งเปรียบเหมือนเมล็ดพืชที่เก็บไว้นานเกินไป หรือถูกคว่ำให้สุกด้วยไฟแล้ว เมล็ดพืชนั้นเมื่อนำไปปลูกก็ไม่สามารถเจริญงอกงามขึ้นได้แม้ว่าได้น้ำได้น้ำดีเพียงใดก็ตาม เพราะอโหสิกรรมนี้ถึงแม้จะสำเร็จเป็นตัว

กรรมก็ตาม แต่ไม่มีโอกาสให้ผล เนื่องจากมีกรรมอื่นที่มีกำลังแรงมากกว่ามาให้ผลก่อน จึงกลายเป็นกรรมที่หมดประสิทธิภาพที่จะให้ผลทันทีไม่ว่าจะเป็นอโหสิกรรมฝ่ายกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมก็ตาม

ดังนั้น เมื่อศึกษาการให้ผลของกรรมแล้ว จะเห็นว่าการให้ผลของกรรมมีความซับซ้อนมาก ซึ่งเป็นการยากมากที่บุคคลทั่วไปจะเข้าใจได้ง่าย และด้วยเหตุที่ไม่ค่อยเข้าใจเรื่องการให้ผลของกรรม จึงทำให้เกิดความคิดเปรียบเทียบแล้วก็น้อยใจในโชคชะตาชีวิตของตนที่เกิดมามีชีวิตที่ลำบาก กระทั่งเกิดการประชดประชันชีวิตคิดว่า “ทำดีไม่ได้ดี” ซึ่งการคิดเช่นนี้ถือว่าเป็นความคิดที่ผิดและเป็นอันตรายกับชีวิต เพราะในความเป็นจริงนั้นกรรมไม่ได้สูญหายไปไหนแต่กำลังรอการให้ผลอยู่กับทุกการกระทำที่บุคคลกระทำขึ้น

จากการที่ได้ศึกษาเรื่องของกรรมในแต่ละหมวดที่ผ่านมามาตั้งแต่ในบทที่ 3 จนกระทั่งมาถึงบทนี้ จะเห็นว่ากรรมไม่ได้สูญหายไปไหน แต่กำลังทำงานอยู่ตลอดเวลา ซึ่งกรรมแต่ละหมวดก็มีหน้าที่ มีลำดับ และมีระยะเวลาในการให้ผลที่ชัดเจน เปรียบเหมือนการปลูกต้นไม้ที่กว่าต้นไม้ชนิดนั้นๆ ที่ปลูกขึ้นมาจะเจริญเติบโตขึ้นมาให้ร่มเงา แผ่กิ่งก้านสาขาได้นั้นต้องใช้เวลาในการเจริญเติบโตเป็นเดือนเป็นปี กรรมก็เช่นกัน มีหน้าที่ มีลำดับและมีระยะเวลาในการให้ผลแก่บุคคลที่กระทำอกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมให้ได้รับทุกข์หรือสุขอย่างแน่นอน ไม่มีใครสามารถที่จะหนีกรรมที่ตนกระทำไว้ได้ ดังเช่นที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า

“น อนตฺถิกฺขเ น สมฺมุตฺตมชฺฌเ

น ปพฺพตํ วิวรํ ปวิสฺส

น วิชฺชเต โส ชคตฺตปฺปเทโส

ยตฺตฺถุจฺจิตฺโต มุจฺเจยฺย ปาปกมฺมา.

บุคคลที่ทำความชั่วไว้ หนีไปแล้วในอากาศ ก็ไม่พึงพ้นจากกรรมชั่วได้
หนีไปในท่ามกลางมหาสมุทร ก็ไม่พึงพ้นจากกรรมชั่วได้ หนีเข้าไปสู่ซอก
แห่งภูเขา ก็ไม่พึงพ้นจากกรรมชั่วได้ (เพราะ)เขาอยู่แล้วในประเทศแห่ง
แผ่นดินใด พึงพ้นจากกรรมชั่วได้ ประเทศแห่งแผ่นดินนั้น หากมีอยู่ไม่”¹

เพราะฉะนั้น เมื่อได้อัตภาพเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นอัตภาพที่เหมาะสมที่สุดในการสร้างชีวิตที่ดี จึงไม่ควรน้อยใจในโชคชะตาที่ตนเองได้รับในปัจจุบัน แต่ควรที่จะหมั่นสั่งสมบุญทุกๆ บุญอย่างสม่ำเสมอต่อไปจนตลอดชีวิต ละบาปอกุศลทุกชนิด และทำใจของตนให้สงบใสอยู่ตลอดเวลา เมื่อใดบุญกุศลที่กระทำเอาไว้ได้ช่องสบโอกาสในการให้ผล ก็จะทำให้ชีวิตของเราได้รับแต่ความสุขความเจริญยิ่งขึ้นไปถึงแม้จะได้ทำบาปอกุศลมาในอดีตก็ตาม บาปอกุศลนี้ก็จะไม่มีโอกาสในการให้ผลอีกต่อไป

¹ เรื่องชน 3 คน, อรรถกถาขุททกนิกาย คาลาสุตตมก, มก. เล่ม 42 หน้า 54

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 5 ครอบคลุมที่ 3 ครอบคลุมให้ผลตามกาลเวลา จบโดยสมบูรณ์แล้ว
โปรดทำแบบประเมินตนเองหลังเรียนบทที่ 5 และกิจกรรมตอนที่ 5.1, 5.2, 5.3, 5.4 และ 5.5
ในแบบฝึกปฏิบัติบทที่ 5 แล้วจึงศึกษาบทที่ 6 ต่อไป

บทที่ 6
ทรรศนะเรื่องการล้างบาป
ในพระพุทธศาสนา

เนื้อหาบทที่ 6

ทรรศนะเรื่องการล้างบาปในพระพุทธศาสนา

6.1 ทรรศนะเรื่องการล้างบาปในศาสนาอื่น

6.1.1 ความจำเป็นที่ต้องมีศาสนา

6.1.2 ทรรศนะเรื่องการล้างบาปในศาสนาคริสต์

6.1.3 ทรรศนะเรื่องการล้างบาปในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

6.2 ทรรศนะเรื่องการล้างบาปในศาสนาพุทธ

6.2.1 ความหมายของคำว่าล้างบาปในพระพุทธศาสนา

6.2.2 การกำเนิดบาปในพระพุทธศาสนา

6.2.3 บาปเกิดได้ 3 ทาง

6.2.4 พระพุทธศาสนาปฏิเสธการล้างบาปอย่างศาสนาอื่น

6.2.5 การทำบุญละลายบาป

6.2.6 วิธีการล้างบาปด้วยการปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญา

1. การเปรียบเทียบคำสอนในเรื่องการล้างบาประหว่างพระพุทธศาสนากับศาสนาอื่นที่มีความเชื่อเรื่องการล้างบาป เช่น ศาสนาคริสต์ มีความเชื่อว่าบาปนั้นติดตัวมาแต่กำเนิด เพราะอาดัมกับอีวาซึ่งเป็นมนุษย์ต้นกำเนิดนั้นทำผิดคำสั่งพระเจ้า จึงมีผลบาปตกมาถึงลูกหลาน หรือศาสนาพราหมณ์ที่เชื่อว่าการล้างบาปนั้นสามารถกระทำได้โดยการอาบน้ำในแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ การเปรียบเทียบนี้ทำให้นักศึกษาได้เห็นมุมมองในเรื่องการล้างบาปได้หลายมิติ ทำให้เห็นแนวทางการปฏิบัติ และวิธีการของแต่ละศาสนาที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยสิ่งแวดล้อม สังคม ความเชื่อ ที่ก่อปรให้มีทัศนคติและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป
2. ในพระพุทธศาสนา มิได้สอนเรื่องการล้างบาปโดยตรง แต่สอนให้บุคคลทั้งหลายประพฤติตนให้สะอาดบริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา และใจ มุ่งกำจัดกิเลสอาสวะให้สิ้นเชื้อไม่เหลือเศษ เป็นบุคคลผู้บริสุทธิ์ จัดอยู่ในขั้นที่เรียกว่า พระอรหันต์ เพราะการกำจัดกิเลสอันเป็นเหตุก่อบาปให้หมดสิ้นไป เป็นนัยของการล้างบาปในพระพุทธศาสนาได้ แต่มิได้หมายถึงบาปที่เกิดจากการกระทำชั่วที่มีวิบากเป็นผลแล้วดังที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าไม่สามารถล้างได้
3. การล้างบาปในพระพุทธศาสนา คือ การกำจัดกิเลสอาสวะอันเป็นเหตุให้ก่อบาปทั้งทางกาย วาจาและใจให้หมดสิ้นไปด้วยการปฏิบัติตามหลักของพระพุทธศาสนา คือ อริยมรรคมีองค์ 8 อันประกอบด้วย สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ เป็นต้น ซึ่งสามารถสรุปเป็นหลักปฏิบัติเพื่อการกำจัดกิเลสอาสวะโดยย่อได้ 3 ข้อ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และสรุปเป็นวิธีการปฏิบัติได้ คือ 1. รักษาศีลยิ่งชีวิต 2. ฝึกจิตเจริญภาวนา 3. พัฒนาปัญญาให้รู้แจ้ง เมื่อปฏิบัติครบทั้ง 3 ประการนี้จนบุญบารมีเต็มเปี่ยมแล้ว จะเกิดวิชชา 3 ในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะความรู้ที่เรียกว่า อาสวักขยญาณ คือ ญาณหยั่งรู้ในธรรมเป็นที่สิ้นไปแห่งอาสวะ หรือ ความรู้ที่ทำให้อาสวะสิ้น ถือว่าเป็นการล้างบาปจนหมดสิ้นได้เช่นกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษามีความเข้าใจ และสามารถเปรียบเทียบหลักคำสอนเรื่องการล้างบาปของแต่ละศาสนาได้อย่างถูกต้อง
2. เพื่อให้นักศึกษามีความเข้าใจ และสามารถอธิบายความหมายของคำว่า ล้างบาป ในพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อให้นักศึกษาซึ่งอยู่ในฐานะพุทธศาสนิกชน มีความเข้าใจชัดเจนและสามารถอธิบายหลักคำสอน และวิธีการล้างบาปในพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง

บทที่ 6

ทรรศนะเรื่องการล้างบาปในพระพุทธศาสนา

ศาสนาในโลกมีอยู่มากมายหลายศาสนา หากนับรวมศาสนาเล็กศาสนาน้อยด้วย แต่หากนับเฉพาะศาสนาหลักที่มีความสำคัญต่อการยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ และมีจำนวนศาสนิกผู้นับถือจำนวนมากทั่วโลก มีอยู่ 3 ศาสนา คือ พุทธ คริสต์ อิสลาม ซึ่งแต่ละศาสนานั้นก็มีความเชื่อและหลักปฏิบัติของตนที่แตกต่างกันไป

แนวคิดในการนำเสนอทรรศนะเรื่องการล้างบาปในพระพุทธศาสนา นี้ เนื่องจากหลายศาสนาในโลกมีคำสอนที่เชื่อว่า พระผู้เป็นเจ้าของผู้สร้างทุกสิ่ง และมีศาสดาเป็นผู้ไถ่บาป หรือการที่ศาสนิกของตนกระทำผิดแล้วสามารถกระทำตนให้บริสุทธิ์ด้วยการสารภาพบาปหรือล้างบาปในแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ได้ ทำให้เกิดข้อสงสัยและเป็นประเด็นที่มักจะหยิบยกขึ้นมาพูดคุยกันบ่อยครั้งว่า “บาปที่บุคคลทำแล้ว ล้างได้จริงหรือ”

ดังนั้น ในฐานะที่นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธ ที่ทราบว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ดังที่นักศึกษาได้ศึกษาผ่านมาแล้ว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาแนวคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในทรรศนะเรื่องการล้างบาป และวิธีการทำตนให้บริสุทธิ์ในพระพุทธศาสนา โดยเปรียบเทียบกับแนวความคิดหรือคำสอนเรื่องการล้างบาปในศาสนาอื่นที่มีการกล่าวถึง เพื่อเสริมความรู้ให้นักศึกษามีมุมมองในเรื่องนี้ได้กว้างขึ้น อีกทั้งยังจะสามารถปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้อย่างถูกต้อง ก่อให้เกิดความสำรวมระวังในการกระทำบาปยิ่งขึ้น และเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขในโลกนี้และโลกหน้า

6.1 ทรรศนะเรื่องการล้างบาปในศาสนาอื่น

ในหัวข้อที่ 6.1 นี้ นักศึกษาจะได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเรื่องความจำเป็นในการมีศาสนาโดยรวม เรื่องการล้างบาปในศาสนาอื่นๆ ที่มีการกล่าวถึงเรื่องการล้างบาป ซึ่งในที่นี้ ขอยกตัวอย่างเพียง 2 ศาสนาที่มีการกล่าวถึงอย่างเด่นชัด คือ ศาสนาคริสต์และศาสนาพราหมณ์ ส่วนเรื่องการเปรียบเทียบคำสอนระหว่างศาสนานั้น มิได้มุ่งเน้นที่จะยกคำสอนของศาสนาใดศาสนาหนึ่งขึ้นมาเพื่อชมคำสอนของศาสนาอื่น แต่เป็นการสะท้อนมุมมองของคำสอนที่แตกต่างกัน เพื่อให้ให้นักศึกษาได้พิจารณาเปรียบเทียบกับตนเอง และมีมุมมองในศาสนาอื่นๆ ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

6.1.1 ความจำเป็นที่ต้องมีศาสนา

นักศึกษาควรทำความเข้าใจพื้นฐานของศาสนาโดยรวมก่อนว่า สังคมมนุษย์มีความจำเป็นอย่างไร จึงต้องมีศาสนา เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาในหัวข้อนี้กับหลักคำสอนที่ว่าด้วยเรื่องการล้างบาปในศาสนาอื่นได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

มนุษย์โลกนิยมอยู่กันเป็นสังคม นับตั้งแต่สังคมเล็กๆ เช่นสังคมในครอบครัวเป็นต้น คนในสังคมมีความเกี่ยวข้องกันโดยเป็นบิดา มารดา บุตร ธิดา ภรรยาสามี เป็นอาจารย์และศิษย์ เป็นเพื่อนเป็นมิตรกัน เป็นต้น และหน้าที่หลักของคนในสังคม คือ ตั้งหน้าตั้งตาทำมาหากินประกอบกิจการงานไปตามความถนัดของตนเพื่อดำรงชีวิตให้อยู่รอดในโลกใบนี้

คนในสังคมมีความแตกต่างกันทั้งรูปร่างหน้าตา สติปัญญา ฐานะทางสังคม และอุปนิสัยก็แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ซึ่งเป็นไปตามกฎแห่งกรรมอย่างที่ว่านักศึกษาได้ทำความเข้าใจมาแล้วในบทเรียนที่ผ่านมา ความแตกต่างนี้ทำให้เกิดพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมมีความหลากหลายและเป็นเหตุนำมาซึ่งการกระทบกระทั่ง เกิดความขัดแย้งกันทั้งทางความคิดและการกระทำ อันนำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้งหรือวิวาทบาดหมางกันในที่สุด เมื่อเกิดกรณีความขัดแย้งดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการทำกติกาสังคมขึ้นเพื่อกำหนดขอบเขต และควบคุมความประพฤติของคนในสังคม ทั้งนี้เพื่อให้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ซึ่งกติกาสังคมที่ถูกกำหนดขึ้น อาจจะเป็นกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนจารีตประเพณีต่างๆ ที่เหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคนั้นๆ

แม้จะมีการกำหนดกติกาสังคมขึ้นมาอย่างไรก็ตาม มนุษย์ก็ยังคงไม่เคารพกติกาที่กำหนดไว้ อาจล่วงละเมิดหรือล้มเลิกกติกานั้นเสียเองก็ได้ เพราะกติกานั้น กำหนดขอบเขตไว้เพียงควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจาเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนในการควบคุมความประพฤติทางใจโดยตรง ซึ่งใจเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตมนุษย์ เพราะการกระทำดีหรือชั่วนั้น ขึ้นอยู่ที่จิตใจ

ดังที่ได้พรรณนามาข้างต้น สรุปได้ว่า มนุษย์จำเป็นจะต้องมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นเครื่องกำหนดขอบเขตความประพฤติ ครอบคลุมทั้งกาย วาจา และใจ ศาสนาจึงมีความสำคัญต่อมวลมนุษยชาติ มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการดำรงอยู่ของสังคมที่สงบสุข ดังนั้นศาสนาทุกศาสนาล้วนมีความเหมือนกันในเรื่องการยึดเหนี่ยวจิตใจ ส่วนแนวทางในการปฏิบัตินั้นอาจมีความแตกต่างกันตามความเชื่อของแต่ละศาสนา และศาสนาใดจะมีกรอบความคิดที่ถูกต่อนั้น นักศึกษาจะต้องใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลวิเคราะห์ด้วยตนเอง

แนวคิดในการนำเสนอเรื่องการล้างบาปในศาสนาต่างๆ ในโลก มาจากการที่หลายศาสนาในโลกมีความเชื่อเรื่องการล้างบาป หรือการทำตนให้บริสุทธิ์หลังจากที่ทำบาป ซึ่งแต่ละศาสนาก็มีมุมมอง มีแนวคิดที่แตกต่างกัน ในส่วนของพระพุทธศาสนา ก็มีมุมมองที่แตกต่างออกไปอีก ในเบื้องต้นนี้จะนำเสนอมุมมองเรื่องการล้างบาปในศาสนาอื่นๆ ที่มีปรากฏเรื่องการล้างบาปที่เห็นได้ชัดเจน คือ ศาสนาคริสต์และศาสนาพราหมณ์

6.1.2 ทรรศนะเรื่องการล้างบาปในศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาที่อยู่ในระดับต้นที่มีผู้นับถือมากเป็นอันดับหนึ่งของโลกเป็นศาสนาประเภทเทวนิยม (Monotheism) มีความเชื่อเรื่องการนับถือพระเจ้าองค์เดียว คือ ยะโฮวาห์ (Jehovah) เป็นผู้ทรงสร้างโลก สร้างมนุษย์ และสรรพสิ่งในสากลจักรวาล เป็นผู้ประทานข้อบัญญัติแก่มนุษย์ โดยผ่านทางศาสตพยากรณ์ (Prophets) และศาสนทูตต่างๆ ในแต่ละยุค แต่ละสมัย เรื่อยมาตั้งแต่โมเสสจนถึงพระเยซู

เรื่องการล้างบาปในศาสนาคริสต์นั้น สืบเนื่องมาจากคำสอนของศาสนาที่สอนให้คนมีความเชื่อและศรัทธาต่อพระเจ้าอย่างแรงกล้า และมีความเชื่อเรื่องการไถ่บาป และล้างบาป เพราะเหตุที่พระเจ้าเป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้และมีพระเยซูเป็นบุตรของพระเจ้าที่ลงมารับโทษทัณฑ์เพื่อไถ่บาปแทนมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์เกิดมาพร้อมกับบาปที่ติดมาจากอาดัมกับอีวา จึงจำเป็นต้องมีการล้างบาปเกิดขึ้น

ศาสนาคริสต์มีพิธีกรรมที่สำคัญ ที่เรียกว่า พิธีศีลศักดิ์สิทธิ์ 5 ประการ แต่ในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะศีลที่เกี่ยวข้องและมีเนื้อหาในเรื่องการล้างบาปเท่านั้น

พิธีรับศีลล้างบาป หรือศีลจุ่ม (Baptism) คือ พิธีกรรมที่ทำเมื่อตอนเป็นทารก หรือเมื่อเข้าเป็นคริสตศาสนิกชน พิธีนี้กระทำตามแบบของพระเยซูเมื่อครั้งก่อนที่จะออกเทศนา เพราะเชื่อว่ามนุษย์เกิดมามีบาปติดตัวมาทุกคน ติดบาปมาจากมนุษย์คู่แรกของโลก จึงต้องทำพิธีชำระล้างบาปที่ติดมาแต่กำเนิดกระทำเพียงครั้งเดียวเมื่อเข้าเป็นคริสตศาสนิกชน ในนิกายคาทอลิกปัจจุบัน ไม่จุ่มตัวในน้ำ แต่ใช้น้ำศักดิ์สิทธิ์เทบนศีรษะเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการล้างบาป ศีลนี้สำคัญที่สุด ผู้ใดไม่ได้รับศีลล้างบาป จะไม่ได้ชีวิตนิรันดร นอกจากนี้ในศาสนาคริสต์ยังมีความเชื่อว่า คริสตศาสนิกชนที่ทำผิดพระบัญญัติหรือผิดพระประสงค์ของพระเจ้าถือว่าเป็นบาป จะต้องประกอบพิธีศีลแก้บาป เพื่อจะได้รับการอภัยบาปจากพระเจ้าและเพื่อความบริสุทธิ์ของตนเอง

พิธีศีลแก้บาป (Penance) คือ พิธีสารภาพบาป หรือล้างบาปด้วยวิธีสารภาพบาปที่ตนทำไว้แก่บาทหลวง โดยสารภาพว่าตนได้ทำผิดอะไรบ้าง และสัญญาว่าจะไม่ทำผิดอีกต่อไป ในนิกายคาทอลิกสำหรับผู้ที่กระทำบาป ประสงค์จะได้รับการอภัยบาป ต้องไปสารภาพบาปนั้นต่อนักบวชด้วยความสำนึกผิดอย่างแท้จริง เพราะถือว่านักบวชได้รับอำนาจในการยกบาปโดยตรงจากพระสันตปาปา ซึ่งเป็นผู้แทนของพระเยซูคริสต์ นักบวชจะอำนวยพรยกบาป ตลอดจนถึงเตือนสั่งสอนมิให้ทำบาปอีก และจะกำหนดกิจศาสนาให้กระทำเพื่อใช้โทษ แต่หากผู้ใดสารภาพด้วยความไม่จริงใจหรืออำพรางบาป ถือว่าเป็นบาปอย่างหนัก

พิธีกรรมเริ่มด้วยคำอธิบายว่า บาปกรรมใดๆ ที่กระทำไว้จะปลดเปลื้องออกไปด้วยการสารภาพต่อผู้อื่น ผู้ที่จะเข้ารับคำสารภาพ จะต้องตั้งอยู่ในความเมตตากรุณา ยอมรับความผิดที่คนอื่นมาสารภาพแก้ตน แล้วยกความผิดนั้นให้ เช่นเดียวกับ การตัดสินคดีในศาลหลวง ถ้าจำเลยผู้มีความผิดได้สารภาพผิด ศาลจะ

ลตโทษให้เป็นประโยชน์แก่จำเลย แต่ในทางศาสนา ซึ่งผิดจากศาลหลวง คือถ้าสารภาพแล้ว ผู้รับสารภาพ ก็ยอมยกโทษให้

พิธีสารภาพบาป มีอธิบายตามตำนานว่า ครั้งหนึ่งพระเยซูเสด็จไปรักษาโรคให้แก่คนเป็นโรคเรื้อน และคนตาบอดด้วยอำนาจจิต คนไข้หายจากโรคร้าย คนตาบอดก็กลับเปิดตาได้ อากาการรักษาโรคของ พระเยซู กำหนดว่า พระองค์ทรงเมตตาต่อคนทั้งหลายไม่เลือกหน้า ผู้เจ็บไข้ก็ดี ผู้ตาบอดก็ดี ได้ชื่อว่า เป็นผู้มิบาปอันกระทำให้แล้ว พระเจ้าทรงลงโทษให้มีบาป พระเจ้านั้นเองจะเป็นผู้ประทานโทษยกบาปให้ ตามตำนานอ้างคำพูดของพระเยซูที่มีปรากฏในคัมภีร์มัทธิาย เมื่อทรงรักษาโรคให้แก่คนไข้ว่า “บาปของเจ้า เราได้ยกโทษให้แล้ว” ความในคัมภีร์มัทธิาย ยังปรากฏอีกตอนหนึ่งว่า “ความตายและการเสด็จมาเกิดใหม่ (การฟื้นชีพขึ้นมา) ของพระองค์ สามารถจะชำระล้างบาปของดวงวิญญาณที่มีบาปให้หมดบาปนั้นได้ ขอพระองค์ทรงโปรดยกหนี้ให้แก่พวกเราทั้งหลายด้วย”

การสารภาพบาป แต่ก่อนทำในเวลาที่ต้องการเปลื้องบาปเมื่อมีบาป นับตั้งแต่ พ.ศ.1758 เป็นต้นมา ให้ประสงกลีลาเข้าทำพิธีสารภาพบาปปีละครั้ง ฝ่ายออร์ทอดอกซอลบางสาขา ทำปีละ 4-5 ครั้งก็มี และไม่นิยม ทำรวมกัน ต่างฝ่ายต่างทำ ผู้สารภาพจะนั่งคุกเข่าลงตรงหน้าแท่น พระผู้รับสารภาพบาปเข้ามานำผ้าคลุม ของท่านวางลงบนไหล่ผู้สารภาพ แล้วประกาศความบริสุทธิ์ แสดงว่าผู้สารภาพหมดบาป

ฝ่ายนิกายคาทอลิก พระผู้รับคำสารภาพบาปจะปล่อยให้ผู้สารภาพกล่าวคำสารภาพอยู่ตามลำพัง พระยืนเฝ้าขำเลียงดูอยู่ห่างๆ ไม่ต้องทำพิธีอื่นใดให้แก่ผู้สารภาพ บางทีผู้สารภาพอยู่นอกม่าน พระฟัง เสียงสารภาพอยู่ในม่าน เปล่งเสียงรับรู้คำสารภาพให้ทะลุมาออกไปว่า “พระเจ้า ได้รับบาปของท่านแล้ว บาปที่ท่านทำให้แก่ผู้อื่นก็ได้ยกโทษให้แล้ว” คาทอลิกที่มีศรัทธาแก่กล้าบางคน ทำพิธีสารภาพบาปกัน อาทิตย์ละครั้ง

ฝ่ายนิกายโปรเตสแตนต์ ใช้วิธีสารภาพเป็นหมู่คณะ มานั่งพร้อมกันหน้าแท่นบูชา แล้วกล่าว คำสารภาพว่า “ขอให้เปลื้องโทษให้แก่พวกข้าพเจ้า ขอให้ยกบาปทั้งหมดของพวกข้าพเจ้า” ต่อจากนั้น พระสารภาพบาปแทนกลุ่มชนว่า “พวกข้าพเจ้า มิได้กระทำในสิ่งที่ควรกระทำ ได้ทำในสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ข้าแต่พระองค์ พระองค์เป็นผู้ทรงพระกรุณาแก่พวกข้าพเจ้า” เป็นอันเสร็จพิธี

ในส่วนของพิธีกรรมหรือหลักการปฏิบัติในแต่ละนิกายหรือในแต่ละแห่งอาจจะมี ความแตกต่าง กันในรายละเอียดบ้าง ในที่นี้ขอกกล่าวโดยรวมๆ อาจจะไม่สมบูรณ์ทั้งหมด

6.1.3 ทรรศนะเรื่องการล้างบาปในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู เป็นอีกศาสนาหนึ่งที่มีความเชื่อเรื่องการล้างบาปมาอย่างยาวนาน ในฐานะที่เป็นศาสนาที่เก่าแก่มากที่สุดในโลกศาสนาหนึ่ง มีอายุกว่า ๔,๐๐๐ ปี ศาสนานี้มีวิวัฒนาการอัน

ยาวนานผ่านขั้นตอนทางประวัติศาสตร์มาหลายขั้นตอน ตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน

ศาสนาพราหมณ์เป็นศาสนาประเภทพหุเทวนิยมนับถือพระเจ้าหลายองค์ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูดั้งเดิมเป็นเอกเทวนิยม คือ นับถือพระพรหมองค์เดียวเท่านั้น ต่อมาวิวัฒนาการกลายเป็นศาสนาประเภทพหุเทวนิยม นับถือเทพเจ้ามากมาย แต่เทพผู้เป็นใหญ่มี 3 องค์ คือ พระพรหม ผู้สร้างโลก พระศิวะ ผู้ทำลาย พระวิษณุ ผู้รักษาลิขิตต่างๆ ให้เป็นปกติ เทพทั้ง 3 องค์รวมกันเรียกว่า ตรีมูรติ

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นศาสนาเดียวกัน โดยศาสนาฮินดูพัฒนามาจากศาสนาพราหมณ์และเกิดในยุคพระเวท พวกอารยันซึ่งเป็นพวกผิวขาวได้เดินทางมาจากตอนใต้ของรัสเซียเข้ามาขับไล่พวกดราวิเดียนซึ่งเป็นพวกผิวดำ และเป็นชนพื้นเมืองเดิมของพวกอินเดีย พวกดราวิเดียนบางพวกหนีไปอยู่ศรีลังกาและไปเป็นชนพื้นเมืองเดิมของประเทศศรีลังกา บางพวกได้สืบเชื้อสายผสมผสานเผ่าพันธุ์กับพวกอารยันกลายเป็นคนอินเดียในปัจจุบัน คนอารยันนับถือพระอาทิตย์ ส่วนพวกชนพื้นเมืองเดิมนับถือไฟ พวกอารยันเห็นว่าความเชื่อของตนเข้ากันได้กับพวกดราวิเดียน จึงได้เผยแพร่ความเชื่อของตนโดยชี้ให้เห็นว่าดวงไฟที่ยิ่งใหญ่นั้นคือดวงอาทิตย์ จึงควรนับถือพระอาทิตย์ซึ่งเป็นที่มาของไฟทั้งปวงในโลกมนุษย์ ทำให้แนวความคิดของชนพื้นเมืองเดิมกับพวกอารยันผสมผสานเข้าด้วยกัน จนเกิดเป็นศาสนาพราหมณ์

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูมีความเชื่อว่าบาปสามารถล้างได้เช่นเดียวกับศาสนาคริสต์ แต่มีพิธีกรรมทางศาสนาที่แตกต่างกัน ซึ่งขั้นตอนพิธีกรรมโดยละเอียดนั้น ไม่ค่อยมีปรากฏมากนัก ทราบเพียงว่า ศาสนิกของศาสนาพราหมณ์ในสมัยก่อน ถือว่าการได้ลงอาบน้ำชำระกายในแม่น้ำคงคาหันทิ เป็นการชำระมลทินก่อให้เกิดความบริสุทธิ์ เพราะถือว่าแม่น้ำคงคาเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ไหลมาจากพระโอษฐ์ของพระพรหมหรือพระศิวะที่สถิตอยู่บนเขาไกรลาส แม่น้ำไหลตาย ก็จะถูกหามมายังริมฝั่งแม่น้ำคงคา เพื่อลอยอังคารเมื่อศพถูกเผาแล้ว ถือว่าเป็นการล้างบาปครั้งสุดท้าย แม้ปัจจุบันนี้พิธีกรรมการล้างบาปในทำนองที่กล่าวมาแล้ว ยังคงปรากฏอยู่มากในประเทศอินเดีย เป็นพิธีกรรมที่ยิ่งใหญ่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวฮินดู มีผู้คนนับแสนคนไปรวมกันยังฝั่งแม่น้ำคงคา เพื่อประกอบพิธีล้างบาปตามความเชื่อของตน

6.2 วรรณคดีเรื่องการล้างบาปในศาสนาพุทธ

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่มุ่งสอนให้คนทุกคนมีความประพฤติดีทั้งกาย วาจา และใจ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ให้เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ทำดียอมได้ดี ทำชั่วยอมได้ชั่ว ตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีเป้าหมายสูงสุดคือการกำจัดกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นไปโดยนัยนี้ถือว่าเป็นการล้างบาปในตัวอยู่แล้ว แต่มิได้ใช้คำว่าล้างบาปโดยตรงเท่านั้น เพราะคำนี้เป็นคำของศาสนาพราหมณ์ที่มีอยู่มากในอินเดียก่อนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะบังเกิดขึ้น

ดังนั้น นักศึกษาจึงจำเป็นต้องเรียนรู้วรรณคดีเรื่องการล้างบาปในพระพุทธศาสนา เพื่อให้นักศึกษาจะได้เข้าใจหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า มีคำสอนที่เหมือนหรือแตกต่างจากคำสอน

ในศาสนาอื่นอย่างไร และสามารถตอบคำถามเรื่องการล้างบาปในพระพุทธศาสนาแก่ผู้ที่สงสัยให้เข้าใจจนหายสงสัยได้ นอกจากนี้จะได้นำความรู้ที่ได้นี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

6.2.1 ความหมายของคำว่าล้างบาปในพระพุทธศาสนา

อันที่จริง คำว่า ล้างบาป ไม่ได้มีกล่าวถึงโดยตรงในคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะเหตุที่พระองค์มุ่งเน้นการกระทำตนให้บริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา ใจ เพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะเป็นสำคัญอยู่แล้ว ซึ่งจะหมายถึงการที่กำจัดกิเลสอาสวะซึ่งเป็นตัวก่อบาปให้หมดไปจากใจ อันเป็นนัยของการล้างบาปก็ได้ แต่ไม่ได้หมายถึงการล้างบาปที่เกิดขึ้นจากการกระทำชั่ว มีวิบากเป็นผลแล้ว ซึ่งในลักษณะนี้ไม่สามารถล้างบาปได้อย่างที่เข้าใจโดยทั่วไป

ส่วนคำว่า ล้างบาป หรือบางที่ใช้คำว่า ลอยบาปนั้น เป็นคำในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งเป็นศาสนาเก่าแก่ที่ชาวอินเดียนับถือกันมากในสมัยนั้น และมักจะประกอบพิธีการล้างบาปในแม่น้ำคงคาอยู่เสมอ เมื่อพระพุทธองค์ตรัสรู้แล้วได้เผยแผ่ธรรมะไปทั่วประเทศอินเดีย วิธีการอย่างหนึ่งที่พระองค์ทรงสอนคนต่างศาสนา คือ การใช้ลักษณะคำเดิมของศาสนานั้น อย่างคำว่า ล้างบาป ลอยบาปของศาสนาพราหมณ์ เป็นต้น ทรงใช้คำนี้กับพวกพราหมณ์ แต่ทรงบอกวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างและดีกว่า การที่พระพุทธองค์ทรงกระทำเช่นนั้นก็เพื่อให้พราหมณ์เปิดใจยอมรับก่อน ซึ่งเมื่อได้รับฟังธรรมะจากพระองค์แล้วก็จะเข้าไปอยู่ในใจได้ง่าย จนในที่สุดพราหมณ์ก็หันมานับถือพระรัตนตรัย

ก่อนที่จะศึกษาเรื่องวิธีการล้างบาปในพระพุทธศาสนา นักศึกษาควรทำความเข้าใจความหมายของคำว่าล้างบาปในลักษณะที่แยกคำ เพื่อให้ได้คำแปลและความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากคำนี้ยังไม่มีการใช้ในพระพุทธศาสนาตามที่กล่าวมาแล้ว จึงจำเป็นต้องให้คำจำกัดความใหม่

ล้างบาป ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ คำว่า ล้าง และคำว่า บาป หากแยกคำแล้ว จะได้ความว่า

ล้าง¹ แปลว่า ทำให้หมดสิ้นไป โดยใช้สิ่งเช่นน้ำหรือไฟ เป็นต้น และมีกรรมวิธีต่างๆ เช่น กวาดล้าง ชะล้าง ชำระล้าง ล้างกลิ้ง ล้างควา ล้างถู โดยปริยายหมายถึง ลักษณะที่คล้ายคลึง เช่น ฆ่าล้างโคตร สงครามล้างชาติ

ส่วนคำว่า บาป มีคำแปลและความหมายได้หลายนัย คือ

บาป² แปลว่า กรรมที่ทำให้ลัตัวถึงทุกติ กรรมอันเป็นเหตุให้ไปอบาย

บาป คือ ความชั่ว ความผิด ความมัวหมอง กรรมชั่ว กรรมไม่ดี ซึ่งเมื่อทำแล้วเป็นเหตุให้ถึงทุกติภูมิ เป็นสิ่งตรงกันข้ามกับบุญ

¹ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, (กรุงเทพฯ นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, 2546), หน้า 1005

² พระธรรมกิตติวงศ์, (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. 9 ราชบัณฑิต), คำวัด (กรุงเทพฯ : เลียงเชียง)

บาป มีคำอื่นที่มีความหมายทำนองเดียวกัน เช่น อุกุศลกรรม กรรมอันลามก ธรรมดำ

บาป แปลว่า ชั่ว เลว เมื่อกล่าวตามหลักพระพุทธศาสนา อาจแบ่งความหมายได้เป็น 3 ประการ คือ

1. โดยสภาพของจิต ได้แก่ ความเศร้าหมองแห่งจิต
2. โดยเหตุ ได้แก่ การทำความชั่วทุกอย่าง
3. โดยผล ได้แก่ ความทุกข์

คำว่า บาป อาจเทียบเคียงกับสิ่งของที่เสีย ที่มีชื่อเรียกต่างๆ กันไป เช่น บ้านเสียเราเรียกบ้านชำรุด อาหารเสียเราเรียกอาหารบูด ฯลฯ คำจำพวกที่ว่า บูด ชำรุด แตกหัก ผุพัง เน่า ขาด ชื้นรา ฯลฯ ถ้ากล่าวโดยรวม เรียกว่า เสีย หมายความว่า สิ่งที่ไม่ดี ส่วนอาการเสียของจิตก็เหมือนกัน เราเรียกแยกได้หลายอย่าง เช่น จิตเศร้าหมอง จิตเหลวไหล ใจร้าย ใจดำ ใจขุนมัว ฯลฯ แล้วแต่จะบอกอาการทางไหน คำว่า เศร้าหมอง เหลวไหล ต่ำทราม ร้ายกาจ เป็นคำบอกกว่าจิตเสีย ซึ่งอาการเสียของจิตนี้ เราเรียกสั้นๆ ว่า “บาป”

จากคำแปลและความหมายของบาปที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น สามารถสรุปความหมายที่เป็นสาระสำคัญที่เห็นภาพได้ชัดเจนของบาป คือ อาการเสียของจิต อาการที่จิตมัวหมอง คือ การที่ใจมีคุณภาพต่ำลง ไม่ว่าจะเสียในแง่ไหนก็เรียกว่าบาปทั้งสิ้น

หากรวมความหมายของคำว่า ล้างบาป ก็จะมีหมายถึง การกำจัดกิเลสอาสวะอันเป็นเหตุแห่งการทำความชั่วให้หมดสิ้นไป มีผลทำให้คุณภาพใจสูงขึ้น มีกาย วาจา ใจสะอาดบริสุทธิ์ จนกระทั่งหมดกิเลส ซึ่งความหมายที่กล่าวสรุปมานี้ มีความหมายเทียบเคียงกับคำว่า ผู้ล้างบาป ที่มีกล่าวไว้ใน ทุติยโสเจยยสูตร¹ ว่า

**“ภิกษุทั้งหลาย โสโเจยะ คือ ความสะอาด 3 อย่าง
บุคคลผู้สะอาดทางกาย สะอาดทางวาจา สะอาดทางใจ
ไม่มีอาสวะ เป็นคนสะอาดพร้อมด้วยคุณธรรมของคนสะอาด
ปราชญ์ทั้งหลายกล่าวบุคคลนั้นว่า ผู้ล้างบาปแล้ว”**

จากพระสูตรนี้สามารถสรุปได้ว่า ผู้ล้างบาป หมายถึง ผู้ที่กำจัดกิเลสให้หมดสิ้น มีความสะอาดบริสุทธิ์ กาย วาจา และใจแล้ว ส่วนความหมายของการล้างบาปจากพระสูตรนี้น่าจะหมายถึง การกำจัดกิเลสอาสวะหมดสิ้นไป จนกาย วาจา ใจ สะอาดบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นความหมายที่ตรงกับคำสรุปดังที่กล่าวมาแล้ว

¹ ทุติยโสเจยยสูตร, อังคุดตรนิทาย ดิกนิบาต, มก. เล่ม 34 หน้า 540

6.2.2 การกำเนิดบาปในพระพุทธศาสนา

จากการที่นักศึกษาได้เรียนรู้ทรรศนะการล้างบาปในศาสนาต่างๆ ที่ผ่านมา จะเห็นว่าในเรื่องการกำเนิดบาปในแต่ละศาสนามีความเชื่อที่ต่างกัน ศาสนาที่นับถือพระเจ้าอย่างศาสนาคริสต์และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มักจะเชื่อว่า บาปเกิดจากการที่ผิดคำสั่งของพระผู้เป็นเจ้า เช่น ศาสนาคริสต์เชื่อว่า บาปเกิดจากการที่อาดัมกับอีวาแอบกินแอปเปิ้ลในสวนเอเดน ซึ่งเป็นการผิดคำสั่งพระเจ้า ทำให้มีบาปติดตัวมาถึงลูกหลานและมนุษย์ทั่วโลก โดยนัยนี้ศาสนาคริสต์เชื่อว่า บาปตกทอดทางสายเลือด ดังนั้นมนุษย์ที่เกิดใหม่จะต้องรับศีลล้างบาป หรือคำสอนที่ว่า พระเจ้าทรงไว้ซึ่งสิทธิ์ขาดที่จะยกเลิบบาปให้ใครๆ ได้ โดยการไถ่บาป ขอเพียงอย่างเดียว คือ ให้ผู้นั้นภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้าเท่านั้น

ส่วนพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงรู้แจ้งโลกทั้งปวง มีความรู้ในทุกสิ่งทุกอย่างตามความเป็นจริง ทรงเห็นกลไกความเป็นไปของกฎธรรมชาติ เป็นผลทำให้พระองค์ทรงรู้จักธรรมชาติของกิเลส อันเป็นต้นเหตุแห่งการเกิดบาปทั้งหลายได้อย่างถูกต้องตรงความเป็นจริง และสามารถกำจัดกิเลสเหล่านั้นออกไปโดยสิ้นเชิงและเด็ดขาด พระองค์ทรงสรุปเรื่องการกำเนิดบาปไว้อย่างชัดเจนว่า

“นตถิ ปาปํ อกุพฺพโต
บาปย่อมไม่มีแก่บุคคลผู้ไม่ทำบาป”¹

“อตตนา ว กตํ ปาปํ อตตนา สงฺกิลิสฺสติ
ใครทำบาป คนนั้นก็เศร้าหมองเอง”

“อตตนา อกตํ ปาปํ อตตนา ว วิสุชฺชติ
ใครไม่ทำบาป คนนั้นก็บริสุทธิ์”²

จากพระพุทธรวจนะนี้ เป็นเครื่องยืนยันการค้นพบของพระองค์ว่า บาปเป็นเรื่องเฉพาะตัว ไม่ใช่สิ่งที่ติดต่อกันได้ ใครทำบาปคนนั้นก็ได้รับบาปเอง ใครไม่ทำบาปก็รอดตัวไป หากพ่อทำบาปก็เป็นกรรมของพ่อ จะไม่ตกไปถึงลูก เหมือนพ่อกินข้าวอ่อม ลูกก็ไม่ได้อ่อมด้วย ดังนั้นสรุปว่า ตามความเห็นของพระพุทธศาสนา บาปเกิดขึ้นที่ตัวผู้ทำเอง คือ เกิดจากกิเลสในใจของผู้ทำ ไม่เกี่ยวกับบุคคลอื่น ถ้าใครทำชั่ว บาปก็จะกัดกร่อนใจผู้นั้น ให้ใจเศร้าหมอง ชุ่มมัว ทำให้เกิดทุกข์ทรมาน ขาดประสิทธิวิภา

6.2.3 บาปเกิดได้ 3 ทาง

ดังที่ทราบแล้วว่า บาปเกิดจากกิเลสภายในใจ คือ โลภะ โทสะ โมหะ บังคับจิตใจมนุษย์ให้กระทำ

¹ เรื่องนายพรานกุกกวมิตร, อรรถกถาขุททกนิกาย คาถาธรรมบท, มก. เล่ม 42 หน้า 40

² เรื่องอุบาสกชื่อจุลกาล, ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท, มก. เล่ม 42 หน้า 222

ความชั่วทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ เป็นผลให้เกิดความเดือดร้อนแก่จิต ทำให้จิตอยู่ในสภาวะเศร้าหมองไม่ผ่องใส หนทางแห่งการทำบาป ทำความชั่ว ทำความไม่ดีนั้น ตามหลักพระพุทธศาสนา เรียกว่า อกุศลกรรมบถ มี 10 ประการ แบ่งออกเป็น 3 ทาง คือ กายกรรม 3 วชิกรรม 4 และมโนกรรม 3 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. กายกรรม 3 หมายถึง ความประพฤติไม่ดีที่แสดงออกทางกาย 3 ประการ ได้แก่

- (1) ปาณาติบาต ทำสัตว์ให้ตกลง คือ ฆ่าสัตว์
- (2) อทินนาทาน ถูเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ด้วยอาการแห่งขโมย
- (3) กาเมสุมิฉฉาจาร ประพฤติผิดในกาม

2. วชิกรรม 4 หมายถึง ความประพฤติไม่ดีที่แสดงออกทางวาจา 4 ประการ ได้แก่

- (4) มุสาวาท พูดเท็จ
- (5) ปิสุณาวาจา พูดส่อเสียด
- (6) ผรุสวาจา พูดคำหยาบ
- (7) สัมผัสปลลาปะ พูดเพ้อเจ้อ

3. มโนกรรม 3 หมายถึง ความประพฤติไม่ดีที่เกิดขึ้นในใจ 3 ประการ ได้แก่

- (8) อภิชฌา โลภอยากได้ของเขา
- (9) พยาบาท ปองร้ายเขา
- (10) มิจฉาทิฎฐิ เห็นผิดจากคลองธรรม

สรุปว่า ทางที่จะทำชั่ว ทำบาปได้ มี 3 ทาง เมื่อนักศึกษาทราบดังนี้แล้ว จะต้องสำรวมระวังควบคุมกาย วาจา ใจ ไม่ให้พลาดพลั้งไปกระทำบาปอย่างเด็ดขาด โดยประพฤติตนตามหลักกุศลกรรมบถ 10 คือ ประพฤติตรงข้ามกับอกุศลกรรมบถ 10 หรือประพฤติตามหลักสุจริต คือ กายสุจริต วชิสุจริต และมโนสุจริต อันเป็นความประพฤติเพื่อความสะอาด ตามหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังที่กล่าวไว้ใน จุนทสูตร¹ ว่า

พระศาสดาประทับอยู่ ณ สวนมะม่วงของนายจุนทกัมมารบุตร นายจุนทกัมมารบุตรได้กล่าวถึงความสะอาด และวิธีการทำความสะอาดของพราหมณ์ ซึ่งต่างจากความสะอาดของพระอริยะะ

พระศาสดาตรัสถึงความไม่สะอาดของพระอริยะะ คือ การกระทำทุจริต 3 ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ

¹ จุนทสูตร, อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต, มก. เล่ม 38 หน้า 427

วิธีการทำความสะอาดของพระอริยะ หมายถึง ทำความสะอาดทางกาย คือไม่ฆ่าสัตว์ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤตินอกใจ

ทำความสะอาดทางวาจา คือการละจากการพูดเท็จ ละจากการพูดส่อเสียด ละจากการพูดคำหยาบ ละจากการพูดเพ้อเจ้อ

ทำความสะอาดทางใจ คือ ไม่อยากได้ของคนอื่น ไม่มีความมุงร้ายคนอื่น และมีความเห็นถูก จากพระสูตรนี้ นักศึกษาจะเห็นว่า สิ่งที่เราจะทำให้สะอาดบริสุทธิ์ มี 3 ทาง คือ กาย วาจา และใจ และทางแห่งการทำความซำก็มียู่ 3 ทางหลักๆ เช่นกัน

6.2.4 พระพุทธศาสนาปฏิเสธการล้างบาปอย่างศาสนาอื่น

ส่วนในประเด็นที่ว่า ในความเชื่อของศาสนาที่เชื่อว่า บาปสามารถสืบทอดมาถึงมนุษย์คนอื่นได้ มนุษย์เกิดมาจะต้องทำพิธีล้างบาป หรือความเชื่อที่ว่า ศาสดาเป็นผู้เกิดมาเพื่อไถ่บาปนั้น ในประเด็นนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงได้อธิบายไว้ดังนี้

สุทฺธิ อสุทฺธิ ปจฺจตฺตํ

“ความบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ เป็นเรื่องเฉพาะตัว”

นายโฆ อญญํ วิโสธเย

“ใครจะไถ่บาป ทำให้คนอื่นบริสุทธิ์ไม่ได้”

พระพุทธทวณะนี้ ปฏิเสธทรรคนะที่ว่า บาปของคนหนึ่งจะตกทอดไปยังอีกคนหนึ่งได้ และปฏิเสธทรรคนะที่ว่า บาปที่คนหนึ่งทำแล้วจะมีผู้หนึ่งผู้ใดมาไถ่ถอนให้ได้

ส่วนในทรรคนะเรื่องการล้างบาปของศาสนาที่เชื่อเรื่องล้างบาปด้วยการลงอาบน้ำในแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ พระองค์ทรงปฏิเสธความเชื่อดังกล่าวเช่นกัน ดังที่พระองค์ตรัสไว้ในพระสูตรชื่อ วัตถูปมสูตร¹ มีใจความว่า

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน ใกล้เมืองสาวัตถี สุนทริกการทวาชพราหมณ์ (ผู้มีความเห็นว่า คนที่อาบน้ำในแม่น้ำสุนทริกาย่อมละบาปได้) นั่งอยู่ใกล้ที่ประทับ ได้ฟังพระดำรัสว่าด้วยเครื่องอาบอันเป็นภายใน จึงทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

ท่านพระโคตมจะเสด็จไปยังแม่น้ำพาหุกาเพื่อจะสร่งสนานหรือ

¹ วัตถูปมสูตร, มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก, มก. เล่ม 17 หน้า 437

พ. จะมีประโยชน์อะไรด้วยแม่น้ำพาหุกาเล่า แม่น้ำพาหุกาจักทำประโยชน์อะไรได้

สุ. แม่น้ำพาหุกา ชนเป็นอันมากยอมรับว่าให้ความบริสุทธิ์ได้ ยอมรับว่าเป็นบุญ จึงพากันไปลอยบาปกรรมของตนในแม่น้ำพาหุกา

พ. คนพาลมีบาปกรรมมุ่งไปยังแม่น้ำพาหุกา แม่น้ำคยา ทำน้ำอธีกักกะ แม่น้ำสุนทริกา แม่น้ำ- สรัสดี ทำน้ำปยาคะ หรือแม่น้ำพาหุมติ แม้เป็นนิตย ก็บริสุทธิ์ไม่ได้ แม่น้ำสุนทริกา ทำน้ำปยาคะ หรือแม่น้ำพาหุกา จักทำอะไรได้ จะชำระบุคคลผู้มีเวร ทำกรรมอันหยาบช้า ผู้มีกรรมอันเป็นบาปนั้นให้บริสุทธิ์ไม่ได้เลย ผักคณฤกษ์ (ถือกันว่าผู้อบน้ำในฤกษ์นี้ย่อมชำระบาปที่ทำมาทั้งปีได้) อุโบสถ (การจำศีลตามกาล) วัตร (ความประพฤติ) ย่อมสำเร็จแก่ผู้บริสุทธิ์มีภาระงานอันสะอาดทุกเมื่อ

ท่านจงอาบน้ำในคำสอนของเรานี้ จงทำความเกษมในสัตว์ทั้งปวงเถิด ถ้าท่านไม่กล่าวเท็จ ไม่เบียดเบียนสัตว์ ไม่ถือเอาวัตถุที่เจ้าของไม่ให้ เป็นผู้มีความเชื่อ (ตามเหตุผล) ไม่ตระหนี่ไซ้ ท่านจักต้องไปอาบน้ำในแม่น้ำคยาทำไม แม้การต็มน้ำแม่น้ำคยาจักช่วยอะไรท่านได้

จากพระสูตรนี้สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การอาบน้ำไม่ว่าจะอาบน้ำที่ไหน อาบอย่างไร ใช้น้ำอะไร ก็เป็นเพียงการอาบน้ำเท่านั้น เป็นกิริยากกลางๆ ไม่เป็นบุญ ไม่เป็นบาป เพราะทำให้สะอาดเพียงแค่ร่างกายเท่านั้น หาได้ทำให้จิตใจสะอาดขึ้นไม่

2. หากน้ำล้างบาปได้จริง สัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในน้ำตลอดชีวิต เกิดในน้ำ กินอยู่ เจริญเติบโตและตายในน้ำ ก็เป็นผู้บริสุทธิ์สะอาดและได้ไปสวรรค์กันหมด ทั้งที่ความจริงสัตว์น้ำจำนวนมากต่างก็ทำบาปด้วยการกินซึ่งกันและกันอยู่เสมอ ดังคำพังเพยที่ว่า ปลาใหญ่กินปลาเล็ก หากน้ำล้างบาปได้ แหล่งอบายมุขบางแห่งจะไม่กลายเป็นแหล่งบุญกุศลไปหรือ

3. บาปกรรมอยู่ที่จิตใจซึ่งเป็นนามธรรม ไม่อาจชำระด้วยน้ำซึ่งเป็นรูปธรรม มีแต่ธรรมะที่เป็นนามธรรมด้วยกันจึงจะสามารถชำระล้างจิตใจได้ ยิ่งอาบด้วยธรรมะ คือ ให้ท่าน รักษาศีล และเจริญภาวนามากเพียงใด จิตใจก็ยิ่งสะอาดขึ้นเพียงนั้น

4. ผู้ที่ยังทำบาปกรรมอยู่ ยังเบียดเบียนผู้อื่นอยู่ แม้จะอาบน้ำ รดน้ำมนต์ 9 วัด หรือทำพิธีสะเดาะเคราะห์แล้ว ก็ชื่อว่าเป็นคนไม่สะอาดอยู่ดี กายของเขาไม่สะอาดเพราะยังประพฤติกายทุจริต วาจาของเขาไม่สะอาด เพราะยังกล่าววจีทุจริต ใจของเขาไม่สะอาด เพราะยังมีความโลภ ความพยาบาท ความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรมอยู่ตราบใด เมื่อเว้นจากบาปทั้งปวง บำเพ็ญบุญเป็นประจำ แม้จะไม่ได้อาบน้ำ ไม่ได้รดน้ำมนต์ ก็ชื่อว่าเป็นคนสะอาดอยู่เสมอ

จากเนื้อหาที่กล่าวมาแล้วนั้น นักศึกษาคงจะเข้าใจหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในเรื่อง

การล้างบาปได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้นว่า พระพุทธองค์มิได้ทรงใช้คำว่า ล้างบาปโดยตรง หากแต่คำสอนของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีความหมายในลักษณะของการล้างบาปอยู่แล้ว และจุดหมายปลายทางของการ ล้างบาปโดยนัยของพระพุทธศาสนาก็เพื่อกำจัดกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นไปจากใจ

6.2.5 การทำบุญละลายบาป

ก่อนที่จะศึกษาเรื่องการล้างบาปในหัวข้อต่อไป ในหัวข้อนี้อยากจะชี้ประเด็นสำคัญในเรื่องของ การทำบุญละลายบาป ซึ่งมีการกล่าวถึงกันมากในหนังสือหลายเล่ม ที่เกี่ยวกับเรื่องกฎแห่งกรรม เพราะ โดยทั่วไปแล้วจะเข้าใจว่า บาปที่เกิดจากการทำชั่ว มีผลเป็นวิบากแล้วนั้นไม่สามารถล้างได้ จึงเชื่อว่าบาป ล้างไม่ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เพราะหมายถึงบาปในลักษณะที่เป็นผล แต่ในกรณีของวิชากฎแห่งกรรมนั้น มิได้หมายถึงบาปในลักษณะดังกล่าวนั้น แต่หมายถึงการกำจัดกิเลสตัวก่อให้เกิดบาปอันเป็นความหมายใน ลักษณะที่เป็นเหตุ ซึ่งนักศึกษาจะได้มีความเข้าใจที่ตรงกัน

อย่างที่ทราบกันดีแล้วว่า แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทรงสอนให้คนละชั่ว ทำดี ทำจิตให้ผ่องใส เพื่อกำจัดกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นไป แต่ในการดำเนินชีวิตจริงของบุคคลทั่วไปไม่ได้ทำความดีแต่เพียง อย่างเดียวได้ตลอด แต่มักจะทำความดีปนความชั่วสลับกันไป ดังนั้นเวลากรรมส่งผล ก็จะส่งผลไม่ต่อเนื่อง จะส่งผลสลับปรับเปลี่ยนกันระหว่างบุญกับบาป ตามการกระทำของแต่ละบุคคล บางครั้งบางคนกำลัง เจริญก้าวหน้าในชีวิต แต่บาปก็มาตัดรอนให้ชีวิตพบอุปสรรคแบบทันด่วน ทำให้เกิดคำถามที่กล่าวถึงกัน มากนอกจากคำถามเรื่องการล้างบาป ในกรณีที่ทำความชั่วมากกว่าความดี คือ นึกถึงความดีไม่ค่อยออก จะมีวิธีแก้ไขอย่างไร เพื่อให้ชีวิตดำเนินไปได้อย่างมีความสุข เพราะบาปที่ทำไปแล้วไม่สามารถล้างได้ แม้ จะยังไม่สามารถทำความดีให้ยิ่งยวดที่จัดอยู่ในชั้นล้างบาปได้ก็ตาม

โดยปรกติพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้ทำดีอย่างต่อเนื่อง จนความดีเต็มเปี่ยมสามารถกำจัด กิเลสตัวก่อบาปให้หมดสิ้นไปได้ จึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้สิ้นสุดกิจของการเกิดมาเป็นมนุษย์ เพราะฉะนั้นวิธีแก้ไข บาปอกุศลที่ได้กระทำไปแล้วตามหลักพระพุทธศาสนา คือ ประการแรก ต้องเห็นโทษของบาปกรรมนั้น แล้ว ยอมรับผิดเสียก่อน และตั้งใจว่าจะไม่ทำผิดอย่างนั้นอีก วิธีการแก้ไขต่อไป คือ ต้องฝึกทำความดีให้มากขึ้น เพื่อให้คู่กับการทำความดีกระทั่งมีบุญมาก ทำให้ผลแห่งกรรมชั่วตามส่งผลไม่ทัน ดังที่ผู้รู้ในทางพระพุทธ- ศาสนา ใช้คำว่า การละลายบาป แม้ยังล้างบาปตามนัยของพระพุทธศาสนาดังที่กล่าวมาแล้วได้ไม่หมด แต่สามารถละลายบาปให้เจือจางได้ เพราะหากไม่ทำดีให้ยิ่งขึ้นไปแล้ว โอกาสที่บาปจะส่งผลก็มีมาก เมื่อ บาปส่งผลแล้วจะให้ทำความดีได้อย่างเต็มที่ก็เป็นเรื่องยาก วิธีการละลายบาปนี้ มีกล่าวไว้ใน โลกนสูตร¹ ว่า

¹ โลกนสูตร, อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต, มก. เล่ม 34 หน้า 492

“ดูก่อนพิษทั้งหลาย ต่างว่าคนใส่เกลือลงไปถ้วยน้ำเล็กๆ หนึ่งก้อน ท่านทั้งหลายจะสำคัญว่า กระทบ น้ำอันน้อยในถ้วยน้ำนั้นจะกลายเป็นน้ำเค็มไม่น่าดื่มไปเพราะเกลือก้อนนั้นใช่ไหม

ภ. เป็นเช่นนั้น พระพุทธเจ้าข้า

พ. เพราะเหตุไร

ภ. เพราะเหตุว่า น้ำในถ้วยน้ำนั้นมีน้อย มันจึงเค็มได้ เพราะเกลือก้อนนั้น

พ. ต่างว่าคนใส่เกลือก้อนขนาดเดียวกันนั้นลงไปนมแม่ น้ำคางคา ท่านทั้งหลายจะสำคัญว่ากระทบ น้ำในนมแม่คางคานั้นจะกลายเป็นน้ำเค็ม ดื่มไม่ได้เพราะเกลือก้อนนั้นหรือ

ภ. หามิได้ พระพุทธเจ้าข้า

พ. เพราะเหตุอะไร

ภ. เพราะเหตุว่า น้ำในนมแม่คางคามีมาก น้ำนั้นจึงไม่เค็มเพราะเกลือก้อนนั้น

พ. ฉะนั้นนั่นแหละ พิษทั้งหลาย บาปกรรมแม้ประมาณน้อย บุคคลกลางคนทำแล้ว บาปกรรม นั้นย่อมนำไปนรกได้ ส่วนบาปกรรมประมาณน้อย อย่างเดียวกันนั้น ลางคนทำแล้ว กรรมนั้นเป็นทิวาธรรม เวทนิยกรรม ไม่ปรากฏผลมากต่อไปเลย”

จากพระสูตรนี้ ทำให้ทราบวิธีการแก้ไขบาปที่เกิดจากการทำชั่วที่เรียกว่า การละลายบาป ก็คือ การตั้งใจทำความดีสั่งสมบุญให้มากเข้าไว้ ให้บุญกุศลนั้นมาเจือจางบาปลงไป การทำบุญอุปมาเสมือน เติมน้ำ ทำบาปอุปมาเสมือนเติมเกลือ เมื่อเราทำบาป บาปนั้นก็ติดตัวเราไป ไม่สูญหายไปไหน ไม่มีใคร ไถ่แทนได้ ฉะนั้นเราจะต้องหมั่นสร้างบุญกุศลให้มาก เพื่อมาเจือจางบาปให้หมดฤทธิ์ลงไปให้ได้ อุปมา เหมือนเกลือกับน้ำในแม่น้ำ แม้เกลือจะยังมีอยู่ไม่ได้สูญหายไปไหน แต่ก็ไม่มีผล

ถึงแม้ว่าจะเจือจางบาปด้วยความดีได้ ถึงอย่างนั้น บางคนแม้จะรู้ว่าอะไรเป็นความดี แต่ไม่ยอม ทำหรือทำได้เพียงเล็กน้อยเพราะไม่อาจฝืนอำนาจกิเลสได้ การทำความดีให้มากๆ เพื่อไปละลายบาปกรรม จึงเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ดังนั้นวิธีแก้ไขที่ดีที่สุดคือ อย่าทำบาป หรือพยายามทำบาปให้น้อยที่สุด ด้วยการมี สติพิจารณาผลดีผลเสียให้รอบคอบก่อนลงมือกระทำสิ่งใดลงไปทุกครั้ง

6.2.6 วิธีการล้างบาปด้วยการปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญา

นักศึกษาได้เรียนรู้เรื่องการล้างบาปมาตามลำดับแล้ว ในหัวข้อนี้ นักศึกษาจะได้เรียนรู้วิธีการ ล้างบาปตามหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่มุ่งหมายเพื่อการกำจัดกิเลสอาสวะ เพื่อความบริสุทธิ์ ภาย วาจา และใจ เป็นบุคคลผู้พ้นทุกข์ มีชีวิตที่สมบูรณ์ และมีต้องกลับมาเกิดอีกต่อไป

คำสอนในพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นให้ผู้ประพฤติกระทำตนให้สะอาดบริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา ใจ ด้วยการกำจัดกิเลสอาสวะ ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่มิกกล่าวไว้ในพระไตรปิฎก เมื่อสรุปย่อคำสอนในพระไตรปิฎกทั้ง 84,000 พระธรรมขันธ์แล้ว มีหลักปฏิบัติที่เป็นแม่บทสำคัญ คือ อริยมรรคมีองค์ 8 อันประกอบด้วย

1. **สัมมาทิฐิ** ความเห็นถูกในเบื้องต้น หมายถึง เห็นถูกในเรื่อง พ่อแม่มีพระคุณจริง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว นรกสวรรค์มี โลกนี้โลกหน้ามีจริง และความเห็นถูกเบื้องต้น คือ เห็นทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์ และวิธีการปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์

2. **สัมมาสังกัปปะ** ความดำริถูก หมายถึง มีความคิดออกจากกาม คิดไม่ผูกพยาบาท คิดไม่เบียดเบียน คิดไม่ทำร้ายให้ใครเดือดร้อน

3. **สัมมาวาจา** คือ วาจาถูก หมายถึง ไม่พูดปด ไม่พูดส่อเสียด ให้เขาแตกแยก ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพื่อเจ้อ อวดอ้างความดีของตัวเอง หรือทับถมผู้อื่น

4. **สัมมากัมมันตะ** การงานถูก หมายถึง ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ และประพฤติพรหมจรรย์ เว้นขาดจากการเสพเมถุน

5. **สัมมาอาชีวะ** การเลี้ยงชีวิตถูก หมายถึง เลิกการประกอบอาชีพเลี้ยงชีวิตในทางที่ผิด แล้วประกอบอาชีพในทางที่ถูก

6. **สัมมาวายามะ** ความเพียรถูก หมายถึง เพียรป้องกันบาปอกุศลที่ยังไม่เกิดไม่ให้เกิดขึ้น เพียรละบาปอกุศลที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป เพียรสร้างกุศลคุณความดีที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น และเพียรบำรุงกุศลคุณความดีที่เกิดขึ้นแล้วให้เจริญออกงามยิ่งขึ้น

7. **สัมมาสติ** ความระลึกถูก หมายถึง ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน มีสติรู้ตัวอยู่เสมอหมั่นตามเห็นภายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต ธรรมในธรรมอยู่เสมอ

8. **สัมมาสมาธิ** ความตั้งใจมั่นถูก หมายถึง มีใจตั้งมั่นหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกาย ตามเห็นภายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต ธรรมในธรรม จนบรรลุฌานชั้นต่างๆ ไปตามลำดับ จากสมาธิที่เป็นโลกียะไปสู่สมาธิที่เป็นโลกุตระ

อริยมรรคมีองค์ 8 เป็นคำสอนเป็นหลักปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์ทั้งปวง หรือเป็นวิธีการปฏิบัติสำคัญเพื่อการล้างบาป ซึ่งยังสามารถสรุปย่อลงมาเป็นหลักปฏิบัติ 3 ข้อ ที่เรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ดังนี้

สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ จัดอยู่ใน **ศีล**

สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ จัดอยู่ใน **สมาธิ**

สัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ จัดอยู่ใน **ปัญญา**

หรืออีกนัยหนึ่งที่เราคุ้นกันทั่วไปในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ ละชั่ว ทำดี ทำใจให้ผ่องใส ไตรลักษณ์นี้ถือว่า เป็นหัวใจหลักของพระพุทธศาสนา เป็นสุดยอดการปฏิบัติที่พระพุทธองค์ทรงเน้นย้ำให้พระภิกษุใคร่ครวญศึกษาอยู่ตลอดเวลา เพื่อความบริสุทธิ์หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ และถือว่าเป็นข้อปฏิบัติเพื่อการล้างบาปดังที่กล่าวมาแล้ว เพราะผลสุดท้ายของการปฏิบัติตามไตรลักษณ์ คือ กำจัดกิเลสอาสวะอันเป็นเหตุเกิดบาปได้หมดสิ้น วิธีการปฏิบัติทั้ง 3 ข้อนี้ ต่อเนื่องถึงกันไปตามลำดับ จะต้องทำให้สมบูรณ์ทุกข้อ ซึ่งสามารถสรุปเป็นวิธีการปฏิบัติเพื่อการล้างบาปได้ดังนี้

ข้อปฏิบัติในการล้างบาป

1. **รักษาศีลยังชีวิต** หมั่นฝึกฝนพฤติกรรมของตนเอง ด้วยการควบคุมกาย วาจา และใจให้สะอาดบริสุทธิ์ หากคนทั่วไปรักษาศีล 5 หรือศีล 8 ในวันพระ สามเณรรักษาศีล 10 และพระภิกษุรักษาศีล 227 โดยเอาชีวิตเป็นเดิมพันในการรักษาศีล เพราะศีล เป็นประดุจชีวิตที่จะนำพาผู้ปฏิบัติให้มุ่งตรงสู่จุดหมายปลายทาง

หลักการของศีล คือ ความสะอาด

ความสะอาดของศีลตามหลักของพระพุทธศาสนานั้นไม่ใช่ความสะอาดแบบตื้นๆ แต่เป็นความสะอาดในระดับลึก ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า “บุคคลแม้จะอาบน้ำวันละร้อยหน แต่ถ้ายังฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม บุคคลนั้นยังไม่ชื่อว่า เป็นผู้สะอาดกาย และแม้บุคคลใดแปร่งฟันวันละพันหน แต่ยังไม่กล่าวคำโกหก พูดเพ้อเจ้อ นินทาชาวบ้าน พูดส่อเสียด บุคคลนั้นก็ยังไม่ชื่อว่า มีปากที่สะอาดแล้ว”

เพราะฉะนั้น ความสะอาดตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง ความสะอาดทั้งกาย ทั้งวาจา และใจที่เกิดจากการรักษาศีล เป็นความสะอาดที่ไม่ทำให้กาย วาจา ใจ ของเราต้องไปติดบาปใดๆ ทั้งสิ้น

ศีลนี้ มีความสะอาดเป็นเบื้องต้น ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า “ความสะอาดกาย ความสะอาดวาจา ความสะอาดใจ เป็นเครื่องปรากฏย่อมถึงการนับว่า ปรากฏโดยความเป็นของสะอาด” (อรรถกถาสีลขมยญาณนิตเทส ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค) หมายถึงการละชั่วจากบาปอกุศลทั้งปวงโดยมีศีลเป็นกรอบของการดำเนินชีวิต จัดว่าเป็นความดีขั้นต้นที่จะทำให้ชีวิตของเราไม่มีจุดด่างพร้อย เป็นชีวิตที่สะอาดจากบาปอกุศล การรักษาศีล เรียกว่าเป็นการล้างบาปในขั้นต้น

2. **ฝึกจิตเจริญสมาธิภาวนา** คือ ฝึกควบคุมจิตใจ ด้วยการทำให้สงบเป็นอารมณ์เดียวอย่างต่อเนื่องตามหลักสติปัฏฐาน 4 คือ หมั่นพิจารณาภายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต ธรรมในธรรม จนเกิดผลของการปฏิบัติไปตามลำดับกระทั่งเกิดความรู้แจ้งในหลักพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า วิชชา เหตุที่

ต้องฝึกควบคุมใจเพราะพฤติกรรมทุกอย่างที่เกิดขึ้น มาจากความตั้งใจเป็นสำคัญ เพราะใจเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน ทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยใจ ถ้าจิตใจได้รับการพัฒนาให้ตั้งงามแล้ว ก็จะสามารถควบคุมดูแล และนำพฤติกรรมไปในทางที่ตั้งงามด้วย

หลักการของสมาธิ คือ ความสว่าง

สมาธิเป็นเรื่องของความสว่าง ถ้าความสว่างภายในไม่เกิดขึ้น ก็ไม่สามารถมองเห็นหนทางอริยมรรค อันเริ่มต้นจากดวงปฐมมรรคไปจนถึงพระธรรมกายได้ ถ้าจะเปรียบว่า จะต้องสว่างในระดับไหน สามารถอุปมาได้ว่า ต้องสว่างเท่ากับพระอาทิตย์ตอนเที่ยงวัน แต่ถ้าจะให้สว่างจนสามารถมองเห็นอดีตชาติได้ก็ต้องอุปมาความสว่างนั้น เหมือนกับนำพระอาทิตย์ หรือพระจันทร์มาเรียงกันเต็มท้องฟ้า เป็นร้อยเท่า พันเท่า อสงไขยเท่า เพราะความสว่างนี้ยิ่งสว่างมาก ก็จะนำไปสู่ปัญญาอันบริสุทธิ์ ดังพุทธพจน์ที่กล่าวถึงความสว่างจากสมาธิ ที่มีปรากฏใน อุปกิกิเลสสูตร มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ ว่า

“ดูก่อนอนูรุธะ เรานั้นได้มีความรู้ตั้งนี้ว่า สมัยใด เรามีสมาธิ นิดหน่อย สมัยนั้น เราก็มีจักขุนิดหน่อย ด้วยจักขุนิดหน่อย เรานั้นจึงรู้สึกแสงสว่างเพียงนิดหน่อย เห็นรูปได้นิดหน่อย ส่วน สมัยใด เรามีสมาธิหาประมาณมิได้ สมัยนั้น เราก็มีจักขุหา ประมาณมิได้ ด้วยจักขุหาประมาณมิได้เรานั้นจึงรู้สึกแสง สว่างหาประมาณมิได้ แลเห็นรูปหาประมาณมิได้ ตลอดกลาง คีนบ้าง ตลอดกลางวันบ้างตลอดทั้งกลางคืน และกลางวันบ้าง”

การนั่งสมาธิ จัดเป็นความดีขั้นกลาง ที่จะเป็นต้นทางนำชีวิตของเราให้อยู่ในกรอบแห่งศีลได้ อย่างบริสุทธิ์มากยิ่งขึ้น เพราะใจจะรักษาความประพฤติทางกาย และวาจาให้เรียบร้อยตั้งงามได้ดียิ่งขึ้น การ รักษาศีลที่สะอาดบริสุทธิ์เป็นการควบคุมกาย วาจา ซึ่งส่งผลถึงใจให้หยุดนิ่งได้ในระดับหนึ่ง เมื่อได้นั่ง สมาธิมากยิ่งขึ้นก็ยิ่งส่งผลให้ใจหยุด ใจสว่างได้ง่าย ได้ดีขึ้น ศีลและสมาธิมีส่วนในการสนับสนุนซึ่งกันและ กัน การนั่งสมาธิจัดว่าเป็นการล้างบาปในขั้นกลางก็ได้

3. พัฒนาปัญญาให้รู้แจ้ง คือ ปัญญาเป็นตัวนำทางที่ถูกต้องตามความเป็นจริง และควบคุม พฤติกรรมทั้งหมด เป็นตัวปลดปล่อยจิตใจให้หลุดพ้นจากความไม่รู้(อวิชชา) จิตใจจะสงบโล่งและเป็นอิสระ ปัญญาพัฒนาต่อจากการทำสมาธิ เมื่อทำสมาธิได้ดีจนเกิดความสว่างในใจ ยิ่งสว่าง ปัญญาก็ยิ่งเพิ่มพูนมาก ความรู้เห็นตามความเป็นจริงก็มากขึ้นตามลำดับ

หลักการของปัญญา คือ ความสงบ

ความสงบ ในที่นี้ไม่ได้หมายถึง ปัญญาที่เกิดจากความจำ หรือปัญญาที่เกิดจากความคิด แต่เป็นปัญญาที่เกิดจากการเห็นสภาวะธรรมภายใน ปัญญาที่เกิดจากการเห็นสภาวะธรรมนี้เอง ทำให้เกิดความรู้แจ้งตามความเป็นจริงในสิ่งทั้งปวง ยิ่งรู้เห็นมากเพียงใด ใจก็ยิ่งสงบเพียงนั้น เพราะรู้เท่าทันทุกอย่าง เห็นอะไรก็รู้ทันหมด เพราะโลกทั้งโลกยังเล็กกว่าใจคน เพราะสายตาคอนมีมุมมองได้ในระดับ 180 องศา แต่ถ้าหลับตาภายนอกเปิดตาภายในขยายใจให้คลุมโลก แล้วมองเข้าไปข้างในตัวก็จะเห็นความเป็นจริงทั้งหมด โดยมีต้องลืมตา โลกก็จะเล็กเท่าลูกมะขามป้อม มีพุทธวจนะที่กล่าวถึงความสงบใน ปฐมโรหิตัสสสูตร ว่า

**“ที่สุดแห่งโลกบุคคลไม่พึงถึงได้ด้วยการเดินทางไปในกาลไหนๆ
แต่ว่า ยังไม่ถึงที่สุดแห่งโลกแล้ว จะพ้นจากทุกข์ได้เป็นไม่มี เพราะ
เหตุนั้นแล ท่านผู้มีปัญญาดี รู้แจ้งโลก ถึงที่สุดแห่งโลก อยู่จบ
พรหมจรรย์ รู้ที่สุดแห่งโลกแล้ว เป็นผู้สงบ ย่อมไม่ปรารถนาโลกนี้
และโลกอื่น”**

เมื่อมีศีลบริสุทธิ์มากเข้า จิตใจก็ผ่องใส ดวงปัญญาก็สว่างไสว ทำให้มองเห็นความเป็นจริงของชีวิต เห็นทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ เห็นความดับทุกข์ และเห็นวิธีการดับทุกข์ ทำให้ใจสงบจากกิเลสอาสวะ งดเว้นจากการทำบาปทั้งปวงและสามารถนำพาชีวิตให้หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะอันเป็นต้นเหตุของการทำบาปทั้งปวง ไปสู่ฝั่งแห่งนิพพานได้ในที่สุด ในเรื่องของการทำปัญญาให้แจ้ง จะถือว่าเป็นการล้างบาปในระดับลึก ในขั้นสูงสุดก็ว่าได้

สรุปว่า การอธิบายเรื่องการล้างบาปที่ผ่านมาทั้งหมด เป็นเรื่องที่ยากลำบาก อาจจะไม่สามารถอธิบายให้สมบูรณ์ทั้งหมด เพราะเป็นประเด็นใหม่ที่แตกต่างจากแนวคิดอื่นๆ แต่ก็พอเป็นแนวทางให้นักศึกษาได้ทำความเข้าใจเรื่องการล้างบาปในพระพุทธศาสนา ถึงแม้พระองค์มิได้ใช้คำโดยตรง แต่ก็สามารถเทียบเคียงได้ตามหลักคำสอน ที่มุ่งการกำจัดกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นไปจากใจ เป็นบุคคลผู้บริสุทธิ์ หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะแล้วดังที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อของความหมายของการล้างบาป

นอกจากนี้ นักศึกษา ยังได้ทำความเข้าใจวิธีการล้างบาปด้วยการปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ 8 ที่สรุปลงเหลือหลักในการปฏิบัติที่เรียกว่าไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เริ่มตั้งแต่มีความสะอาดกาย วาจา ที่ส่งผลถึงใจ จนเกิดมีความสว่างทั้งภายนอกและภายใน แล้วผลจากความสะอาดกาย วาจา ที่เกิดจากการรักษาศีล และความสว่างที่เกิดจากการทำสมาธินี้ จะกลายเป็นความสงบอย่างยิ่งด้วยปัญญา ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล จึงทำให้รู้เท่าทันกิเลสตัวก่อบาปอกุศล เมื่อมองเห็นรู้เท่าทันตลอดเวลา บาปก็ถูกกำจัด

ขัดเกลากออกไปจากใจ จนใจเกลี้ยงเกลาลดจากอภิสวะกิเลสทั้งหลาย ซึ่งถือว่าเป็นการล้างบาป กำจัดบาปให้หมดไป ความบริสุทธิ์ก็จะเกิดอย่างถาวร ไม่กลับมาทำบาปอีก ดังเช่นพระอรหันต์ทั้งหลาย

เพราะฉะนั้น เรื่องกฎแห่งกรรม เป็นเรื่องที่นักศึกษาจะต้องทำความเข้าใจให้ลึกซึ้ง เพราะมีผลต่อการดำเนินชีวิต หากเผลอทำผิดทำชั่วเข้า ก็จะเป็นอันตรายได้รับความทุกข์ทรมานทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ทางที่ดี หากได้ทำผิดพลาดไว้มากในอดีตก็ควรจะสั่งสมความดีเพื่อเป็นการละลายบาปให้เจือจาง และทางที่ดีควรจะรีบกำจัดบาป ล้างบาปให้หมดสิ้นไป เพื่อความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตในสังสารวัฏ และเพื่อความดับทุกข์ มุ่งไปสู่เป้าหมายอันสูงสุดของการเกิดมาเป็นมนุษย์ คือ พระนิพพาน

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 6 ทรรศนะเรื่องการล้างบาปในพระพุทธศาสนา จบโดยสมบูรณ์แล้ว โปรดทำแบบประเมินตนเองหลังเรียนบทที่ 6 และกิจกรรมตอนที่ 6.1, 6.2 ในแบบฝึกปฏิบัติบทที่ 6 แล้วจึงศึกษาบทที่ 7 ต่อไป

บทที่ 7
กรณีศึกษา
เรื่องกฎแห่งกรรม

เนื้อหาบทที่ 7

กรณีศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรม

7.1 สรรพสัตว์แตกต่างกันเพราะกรรม

7.2 เรื่องจริงจากกรณีศึกษาชีวิตหลังความตายตามหลักกฎแห่งกรรม

7.2.1 อกุศลกรรมบพ

7.2.2 กุศลกรรมบพ

1. การเกิดมาของมนุษย์ตลอดจนสรรพสัตว์ทั้งหลาย ล้วนมาจากผลของกุศลกรรมและอกุศลกรรมที่แต่ละคนสร้างเอาไว้ทั้งในอดีตชาติและที่สร้างขึ้นใหม่ในปัจจุบันชาตินี้ ดังนั้นกุศลกรรมและอกุศลกรรมจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้มนุษย์มีชีวิตที่แตกต่างกัน ทั้งในตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ และในช่วงชีวิตหลังจากที่ตายไปแล้ว สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเครื่องบ่งบอกได้อย่างชัดเจนว่า “ชีวิตของมนุษย์ตายแล้วไม่สูญ” เพราะมนุษย์จะต้องเป็นไปตามแต่กุศลกรรมและอกุศลกรรมที่กระทำไว้แล้วทั้งสิ้น
2. การได้เรียนรู้จากกรณีศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรม (Case Study) ในโรงเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากชีวิตจริงของบุคคลที่ส่งเรื่องเข้ามา นั้น จะทำให้เราเห็นภาพรวมของกฎแห่งกรรมได้ชัดเจนในหลายมุมมองยิ่งขึ้น และทำให้เราเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนและสามารถเทียบเคียงภาคทฤษฎีกับเรื่องจริงที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า “กฎแห่งกรรมมีจริง ผลแห่งกรรมมีจริง การให้ผลของกรรมมีจริง” ซึ่งทุกคนต้องได้รับผลแห่งการกระทำทั้งสิ้น แม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดจนพระอรหันต์ทั้งหลายล้วนตกอยู่ภายใต้กฎแห่งกรรม ไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากกฎแห่งกรรมไปได้
3. เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว อย่าไปวิตกกังวลหรือน้อยใจกับความแตกต่างที่เกิดขึ้นกับตนเอง แต่ควรที่จะเร่งทำกุศลกรรมตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป เพราะชีวิตในโลกนี้มีเวลาจำกัด คือมีความตายเป็นตัวกำหนดที่ทุกคนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งถ้าตายไปแล้วก็จะไม่มีโอกาสที่จะย้อนกลับมาสร้างกุศลกรรมได้อีก และไม่มีใครที่จะสามารถช่วยเราได้ นอกจากตัวของเราเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องกฎแห่งกรรมมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเปรียบเทียบและแสดงเหตุผลในแง่กฎแห่งกรรมที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของแต่ละคนที่แตกต่างกันได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อให้ นักศึกษามีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักกฎแห่งกรรม

จากเนื้อหาในบทเรียนวิชากฎแห่งกรรมที่ได้ศึกษามา ทำให้เราทราบว่า กฎแห่งกรรมเป็นกฎธรรมชาติที่มีกฎเกณฑ์แน่นอนตายตัว และเป็นกฎที่มีความเที่ยงธรรมที่สุด ไม่มีใครสามารถเลี่ยงกฎนี้ไปได้ แตกต่างจากกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งเราอาจจะเคยได้ยินว่า บางคดีความที่ชั้นศาลพิจารณา ไม่สามารถจะจับกุมผู้กระทำความผิดได้ เนื่องจากหลักฐานที่มีไม่เพียงพอต่อการนำเอาผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ จึงจำเป็นต้องปล่อยผู้กระทำความผิดให้กลับเข้าไปสู่สังคมอีกครั้งหนึ่ง

ดังนั้น ปัญหาสังคมที่เกิดจากบุคคลเหล่านี้ จึงมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และยากที่จะแก้ไข เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ บางคนเป็นผู้ที่อยู่ในชนชั้นสูงที่มีฐานะ และเป็นผู้มีอิทธิพล มีอำนาจที่จะทำให้ตนเองไม่ต้องไปรับโทษได้ จึงทำให้คนจำนวนมากไม่น้อยมีความสงสัยเกี่ยวกับการให้ผลของกรรม จนทำให้มีคำพูดที่ว่า **“ทำดีได้ดี มีที่ไหน ทำชั่วได้ดี มีถมไป”** ซึ่งถ้อยคำเหล่านี้เริ่มแผ่ขยายไปในทุกๆ หมูชน โดยเฉพาะผู้ที่ลำบากในการหาเลี้ยงชีพต้องหาเข้ากินค่า บางคนต้องการแสวงหาปัจจัยเลี้ยงชีพในทางที่ผิด

แต่ในความเป็นจริงกฎแห่งกรรมมิได้เป็นเช่นนั้น เพราะกฎก็คือกฎ ยังคงรักษากฎเกณฑ์ที่ว่า **“ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”** เปรียบเสมือนบวมเมอแรงที่บุคคลขว้างไปแล้ว ย่อมย้อนกลับมาหาตนเสมอ กฎแห่งกรรมก็เช่นกันรอคอยการให้ผลกับทุกการกระทำที่แต่ละคนได้กระทำไว้ จึงไม่มีใครแม้สักคนเดียวที่จะสามารถหลีกเลี่ยงกฎแห่งกรรมไปได้ ทุกคนต้องรับผิดชอบในการกระทำของตน ถ้าทำกรรมชั่วตนเองก็ต้องรับผิดชอบ เป็นทุกข์และโทษจากกรรมชั่วของตน ใครๆ ไม่สามารถมารับผิดแทนได้ ถ้าทำกรรมดีตนเองก็มีโอกาสรับชอบ เป็นความสุขจากกรรมดีของตน เพราะกรรมชั่วและกรรมดีที่กระทำนั้นฟ้องด้วยภาพที่ปรากฏให้เจ้าตัวเห็น ไม่ว่าจะก่อนตาย ที่เรียกว่า **“กรรมนิมิต”** หรือไปเห็นภาพนั้นที่ศาลโลก คือ ยมโลก ซึ่งเป็นหลักฐานที่แน่นอน เจ้าตัวไม่สามารถปฏิเสธได้ ต้องยอมจำนนกับสิ่งที่ตนกระทำไว้ ไม่ว่าจะ เป็นกรรมดีและกรรมชั่ว

ดังนั้น ถ้าใครกระทำความผิดไว้เมื่อครั้งเป็นมนุษย์ และสามารถรอดพ้นจากกฎเกณฑ์ทางสังคมที่จะต้องได้รับโทษในความผิดที่ตัวเองกระทำไว้ แต่ทว่าเมื่อถึงคราวที่ตนเองหมดลมหายใจ คือ ตายไปแล้ว ก็จะต้องไปรับโทษในสิ่งที่ตัวเองกระทำไว้เมื่อครั้งเป็นมนุษย์ หรือถ้าหากกรรมชั่วยังไม่ส่งผลหลังจากตายไปแล้ว เนื่องจากกรรมดีมาส่งผลก่อน แต่ถ้ากลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในภพชาติต่อไป กรรมชื่อนั้นก็จะส่งผลให้ได้รับตามเหตุปัจจัย

เพราะฉะนั้น ใครก็ตามที่มุ่งทำแต่กรรมดีเป็นอาจิลน เขาย่อมได้รับวิบาก คือผลแห่งกรรมดีในทางกลับกันใครก็ตามที่เจตนาทำแต่กรรมชั่ว หรือแม้จะทำกรรมดีบ้างชั่วบ้างปะปนกันไป เขาย่อมได้รับ

วิบาก คือผลแห่งกรรมชั่ว หรือได้รับวิบากที่เป็นทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว คนเราทุกคนจึงต้องหมั่นทำแต่กรรมดี ละเว้นความชั่วทุกชนิด ไม่ว่าจะกาลไหนๆ ในที่สุดแล้วความดีต่างๆ ที่เราได้ทำเอาไว้ก็จะติดตัวไป และยังเป็นภาพที่ดี ที่บังเกิดขึ้นในใจตลอดไป

ในบทเรียนนี้ นักศึกษาจะได้เรียนรู้กรณีศึกษาจาก Case Study ที่นำเสนอในโรงเรียนอนุบาล- ฝันในฝันวิทยา เพื่อให้เข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้นและเพื่อความสำรวมระวังที่จะไม่กระทำ บาบอปกุศล และหมั่นสั่งสมบุญกุศลให้ยิ่งขึ้นไป

7.1 สรรพสัตว์แตกต่างกันเพราะกรรม

จากเนื้อหาในบทเรียนที่ได้ศึกษาผ่านมาแล้ว จะเห็นว่าชีวิตของมนุษย์ไม่ได้สิ้นสุดอยู่ที่เชิงตะกอน แต่มนุษย์จำต้องละทิ้งร่างกายเอาไว้เบื้องหลังแล้วต้องเดินทางไปตามแต่กรรมที่ตัวเองกระทำเอาไว้ เมื่อครั้งเป็นมนุษย์ เพราะฉะนั้นชีวิตของมนุษย์จึงไม่สูญสิ้นไป ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสเอาไว้ว่า

“ดูกรพราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย สัตว์บางพวกในโลกนี้ เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต และนรก เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะเหตุประพฤติไม่เรียบร้อย คือไม่ประพฤติธรรม อย่างนี้แล ดูกรพราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลายบางพวกในโลกนี้ เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะเหตุประพฤติเรียบร้อย คือประพฤติธรรมอย่างนี้แล”¹

จากพุทธพจน์บทนี้ ทำให้เราทราบได้ชัดว่า มนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลายล้วนเคยเกิดตายมาแล้ว นับครั้งไม่ถ้วน ในแต่ละครั้งก็มีความเป็นไปของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับกรรมดีและกรรมชั่ว ที่ตนได้กระทำไว้ ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

- 1. พวกที่หมดกิเลสแล้ว** บุคคลพวกนี้จะไม่ไปทั้งนรก ไม่ไปทั้งสวรรค์ แต่จะไปนิพพานและไม่ย้อนกลับมาเกิดอีกแล้ว ดังเช่นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลาย
- 2. พวกทำความชั่วเอาไว้มาก** บุคคลพวกนี้ตายแล้วไปนรก และถูกทัณฑ์ทรมานเป็นเวลายาวนาน พอหมดกรรมก็กลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีก แต่เป็นมนุษย์ที่ไม่สมบูรณ์ เพราะยังมีเศษกรรมติดมาตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา นอกจากบิดามารดาจะลำบากแล้ว ตัวเองก็ลำบาก
- 3. พวกทำความดีเอาไว้มาก** บุคคลพวกนี้ตายแล้วไปสวรรค์ พอหมดกำลังบุญส่วนนั้น บุญส่วนที่ยังเหลืออยู่ก็ส่งให้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีก เพราะยังไม่หมดกิเลส และเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา เป็นที่รักของบิดามารดา มีฐานะดี มีสมบัติมากมาย สติปัญญาก็เฉียบแหลมมาตั้งแต่เด็ก เลี้ยงง่าย ไม่อแง ไม่เป็นโรค ไม่มีใครคิดอยากจะทำร้าย

¹ สาลยยกสูตร, มัชฌิมนิกาย มูลปินณาสก์ มจร, เล่ม 12 ข้อ 475 หน้า 478

สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้ผู้คนที่ยึดกำเนิดมาในโลกนี้เป็นจำนวนมาก มีสภาพที่แตกต่างกัน ทั้งด้านรูปร่างหน้าตา ฐานะทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสติปัญญาและอุปนิสัย ซึ่งเป็นเครื่องบ่งบอกว่าการเกิดมาในโลกนี้ล้วนเป็นผลแห่งกรรมที่แต่ละคนได้สร้างเอาไว้ในอดีตทั้งสิ้น ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 2

ดังนั้น จึงเป็นเรื่องของความไม่แน่นอน ซึ่งล้วนเกิดจากกรรมของเราเอง อาจเป็นไปได้ทั้งกรรมในอดีตชาติของเราเพียงลำพัง หรือกรรมที่เราทำขึ้นใหม่ในชาตินี้ร่วมด้วยก็ได้ เราทุกคนจึงต้องรีบทำแต่กรรมดีตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป เพราะชีวิตในโลกนี้ของเรามีเวลาจำกัด คือมีความตายเป็นตัวกำหนด เวลาแห่งการมีชีวิตอยู่ของพวกเราขึ้นอยู่กับกรรมดี หรือกรรมชั่วที่เราทำเอง ทั้งในอดีตชาติและปัจจุบันชาติ ดังเช่นกรณีศึกษาชีวิตหลังความตายของบุคคลต่างๆ ที่มีการนำเสนอในโรงเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา ซึ่งจะนำเสนอโดยจัดตามหลักกรรมบท 10 คือ กุศลกรรมบทและอกุศลกรรมบท เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจะให้เห็นโทษและเห็นคุณค่าของกรรมบททั้ง 10 ข้อ แล้วนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตสืบไป

7.2 เรื่องจริงจากกรณีศึกษาชีวิตหลังความตายตามหลักกฎแห่งกรรม

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนเรื่องกรรมว่า สัตว์ทั้งหลายล้วนเป็นไปตามกรรม หมายความว่ากรรมนั้นสามารถที่จะทำให้มนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลายมีสภาพที่แตกต่างกันตามแต่กรรมที่ตนกระทำไว้ ถ้ากรรมชั่วให้ผลก็จะทำให้ไปสู่ทุกข์ เช่น ไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานบ้าง เกิดเป็นเปรตบ้าง เกิดเป็นสัตว์นรกบ้าง และเกิดเป็นอสุรกายบ้าง แต่ถ้ากรรมดีที่กระทำไว้ให้ผลก็จะทำให้ไปสู่สุขคติ เช่น ไปเกิดเป็นมนุษย์บ้าง เกิดเป็นเทวดาบ้าง เกิดเป็นพรหมบ้าง จนกระทั่งบรรลุเป็นพระอรหันต์

เรื่องของกรรมจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นจะต้องศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อจะได้พัฒนาตนเองให้พ้นจากทุกข์ และดำเนินไปสู่สุขคติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนต่างปรารถนา กรรมที่จะนำไปสู่ทุกข์และสุขคตินั้นทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า กรรมบท แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ อกุศลกรรมบท และกุศลกรรมบท ซึ่งจะได้กล่าวถึงเรื่องของอกุศลกรรมบทพร้อมทั้งกรณีศึกษาจาก Case Study ในโรงเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยาเป็นอันดับแรก

7.2.1 อกุศลกรรมบท

อกุศลกรรมบท หมายถึง ทางแห่งกรรมชั่วหรือทางแห่งกรรมที่เป็นอกุศล คือกรรมชั่วอันเป็นทางนำไปสู่ทุกข์¹ มีทั้งหมด 10 อย่าง คือ

1. **ปาณาติบาต** การทำลายชีวิตสัตว์ให้ตกถ่วง คือ ฆ่าสัตว์ ฆ่าคน ตลอดจนการเบียดเบียนทั้งคนและสัตว์ มีการทำร้ายร่างกาย การกักขัง การทรมานด้วยวิธีการต่างๆ เป็นต้น

¹ นิตานสูตร, อังคตตรนิทาย ฉกกนิบาต, มก. เล่ม 36 ข้อ 310 หน้า 634

2. **อทินนาทาน** การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมย ตลอดจนการคอร์ปชั่น ปลอมแปลงเอกสาร ละเมิดลิขสิทธิ์ เป็นต้น
3. **กาเมสุมิจฉาจาร** การประพฤติดัดในกาม
ทั้ง 3 ข้อนี้ จัดเป็นกายกรรม เพราะเกิดขึ้นทางกายทวารโดยมาก
4. **มุสาวาท** การพูดเท็จ
5. **ปิสุณาวาจา** การพูดส่อเสียด ทำให้คนแตกกัน
6. **พรุสวาจา** การพูดคำหยาบ
7. **สัมผัปปลาปะ** การพูดเพ้อเจ้อ นินทา
ทั้ง 4 ข้อนี้ จัดเป็นวจีกรรม เพราะเกิดขึ้นทางวจีทวารโดยมาก
8. **อภิขณา** การโลภเพ่งเล็งอยากได้ของของผู้อื่นมาเป็นของตน
9. **พยาบาท** การคิดปองร้ายเบียดเบียนพยาบาทจองเวรผู้อื่น
10. **มิจฉาทิฎฐิ** การเห็นผิดจากคลองธรรม คือ มีความเห็นผิดเกี่ยวกับความเป็นจริงของโลกและชีวิต
ทั้ง 3 ข้อนี้ จัดเป็นมโนกรรม เพราะเกิดขึ้นทางมโนทวารโดยมาก

ปาณาติบาต (การฆ่า)

คำว่า **ปาณะ** ในคำว่า ปาณาติบาต โดยสมมติแล้วจะ ได้แก่ สัตว์ โดยปรมาตถ์แล้วจะ ได้แก่ ชีวิตินทรีย์ 2 อย่าง คือ รูปชีวิตินทรีย์ ธรรมชาติที่เป็นใหญ่ในการทำให้รูปมีชีวิตอยู่ได้ และอรูปชีวิตินทรีย์ ธรรมชาติที่เป็นใหญ่ในการทำให้นามธรรม ได้แก่ เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ มีชีวิตอยู่ได้ ชีวิตินทรีย์ทั้งสองนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน เมื่ออย่างหนึ่งถูกทำลาย อีกอย่างหนึ่งก็ถูกทำลายไปด้วย

เจตนาฆ่าของบุคคลผู้รู้อยู่ว่า สัตว์นั้นมีชีวิตอันเป็นไปทางกายหรือทางวาจา เป็นเหตุให้เกิดความพยายามในการเข้าไปตัดอินทรีย์ คือ ชีวิตทั้ง 2 นั้น ชื่อว่า ปาณาติบาต¹

กรณีศึกษาในเรื่องของกรรมปาณาติบาต

กรณีศึกษาที่ 1 (วันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547) ชายคนหนึ่งประสบอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์คว่ำ จึงถูกนำส่งโรงพยาบาลและเสียชีวิตที่โรงพยาบาล ในขณะที่อายุได้ประมาณ 21 ปี

¹ กลาวว่าด้วยวินัย มงคลัตถที่ปณีแปล เล่ม 2. (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532), หน้า 94

สาเหตุที่ชายผู้นี้อายุสั้น และประสบอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์คว่ำเสียชีวิต เพราะกรรมในอดีตชาติเคยไปมีเรื่องวิวาทและได้ไปรุมทำร้ายคู่อริจนตาย

กรณีศึกษาที่ 2 (วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2547) ชายคนหนึ่งเป็นคนที่ยันและซื่อสัตย์ ไม่ชอบการเป็นหนี้สิน เป็นคนมีคุณธรรม รัับราชการครู แต่ในสมัยที่เป็นวัยรุ่น ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ เจ้าชู้ จนภรรยาหนีออกจากบ้านเพราะทนไม่ไหว

ต่อมาเริ่มสนใจศึกษาศาธรรมะตั้งแต่มัธยม เพราะคิดว่าต่อไปต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่บุตร จึงพยายามเลิกเหล้า บุหรี่ทุกอย่าง รักษาศีล 5 เป็นปกติ และสอนบุตรโดยการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตร สวดมนต์ทำวัตรทุกเช้า ถ้ามีโอกาสก็จะไปรักษาอุโบสถศีลที่วัดในช่วงเข้าพรรษา

นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นผู้ชักชวนนำคนทำบุญและทำบุญทุกบุญ และยังเปิดอบรมคุณธรรมเด็กนักเรียนช่วงเลิกโรงเรียนรวม 2 รุ่น โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทำให้เด็กนักเรียนเป็นคนดีมากขึ้น จากนักเรียนที่เคยเล่นไฟก็เอาไฟไปเผา จากนักเรียนที่เคยเกเรก็ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน จากนักเรียนที่เคยฆ่าสัตว์ก็เลิกฆ่า

ภายหลังชายคนนี้ได้ตรวจพบว่าเส้นเลือดใหญ่โป่งพอง และมีอาการปัสสาวะเหลืองเข้ม และยังพบว่าปัสสาวะมีเม็ดทรายในกระเพาะปัสสาวะ ได้กระจายไปต่อมน้ำเหลือง ปอดและไต แต่เขาก็มิได้หวั่นไหว ได้ตั้งใจปฏิบัติธรรมมากขึ้น และภรรยาคนที่สองก็คอยพูดทบทวนบุญให้ฟัง จึงไม่มีอาการปวดอย่างทรมาณ มีแต่ผอมลงและผิวดำมาก แล้วก็ละโลกไปในที่สุด

สาเหตุที่ชายผู้นี้เป็นมะเร็งในตับและถุงน้ำดี ถูกผ่าตัดหลอดเลือดใหญ่ เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นทหารออกรบ ฆ่าข้าศึกตายเป็นจำนวนมาก โดยฟันแทงไปบริเวณตับข้าง ไตข้าง ปอดข้าง และที่ผิวดำคล้ำตอนเป็นมะเร็งตับ เพราะวัฏกรรมในอดีตชาติตอนเป็นทหาร ที่ชอบหยอกล้อ พูดกระทบ กระแทกบ้าง กระแหนะกระแหนบ้างในเรื่องสีผิวของเพื่อนว่า ดำเหมือนตอตะโกบ้าง ดำเหมือนถ่านบ้าง ทำให้เพื่อนชดเคืองใจ

กรณีศึกษาที่ 3 (วันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2547) ชายคนหนึ่งเป็นคนที่ชอบช่วยเหลือวัดต่างๆ แต่ยังไม่ชอบเล่นชกในบางครั้งเมื่อเพื่อนๆ ชวน อีกทั้งยังชอบปล่อยเงินกู้ ต่อมาเมื่ออาการตัวลอกตกสะเก็ดเจ็บแสบและคันไปทั้งตัว จนทำให้ผิวของเขากลายเป็นสีชมพู ในขณะที่ปกติเป็นคนผิวดำมาก หลังจากนั้น ก็เสียชีวิตไปด้วยอาการสงบ

สาเหตุที่ชายผู้นี้มีอาการตกสะเก็ดผิวเปลี่ยนไปเป็นสีชมพู เพราะกรรมในอดีตชาติเคยทำอาหารหมกสัตว์ในไฟทั้งเป็น เช่น จับปลามาได้ จะหมกในกองไฟทั้งเป็น เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 4 (วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2548) พี่น้องฝาแฝดหญิงคู่หนึ่งมีนิสัยคล้ายกับผู้ชาย แต่มีอายุอยู่ได้ไม่นานก็ประสบอุบัติเหตุทางรถ ทำให้เสียชีวิตก่อนวัยอันควร

สาเหตุที่ฝาแฝดคู่นี้ต้องมาประสบอุบัติเหตุทางรถและเสียชีวิตก่อนวัยอันควร เพราะกรรมในอดีตชาติทั้งสองคนนี้เคยเกิดเป็นผู้ชายเจ้าชู้ เมื่อทำผู้หญิงท้องแล้วสั่งให้ทำแท้ง และเวลากินเหล้าเมามักจะทะเลาะวิวาทกัน จึงเป็นเหตุทำให้ฝ่ายตรงข้ามเสียชีวิตในที่สุด

กรณีศึกษาที่ 5 (วันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2546) ชายคนหนึ่งที่ไม่ได้เจ็บป่วยไข้อะไร คืนหนึ่งได้เข้านอนตามปกติเหมือนกับทุกวัน แต่เมื่อนอนหลับแล้วก็ไม่ตื่นขึ้นมาอีกเลย ด้วยวัยเพียง 42 ปี

สาเหตุที่ชายผู้นี้นอนหลับแล้วไม่ตื่นขึ้นมาอีกเลย เพราะกรรมในอดีตชาติเคยสั่งเขาฆ่าหมูฆ่าไก่ฆ่าวัว ทำอาหารเลี้ยงแขกในวันงานแต่งงานของลูกสาว กับกรรมอีกชาติหนึ่งที่เป็นทหารทำปาณาติบาตมา ตัดรอนในช่วงนอนหลับพอดี

อทินนาทาน (ลักทรัพย์)

คำว่า **อทินนะ** ในคำว่า อทินนาทาน หมายถึง ของที่เจ้าของหวงแหน ไม่ได้ให้ด้วยกายหรือวาจา ไม่ว่าสิ่งของนั้นจะอยู่ในบ้าน ในป่า ทำตกหรือหลงลืม เป็นต้น

เจตนาขโมยของบุคคลผู้รู้อยู่ว่า เจ้าของหวงแหน อันเป็นไปทางกายหรือทางวาจา เป็นเหตุให้เกิดความพยายามในการถือเอาของนั้น ชื่อว่า อทินนาทาน¹

กรณีศึกษาในเรื่องของกรรมอทินนาทาน

กรณีศึกษาที่ 1 (วันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งเป็นคนใจกว้าง กล้าคิด กล้าทำ กล้าลงมือ ทำงานหนักได้ ลู้งไม่ถอย มีความเพียร ได้เดินทางไปทำธุรกิจที่ประเทศสหรัฐอเมริกาหลายอย่าง แต่ก็ประสบกับปัญหาขาดทุนทุกครั้ง ภายหลังหันมาค้าขายที่ดิน แต่ก็ประสบปัญหาขาดทุนอีก ต่อมาจึงยึดอาชีพแจกไฟ ก็หมดเนื้อหมดตัว ไม่มีแม้แต่ค่าน้ำมันรถ ค่าเช่าบ้าน ค่าอาหาร จึงต้องเลิกอาชีพนี้ ในที่สุดได้มาเปิดร้านทำผมอีกครั้ง และทำมาจนถึงปัจจุบันนี้

นอกจากนี้หญิงผู้นี้ยังรักพี่รักน้อง รักหมู่ญาติ จึงเอาพี่น้อง หลานๆ มาอเมริกา แล้วสนับสนุน ส่งเสริม ให้การศึกษา หาอาชีพให้ ช่วยเหลือหมู่ญาติเต็มที่ แต่ทุกคนก็ไม่ค่อยเห็นความดีและมักจะมองเธอในแง่ร้าย แม้ลูกจ้างก็ชอบมาต่อว่า ทั้งๆ ที่ให้เงินเดือนไม่ได้น้อยกว่าที่อื่น

¹ กลาวว่าด้วยวินัย มงคลตถปิณีแปล เล่ม 2, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532), หน้า 98

สาเหตุที่หญิงผู้นี้ไม่ค่อยประสบความสำเร็จทางธุรกิจ เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นเจ้าหน้าที่คอยเก็บภาษีจากบ้านส่วยเข้าคลังหลวงแต่บางครั้งเก็บภาษีเกินและนำส่วนเกินมาทำการค้าส่วนตัว บางทีก็โกงโดยส่งบัญชีไม่ครบ แต่เพราะมีบุญที่ทำไว้ในอดีตจึงทำให้เริ่มตั้งตัวทำกิจการได้ดีตามลำดับ

ส่วนสาเหตุที่เวลาช่วยเหลือใครแล้วเรามองไม่เห็นความปรารถนาดี แต่กลับถูกมองในแง่ร้าย เพราะกรรมในอดีตชาติที่ไปเค้นภาษีจากบ้านส่วย

กรณีศึกษาที่ 2 (วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2547) ชายคนหนึ่งเป็นคนขยันและอดทน เป็นคนหลักแหลมในการทำงานและการค้าขาย จนกระทั่งมีโรงงานเป็นของตนเอง นอกจากนี้เขายังมีนิสัยชอบช่วยเหลือหรือแนะนำผู้อื่นเสมอ แต่กลับถูกคนที่ไปช่วยเหลือหลอกและโกง จนทำให้ต้องชดใช้หนี้แทนเป็นจำนวนมาก

สาเหตุที่ชายผู้นี้ถูกโกงและต้องไปชดใช้หนี้เขา เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นพ่อค้าได้ชวนให้เพื่อนมาลงทุนร่วมหุ้นกับตน แต่ภายหลังเมื่อกิจการดีขึ้นก็โกงเขา โดยอ้างว่าเจ๊ง

กรณีศึกษาที่ 3 (วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2548) ชายคนหนึ่งมีอาชีพเป็นครูและเป็นเจ้าของโรงเรียน กวดวิชา โดยดูแลร่วมกับภรรยา เมื่อประมาณ 20 ปีที่แล้ว ผู้คนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าคุณครูท่านนี้มีเงินทองมาก แต่ในความเป็นจริงแล้วมักถูกเอาเปรียบ และไม่ได้มีเงินเก็บมากมายอย่างที่ทุกคนเข้าใจ แต่ในปัจจุบันมีฐานะดีขึ้น

สาเหตุที่ชายผู้นี้และภรรยามักถูกเอาเปรียบมาตลอด ทำให้ไม่ค่อยมีทรัพย์สิน แต่ตอนหลังฐานะดีขึ้น เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นนักธุรกิจและเอาเปรียบหุ้นส่วน แต่ภายหลังบุญที่ทำไว้ในพระพุทธศาสนาและบุญสงเคราะห์โลกตามมาส่งผลในช่วงกรรมเก่าเบาบาง จึงมีฐานะดีขึ้น

กรณีศึกษาที่ 4 (วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2546) หญิงคนหนึ่งมีจิตใจดี แต่ป่วยเป็นสารพัดโรค เช่น โรคหัวใจ ความดัน และโรคไต โดยเฉพาะโรคไตทำให้เธอทุกข์ทรมานมาก ภายหลังยังถูกตัดขาอีก หัวใจก็รั่วซึมถึงกับทำให้ร่างกายขาดเลือดหล่อเลี้ยงจนถึงแก่ชีวิตในที่สุด

สาเหตุที่หญิงผู้นี้เป็นโรครดังกล่าว เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นพ่อค้า ได้พยายามทุกวิถีทางที่จะให้ได้กำไรมากที่สุด และถ้าหากให้ใครยืมเงินแล้วก็จะคิดดอกแพง แต่ถ้าไปยืมเงินใครก็จะไม่ค่อยคืนเขา ทำให้เจ้าหนี้เจ็บใจ

กรณีศึกษาที่ 5 (วันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งป่วยเป็นโรคธาลัสซีเมีย (โรคโลหิตจาง) ซึ่งลูกชายคนโตของเธอก็เป็นโรคโลหิตจางเหมือนกัน ทำให้ลูกชายคนโตมีโอกาสอยู่มาได้ถึงอายุ 29 ปี ก็เสียชีวิต

สาเหตุที่หญิงผู้นี้และลูกชายคนโตเป็นโรคโลหิตจางเหมือนกัน เพราะกรรมในอดีตชาติลูกชายคนโตเกิดเป็นข้าหลวง ทำหน้าที่ดูแลหัวเมือง แต่เป็นข้าหลวงที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริต โกงภาษีประชาชน ส่วนตัวหญิงผู้นี้ในชาตินั้นก็ได้เป็นแม่เหมือนอย่างในชาติปัจจุบันและมีจิตยินดีต่อการกระทำนั้น แต่มีข้าราชการบางคนไม่เห็นด้วย ฝ่ายข้าหลวงเลยผูกใจเจ็บแค้นและหาเรื่องลงโทษประหารชีวิตในที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้หญิงผู้นี้และลูกชายคนโตป่วยเป็นโรคโลหิตจาง หรือธาลัสซีเมีย ซึ่งเกิดจากการผิดศีลข้อที่ 2 และมีกรรมปาณาติบาตมาเสริม

กาเมสุมิจฉาจาร (ประพฤติผิตในกาม)

คำว่า **กาม** ในคำว่า กาเมสุมิจฉาจาร ได้แก่ เมถุนสมาจาร 2 อย่าง คือ สทาร์สันโดษ ความพอใจเฉพาะคู่ครองของตน และปรทารคมนะ การละเมิดคู่ครองคนอื่น ส่วนความผิดที่จัดเป็นกาเมสุมิจฉาจาร ได้แก่ ความผิดที่เกิดขึ้นเพราะนอกใจคู่ครองของตน และละเมิดคู่ครองของคนอื่น

เจตนาที่ล่วงละเมิดในฐานะที่ตนไม่ควรละเมิด อันเป็นไปทางกายทวาร โดยประสงค์อสังกรรมชื่อว่า **กาเมสุมิจฉาจาร**¹

กรณีศึกษาในเรื่องของกรรมกาเมสุมิจฉาจาร

กรณีศึกษาที่ 1 (วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2547) ชายคนหนึ่งมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางเพศหญิง เคยเดินสายประกวดความสวย เคยเป็นหมอนวดและนั่งร่วมโต๊ะกับแขก นอกจากนี้ยังได้ไปปรึกษาหมอมือเพื่อเตรียมตัวจะผ่าตัดแปลงเพศ แต่เมื่อเขามีโอกาสปฏิบัติธรรมและได้รับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับการแปลงเพศ ประกอบกับมีผลการปฏิบัติธรรมที่ดี ทำให้รู้สำนึกกลัวบาปในการแปลงเพศ จึงได้ตั้งใจปฏิบัติธรรมพร้อมกับสั่งสมบุญทุกบุญเรื่อยมา

สาเหตุที่ชายผู้นี้มีอาการเบี่ยงเบนทางเพศและคิดอยากแปลงเพศ เพราะกรรมเจ้าชู้ในอดีตหลายๆ ชาติมาส่งผล ส่วนที่เกิดมาสวยหน้าตาพอดูได้ เพราะกรรมในอดีตชาติเวลาทำบุญมักอธิษฐานว่า “ชาติหน้าขอให้สวย” ประกอบกับจริตในชาตินี้ที่ชอบรักสวยรักงาม แต่งตัว ทาหน้า เขียนคิ้วทาปาก ทำให้หน้าตาพอดูได้

¹ กถาวาด้วยวินัย มงคลตถปิณีแปล เล่ม 2, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532), หน้า 99

กรณีศึกษาที่ 2 (วันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งเคยอยู่ในวงจรเกี่ยวกับการขายบริการเป็นเวลา 25 ปี และเคยตกเลือด ต้องผ่าตัดมดลูกและผ่าตัดที่ท้องหลายครั้ง นอกจากนี้ยังเป็นโรคมุมแพ้มายใจไม่ออก ทรมาณมาก

สาเหตุที่หญิงผู้นี้ต้องมาอยู่ในวงจรเกี่ยวกับการขายบริการเป็นเวลา 25 ปี เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นผู้ชายอยู่ในวัยหนุ่ม ได้ไปคบคนพาล และผิดศีลโดยเฉพาะข้อ 3 จนในที่สุดก็ไปเป็นนักเลงคุมช่องโสเภณี ส่วนที่เคยตกเลือด ต้องถูกผ่าตัดมดลูก และผ่าตัดที่ท้องหลายครั้ง อีกทั้งยังเป็นโรคมุมแพ้มายใจไม่ออก เพราะกรรมในอดีตชาติที่เกิดเป็นผู้ชายมีนิสัยเจ้าชู้ ทำผิดศีลข้อ 3 และกรรมในอดีตชาติที่เคยเกิดเป็นโสเภณี ได้ทำแท้ง ประกอบกับกรรมในอดีตชาติที่เกิดเป็นนักเลงคุมช่อง ได้บังคับโสเภณีให้ขายบริการ ด้วยวิธีการบีบบังคับให้เขาขายใจไม่ออก

กรณีศึกษาที่ 3 (วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548) หญิงคนหนึ่งมีรูปร่างหน้าตาและผิวพรรณดี มีบุคลิกลักษณะคล้ายผู้ชาย ตอนเด็กๆ ชอบเล่นกับเด็กผู้ชาย เพราะไม่มีความรู้สึกอยากเล่นเหมือนเด็กผู้หญิง แต่ก็ไม่ชอบและจะโกรธมากถ้าใครเรียกหรือนินทาว่า “เป็นทอม” และมักจะมีผู้หญิงมาชอบเธอ ซึ่งเธอก็พยายามหาสาเหตุว่าทำไมจึงเป็นแบบนี้ ทั้งๆ ที่ครอบครัวก็อบอุ่น และพ่อแม่ก็สอนให้รู้จักสวดมนต์ โดยเริ่มจากการว่าจ้างและสอนให้ทำความดี ทำให้ตัวเธอและพี่น้องทุกคนมีธรรมะติดตัวอยู่ลึกๆ

สาเหตุที่หญิงผู้นี้มีความรู้สึกครึ่งหญิงครึ่งชาย เพราะกรรมเจ้าชู้ในอดีตหลายๆ ชาติ ทั้งตอนที่เกิดเป็นหญิงและเป็นชายตามมาส่งผล แต่ตอนเป็นชายมีนิสัยเจ้าชู้มากกว่า จึงมารวมส่งผลในชาตินี้ และที่มีผู้หญิงมาชอบ เพราะกรรมในอดีตชาติที่เกิดเป็นชาย เวลาทำบุญมักอธิษฐานว่า “ขอให้สาวๆ มาหลงรัก หลงใหล”

กรณีศึกษาที่ 4 (วันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2546) ชายคนหนึ่งเกิดมาในครอบครัวที่มีอันจะกิน ไม่ต้องทำมาหากิน และมีอัธยาศัยดี ชอบทำบุญ ชอบช่วยเหลืองานบุญงานกุศล แต่กลับชอบผู้ชายด้วยกันภายหลังเสียชีวิตด้วยโรคมุมแพ้มุมกันบกพร่อง

สาเหตุที่ชายผู้นี้ชอบผู้ชายด้วยกันเพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นผู้ชายมีนิสัยเจ้าชู้มีภรรยามาก โดยหลอกลวงให้ผู้หญิงตายใจ เมื่อได้แล้วก็ทิ้งไป

กรณีศึกษาที่ 5 (วันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2546) ชายคนหนึ่งมีชีวิตลำบาก เคยบวชเป็นสามเณร และอยู่ในเพศบรรพชิตจนอายุ 28 ปี จึงลาสิกขา หลังจากนั้นก็มีภรรยา 2 คน

เมื่อมีลูกก็ได้ทำตัวเป็นต้นแบบที่ดีให้กับลูกๆ จะไปวัดทุกวันพระ และนำลูกๆ สวดมนต์ทำวัตรเช้า

และทำวัตรเย็นทุกวัน ไม่ตีมเหล่า แต่จะสูบบุหรี่ ในช่วงวัยกลางคนเขาทำบาปมาก เพราะต้องฆ่าสัตว์ ฆ่าเลี้ยงชีวิต แต่ในช่วงปลายชีวิตก็ได้พยายามรักษาศีล 5 เป็นประจำ และถือศีล 8 ในวันพระ ภายหลังล้มป่วยด้วยโรคชราและตรวจพบว่ามีการคล้ำยจะเป็นโรคมะเร็งต่อมลูกหมาก จึงทำการรักษาและในที่สุดก็เสียชีวิต

สาเหตุที่ชายผู้นี้มีอาการคล้ำยเป็นมะเร็งต่อมลูกหมาก คือ อักเสบที่บริเวณต่อมลูกหมาก เพราะกรรมในอดีตชาติที่มีนิสัยเจ้าชู้ ร่วมกับกรรมเจ้าชู้ในปัจจุบัน ประกอบกับอยู่ในวัยชรา อายุ 88 ปี

มุสาวาท (พูดเท็จ)

คำว่า มุสา แปลว่า เท็จ เจตนาทำให้พูดเท็จ ชื่อว่า มุสาวาท ได้แก่ อุกุศลเจตนาที่ก่อให้เกิดความพยายามทางกายและทางวาจาของคนโกง โดยมุ่งจะหลอกลวงคนอื่นให้เสียประโยชน์¹

กรณีศึกษาในเรื่องของกรรมมุสาวาท

กรณีศึกษาที่ 1 (วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2547) ชายคนหนึ่งเป็นคนทีฉลาด เรียนเก่งมาก เป็นคนรักเรียน เอาจริงเอาจัง จมมัธยมโดยใช้เวลาเรียนเพียง 3 ปี สามารถสอบเทียบได้ถึงหกชั้น เขาเป็นปลัดอำเภอได้ไม่นานก็ลาออก และเข้ารับราชการครู แต่ก็ชอบตีมเหล่าเป็นประจำ ต่อมาเมื่ออายุมากขึ้นหน้าที่การงานก้าวหน้าขึ้น นิสัยการตีมจึงเบาบางลง และเลิกไปในที่สุด เขาไม่เคยเอ่ยถึงวัด ไม่เคยเอ่ยถึงพระเลย เพราะไม่ชอบ แต่พอช่วงหลังก็เริ่มสนใจในเรื่องของศาสนาบ้าง เพราะได้รับฟังคำแนะนำ และฟังธรรมะจากพระรูปหนึ่ง ทำให้รู้สึกเลื่อมใสศรัทธา จึงทุ่มเทศึกษาปฏิบัติอย่างจริงจังตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา และได้ร่วมกันก่อตั้งวัดที่อยู่ใกล้บ้านจนสำเร็จ จึงทำให้เขาได้ทำบุญตักบาตรทุกวัน ต่อมาชายผู้นี้เริ่มมีอาการหลงลืมและย้ำคิดย้ำทำ เช่น ลืมสิ่งของบ่อย การช่วยเหลือตัวเองเริ่มมีปัญหามากขึ้น เช่น เอาแปรงสีฟันมาหิวหม ชดน้ำพริกแทนต้มจืด ซึ่งหมอบอกว่าเป็นโรคสมองฝ่อ โดยจะฝ่อลงเรื่อยๆ ลึนสภาพเร็วกว่าปกติ

สาเหตุที่ชายผู้นี้เป็นโรคสมองฝ่อ เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นพ่อค้า ได้โกหกหรือบรยายสินค้าเกินจริง บางทีของถูกก็บอกว่าแพง เพื่อต้องการขายสินค้า

กรณีศึกษาที่ 2 (วันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547) ชายคนหนึ่งเกิดในครอบครัวชาวนา มีชีวิตที่ยากลำบากมาตั้งแต่เด็ก ต้องไปเป็นเด็กวัด ไม่ได้เรียนหนังสือ แต่ก็เป็นคนที่มีปัญญาประกอบกับมีความ

¹ กล่าวด้วยวินัย มงคลตถปิณีแปล เล่ม 2, (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532), หน้า 105

ทรงจำที่ดี ใช้วิธีเรียนแบบครูพักลักจำจึงสามารถอ่านออกเขียนได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในวัยหนุ่มตี๋มเหล้าและเล่นการพนัน แต่มาเลิกได้เมื่อมีลูก เพราะกลัวจะเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีของลูก อีกทั้งยังได้เข้าวัดปฏิบัติธรรมและมีผลการปฏิบัติธรรมที่ดี แต่ภายหลังความจำเริ่มเสื่อมลง มีอาการหลงลืมมากขึ้น และเกิดอาการเส้นโลหิตในสมองแตก ทำให้เป็นอัมพาต

สาเหตุที่ชายผู้นี้ความจำเสื่อม เกิดเส้นโลหิตในสมองแตกและเป็นอัมพาต เพราะกรรมในอดีตชาติเคยติดการพนันมาก จึงมักจะโกหกหรือไปหลอกขายของปลอม เพื่อเอาเงินมาเล่นการพนัน และมีอยู่ครั้งหนึ่งเขาเป็นเจ้าของมือ มีคนมาเล่นด้วย แต่คนนั้นเล่นเสียแล้วไม่ยอมให้เงิน จึงชวนเพื่อนไปซ้อมจนคนนั้นเป็นอัมพาต

กรณีศึกษาที่ 3 (วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2546) ชายคนหนึ่งชอบเล่นไพ่ จึงไม่ได้รับความไว้วางใจจากพ่อ สมบัติที่พ่อยกให้จึงใส่ชื่อภรรยาของเขาแทน เพราะกลัวว่าเขาจะเอาไปขายเพื่อเล่นไพ่ออนหลังเขาติดการพนันจนเป็นหนี้แบบดินพอกหางหมู มีคนมาขู่ก็กลัวมาก จึงขอร้องภรรยาให้ช่วยใช้หนี้ให้ ภรรยาก็ใช้ให้แต่มีข้อแม้ว่าต้องบวช เขาก็ยอมบวชจนกระทั่งรับกฐินแล้วจึงลาสิกขา แต่เมื่อลาสิกขาได้แค่ 3 เดือน ก็เริ่มคบกับพวกเล่นไพ่อีก ทั้งๆ ที่เคยสาบานต่อหน้าพระประธานเมื่อตอนบวชว่า จะเลิกเล่นไพ่ ภายหลังเขามีอาการนอนซก อุจจาระราด อาการเหมือนคนใกล้ตาย ตัวเขียวคล้ำๆ แล้วก็เสียชีวิตโดยไม่ทราบสาเหตุ

สาเหตุที่ชายผู้นี้ตายด้วยอาการซก อุจจาระราด โดยไม่ทราบสาเหตุ เพราะกรรมในปัจจุบันที่ผิดคำสาบานกับพระประธานว่าจะเลิกเล่นไพ่อันในช่วงบวช รวมกับกรรมปาณาติบาตทั้งในอดีตและปัจจุบัน

กรณีศึกษาที่ 4 (วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2548) หญิงคนหนึ่งเป็นคนใจบุญ ชอบทำบุญ สวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น ใส่บาตรพระทุกวัน เป็นกรรมการวัดใกล้บ้าน เป็นโยมอุปฐากส่งปันโตถวายพระเป็นประจำและได้ปฏิบัติธรรมจนมีผลการปฏิบัติธรรมที่ดี แต่ปัจจุบันกลับเป็นโรคซีลีม

สาเหตุที่หญิงผู้นี้เป็นโรคซีลีม เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นนักธุรกิจ ได้โกหกในเรื่องทำธุรกิจ และกรรมในปัจจุบันที่โกหก ประกอบกับอายุที่มากขึ้น

กรณีศึกษาที่ 5 (วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2548) หญิงคนหนึ่งต้องรับภาระดูแลลูกถึง 8 คนหลังจากที่สามีเสียชีวิตแล้ว ต่อมาเธอล้มป่วยเริ่มพูดไม่ได้ แขนและขาขวาใช้งานไม่ได้ คุณหมอบอกว่าเป็นโรคสมองฝ่อและอาการก็ทรุดหนักมากขึ้นจนเสียชีวิตในที่สุด

สาเหตุที่หญิงผู้นี้เป็นโรคสมองฝ่อ เพราะกรรมในอดีตชาติมีอาชีพค้าขาย จึงมักจะโกหกลูกค้าเป็นประจำ ส่วนที่พูดไม่ได้ แขนและขาขาใช้งานไม่ได้ เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดในสังคมเกษตรกรรม ได้เลี้ยงหมูไว้ขายให้เขามาเป็นจำนวนมาก และจับหมูมัดขามัดปากเพื่อส่งขาย

ปิสฺนวาจา (พูดส่อเสียด)

เจตนาของผู้มีจิตเศร้าหมองพยายามกระทำหรือพูดเพื่อต้องการให้คนอื่นมารักตนหรือเพื่อต้องการทำลายให้คนอื่นเกิดความแตกแยก ชื่อว่า **ปิสฺนวาจา**¹

กรณีศึกษาในเรื่องของกรรมปิสฺนวาจา

กรณีศึกษาที่ 1 (วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2546) หญิงคนหนึ่งมีความเชื่อมั่นในเรื่องบุญมาก จึงตั้งใจสร้างบุญและทำหน้าที่กัลยาณมิตรให้กับทุกคน แต่เธอก็มีโรคประจำตัว คือ โรคคันและลมพิษ ซึ่งสร้างความรำคาญให้กับเธอมาก

สาเหตุที่หญิงผู้นี้เป็นโรคคันและลมพิษ เพราะวิกรรมในอดีตชาติที่เกิดเป็นผู้หญิง ชอบพูดทำร้ายจิตใจคนอื่น และถ้าใครพูดไม่ถูกใจก็จะพูดย้อนไปให้เขาเจ็บใจ ประกอบกับในปัจจุบันที่ชอบอันปัสสาวะและอุจจาระ

กรณีศึกษาที่ 2 (วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2548) หญิงคนหนึ่งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี มีพ่อแม่ญาติพี่น้องเข้าใจและให้การสนับสนุนในการมาช่วยงานพระพุทธศาสนา ซึ่งเธอก็ได้ทำหน้าที่กัลยาณมิตรให้กับหมู่ญาติตลอดมา แต่เธอมีจุดด้อย คือ เป็นผ้าที่ไบหน้า

สาเหตุที่หญิงผู้นี้เป็นผ้าที่ไบหน้าเพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นทหารมักชอบพูดให้เขาเสียหน้า โดยการคัดค้านในที่ประชุม ทำให้บุคคลที่เสนอความเห็นรู้สึกเสียหน้า

กรณีศึกษาที่ 3 (วันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งมีชีวิตที่ลำบากตั้งแต่เล็กจนโต และเป็นโรคหัวใจรั่ว ต้องถูกผ่าตัดหลายครั้ง แต่เมื่อเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาลก็ได้ทำสมาธิไปด้วย ทำให้อาการดีขึ้นจนหมอแปลกใจ หลังจากนั้นจึงเข้าวัดปฏิบัติธรรมเรื่อยมา

สาเหตุที่หญิงผู้นี้เป็นโรคหัวใจ เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดในสังคมเกษตรกรรม ใช้วัวควายทำงานหนักเกินกำลัง และกรรมในอดีตชาติที่ชอบพูดให้คนอื่นเจ็บใจเป็นประจำ ส่วนสาเหตุที่ทำให้ต้องถูกผ่าตัดหลายครั้ง เพราะกรรมในอดีตชาติที่ฆ่าสัตว์ทำอาหาร

¹ กลาวว่าด้วยวินัย มงคลัตถปิณีแปล เล่ม 2, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532), หน้า 107

กรณีศึกษาที่ 4 (วันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2547) ชายคนหนึ่งกำพร้าพ่อแม่ตั้งแต่เด็ก พี่สาวจึงพาไปฝากไว้ที่โรงเรียน ซึ่งเจ้าสำนักที่นั่นก็ได้ส่งให้เรียน แต่ว่าเรียนเท่าไรก็ไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ ภายหลังจึงเลิกเรียน และไปทำธุรกิจส่วนตัวหลายอย่าง แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จทุกอย่าง จึงได้ไปเป็นคนเชียร์แขกที่โรงแรมมานูรูต แต่ก็ถูกตำรวจจับดำเนินคดี ทำให้เมื่อรอดพ้นจากคดีได้จึงเลิกอาชีพนี้

สาเหตุที่ชายผู้นี้ไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ ทั้งที่มีโอกาสเล่าเรียน เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นคนเรียนเก่ง จึงมักจะพุดดูถูกเพื่อนที่เรียนด้วยกันว่า “โง่” ทำให้เพื่อนได้รับความอับอายเป็นประจำ

กรณีศึกษาที่ 5 (วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2546) ชายคนหนึ่งเคยบวชเรียน ภายหลังลาสิกขามาเข้าเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัยจนจบ แล้วมาเป็นนายที่ชื่อสัตย์ ฐานะจึงค่อนข้างจะยากจน เลี้ยงดูลูกและครอบครัวด้วยความสุขตามอัตภาพ ในบั้นปลายของชีวิตเขาตายด้วยโรคมะเร็งในปาก

สาเหตุที่ชายผู้นี้ตายด้วยโรคมะเร็งในปาก เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นกุลบุตรในตระกูลที่มีฐานะปานกลาง แต่มีนิสัยมักโกรธจะชอบเถียงและด่าพ่อแม่ และถ้าใครที่พูดทำให้ไม่พอใจก็จะด่าตั้งแต่ตัวเขาจนถึงบรรพบุรุษของเขา ประกอบกับกรรมในปัจจุบันที่ชอบวิพากษ์วิจารณ์ด่าว่าพระเถระผู้ใหญ่ตั้งแต่ยังบวชอยู่ และกรรมดื่มสุรา ดูดยาเส้นตามสมัยนิยม

ผรุสวาทา (พุดคำหยาบ)

เจตนาแผ่ไปเผาผลาญจิตของผู้ฟัง ชื่อว่า **ผรุสวาทา** เจตนาเป็นเหตุประทุษร้าย ก่อให้เกิดความพยายามทางกายและทางวาจา อันเป็นเหตุทำลายไมตรีของผู้อื่น ชื่อว่า **ผรุสวาทา** อีกอย่างหนึ่ง เจตนาในการพุดเพื่อมุ่งทำลายจิตใจของผู้ฟัง ชื่อว่า **ผรุสวาทา**¹

กรณีศึกษาในเรื่องของกรรมผรุสวาทา

กรณีศึกษาที่ 1 (วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งเป็นคนอารมณ์ร้อน ซี้ไม่โห และมีสุขภาพไม่ดี มีโรคประจำตัว คือ โรคความดันและมีอาการคันทั้งตัวที่เกิดจากการให้ยาฉีดของลูกน้องหมอ ซึ่งอาการคันนี้ภายหลังได้กลายเป็นแผลพุพอง มีลักษณะคล้ายถูกน้ำร้อนลวก ทำให้ปวดแสบปวดร้อนไปทั้งตัว

สาเหตุที่หญิงผู้นี้มีสุขภาพไม่ดีเป็นโรคความดันและมีอาการคันจนกลายเป็นแผลพุพอง เพราะกรรมในอดีตชาติเวลาโกรธมักจะด่าทำให้เจ็บใจทั้งต่อหน้าและลับหลัง ส่วนสาเหตุที่ทำให้ปวดแสบปวดร้อนคล้ายน้ำร้อนลวก เพราะกรรมในอดีตชาติเคยต้มสัตว์ทั้งเป็น เพื่อความอร่อยในการทำอาหาร

¹ กล่าวด้วยวินัย มงคลถกทีปนีแปล เล่ม 2, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532), หน้า 109

กรณีศึกษาที่ 2 (วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2548) หญิงคนหนึ่งมีสามีชอบดื่มเหล้า จนบางครั้งเธอกับลูกต้องช่วยกันเช็ดคอกไก่ เพื่อทำกับแก้ม และต้องเก็บ กวาด ล้าง ทำความสะอาด กระทั่งค่อนข้างกว่าจะได้นอน จึงทำให้ไม่แข็งแรง หัวใจโต และปวดหูมากตลอดเวลาจนนอนไม่หลับ

สาเหตุที่หญิงผู้นี้มีสุขภาพไม่แข็งแรง หัวใจโต เพราะกรรมในอดีตชาติได้ฆ่าสัตว์ทำอาหาร ประกอบกับกรรมในปัจจุบันก็ได้ฆ่าสัตว์ทำอาหาร ส่วนที่ปวดหูและนอนไม่หลับ เพราะกรรมในอดีตชาติชอบด่าว่าด้วยคำหยาบ ประกอบกับกรรมในอดีตชาติที่ตบป้องหูของหลาน

กรณีศึกษาที่ 3 (วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งเริ่มล้มป่วยด้วยอาการเป็นไข้ เจ็บตามเนื้อตามตัว เมื่อเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาล หมอก็หาสาเหตุของโรคไม่ได้ จึงต้องตัดชิ้นเนื้อไปตรวจเพื่อหาสาเหตุของโรค แล้วสรุปว่าเป็นเส้นเลือดอักเสบ ช่วงนั้นใบหน้าเริ่มบวมและเป็นหนักขึ้นทุกวัน คุณพ่อของเธอจึงไปหาหลวงปู่องค์หนึ่ง ทำให้อาการดีขึ้นเรื่อยๆ แต่ยังไม่หายต้องกินยาตลอด ถ้าไม่กินจะเป็นไข้ เหนื่อย ตัวร้อน แล้วอยู่ๆ ร่างกายเกิดอาการผิดปกติ มารู้ภายหลังว่า ยาที่หมอให้กินตอนช่วงป่วยหนักนั้น มีฮอร์โมนเพศชายอยู่ด้วย เพราะร่างกายค่อยๆ เปลี่ยนเป็นผู้ชาย ใบหน้าใหญ่ขึ้น คางค่อยๆ ขยายใหญ่ขึ้น ตาค่อยๆ ลึกลง จนกลายเป็นใบหน้าเหมือนลิง มีกล้ามเนื้อ ตัวใหญ่ขึ้น จึงต้องเข้าโรงพยาบาลอีก

ช่วงแรกคุณหมอมาดตรวจก็ไม่รู้ว่าเป็นโรคอะไร ต่อมาคุณหมออีกคนมาตรวจจึงรู้ว่าเป็นโรคตับอักเสบ จึงให้ยาได้ถูกโรค อาการก็ค่อยๆ ดีขึ้น แต่ร่างกายก็เปลี่ยนอีก คราวนี้มีใบหน้าเป็นเหมือนกะเทย ใครเห็นก็นึกว่าเป็นผู้ชายที่แต่งตัวเป็นผู้หญิง ต่อมาเธอได้ไปขอให้หมอผ่าตัดทำศัลยกรรมใบหน้าที่ใหม่ โดยตัดชิ้นเนื้อบริเวณไหล่ด้านหลังมาใส่ที่บริเวณแก้มด้านซ้าย เพื่อให้ดูเป็นผู้หญิงขึ้น ซึ่งใช้เวลาผ่าตัดถึง 8 ชั่วโมง ออกจากห้องผ่าตัดด้วยสภาพที่ยับเยิน และอีก 3 เดือนก็ต้องไปผ่าตัดด้านขวาอีก

สาเหตุที่หญิงผู้นี้ป่วยเรื้อรังและมีใบหน้าที่เปลี่ยนไปเป็นลักษณะต่างๆ เพราะกรรมในอดีตชาติที่เกิดเป็นหญิงเคยผิดหวังในความรักจึงไปบวชชี ซึ่งวัดที่ไปบวชมีแม่ชีอาศัยอยู่จำนวนมาก ทำให้ทะเลาะกับแม่ชีอื่นอย่างรุนแรงและได้ด่าแม่ชีที่ทะเลาะกัน โดยด่าคนแรกว่า “อีหน้าลิง” ด่าคนที่สองว่า “อีกะเทย” ด่าคนที่สามว่า “อีหน้าปูด” และมักด่ากระทบกระทั่งบั่นทอนหน้าและลับหลังอยู่เสมอๆ

กรณีศึกษาที่ 4 (วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2546) หญิงคนหนึ่งถูกพ่อแม่ปลุกฝังเรื่องกฎแห่งกรรม ตั้งแต่ยังเด็ก จึงเชื่อมั่นในผลบุญอย่างมาก ได้ทำบุญทุกบุญอย่างต่อเนื่องและชักชวนคนอื่นให้มาสั่งสมบุญด้วย นอกจากนี้ยังมีผลการปฏิบัติธรรมที่ดี แต่ก็มีชีวิตที่ลำบากและต้องทำงานหนักจนเหน็ดเหนื่อยมาก ภายหลังรู้สึกปวดหัวตัวร้อน แก้มข้างซ้ายไม่มีความรู้สึก ปากเบี้ยวไปด้านขวา ก็พยายามอธิษฐานจิตให้หาย ประกอบกับการรักษาแผนปัจจุบันด้วย ปรากฏว่าภายใน 1 เดือน อาการต่างๆ ก็หายไป ต่อมาอาการดังกล่าวก็กลับมาอีก แต่ครั้งนี้สลับกันจากแก้มซ้ายเป็นแก้มขวา จากปากเบี้ยวข้างขวาเป็นข้างซ้าย

สาเหตุที่หญิงผู้นี้ปากเบี้ยว เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นหญิงสาวในตระกูลที่มีฐานะและเป็นที่รักของบิดามารดา จึงถูกตามใจมาก ทำให้ค่อนข้างจะเอาแต่ใจตัวเอง เวลาพ่อแม่สั่งสอนก็มักจะเถียงพ่อแม่ หรือบางครั้งถ้าพี่เลี้ยงพูดแนะนำเวลาทำไม่ถูก ก็โกรธและตบหน้า ตบปากเขาบ้าง ส่วนสาเหตุที่ต้องทำงานหนักจนเหน็ดเหนื่อยมาก เพราะกรรมในอดีตชาติเวลาพ่อแม่ชักชวนให้ทำงาน ก็เถียงว่า “ไม่จริงหรอก คนให้ทานมีแต่จะยากจน คนที่ตั้งใจทำงานต่างหากถึงจะรวย”

กรณีศึกษาที่ 5 (วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2548) หญิงคนหนึ่งเป็นคนฝีปากกล้า ชอบด่าคนโดยไม่เลือกหน้า ต่อมามีอาการแผลเน่าทั้งตัว ซึ่งลามมาจากภายในร่างกายและในที่สุดก็เสียชีวิต

สาเหตุที่หญิงผู้นี้ก่อนตายเป็นแผลเน่าทั้งตัว เพราะกรรมในปัจจุบันที่เป็นคนฝีปากกล้า ชอบด่าคนโดยไม่เลือกหน้า

สัมผัปปลาปะ (พูดเพื่อเจ้า)

เจตนาเป็นเหตุกล่าวถ้อยคำที่หาประโยชน์มิได้ คือ กำจัดทางแห่งประโยชน์สุขที่บุคคลจะได้รับ ชื่อว่า สัมผัปปลาปะ¹

กรณีศึกษาในเรื่องของกรรมสัมผัปปลาปะ

กรณีศึกษาที่ 1 (วันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2545) สามีภรรยาคนหนึ่งมีลูก 3 คน ซึ่งลูก 3 คนนั้นมีพัฒนาการพูดช้ากว่าเด็กวัยเดียวกัน เวลาจะพูดยากมากจนเกือบไม่พูดเลยทั้ง 3 คน แต่ทั้งสามพี่น้องไม่ได้มีอาการเหมือนคนเป็นใบ้ หูหนวก เพราะหูพอได้ยินเสียง แต่มีปัญหาการพูด ซึ่งแพทย์บอกไม่ได้ว่าเพราะเหตุใด

สาเหตุที่เด็กทั้ง 3 คน มีพัฒนาการพูดช้ากว่าเด็กวัยเดียวกัน และสามีภรรยาต้องมียุติกรรมนี้ เพราะกรรมในอดีตชาติเด็กทั้ง 3 คน เคยเกิดเป็นพี่น้องกัน โดยมีพ่อแม่ในชาตินี้เป็นผู้ให้กำเนิดในชาตินั้นด้วย ในชาตินั้นทั้ง 3 คนพูดได้ตามปกติ แต่มีนิสัยชอบสนุกคะนองปาก ไปล้อเลียนเด็กใบ้แถวบ้านคนหนึ่ง ซึ่งเป็นเพื่อนรุ่นเดียวกัน เมื่อถูกล้อ เพื่อนก็ไม่สบายใจ แม่ของเพื่อนก็ไม่สบายใจ ก็เกิดต่อว่าต่อขานกัน แต่แม่ของเด็ก 3 คนนี้ก็ปกป้องลูก เด็ก 3 คนนี้เมื่อได้รับการปกป้องจากผู้ปกครองก็ได้ใจ พอโตขึ้นก็ไปเข้าวัดฟังธรรม ได้ฟังธรรมจากหลวงตารูปหนึ่ง ท่านมีความคิดแล่นเร็วแต่ปากพูดไม่ทัน จึงดูเหมือนติดอ่างก็ไปล้อเลียนท่าน

¹ กล่าวด้วยวินัย มังคลัตถปิณีแปล เล่ม 2, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532), หน้า 112

กรณีศึกษาที่ 2 (วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2546) ชายคนหนึ่งเกิดมาในครอบครัวที่เคร่งครัดในลัทธิหนึ่งที่แยกออกมาจากพุทธนิกาย จึงทำให้เขาต้องไปเข้าร่วมกิจกรรมของลัทธินี้ตั้งแต่เด็ก แต่ในใจของเขาก็ยังไม่มีเชื่อหรือความศรัทธาเลย เมื่อโตขึ้นได้มาศึกษาเรื่องสมาธิจากประเทศต่างๆ รวมทั้งที่เมืองไทยด้วย ทำให้มีโอกาสได้ปฏิบัติธรรมและมีผลการปฏิบัติธรรมที่ดี เมื่อพบกับคำตอบที่ค้างอยู่ในใจตนเองมาตลอดได้ จึงเกิดความศรัทธาและมีความเข้าใจที่ถูกต้องมากขึ้น แต่เขาก็เป็นโรคเกี่ยวกับผิวหนังเป็นผื่นแดงและคัน ต้องไปหาหมอเป็นประจำ

สาเหตุที่ชายผู้นี้เป็นโรคผิวหนังผื่นแดงคัน เพราะกรรมในอดีตชาติเป็นคนที่ชน มีความเชื่อมั่นในตัวเอง และชอบล้อเพื่อนเล่น ทำให้คนที่ถูกล้อเกิดความขัดเคืองใจ และเคยแกล้งเพื่อนโดยเอาหญ้าคันไปแกล้งโรยใส่เพื่อนด้วยความคะนอง ประกอบกับในปัจจุบันที่ชอบอันปลงสาระและอุจจาระเป็นเวลานาน

กรณีศึกษาที่ 3 (วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งเป็นคนรักสวยรักงาม สนุกสนาน มีเพื่อนมาก จิตใจดี ชอบทำบุญแบบสังคมาสงเคราะห์ทั่วไป แต่มีจุดอ่อนคือ วจีกรรมและรังเกียจสัตว์เล็ก เช่น ยุง แมลงสาบ เป็นต้น ต่อมาพบว่า เป็นมะเร็งที่หน้าอกและได้ลามไปที่ผิวหนัง ทำให้เกิดแผลหลายแห่งเลือด น้ำเหลืองไหลเยิ้ม แต่รักษาหายด้วยสมุนไพรภายใน 2 เดือน แผลจึงแห้ง แต่ก็เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง

สาเหตุที่หญิงผู้นี้เป็นมะเร็งที่อก เพราะกรรมกาเมฯ ในอดีตชาติ และที่มะเร็งลุกลามไปที่ผิวหนัง เพราะกรรมในอดีตชาติที่พูดนินทาว่าร้ายหรือพูดเหน็บแนมทำให้คนเจ็บใจ

กรณีศึกษาที่ 4 (วันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546) ชายคนหนึ่งเป็นโรคสะเก็ดเงิน ในตอนแรกจะเป็นที่บริเวณศีรษะและท้ายทอย ต่อมาก็ลามไปทั้งตัว มีอาการคัน เป็นผื่นบวมแดง บนแผลมีสะเก็ดเคลือบอยู่และจะหลุดร่อนเวลาถูกเสียดสีจากเสื้อผ้า ในตอนแรกที่ไปรักษา ทำให้อาการดีขึ้น แต่ภายหลังก็กลับมาเป็นเหมือนเดิม ซึ่งโรคนี้คุณแม่ของเขาก็เป็นเช่นกัน แต่จะเป็นน้อยกว่า โดยมีอาการเป็นๆ หายๆ

สาเหตุที่ชายผู้นี้และคุณแม่เป็นโรคสะเก็ดเงิน เพราะกรรมในอดีตชาติทั้งสองได้เกิดเป็นแม่ลูกกันในตระกูลที่มีฐานะปานกลาง โดยชายผู้นี้มักมีอคติกับพระและชอบพูดจาติเตียนพระและผู้อื่นให้เสียหายหรือบางครั้งก็มักจะนินทาว่าร้ายทำให้ผู้อื่นเสียหายลับหลังเป็นประจำ และคุณแม่ของเขาก็มีเจียนดีในสิ่งที่ลูกทำ

กรณีศึกษาที่ 5 (วันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2548) หญิงคนหนึ่งเป็นคนพูดติดอ่างตั้งแต่เด็กและบ่อยครั้งที่พูดไม่ออก ก็ต้องใช้มือตบปากตัวเอง หรือบางครั้งต้องขึ้นไปบนโต๊ะแล้วกระโดดลงมา จึงจะพูดคำนั้นออกมาได้ บางครั้งพี่ๆ ก็จะช่วยตบปากก่อนที่เธอจะตบเอง ซึ่งอาการนี้มาดีขึ้นและค่อยๆ หายไป

เมื่อตอนเรียนมัธยม

สาเหตุที่หญิงผู้นี้เป็นโรคติดอ่างเพราะกรรมในอดีตชาติเธอมีเพื่อนที่พูดติดอ่างอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน หญิงผู้นี้จึงชอบล้อเลียนแก้มเพื่อนโดยไม่มีเจตนา แต่ต้องการสนุกสนาน แต่ทำให้เพื่อนอับอาย

อภิขมา (เพ่งเล็งอยากได้ของของผู้อื่น)

เจตนาเป็นเหตุละโมภ ในเมื่อเห็นสิ่งของของผู้อื่นแล้วเพ่งเล็ง โดยน้อมเข้ามาหาตนว่า “ทำอย่างไรของนี้จะพึงเป็นของเรา” ชื่อว่า **อภิขมา**¹

กรณีศึกษาในเรื่องของกรรมอภิขมา

กรณีศึกษาที่ 1 (วันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546) ชายคนหนึ่งเป็นคนดีและเก่ง เรียนจบด้านนิติศาสตร์และบัญชี ได้ทำงานในสำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติ ภายหลังเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งที่ปอด ทั้งๆ ที่ไม่ดื่มเหล้าและไม่สูบบุหรี่

สาเหตุที่ชายผู้นี้เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งที่ปอดและอายุสั้น เพราะกรรมในอดีตชาติเกิดในสังคมเกษตรกรรมและมีไร่นาเป็นจำนวนมาก เมื่อพ่อแม่ตาย เขาต้องการจะอุปมรดกทั้งหมดเป็นของตนเอง จึงฆ่าน้องสาวของตัวเองตาย โดยการเอายาสลบปิดปาก ปิดจมูกให้หายใจไม่ออก จนกระทั่งน้องสาวตาย แต่เมื่อสามีและลูกชายของน้องสาวรู้ จึงตั้งใจจะมาฆ่าล้างแค้น แต่ชายผู้นี้รู้ทันจึงส่งคนไปฆ่าก่อน

กรณีศึกษาที่ 2 (วันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งเป็นคนอดทน มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยคดโกงใคร และสอนให้ลูกๆ อดทนและให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งตัวเธอเองก็นั่งสมาธิก่อนนอนเสมอ และก็ทำบุญทุกบุญตามกำลัง ภายหลังเธอประสบอุบัติเหตุทางน้ำและเสียชีวิตลงในที่สุด

สาเหตุที่หญิงผู้นี้ต้องประสบอุบัติเหตุทางน้ำจนเสียชีวิต เพราะกรรมในอดีตชาติได้ฆ่าเพื่อนเพราะผลประโยชน์และต้องการอุปสมบัติ

กรณีศึกษาที่ 3 (วันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งมีอาการป่วยตั้งแต่อายุ 17 ปี เป็นๆ หายๆ และมีอาการปวดตามข้อนิ้ว สลับไปสลับมาเกือบทุกนิ้ว แล้วก็หายเอง ไปตรวจที่โรงพยาบาล หมอ ก็ระบุไม่ได้ว่าเป็นโรคอะไร จนเมื่ออายุ 22 ปี ก็มาตรวจพบว่าเป็นโรคเอสแอลอี(SLE) หรือภูมิแพ้ตนเอง โดยมีอาการไตอักเสบแบบเฉียบพลันและระบบทั้งตัว โดยเฉพาะช่วงท้องจนถึงปลายเท้าจะบวมมาก จึงเข้ารับรักษาตัวโดยตลอด จนกระทั่งปัจจุบันสามารถควบคุมโรคได้และไม่แสดงอาการ แต่หมอก็ยังให้ยามาทานเพื่อรักษาโรคนี้ไปตลอดชีวิต

¹ กล่าวด้วยวินัย มงคลัตถทีปนีแปล เล่ม 2, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532), หน้า 114

สาเหตุที่หญิงผู้นี้เป็นโรค SLE เพราะกรรมในอดีตชาติเกิดเป็นธิดาเศรษฐี เมื่อพ่อตายแล้วก็ยึดสมบัติทั้งหมด โดยไม่แบ่งให้น้องเลย และกรรมที่ปลอมปนข้าวเปลือกหรือพันธุ์พืชด้วยของไม่ดี ส่วนที่เป็นไถวายเป็นปล้น เพราะกรรมในอดีตชาติที่เกิดเป็นลูกเศรษฐีได้ปล่อยเงินกู้ดอกเบียด ซึ่งถ้าใครไม่มีเงินมาใช้คืนก็จะยึดไร่นาสาโท ถ้าไม่มีไร่นาสาโทก็จะยึดลูกภรรยาของเขามาเป็นทาส

กรณีศึกษาที่ 4 (วันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2548) ชายคนหนึ่งมีที่ดินที่ได้รับมรดกมาจากพ่อแม่ ซึ่งเป็นที่ดินมีสวนมะพร้าว ภายหลังเมื่อพื้นที่แถบนั้นเริ่มเจริญขึ้นก็เลยทำให้ที่ดินของเขาไม่มีทางออกสู่ถนนสาธารณะ จึงรู้สึกกดดันว่ามีที่ดินตบอด ทำประโยชน์อะไรไม่ได้ ซึ่งต่อมาเขาก็ฟ้องร้องเพื่อขอเปิดทางกับที่ดินข้างเคียง แต่ก็แพ้คดี จึงเสียใจและเสียกำลังใจมาก

สาเหตุที่ชายผู้นี้มีที่ดินตบอดและหาทางออกไม่ได้ เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นเศรษฐีได้ซื้อที่ดินปิดทางออกเพื่อหวังจะซื้อที่ดินตบอดนั้นในราคาถูกและกรรมที่มักจะแบ่งที่ดินตบอดให้แก่พี่น้องส่วนตัวเองเก็บเอาแต่ที่ดินดีๆ ไว้

กรณีศึกษาที่ 5 (วันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2548) หญิงคนหนึ่งเป็นคนน่ารัก ขยันขันแข็ง มีนิสัยประหยัดอดออม และรักความเจริญก้าวหน้า ได้เดินทางไปทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในต่างประเทศ ต่อมาได้หายตัวไปจากบ้านอย่างลึกลับ โดยไม่มีใครทราบว่าไปไหน ภายหลังเจ้าหน้าที่ตำรวจได้พบศพเธอและสันนิษฐานว่าถูกฆาตกรรม

สาเหตุที่หญิงผู้นี้ถูกฆาตกรรม เพราะกรรมในอดีตชาติที่เกิดเป็นผู้ชาย ได้ลงทุนทำการค้ากับเพื่อน ต่อมาเกิดขัดแย้งกัน เพราะความโลภจึงได้วางแผนฆ่าเพื่อนเพื่อจะฮุบกิจการทั้งหมด

พยาบาท (จองเวร)

เจตนาเป็นเหตุปองร้าย คือ การคิดกระทำให้ผู้อื่นประสบความพินาศ ชื่อว่า **พยาบาท** หมายความว่า ความคิดปองร้ายของผู้มุ่งจะทำร้ายชีวิตของสัตว์อื่น ตั้งแต่หมดและยุ่งไปจนถึงมนุษย์ว่า “ขอให้สัตว์เหล่านี้จงพินาศ จงวิบัติ ทำอย่างไรหนอ สัตว์เหล่านี้ พึงพินาศ พึงวิบัติ ไม่พึงเจริญรุ่งเรือง ไม่พึงมีชีวิตอยู่ได้นาน” ซึ่งความพยาบาทนั้น นอกจากจะทำลายประโยชน์สุขของผู้อื่นแล้ว ยังทำลายตัวเองอีกด้วย¹

กรณีศึกษาในเรื่องของกรรมพยาบาท

¹ กล่าวด้วยวินัย มงคลถกทีปนีแปล เล่ม 2, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532), หน้า 115

กรณีศึกษาที่ 1 (วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งเป็นคนสมถะ ฉลาด มีระเบียบ รักสะอาด มีเมตตา ใจดี ไม่ค่อยช่างพูดช่างคุย แต่เป็นภรรยาบ่อยของสามี และมีภรรยาของลูกชาย คนที่ 2 ของภรรยาหลงยุ้งให้ทุกคนเกลียดและตำว่าเธอ บางครั้งถึงกับทำร้ายร่างกาย ซึ่งเธอก็ไม่ได้ตอบโต้อะไร สามีก็ได้แต่เอายาแก้ช้ำในมารักษาให้ ซึ่งสามีไม่สามารถห้ามภรรยาหลงกับลูกๆ ได้ ต่อมาภรรยาหลงขูให้สามีทิ้งเธอแล้วไปอยู่ด้วยกัน แต่สามีไม่ไป ภรรยาหลงจึงทิ้งสามีไปและขนเงินไปหมด

สาเหตุที่หญิงผู้นี้ถูกภรรยาหลงและลูกๆ ทำร้ายแล้วเอาเงินไป เพราะกรรมในอดีตชาติเธอเกิดเป็นภรรยาบ่อย ได้ไปยุ้งให้สามีทิ้งภรรยาหลง เพื่อให้มาอยู่กับตนเองได้สำเร็จ ทำให้ภรรยาหลงในชาตินั้นผูกอาฆาต และในชาติปัจจุบันนี้ภรรยาหลงในชาตินั้นได้กลับมาเกิดเป็นภรรยาของลูกชายคนที่ 2 ของภรรยาหลง จึงได้ยุ้งให้ทุกคนเกลียดและทำร้ายเธอ

กรณีศึกษาที่ 2 (วันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งเคยฆ่าคนตายเมื่อตอนอายุประมาณ 16-17 ปี โดยมีสาเหตุมาจากที่แฟนของเธอมีคนใหม่และพามาเหยียดหยาม ทำให้เธอเกิดโทสะไปขโมยปืนพี่ชายซึ่งเป็นตำรวจไปยิงเขาจนตาย จึงถูกจับและถูกขังอยู่หลายปี ลำบากมาก จนกระทั่งต่อมาได้รับอภัยโทษ

สาเหตุที่หญิงผู้นี้ต้องฆ่าคนตาย เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นผู้ชายได้ทิ้งภรรยาไป ภรรยาจึงเกิดความอาฆาตแค้นตามฆ่าสามี ทำให้สามีในชาตินั้นผูกอาฆาต จึงได้กลับมาเกิดเป็นหญิงผู้นี้และได้ฆ่าแฟนตาย ซึ่งแฟนในชาตินี้ก็คือภรรยาในชาตินั้น

กรณีศึกษาที่ 3 (วันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2545) ชายคนหนึ่งมีโรงฆ่าสัตว์เล็กๆ ที่ช่วยกันทำกับลูกน้องเป็นอาชีพตลอดชีวิต โดยไม่คิดจะเปลี่ยนอาชีพ ภายหลังเขาได้เสียชีวิต

สาเหตุที่ชายผู้นี้ต้องมาประกอบอาชีพฆ่าสัตว์และเห็นว่าอาชีพนี้ดี เป็นทางมาแห่งทรัพย์ เพราะกรรมในอดีตชาติเขาได้ผูกพยาบาทพวกข้าศึกที่ยกทัพมาปล้นประเทศและฆ่าหมู่ญาติของเขาตายหมด ส่วนตัวเขาหนีเอาตัวรอดมาได้ ประกอบกับกรรมในอดีตชาติที่เวลาทำบุญ มักจะไม่ได้อธิษฐานให้ล้อมกรอบเอาไว้

กรณีศึกษาที่ 4 (วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2548) หญิงคนหนึ่งเป็นโรคกระดูกพรุนและถูกผ่าตัดหลายครั้ง เช่น ผ่าตัดต่อมไทรอยด์ 2 ครั้ง ผ่าตัดช่องท้อง 3 ครั้ง เมื่ออากาศหนาวจะปวดกระดูกตามตัวมาก เวลาเดินจึงต้องใช้ไม้เท้าช่วย นอกจากนี้ยังมีก้อนเนื้ออกที่เยื่อหุ้มสมองประมาณ 1 เซนติเมตร แต่ไม่ได้ผ่าตัด

สาเหตุที่หญิงผู้นี้เป็นไทรอยด์ เพราะกรรมในอดีตชาติเวลาที่โกรธ มักจะไม่ค่อยให้อภัย ส่วนที่

ต้องถูกผ่าตัดช่องท้อง เพราะกรรมในอดีตชาติที่ฆ่าสัตว์ทำอาหาร ส่วนที่เป็นเนื้ออกที่เนื้อเยื่อหุ้มสมอง เพราะกรรมในอดีตชาติเวลาฆ่าสัตว์มักจะทุบตีที่หัว และที่ปวดหลัง ปวดเข่ามากและกระดูกสันหลังทรุด เพราะกรรมในอดีตชาติที่ใช้แรงงานสัตว์ให้แบกของหนักจนลากไม่ค่อยไหว

กรณีศึกษาที่ 5 (วันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2546) ชายคนหนึ่งถูกคู่เวรยิงที่ไขสันหลัง ทำให้เส้นไขมันขาดและเป็นอัมพาตครึ่งตัวท่อนล่าง

สาเหตุที่ชายผู้นี้ถูกยิงที่ไขสันหลัง ทำให้เป็นอัมพาตครึ่งตัวท่อนล่าง เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นพ่อค้าได้ร่วมลงทุนกับเพื่อน ต่อมาเกิดทะเลาะกับเพื่อนเรื่องผลประโยชน์ จึงแยกมาทำการค้าแข่งกัน แต่ด้วยความแค้น เขาจึงส่งคนไปทำร้ายร่างกายอีกฝ่ายจนพิการ ทำให้เพื่อนในชาตินั้นผูกอาฆาต จึงได้กลับมาเกิดเป็นคู่เวร และได้มายิงเขา จนทำให้เขาเป็นอัมพาตครึ่งตัว

มิจฉาทิฎฐิ (มีความเห็นผิด)

เจตนาเป็นเหตุให้เห็นผิด เพราะไม่มีการถือเอาตามความเป็นจริง คัดค้านข้อประพฤติปฏิบัติของสัตบุรุษทั้งหมด โดยนัยเป็นต้นว่า ทานที่ให้แล้วไม่มีผล ชื่อว่า **มิจฉาทิฎฐิ**¹

กรณีศึกษาในเรื่องของกรรมมิจฉาทิฎฐิ

กรณีศึกษาที่ 1 (วันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งมีชีวิตครอบครัวในวัยเด็กลำบากมาก ซึ่งหลายครั้งจะต้องออกไปยืมเงินจากคนข้างบ้านหรือเพื่อนคุณพ่อ มาใช้จ่ายในครอบครัว พี่น้องของเธอทุกคนต้องทำงานเสริมเพื่อหารายได้ เช่น พับถุงกระดาษขาย ทอเสื่อ มัดแฝก เลี้ยงหมู จนกระทั่งจบการศึกษาด้วยกันทุกคนและมีชีวิตที่ดีขึ้น

สาเหตุที่หญิงผู้นี้มีชีวิตครอบครัวในวัยเด็กลำบากมาก เพราะกรรมในอดีตชาติเกิดในตระกูล ทำมาค้าขายที่เริ่มจากไม่มีอะไรเลย แต่ขยันหมั่นเพียรและเก็บหอมรอมริบจนสามารถตั้งตัวได้ จึงไม่เชื่อเรื่องผลของกรรม ทำให้ไม่เชื่อว่าทำบุญแล้วรวย แต่เชื่อว่าต้องขยันจึงจะรวย ต่อมาค้าขายขาดทุนประสบความทุกข์ จึงได้ทำตามคำแนะนำของเพื่อนกัลยาณมิตรที่มาชวนสร้างบุญ ทำให้ได้สร้างบุญมาตลอดและชีวิตก็เริ่มดีขึ้นในภายหลัง

กรณีศึกษาที่ 2 (วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งเคยเป็นร่างทรง เพราะได้รับคำแนะนำ

¹ กล่าวด้วยวินัย มงคลถกทีปนีแปล เล่ม 2, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532), หน้า 116

จากหมอดูว่า ถ้าเป็นร่างทรงแล้วจะหายป่วย จึงยอมให้ลงทรง แต่เนื่องจากอายุ จึงยอมลงให้เฉพาะ หมู่ญาติและคนที่จำเป็น แต่เมื่อคุณแม่ของเธอป่วยเป็นอัมพาตก็ได้ขอให้องค์เทพที่มาลงทรงช่วยรักษาคุณแม่ โดยสัญญาว่าจะลงทรงให้กับทุกคนที่มาหา จึงทำให้คุณแม่ของเธอกลับมาเดินได้ แต่ไม่ปกติเหมือนเดิม และจะเป็นๆ หายๆ อยู่หลายครั้ง จนกระทั่งเสียชีวิต เมื่อคุณพ่อคุณแม่เสียชีวิตไปแล้ว ก็ไม่ได้มานั่งลงทรง แต่ขอใช้วิธีทำบุญ ปฏิบัติธรรมช่วยสร้างบารมีให้แทน

สาเหตุที่หญิงผู้นี้ต้องมานับถือทรงเจ้า เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเป็นคนเชื่อเรื่องทรงเจ้าเข้าผี เมื่อนับถือไปนานๆ ตนเองก็เลยกลายเป็นร่างทรง แต่ต่อมาก็เลิกนับถือทรงเจ้าเข้าผี และได้เปลี่ยนมานับถือพระรัตนตรัยแทน

กรณีศึกษาที่ 3 (วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2547) ชายคนหนึ่งเกิดที่นิวยอร์ก ในสมัยวัยรุ่นเคยเป็นทหารร่วมรบในสงครามเวียดนาม จึงทำให้ได้มีโอกาสศึกษาพระพุทธศาสนา เมื่อกลับไปอเมริกา มีผู้หญิงคนหนึ่งที่เขาไม่รู้จัก โทรศัพทมาหาและเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเขาได้ถูกต้อง และขู่ว่าจะไปหา เขาจึงตัดสินใจไปที่บ้านของผู้หญิงคนนั้น เมื่อไปแล้วพบกับความแปลกๆ จนน่ากลัว จากนั้นเธอก็เข้ามาจับแขนเขาด้วยแรงที่มหาศาล เขากลัวมากจึงรีบหนีออกมา แล้วไปหลบที่บ้านของผู้หญิงอีกคนหนึ่ง โทรเข้ามาหาและบอกว่า “พระเจ้าจะคุ้มครอง” จึงทำให้เขารอดจากการขู่บังคับของผู้หญิงคนแรก และทำให้เขาศรัทธาในพระเจ้าและเป็นจุดหักเหที่ทำให้เขามาเป็นบาทหลวง

ต่อมาเขารู้สึกผิดหวังกับการกระทำบางอย่างของกรรมกรโบสถ์ จึงเริ่มหันมาศึกษาคำสอนในทางพระพุทธศาสนา และเกิดความศรัทธาในคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างมาก ถึงขนาดนำเอาคำสอนของพระพุทธองค์ไปสอนในโบสถ์ โดยสอนให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ๆ แต่ก็ถูกต่อต้านจากกรรมกรโบสถ์รุ่นเก่า

สาเหตุที่ชายผู้นี้ต้องเจอเหตุการณ์แบบนี้ จนทำให้ต้องไปเป็นบาทหลวง แล้วเปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนา และพลัดไปเกิดในต่างประเทศ อยู่ในครอบครัวที่นับถือศาสนาอื่น เพราะกรรมในอดีตชาติที่เคยบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา แต่ได้สึกออกไปมีครอบครัว จึงทำให้บางคนในวัดพูดดูถูกดูแคลน เมื่อเขาทราบจึงโกรธและน้อยใจ ได้ปฏิญาณว่าจะไม่กลับมาวัดอีก ต่อมาเมื่อเพื่อนชักชวนไปศึกษาลัทธิอื่นที่นับถือพวกเทพ จึงไปศึกษาอยู่ระยะหนึ่ง พอรู้ว่าไม่ใช่ทางที่ถูกต้องจึงออกมา และได้พบกัลยาณมิตรชักชวนให้กลับมานับถือพระพุทธศาสนาอีก ในที่สุดก็ตัดสินใจกลับมาบวชอีกครั้งตอนบั้นปลายชีวิต และสามารถบวชได้ตลอดชีวิต

กรณีศึกษาที่ 4 (วันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2546) ชายคนหนึ่งมีชีวิตลำบากมาก ต้องทำงานหนัก ตั้งแต่เด็ก เรียนหนังสือได้แค่ชั้น ป.4 ต่อมาเดินทางเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อทำงานกับพี่ชาย จึงสามารถเก็บ

หอมรอบบริบและเก็บเกี่ยวประสบการณ์ต่างๆ จนสามารถตั้งโรงงานเป็นของตัวเองได้

สาเหตุที่ชายผู้นี้มีชีวิตที่ลำบากตั้งแต่เด็ก เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จมาก จึงมีทิฐิสูงมากและไม่เชื่อว่าทำบุญแล้วจะรวย แต่เชื่อว่าคนจะรวยอยู่ที่ความขยันและความสามารถของตนเอง ภายหลังได้เจอกัลยาณมิตรอธิบายเรื่องความเป็นจริงของชีวิตที่เกิดขึ้น ทำให้เขาเกิดศรัทธาได้มาสสร้างบุญในพระพุทธศาสนาอย่างเต็มกำลัง

กรณีศึกษาที่ 5 (วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งนับถือความเชื่ออื่นที่ไม่ใช่พระพุทธศาสนา แต่เธอก็ไม่ค่อยได้ไปร่วมทำพิธีทางความเชื่อนั้น แต่กลับชอบไปร่วมกิจกรรมของศาสนาที่เน้นความสุขและให้ความรักต่อมนุษย์และสรรพสัตว์ จนกระทั่งได้มาฝึกสมาธิ ทำให้เกิดศรัทธาในพระพุทธศาสนามากขึ้น

สาเหตุที่หญิงผู้นี้ต้องไปนับถือความเชื่ออื่นและไม่ได้เกิดในพระพุทธศาสนา เพราะกรรมในอดีตชาติเคยนับถือพระพุทธศาสนา แต่ภายหลังได้เปลี่ยนไปนับถือความเชื่ออื่นเป็นเวลานาน แต่ด้วยบุญที่ทำไว้ในพระพุทธศาสนาจึงทำให้ได้กลับมาสร้างบุญในพระพุทธศาสนาอีก

7.2.2 กุศลกรรมบถ

กุศลกรรมบถ หมายถึง ทางแห่งกรรมดีหรือทางแห่งกรรมที่เป็นกุศล คือ กรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่สุคติ¹ มีทั้งหมด 10 อย่าง คือ

1. ปาณาติปาตา เวรมณี คือ การเว้นจากทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง
 2. อทินนาทานา เวรมณี คือ การเว้นจากถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมย
 3. กาเมสุมิฉฉารา เวรมณี คือ การเว้นจากประพฤติดีในกาม
- ทั้ง 3 อย่างนี้ จัดเป็นกายกรรม เพราะเป็นไปทางกายทวารโดยมาก
4. มุสาวาทา เวรมณี คือ การเว้นจากพูดเท็จ
 5. ปิสุณาย วาจา เวรมณี คือ การเว้นจากพูดส่อเสียด
 6. ผรุสสาย วาจา เวรมณี คือ การเว้นจากพูดคำหยาบ
 7. สัมผัสปปลาปา เวรมณี คือ การเว้นจากพูดเพ้อเจ้อ
- ทั้ง 4 อย่างนี้ จัดเป็นวจีกรรม เพราะเป็นไปทางวจีทวารโดยมาก

¹ นิตานสูตร, อังคุตตรนิกาย ฉักกนิบาต, มก. เล่ม 36 ข้อ 310 หน้า 634

8. **อนภิชณา** คือ การไม่โลภอยากได้ของเขา
9. **อพยบาต** คือ การไม่พยายาทปองร้ายเขา
10. **สัมมาทิฎฐิ** คือ การเห็นชอบตามคลองธรรม

ทั้ง 3 อย่างนี้ จัดเป็นมโนกรรม เพราะเป็นไปทางมโนทวารโดยมาก

เนื่องจากกรณีศึกษาจากโรงเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยาไม่ได้เจาะจงเฉพาะตามหัวข้อของ กุศลกรรมบถ ดังนั้นในการนำเสนอกรณีศึกษาในเรื่องของกุศลกรรมบถนั้น จึงได้นำเสนอโดยการรวมเอา หัวข้อที่มีลักษณะเนื้อหาที่เหมือนกันเอาไว้ในหัวข้อเดียวกัน เช่น การเว้นจากการพูดเท็จ การเว้นจากการ พูดส่อเสียด การเว้นจากการพูดคำหยาบ และการเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ ทั้ง 4 หัวข้อนี้ได้นำมารวมกัน เสนอในหัวข้อของปิยวาจา เป็นต้น จึงขอนำเสนอกุศลกรรมบถดังนี้

ปาณาติปาตา เวรมณี (เว้นจากการฆ่า)

คือ การเว้นจากการทำชีวิตสัตว์ให้ตกลงว้าง วางท่อนไม้ วางค้ำสตรา มีความละเอียด มีความเอ็นดู มีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ทั้งหลาย¹

กรณีศึกษาในเรื่องของกรรมปาณาติปาตา เวรมณี

กรณีศึกษาที่ 1 (วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547) สามีภรรยาคนหนึ่งมีอายุยืนถึง 94 ปี

สาเหตุที่สามีภรรยาคู่นี้มีอายุยืน เพราะกรรมในอดีตชาติทั้งสองก็เคยเป็นสามีภรรยากัน แม้เกิด ในสังคมเกษตรกรรม แต่ไม่ได้ฆ่าสัตว์ทำอาหารในวันพระตามที่ได้ตั้งใจไว้จนตลอดชีวิต และได้เคยช่วย ชีวิตควายแก่ตัวหนึ่งที่เพื่อนบ้านจะฆ่าโดยเอามาเลี้ยงไว้

กรณีศึกษาที่ 2 (วันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งเป็นคนสุขภาพดี ไม่ค่อยป่วย ฟัน แข็งแรงดี ไม่ใช้ฟันปลอมเคี้ยวอาหาร เป็นคนอารมณ์ดีไม่เคยโกรธใคร ความจำก็ดีมาก มีอายุยืนถึง 105 ปี

สาเหตุที่หญิงผู้นี้มีอายุยืน สุขภาพดี เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นหมอพื้นบ้าน มีจิตใจ เมตตาชอบช่วยเหลือผู้คน บางครั้งรักษาคนโดยไม่คิดเงิน หรือบางครั้งก็ช่วยเหลือหมู่ญาติ

กรณีศึกษาที่ 3 (วันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งเป็นคนฉลาด มีมนุษยสัมพันธ์ดี อารมณ์ดี ไม่ค่อยหงุดหงิด มีสุขภาพแข็งแรง ไม่ค่อยป่วย มีอายุยืนถึง 101 ปี

¹ จันทสูตร, อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต, มก. เล่ม 38 หน้า 432

สาเหตุที่หญิงผู้นี้มีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บและมีอายุยืน เพราะกรรมในอดีตชาติชอบทำบุญด้วยยารักษาโรคและชอบปล่อยสัตว์ให้ชีวิตเป็นทานบ่อยๆ

อทินนาทานา เวมณี (เว้นจากการลักทรัพย์)

อนภิขมา (การไม่เพ็งเล็งอยากได้ของของคนอื่น)

อทินนาทานา เวมณี คือ เว้นขาดจากการลักทรัพย์ ไม่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยจิตคิดขโมย ไม่ว่าจะของนั้นจะอยู่ในบ้านของเขา อยู่ในป่าหรือที่ไหนๆ ก็ตาม

อนภิขมา คือ การไม่เพ็งเล็งคิดเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนว่า “ทำอย่างไรหนอ ทรัพย์ของผู้อื่นนั้นจะพึงเป็นของเรา”¹

ทั้ง 2 หัวข้อนี้ มีลักษณะที่เหมือนกัน คือ การไม่อยากได้ทรัพย์ของผู้อื่น ไม่ว่าจะทางกาย คือ การลักทรัพย์ หรือจะทางความคิด คือ การเพ็งเล็งทรัพย์ จึงได้จัดทั้ง 2 หัวข้อนี้มาอยู่ในกรณีศึกษาที่จะนำเสนอในเรื่องเดียวกัน

กรณีศึกษาในเรื่องของกรรมอทินนาทานา เวมณี และกรรมอนภิขมา

กรณีศึกษาที่ 1 (วันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งมีชีวิตที่ราบเรียบ ไม่มีปัญหาหรือลำบากอะไรตั้งแต่เด็ก และเวลาอยากจะได้หรือทำอะไร ก็จะได้อย่างง่ายๆ เช่น อยากได้รถ คุณพ่อก็เอารถมาให้ โดยที่ไม่ได้เอ่ยปากขอ หรืออยากจะทำบุญ ก็จะได้ปัจจัยให้ได้ทำบุญเสมอ โดยปกติก็ไม่ได้มีปัจจัยมาก เป็นต้น

สาเหตุที่หญิงผู้นี้ได้อะไรมาอย่างง่ายดายตามความปรารถนา เพราะกรรมในอดีตชาติมีจิตศรัทธาทำบุญทันที หรือถ้าใครมาบอกบุญก็ทำทันที โดยไม่ได้ลังเลหรือกังวลใจ

กรณีศึกษาที่ 2 (วันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2547) ชายคนหนึ่งเกิดในตระกูลพ่อค้า เป็นคนมีอัธยาศัยดี ใจดี ทำอะไรมีระเบียบสะอาดเรียบร้อย ซื่อสัตย์ เป็นคนทำมาค้าขายเก่ง จะทำธุรกิจอะไรก็สำเร็จทุกอย่าง โดยที่เขาไม่ต้องเหนื่อยมาก

สาเหตุที่ชายผู้นี้ประสบความสำเร็จในชีวิต มีธุรกิจการค้ามากมาย เพราะกรรมในอดีตชาติทำทานมาก เช่น สงเคราะห์โลก สาธารณประโยชน์ สงเคราะห์ญาติ และทำบุญในพระพุทธศาสนา เป็นต้น และยังทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรชักชวนคนมาทำบุญด้วย

¹ จันทสูตร, อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต, มก. เล่ม 38 หน้า 432

กรณีศึกษาที่ 3 (วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2548) ชายคนหนึ่งมีผิวพรรณและหน้าตาค่อนข้างดี เกิดมาในครอบครัวที่ค่อนข้างพร้อมทั้งเรื่องปัจจัยและการเลี้ยงดู นอกจากนี้ยังเรียนเก่งและได้รับรางวัล ในการแข่งขันตอบปัญหาต่างๆ มากมาย

สาเหตุที่ชายผู้นี้มีฐานะดี มีความพร้อมในหลายๆ ด้าน เพราะกรรมในอดีตชาติได้ทำทาน รักษา ศีล เจริญภาวนามาก่อนข้างดี จึงทำให้มีรูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติ และคุณสมบัติค่อนข้างดี นอกจากนี้ยัง ชอบคบบัณฑิต ไม่ชอบคบคนพาล และยังทำบุญสงเคราะห์ญาติอีก

กรณีศึกษาที่ 4 (วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2548) หญิงคนหนึ่งมีนิสัยห้าวหาญ ไม่เคยกลัวใคร เมื่อเติบโตขึ้นเริ่มทำธุรกิจ โดยเปิดร้านขายของเล็กๆ กิจการร้านของเธอก็เจริญขึ้น ต่อมาได้เปิดกิจการบริษัท รับงานในด้านอื่นๆ อีก มีรายได้มากมาย จนได้รับโล่เป็นผู้บริหารดีเด่นที่มีอายุน้อยที่สุด จากนั้นก็ไปขายประกัน ยอดขายก็อยู่ในระดับต้นๆ จนทำให้ได้รับเชิญไปเปิดประชุมและเป็นวิทยากรตามที่ต่างๆ

สาเหตุที่หญิงผู้นี้ประสบความสำเร็จในธุรกิจ เพราะกรรมในอดีตชาติได้ทำบุญในพระพุทธศาสนา เอาไว้อย่างมาก

กรณีศึกษาที่ 5 (วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2548) ชายคนหนึ่งเป็นคนจิตใจดี มีเมตตา ชอบช่วยเหลือคน เขาได้รับที่ดินผืนหนึ่งจำนวน 50 กว่าไร่จากเพื่อนของเขาที่ยกให้ ต่อมาเขาก็แบ่งให้ลูกๆ ทุกคน ซึ่งที่ดินผืนนี้ได้ขุดพบทองคำแท้

สาเหตุที่ชายผู้นี้ได้ที่ดินจากเพื่อนที่ยกให้ เพราะกรรมในอดีตชาติเคยให้ที่ดินแก่ญาติเพื่อเอาไว้ ประกอบอาชีพ โดยไม่ได้คิดเงิน

กาเมสุมิฉฉา วาเรมณี (เว้นจากการประพฤติผิตในกาม)

คือ เว้นขาดจากการประพฤติผิตในกาม ไม่ประพฤติล่วงเกินหญิงที่มีคู่ครองแล้ว หญิงที่อยู่ในความดูแลของพ่อแม่ หญิงที่มีญาติพี่น้องดูแล หรือหญิงที่มีบุรุษหมั้นไว้แล้ว และไม่ประพฤตินอกใจคู่ครองของตน¹

กรณีศึกษาในเรื่องของกรรมกาเมสุมิฉฉา วาเรมณี

กรณีศึกษาที่ 1 (วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2546) สามภรรยาคนหนึ่งใช้ชีวิตกันแบบเพื่อนมากกว่า เป็นสามภรรยา กัน ถึงแม้จะอยู่ห้องเดียวกัน แต่ก็ได้มีอะไรกันจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้

¹ จุนทสูตร, อังคตตรนิกาย ทสกนิบาต, มก. เล่ม 38 หน้า 433

สาเหตุที่สามีภรรยาคู่นี้มีความรู้สึกเป็นเพื่อนกันมากกว่าเป็นสามีภรรยากัน เพราะกรรมในอดีตชาติทั้งสองก็ได้เป็นสามีภรรยากันมาหลายชาติ แต่ช่วงบั้นปลายของชีวิตในแต่ละชาติ มักจะถือพรหมจรรย์กันทั้งคู่ โดยฝ่ายชายจะออกบวชเป็นพระ ส่วนฝ่ายหญิงก็จะถือศีล 8 แต่ถ้าได้เกิดมาในยุคที่ไม่มีพระพุทธศาสนา ฝ่ายชายจะออกบวชเป็นดาบส ฤๅษี ส่วนฝ่ายหญิงก็จะออกบวชเป็นดาบลินี ฤๅษีหญิง ทั้งสองท่านจึงมีอริยาคัยอย่างนี้ติดมา

กรณีศึกษาที่ 2 (วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งมีผลการปฏิบัติธรรมที่ดี ทั้งที่ไม่ได้ปฏิบัติธรรมเป็นประจำ

สาเหตุที่หญิงผู้นี้มีผลการปฏิบัติธรรมที่ดีและทำได้ง่าย ทั้งๆ ที่ไม่ได้ปฏิบัติธรรมเป็นประจำ เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นอุบาสิกา ได้ปฏิบัติธรรมจนมีผลการปฏิบัติธรรมที่ดี

กรณีศึกษาที่ 3 (วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2547) เด็กผู้หญิงคนหนึ่งเป็นโรคปัญญาอ่อน แต่พูดจาไพเราะและมีผิวพรรณดี ชอบให้พ่อแม่พามาทำบุญที่วัด และชอบสวดมนต์นั่งสมาธิเป็นประจำจนมีผลการปฏิบัติธรรมที่ดี

สาเหตุที่เด็กผู้หญิงคนนี้เป็นโรคปัญญาอ่อน เพราะกรรมในอดีตชาติชอบดื่มเหล้าเป็นประจำ ส่วนที่มีผลการปฏิบัติธรรมที่ดี เพราะกรรมในอดีตชาติเคยบวชชีเพื่อต้องการเลิกเหล้า จึงได้ตั้งใจปฏิบัติธรรมและบวชชีจนตลอดชีวิต ส่วนที่เกิดมาในครอบครัวที่ดี มีฐานะ เลี้ยงดูให้ความอบอุ่นอย่างดี เพราะกรรมในอดีตชาติได้เลี้ยงดูบิดามารดาและทำทาน ส่วนที่มีผิวพรรณสวยงาม เพราะกรรมในอดีตชาติได้ตั้งใจรักษาศีลในช่วงเป็นชีจนตลอดชีวิต

กรณีศึกษาที่ 4 (วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งได้อุทิศตนเข้ามาช่วยงานพระศาสนา โดยเป็นเจ้าของหน้าที่อยู่ในวัด ในช่วงแรกของการเข้ามาช่วยงานพระศาสนา นั้น ครอบครัวของเธอไม่เห็นด้วย แต่เธอก็มิได้หวั่นไหว ตั้งใจช่วยงานพระศาสนาอย่างเต็มที่ และได้ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรให้กับครอบครัวของตัวเองอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งครอบครัวเข้าใจและมาทำบุญกับวัดเสมอ

สาเหตุที่หญิงผู้นี้ยอมอุทิศตนเข้ามาช่วยงานพระศาสนาท่ามกลางความไม่เข้าใจของครอบครัว เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นลูกชายเศรษฐีที่หล่อ จึงมีนิสัยเจ้าชู้ ต่อมาได้เจอกัลยาณมิตรแนะนำจึงเกิดศรัทธาอยากบวช แต่ทางบ้านไม่ยอม จึงบอกกับทางบ้านว่าจะบวชชั่วคราว แต่พอบวชไปแล้วก็มีศรัทธาเพิ่มขึ้นจึงบวชไม่สึก มีผลการปฏิบัติธรรมที่ดี ภายหลังทางบ้านเข้าใจจึงอนุโมทนา ดังนั้นในชาตินี้

เพราะเศษกรรมเจ้าชู้ จึงทำให้เกิดเป็นผู้หญิง แต่ด้วยบุญที่เคยบวชมาในอดีต จึงมีอภัยค้อยากประพฤติพรหมจรรย์

กรณีศึกษาที่ 5 (วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548) หญิงคนหนึ่งเคยบวชมาแล้ว 2 ครั้ง สาเหตุที่บวชขึ้นครั้งแรกเพราะ หลังจากที่คุณพ่อของเธอเสียชีวิต ทำให้เธอรู้สึกถึงความพลัดพรากว่าทำให้เกิดทุกข์ จึงเริ่มไปเรียนธรรมะและฝึกกรรมฐานตามวัดและสำนักปฏิบัติธรรมต่างๆ และได้ตั้งใจบวชขึ้น จึงทำให้เข้าใจหลักธรรมมากยิ่งขึ้น

ต่อมาเธอป่วยเป็นโรคไทรอยด์เป็นพิษ จึงจำเป็นต้องสึกเพื่อกลับไปพักรักษาตัวอยู่ที่บ้าน 2 ปี ก็หายเป็นปกติ และได้กลับมาบวชขึ้นอีกเป็นครั้งที่ 2 โดยร่วมกันกับพี่สาวที่บวชขึ้นจัดตั้งสถานปฏิบัติธรรม และได้จัดบวชเนกขัมมะมาตลอด มีผู้มาบวชอบรมและปฏิบัติธรรมมากขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละครั้งก็ได้นิมนต์พระมาให้การอบรมทุกครั้ง

สาเหตุที่หญิงผู้นี้ไทรอยด์เป็นพิษ เพราะกรรมในอดีตชาติเวลาโกรธใครแล้วไม่ยอมให้อภัย รวมกับกรรมในอดีตชาติที่ใช้แรงงานสัตว์จนสัตว์นั้นทั้งเหนื่อยและทิวมาก แต่ด้วยกรรมในอดีตชาติที่ทำทานรักษาศีล ประพฤติพรหมจรรย์ จึงทำให้โรคไทรอยด์เป็นพิษหายไป และสาเหตุที่หญิงผู้นี้อยากออกบวช เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นผู้ชายได้บวชเป็นพระ รวมกับกรรมในอดีตชาติที่เกิดเป็นผู้หญิงแล้วประสบทุกข์ในการครองเรือน จึงได้อธิษฐานจิตขอประพฤติพรหมจรรย์ในชาติต่อไป

มุสาวาทา เวมณี (เว้นจากการพูดเท็จ)

ปิสุณาย วาจา เวมณี (เว้นจากการพูดส่อเสียด)

ผรุสย วาจา เวมณี (เว้นจากการพูดคำหยาบ)

สัมผัปปลาปา เวมณี (เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ)

มุสาวาทา เวมณี คือ การเว้นขาดจากการพูดเท็จ ไม่ว่าจะเป็นผู้กล่าวเท็จทั้งที่รู้ตัว หรือเพราะเหตุแห่งผู้อื่น คือ การเป็นพยาน เป็นต้น หรือเพราะการให้อามิสสินจ้างแม่เพียงเล็กน้อย ก็ไม่ควรกล่าวเท็จทั้งสิ้น

ปิสุณาย วาจา เวมณี คือ การเว้นขาดจากการพูดส่อเสียด โดยฟังความฝ่ายนี้ ไม่ไปบอกฝ่ายโน้น เพื่อทำลายคนฝ่ายนี้ หรือฟังฝ่ายโน้นแล้ว ไม่มาบอกฝ่ายนี้ เพื่อทำลายคนฝ่ายโน้น เป็นผู้สมานคนที่แตกสามัคคีและสนับสนุนคนที่สามัคคีกันอยู่ ชื่นชมยินดีคนที่สามัคคีกัน พูดแต่วาจาที่สร้างความสามัคคี

ผรุสย วาจา เวมณี คือ การเว้นขาดจากการพูดคำหยาบ เป็นผู้พูดแต่วาจาอันไม่มีโทษ เป็นที่รักและชอบใจของคนทั่วไป

ล้มพับปลาปา เวมณี คือ การเว้นขาดจากการพูดเพื่อเจ้อ เป็นผู้พูดถูกกาลเวลา พูดแต่คำจริง พูดอิงอรรถ พูดอิงวินัย พูดถ้อยคำมีหลักฐาน มีที่อ้าง มีที่สุด ประกอบด้วยประโยชน์ โดยสมควรแก่เวลา¹

ทั้ง 4 หัวข้อนี้มีลักษณะที่เหมือนกัน คือ เป็นกรรมที่เกิดจากวจีกรรมด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ได้มีกรรมในทางกายกรรมและทางมโนกรรมมาเกี่ยวข้องเลย จึงได้จัดทั้ง 4 หัวข้อนี้มาอยู่ในกรณีศึกษาที่จะนำเสนอในเรื่องเดียวกัน

กรณีศึกษาในเรื่องของกรรมมุสาวาทา เวมณี, กรรมปิสุณาย วาจา ย เวมณี

กรรมพรุสาย วาจา ย เวมณี และกรรมล้มพับปลาปา เวมณี

กรณีศึกษาที่ 1 (วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2548) หญิงคนหนึ่งเป็นคนชอบการใช้เสียง ได้ดำเนินรอยตามพ่อแม่ที่ชอบเล่นดนตรีและร้องเพลง โดยหญิงผู้นี้ได้เข้าร่วมประกวดร้องเพลงตั้งแต่อายุชั้น ป.1 ถึงชั้นมัธยม เรื่อยมาจนถึงมหาวิทยาลัย เมื่อมีการประกวดร้องเพลงครั้งใด ก็ต้องมีเธอร่วมด้วยเกือบทุกครั้ง และได้รางวัลที่ 1 จนมีคนมาทาบทามให้ไปออกเทปเป็นนักร้องอาชีพ แต่เธอก็ไม่ได้ไป

สาเหตุที่หญิงผู้นี้มีเสียงไพเราะ ชอบร้องเพลง อ่านกลอนทำนองเสนาะ และเป็นพิธีกร เพราะกรรมในอดีตชาติชอบสวดมนต์ ชอบพูดธรรมะ และมีปิยวาจา ประกอบกับมีนิสัยติดมาจากอดีตชาติที่ชอบร้องรำทำเพลงเป็นอาชีพ

กรณีศึกษาที่ 2 (วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547) ชายคนหนึ่งในวัยเด็กมีความปรารถนาอยากจะเป็นนักบิน แล้วก็สอบติดโรงเรียนนักบิน แต่คุณพ่อไม่ยอมให้ไปเรียน เมื่อโตขึ้นมาก็อยากเป็นบาทหลวง เพราะประทับใจบาทหลวงท่านหนึ่งที่อธิบายพระคัมภีร์ในโบสถ์ด้วยความอดทน และคิดว่าเป็นบาทหลวงแล้วจะได้เรียนหนังสือสูงๆ แต่คุณพ่อก็ไม่ยอมอีก จนในที่สุดเขาได้มาเป็นนักดนตรีที่มีความสามารถในการร้องเพลงและยังมีลุ่มเสียงที่ไพเราะก้องกังวาน

สาเหตุที่ชายผู้นี้มีความสามารถในการร้องเพลงและมีเสียงที่ไพเราะ เพราะกรรมในอดีตชาติเคยบวชในร่มเงาพระพุทธศาสนา ชอบสวดมนต์ และก็ชอบเทศนาสั่งสอนสาธุชน

อพยาบาท (ไม่พยาบาทปองร้าย)

อพยาบาท คือ การไม่พยาบาทปองร้าย มีใจไม่คิดประทุษร้ายผู้อื่นว่า “ขอสัตว์เหล่านี้ จงอย่าจองเวรกัน อย่าเบียดเบียนกัน อย่ามีความทุกข์ จงมีแต่ความสุข อยู่รอดปลอดภัยเถิด”²

¹⁻² จันทสูตร, อังคตตรนิกาย ทสกนิบาต, มก. เล่ม 38 หน้า 432-433

กรณีศึกษาในเรื่องของกรรมอพยพบาป

กรณีศึกษาที่ 1 (วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2545) เด็กสาวคนหนึ่งพูดไม่ได้ เพราะเป็นโรคสมองอักเสบ

สาเหตุที่เด็กสาวผู้นี้พูดไม่ได้และเป็นโรคสมองอักเสบ เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นเด็กที่เอาแต่ใจตัวเอง มักจะแสดงความไม่พอใจกับแม่ แต่รักพ่อเพราะว่าพ่อไม่ดุแต่เนื่องจากพ่อให้มาขอขมาแม่ จึงได้ขอขมาและแม่ก็ให้อภัยดังนั้นในปัจจุบันชาตินี้มีโอกาสหายแต่ต้องสั่งสมบุญทุกบุญให้มากๆอย่างต่อเนื่อง

กรณีศึกษาที่ 2 (วันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2548) ชายคนหนึ่งมีชีวิตที่เฉียดตายมาหลายครั้งจนเกือบเอาชีวิตไม่รอด เช่น ในวัยเด็ก ศีรษะปักลงไปใต้น้ำโคลน ขาชี้ฟ้า และยังเป็นผีมีขนาดตั้งแต่เล็กเท่าปลายนิ้วก้อย ถึงขนาดใหญ่เท่าหัวแม่มือ พุพองเน่าเปื่อยมีน้ำเหลืองไหลทั่วทั้งตัว แต่ภายหลังก็หาย และเมื่อโตขึ้นก็ได้ออกบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาตลอดมา

สาเหตุที่ชายผู้นี้มีชีวิตเฉียดตายและมีผีพุดอง เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นทหารได้ทรมาณข้าศึกเอาไว้มาก ส่วนสาเหตุที่มากเกิดเป็นผู้ชายและได้ออกบวช เพราะกรรมในอดีตชาติเป็นคนชอบกล่าวมธุรสวาจา ทำให้มีสาวๆ มาชอบมาก ต่อมาเมื่อคิดจะออกบวชจึงได้ทำการขอขมาสาว ๆ ทั้งหมด จึงทำให้ในปัจจุบันชาตินี้รอดพ้นจากกรรมเจ้าชู้

สัมมาทิฐิ (เห็นชอบตรงตามความเป็นจริง)

สัมมาทิฐิ คือ การมีความเห็นตรงตามความเป็นจริง มีความเห็นที่ไม่ผิดจากนี้ว่า “ทานที่ให้แล้วมีผล การเช่นสรวงมีผล การบูชามีผล ผลวิบากของกรรมดีและกรรมชั่วมีจริง โลกนี้มีจริง โลกหน้ามีจริง มารดาบิดามีบุญคุณต่อบุตรธิดาจริง ลัทธิโอบปาติกะมีจริง สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ รู้แจ้งประจักษ์ทั้งโลกนี้และโลกหน้าแล้ว สั่งสอนให้ผู้อื่นรู้ตามมีจริง”¹

กรณีศึกษาในเรื่องของกรรมสัมมาทิฐิ

กรณีศึกษาที่ 1 (วันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งมีสุขภาพไม่แข็งแรง ต้องเหนื่อยกับการเลี้ยงลูกเพียงลำพังมาตลอดชีวิต ต้องตรากตรำทำงานหนัก และต้องคอยเก็บเงินไว้เพื่อการใช้จ่ายในอนาคต แต่ก็ทำบุญทุกบุญไม่เคยขาดและไม่เคยเสียดายหรือนึกกังวลในทุกครั้งที่ทำบุญ ภายหลังหมอตระพพบว่า ป่วยเป็นโรคเบาหวาน เส้นเลือดหัวใจตีบ เส้นเลือดในสมองข้างขวาตีบ ซึ่งทรมาณและเจ็บปวดมาก แต่ใจของเธอก็อยู่ในบุญ ได้ทำบุญอย่างต่อเนื่องจนเสียชีวิต

¹ จันทสูตร, อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต, มก. เล่ม 38 หน้า 433

สาเหตุที่หญิงผู้นี้มีชีวิตลำบาก สุขภาพไม่แข็งแรงและเป็นหลายๆ โรค เพราะกรรมในอดีตชาติ ใช้แรงงานทาสอย่างหนักโดยไม่ได้ดูแล แต่ด้วยกรรมในปัจจุบันชาติที่ได้ทำบุญอย่างต่อเนื่อง ทำให้เธอ รอดตายมาได้หลายครั้ง ส่วนที่มีคนมาช่วยเหลือก็เอื้อกุลเธอด้วยน้ำใจไมตรีอันดี เพราะกรรมในอดีตชาติได้ เลี้ยงดูและเอาใจใส่ดูแลพ่อแม่ในยามเจ็บป่วย ประกอบกับบุญที่ลูกๆ ของเธอได้ทำให้ออย่างเต็มกำลัง

กรณีศึกษาที่ 2 (วันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545) ชายคนหนึ่งมีชีวิตลำบากตั้งแต่วัยเด็ก แต่ว่า มีสติปัญญามากและมีความเฉลียวฉลาด เมื่อเติบโตขึ้นจึงได้ทำธุรกิจและประสบความสำเร็จในธุรกิจ มีบริษัทในเครือหลาย 10 บริษัท และได้รับการยกย่องชื่นชมอย่างมาก

สาเหตุที่ชายผู้นี้ลำบากในวัยเด็ก เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดในตระกูลสูง มีฐานะดี ทำให้มี ทิฐูมาก เมื่อเพื่อนที่มีฐานะต่ำกว่ามาชวนทำบุญ จึงปฏิเสธและห้ามไม่ให้เพื่อนมาสอนเรื่องของการทำบุญ ส่วนสาเหตุที่ชายผู้นี้รวย ประสบความสำเร็จในธุรกิจ มีความเฉลียวฉลาด มีปฏิภาณไหวพริบและได้รับการยกย่องในภายหลัง เพราะกรรมในอดีตชาตินั้น ได้ตามเพื่อนมาทำบุญในภายหลัง แล้วก็ปลื้มปีติใจมาก ประกอบกับปัจจุบันนี้ได้ช่วยสาธารณประโยชน์มากมาย เช่น สร้างโรงเรียน โรงพยาบาล เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 3 (วันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2547) ชายคนหนึ่งเป็นเจ้าของกิจการร้านอาหารเป็นเวลา 20 ปี ซึ่งได้ขายเหล้าและบุหรี่ด้วย ต่อมาหยุดกิจการร้านอาหารและได้ทำธุรกิจแอมเวย์โดยใช้เวลา สั้นๆ ก็ประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง และได้หยุดทำธุรกิจนี้เป็นเวลา 11 ปีมาแล้ว แต่ตลอดเวลาที่ผ่านมาก็ยังได้รับเงินอยู่ทุกๆ เดือน

สาเหตุที่ชายผู้นี้ต้องทำงานหนักมาโดยตลอดแต่ไม่มีเงินเหลือเลย เพราะกรรมในอดีตชาติทำ ทานมาไม่มาก และกรรมในอดีตชาติมีนิสัยยืมเงินคนอื่นแล้วไม่ยอมคืน ส่วนสาเหตุที่ยังมีรายได้ทุกเดือน โดยไม่ต้องทำงานจนตลอดชีวิต เพราะกรรมในอดีตชาติได้เลี้ยงดูพ่อแม่จนตลอดชีวิต

กรณีศึกษาที่ 4 (วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2547) หญิงคนหนึ่งต้องไปอยู่กับญาติตั้งแต่อายุได้ 2 ขวบ ต่อมาสามีสามีภรรยาคนหนึ่งรับไปเลี้ยง ให้ความรัก ความอบอุ่นเสมือนลูกแท้ๆ เมื่อโตขึ้นก็ได้แต่งงาน กับสามีทั้งที่ไม่ได้รักกัน แต่สามีก็ไม่เคยขัดขวางในเรื่องการทำบุญของเธอเลย

สาเหตุที่หญิงผู้นี้มีญาติและมีสามีภรรยาคนหนึ่งมารับไปเลี้ยงเป็นลูก เพราะกรรมในอดีตชาติเคย เลี้ยงดูพ่อแม่และช่วยเหลือหมู่ญาติ ส่วนที่สามีไม่เคยขัดขวางเรื่องการทำบุญ เพราะกรรมในอดีตชาติสามี ของหญิงผู้นี้ได้เกิดเป็นญาติที่เคยเอื้อกุลกันไว้

กรณีศึกษาที่ 5 (วันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2548) หญิงคนหนึ่งเกิดในประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาประเทศหนึ่งในโลก ชีวิตของเธอนั้นได้เป็นผู้นำมาตั้งแต่สมัยที่เรียนหนังสือ และเคยได้รับรางวัลนักเรียนดีเด่นอย่างมากมาย เมื่อจบการศึกษาระดับมัธยมแล้วเธอได้อาสาเข้าช่วยงานเป็นครูสอนในโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพราะมีใจรักและชอบในการเป็นครูสอนพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ที่บ้านของเธอยังได้จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมให้กับเด็ก

สาเหตุที่หญิงผู้นี้ชอบสอนธรรมะ เพราะกรรมในอดีตชาติเคยเกิดเป็นผู้ชายและได้บวชเป็นพระภิกษุสอนธรรมะและศีลธรรมให้แก่ประชาชน ส่วนที่มากเกิดในประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา เพราะกรรมในอดีตหลายๆ ชาติได้ทำบุญในพระพุทธศาสนามาโดยตลอด

จากกรณีศึกษาที่นำเสนอในบทเรียนนี้ เป็นเพียงบางส่วนของกรณีศึกษาที่นำเสนอในโรงเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา ซึ่งกรณีศึกษานี้เป็นเพียงบางส่วนของชีวิตที่เกิดขึ้นจริงของบุคคลบนโลกใบนี้ที่มีความแตกต่างกันอย่างมากโดยที่ตัวของบุคคลที่ประสบสุขหรือทุกข์เช่นนั้นก็ไม่ทราบว่าจะเกิดขึ้นได้อย่างไร เพียงแต่คิดถึงแค่เหตุปัจจุบันเท่านั้นที่จะทำให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้ เช่น บางคนยากจน ลำบากมาก แต่เมื่อทำธุรกิจก็สามารถที่จะตั้งตัวได้จนมีฐานะร่ำรวย ก็คิดเพียงว่า “คนจะรวยต้องขยันและฉลาด” ซึ่งเขาไม่รู้เลยว่าแท้จริงนั้นเขาต้องประสบเหตุการณ์ชีวิตในรูปแบบนั้นมีสาเหตุต้นตอมาจากอะไร แต่เมื่อได้เรียนรู้จากกรณีศึกษาแล้ว จะเห็นว่ากุศลกรรมและอกุศลกรรมที่แต่ละคนทำไว้นั้นแตกต่างกัน จึงได้ส่งผลที่แตกต่างกันออกไปเช่นนั้น ด้วยเหตุนี้มนุษย์แต่ละคนที่เกิดมาจึงแตกต่างกันในทุกๆ ด้าน แสดงให้เห็นว่า **“กฎแห่งกรรมมีจริง ผลแห่งกรรมมีอยู่จริง การให้ผลของกรรมมีอยู่จริง”** ทุกคนล้วนต้องได้รับผลแห่งการกระทำของตนเองทั้งสิ้น แม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือพระอรหันตสาวกทั้งหลายยังหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก็ยังต้องอยู่ในกฎแห่งกรรมทั้งสิ้น

ไม่ว่าบุคคลใดจะไม่เชื่อหรือจะเชื่อก็ตาม สิ่งเหล่านี้ก็มีอยู่ แม้ว่าบางคนจะมีความเห็นผิด ไปกระทำอกุศลกรรมเข้า ก็ต้องได้รับผลกรรมแสนสาหัสที่ตนเองกระทำไว้ทั้งสิ้น เมื่อละโลกแล้ว ก็ไปสู่ทุกขภูมิหรือถ้ามีกุศลกรรมมาตัดรอนก่อนตาย อกุศลกรรมหรือความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำไว้ก็จะมาส่งผลให้ประสบทุกข์เมื่อกลับมาเกิดใหม่ในภพชาติต่อไปอย่างแน่นอน เพราะฉะนั้นก่อนจะทำอะไรลงไปหรือก่อนที่จะเชื่อใคร ให้ใช้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองใคร่ครวญด้วยเหตุและผล และควรที่จะตั้งเป้าหมายชีวิตให้ถูกต้องเพื่อการดำเนินชีวิตจะได้ไม่ผิดพลาดกระทำอกุศลกรรมอีก

แต่โดยทั่วไปในปัจจุบัน ผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมมีเป้าหมายชีวิตมุ่งอยู่ที่ระดับบนดิน คือ ความมั่นคง ความร่ำรวยในหน้าที่การงานตลอดจนการดำเนินชีวิต เพราะคิดว่า เงินคือพระเจ้าที่สามารถบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างให้ได้ตามปรารถนา ยิ่งได้เห็นคนร่ำรวย ต่างใช้ชีวิตอย่างฟุ่มเฟือย หรุหร่า สะดวกสบาย ได้รับการยกย่องเชิดชู ก็ยิ่งอยากเลียนแบบกันมากขึ้น

การตั้งเป้าหมายชีวิตเช่นนี้ เป็นการตั้งเป้าหมายชีวิตที่แคบ ล้น และเสี่ยงอันตราย เป็นความคิดที่อยู่บนพื้นฐานของความประมาท ไม่ได้เตรียมพร้อมสำหรับชีวิตหลังความตาย เพราะในเวลาใกล้ตายจะมีภาพเหตุการณ์แสดงสิ่งที่ตนเองได้ทำเอาไว้ตลอดชีวิต มาปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนในมรณาลันนวิถิจิตที่ใกล้จะตาย ภาพเหตุการณ์เหล่านี้จะเป็นเครื่องบอกล่วงหน้าให้รู้ว่า จักได้ไปสู่สุคติหรือทุคติ ภาพเหตุการณ์นี้เรียกว่า **คตินิมิตตารมณ** อันบ่งบอกถึงคติที่จะไปหลังจากตายไป ดังเช่นที่พระนาคเสนตอบปัญหาของพระเจ้ามิลินท์ว่า

“เปรียบบุญกุศลเหมือนเรือ บาปกรรมเหมือนศิลา คนที่กระทำบาปอยู่เสมอจนตลอดชีวิต ถ้าเวลาจะตายมิได้ปล่อยจิตใจให้ตามระทมถึงบาปที่ตัวทำมา แต่หลังจากนั้น สามารถระคองใจไว้ในแนวแห่งกุศลอย่างใดอย่างหนึ่งเช่นอาจทำใจให้แน่วอยู่เฉพาะแต่ในพระคุณของพระพุทธเจ้าเท่านั้น ถ้าตายลงในขณะแห่งจิตดวงนั้น ก็เป็นอันหวังได้ว่าไปสุคติ ประหนึ่งศิลาซึ่งมีเรือทานน้ำหนักไว้ มิให้จมลงฉะนั้น ส่วนผู้ที่กระทำบาปที่สุดแต่ครั้งเดียว ถ้าเวลาใกล้จะดับจิต เพียงแต่จิตทวนไปพัวพันถึงกิริยาอาการที่ตัวกระทำบาปที่สุดแต่ครั้งเดียว ถ้าเวลาใกล้จะดับจิต เพียงแต่จิตทวนไปพัวพันถึงกิริยาอาการที่ตัวกระทำบาปกรรมไว้เท่านั้น จิตดวงนั้นก็หนักพอที่จะถ่วงตัวให้ไปเกิดในนรก ซึ่งเหมือนศิลาที่เราโยนลงไปใต้น้ำ แม้จะก้อนเล็กก็จมเช่นเดียวกัน”¹

ดังนั้น เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นอัตภาพที่สามารถสร้างบุญกุศลได้อย่างเต็มที่² จึงควรที่จะเร่งสร้างบุญสร้างบารมีก่อนที่จะตายจากโลกนี้ไป บุคคลใดก็ตามที่เคยทำอกุศลกรรมมาแล้วในอดีตก็ขอให้ลืมนำไปให้หมด เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ ส่วนเรื่องอนาคตยังมาไม่ถึงก็อย่าไปวิตกกังวล พึงทุ่มชีวิตทำวันนี้ให้ดีที่สุดด้วยการละบาปอกุศลกรรม สร้างแต่กุศลกรรม และทำใจให้ผ่องใสอยู่เนื่องนิตย์อย่าได้ลั้งเลงล้อยู่ด้วยความประมาทก่อนที่จะตายจากโลกนี้ไป เพราะถ้าตายไปแล้วก็จะไม่มีโอกาสที่จะย้อนกลับมาสร้างกุศลกรรมได้อีก และเมื่อตายไปแล้วย่อมไม่มีใครสามารถที่จะมาช่วยเหลือเราได้เลย นอกจากกุศลกรรมและอกุศลกรรมที่ตนเองได้กระทำไว้เท่านั้นที่จะนำพาให้ไปสู่สุคติภูมิหรือทุคติภูมิ ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า

“ปาณิมิ เจ วโณ นาสส หเรยฺย ปาณินา วิส
นาพฺพณํ วิสมเนวติ นตฺถิ ปาปํ อุกฺกพฺโต”

ถ้าผลไม่พึงมีในฝ่ามือไซ้ บุคคลพึงนำยาพิษไปด้วย
ฝ่ามือได้ เพราะยาพิษย่อมไม่ซึมเข้าไปสู่ฝ่ามือที่ไม่มีแผล ฉันท
บาปย่อมไม่มีแก่ผู้ไม่ทำอยู่ ฉันทนั้น³

¹ ปู่ แสงฉาย, **อัสสตปัญหาที่ 2 มิลินทปัญหา**, (กรุงเทพฯ : ลูก ส. ธรรมภักดี, 2528), หน้า 127

² รายละเอียดเรื่องมนุสสภูมิได้อธิบายไว้แล้วในเนื้อหาวิชาจักรวาลวิทยาและวิชาปรโลกวิทยา

³ **เรื่องนายพรานกุกกุฏมิตร**, อรรถกถาพุทธทศนิกาย คาถาธรรมบท, มก. เล่ม 42 หน้า 36

พระพุทธพจน์บทนี้จึงเป็นเครื่องยืนยันว่า อกุศลกรรมและกุศลกรรมเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลที่กระทำไว้เท่านั้น ไม่มีใครมารับแทนได้ ฉะนั้นเมื่อต้องการความสุขความสำเร็จและมีใจปรารถนาจักได้ไปสู่สุคติภูมิ ก็ควรที่จะปฏิบัติตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยการละอกุศลกรรมทุกชนิดแม้เพียงเล็กน้อยก็อย่าได้คิดทำ และทำแต่กุศลกรรมทุกชนิดแม้เพียงนิดก็ต้องทำไป รวมทั้งให้หมั่นทำสมาธิเจริญภาวนาเพื่อยังจิตของตนให้ผ่องใส ดำรงมั่นอยู่ในศีลธรรมอย่างไม่หวั่นไหวก่อนที่ความตายจะมาถึงตัวแล้วเมื่อถึงวันที่ต้องตาย ความปรารถนาที่จะไปสู่สุคติก็จะสมหวัง และกุศลกรรมที่ได้กระทำไว้ก็จะติดตัวไปให้พบเจอแต่ความสุขความสำเร็จตลอดกาลนาน

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 7 กรณีศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรม จบโดยสมบูรณ์แล้ว
โปรดทำแบบประเมินตนเองหลังเรียนบทที่ 7
ในแบบฝึกปฏิบัติบทที่ 7 แล้วจึงศึกษาบทที่ 8 ต่อไป

บทที่ 8

บทสรุปสาระสำคัญ

กฎแห่งกรรมเชิงสัมพันธ

- 8.1 กฎแห่งกรรมกับหลักสัมมาทิฐิ
- 8.2 กฎแห่งกรรมกับหลักการเวียนว่ายตายเกิด
- 8.3 พระสูตรที่ว่าด้วยเรื่องกฎแห่งกรรมและการให้ผลของกรรม
 - 8.3.1 จุฬกัมมวิภังคสูตร ว่าด้วยกฎแห่งกรรม
 - 8.3.2 มหากัมมวิภังคสูตร ว่าด้วยกฎแห่งกรรม
 - 8.3.3 โฉณกสูตร ว่าด้วยการให้ผลของกรรม
- 8.4 สรุปสาระสำคัญและสรุปข้อปฏิบัติ

1. มนุษย์ทุกคนจะต้องมีความเห็นความเข้าใจถูกต้องในเรื่องกฎแห่งกรรม มิฉะนั้นจะทำให้พลัง-พลาด เผลอไปทำผิดจนถึงผิดเป็นอาชญา โดยที่ตนเองอาจไม่ทราบว่าจะมีผลตามมาอย่างไร จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่จะต้องเร่งสร้างความเห็นของตนให้ถูกต้อง เพราะว่าความเห็นเหมือนเข็มทิศ มีความคิดเห็นถูกชีวิตก็ดำเนินไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง มีความคิดเห็นผิดชีวิตก็ดำเนินไปสู่ความเสื่อม
2. เมื่อใดที่พระพุทธรองค์ตรัสสั่งสอนพุทธบริษัทเรื่องกฎแห่งกรรม เมื่อนั้นก็จะตรัสถึงเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดควบคู่ไปด้วยเสมอ ไม่อาจจะแยกออกจากกันได้ เพราะเป็นหลักการแห่งเหตุและผลรองรับกัน เป็นเครื่องยืนยันว่าชีวิตหลังความตายยังมีอยู่
3. พระอริยบุคคลคือผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง บรรลุคุณวิเศษบริสุทธิ์หมดจดกาย วาจา และใจ แม้ในชาติสุดท้ายของชีวิตสามารถบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์แล้วก็ตาม แต่วิบากกรรมเก่ายังสามารถส่งผลได้ เหมือนพระมหาโมคคัลลานะที่ถูกกรมทำร้ายทุบตีจนกายแตกเป็นเสี่ยง เพราะวิบากกรรมเก่าที่เคยทุบตีบิดามารดาตามมาส่งผล ดังนั้นจึงทำให้ต้องตระหนักว่า การดับกิเลสเข้าสู่พระนิพพานเท่านั้นคือทางหลุดพ้นจากกฎแห่งกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจอย่างชัดเจนว่า หลักสัมมาทิฏฐินั้นมีอิทธิพลทำให้เกิดการแสดงทางพฤติกรรมไปในทางที่ดี
2. เพื่อให้ศึกษาทราบดีว่าการเวียนว่ายตายเกิดนั้นมีปัจจัยมาจากการกระทำดี ทำชั่ว หรือทั้งดีและชั่วผสมกัน
3. เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการและหนทางนำไปสู่การหลุดพ้นจากกฎแห่งกรรม

8.1 กฎแห่งกรมกับหลักสัมมาทิฐิ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประทีปแห่งโลกและจักรวาล ทรงบังเกิดขึ้นเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่มวลหมู่สรรพสัตว์ เป็นนาคเอกของโลกและจักรวาล เป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุดไม่มีสิ่งใดเปรียบได้ ตลอดระยะเวลาตั้งแต่วันแรกที่ปรารถนาเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจนถึงวันปรินิพพานนั้น ทรงบำเพ็ญเพียรสั่งสมบุญสร้างบารมีทำความเห็นของพระองค์ให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง แสวงหาและมุ่งตรงต่อหนทางสู่พระนิพพาน ทรงค้นพบเห็นทุกข์ เหตุทำให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์ได้แก่ดับต้นเหตุ และทางให้ถึงความดับทุกข์ และทรงรู้ว่าสรรพสัตว์ที่ยังประสบทุกข์อยู่เพราะมีความเห็นไม่ถูกต้องจึงสร้างกรรมชั่วแก่กันและกัน ดังนั้นจึงทรงปลุกฝังให้มนุษย์มีความเห็นถูกต้องซึ่งเป็นเรื่องที่ส่งผลต่อการสร้างกรรมดีโดยตรง มีอยู่ 10 ประการ ดังนี้¹

1. การแบ่งปันสิ่งของให้แก่ผู้อื่น เนื่องจากปัจจัยการดำรงชีวิตพื้นฐานมีอยู่ 4 อย่าง คือ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ในฐานะที่ทุกคนเป็นเพื่อนร่วมทุกข์เกิด แก่ เจ็บ ตาย จึงต้องช่วยเหลือกัน ใครมีก็แบ่งปันกันอยู่ แบ่งปันกันกิน แบ่งปันกันใช้ ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน ไม่แสดงความไร้น้ำใจต่อกัน เป็นการฝึกสละความโลภความตระหนี่ ปัจจุบันนี้เราจะเห็นว่ามี การเอารัดเอาเปรียบกัน กักตุนสินค้าเพื่อค้ากำไรจากเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ไม่รู้จักการแบ่งปันเพราะมองเป็นผลประโยชน์ผลกำไรนี้จัดเป็นสัมมาทิฐิข้อที่ 1 การให้ทานมีผลดีจริง

2. การสงเคราะห์ช่วยเหลือกันและกัน เนื่องจากสังคมรอบข้างตัวเรามีบุคคลหลายกลุ่ม จำเป็นต้องมีความเป็นอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกัน เพราะเราอยู่ในโลกใบนี้เพียงลำพังไม่ได้หรือจะดีเพียงคนเดียวไม่ได้ ต้องเป็นอยู่อย่างทัดเทียมกันจึงจะไม่เกิดปัญหาสังคม เพราะบางคนมีความเดือดร้อนทุกข์ยากลำบากทางฐานะเศรษฐกิจความเป็นอยู่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จึงเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันของผู้ที่ฐานะความเป็นอยู่มั่งคั่งจะต้องเข้าไปให้ความช่วยเหลือประคับประคอง เพื่อให้เขาเหล่านั้นมีความเป็นอยู่ต่อไปได้ และมีโอกาสที่จะพัฒนาฐานะความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น แต่บ่อยครั้งที่พบเห็นผู้มีความเป็นลำบากถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ที่มีโอกาสทางการค้าการสังคม นี้จัดเป็นสัมมาทิฐิข้อที่ 2 ยัญที่บูชาแล้วมีผลดี หมายความว่า การสงเคราะห์ช่วยเหลือสังคมรอบตัวมีผลดีเป็นทางมาแห่งความดีทั้งตัวเราและผู้อื่น

¹ พระภวนาวริยคุณ (เผด็จ ทตตชีโว), เข้าใจอยู่ในใจ, (กรุงเทพฯ : เซอริกกราฟฟิค (1991), 2546)

3. การยกย่องบูชาบุคคลที่มีคุณงามความดี บุคคลที่ควรแก่การยกย่องบูชาเพราะมีอุปการะคุณ ทั้งทางตรงและทางอ้อมกับเรา ได้แก่ บรรพบุรุษ บิดามารดา ครูอาจารย์ ญาติผู้ใหญ่ ผู้บังคับบัญชา สมณพราหมณ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทิต์ เคารพยกย่องนับถือ เทิดทูน จັบตีไม่จັบตีผู้อื่น ไม่คิดอิจฉาริษยา ไม่ยกตนข่มผู้อื่น ซึ่งเป็นการปลูกฝังแบบปฏิบัติค่านิยมที่ดีงามแก่สังคม เด็กยุคใหม่เห็นก็จะถือปฏิบัติตาม แต่ค่านิยมของสังคมในปัจจุบันกำลังจะผิดไป หันไปเคารพนับถือความ ไม่ดีประการต่างๆ แต่กลับลืมนับคุณค่าที่อุปการะเลี้ยงดูสั่งสอนอบรมบ่มนิสัยเรามา ดังที่เห็นประจำ คือการทอดทิ้งบุพการีให้คนอื่นดูแล ปิดภาวะไปให้กับคนอื่นที่ไม่ใช่ลูกหลานดูแล หรือผู้ได้บังคับบัญชาคิด แย่งตำแหน่งหัวหน้า ศิษย์ไม่เคารพครูอาจารย์ เป็นต้น สังคมแบบนี้จะเต็มไปด้วยความแก่งแย่งชิงเด่น กลัวคนอื่นจะเหนือกว่า ไร้ความสงบสุขแตกแยกไม่สามัคคีกัน ด้วยประการทั้งปวงนี้เองที่ทำให้คนไม่ เคารพยกย่องกัน ไม่คำนึงถึงว่าต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา อยากให้เขาทำอะไรกับเรา เราก็ทำแบบนั้นกับเขา นี้จัดเป็นลัทธิฆาตกรรมข้อที่ 3 การบูชาบุคคลที่ควรบูชาไม่ผลดีจริง คือ การส่งเสริมสนับสนุนให้คนถือธรรม เป็นใหญ่จะได้เกิดกำลังใจในการทำความดี มวลมนุษยชาติรู้จักสามัคคีปรองดองเป็นหนึ่งเดียวกัน ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา เผ่าพงศ์วงศ์ตระกูล

4. กรรมดีกรรมชั่วที่ทำไปแล้วมีผล ข้อปฏิบัติที่กล่าวข้างต้น เป็นการทำความดี จึงได้ผลดีตาม ไปด้วย คือด้วยคุณงามความดีจึงได้รับการยกย่องส่งเสริมสนับสนุน เป็นที่เคารพนับถือเกรงใจต่อผู้อื่น เพราะหลักกฎแห่งกรรมมีอยู่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” เป็นกฎที่เที่ยงธรรมที่สุดไม่ต้องตีความ ดังนั้นก่อน คิดทำสิ่งใดเราควรมีความรู้ในการตัดสินความดีความชั่ว ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่มุ่งทำความดีเป็นอาชิตยก็สะท้อนให้เห็นว่าเขามีความเห็นถูกในเรื่องกฎแห่งกรรม ในทางกลับกันผู้ที่มุ่งทำความชั่ว หรือทำความดีผสมกรรม ชั่วก็ตาม ก็สะท้อนให้เห็นว่าเขามีความเชื่อในเรื่องผลของการกระทำน้อยมากไปจนถึงไม่คิดว่ามีจริง เป็น เพียงกุศโลบายของผู้ใหญ่ นี้จัดเป็นลัทธิฆาตกรรมข้อที่ 4 วิบากแห่งกรรมดีและกรรมชั่วมีผลจริง คือไม่จำกัด สถานที่ เวลา ของการให้ผลของกรรม เพราะเป็นกฎแห่งกรรม กฎแห่งการกระทำ กฎแห่งเหตุและผล ร่องรับกัน กฎแห่งกรรมนี้เหมือนการตอกตะปูลงบนไม้ แม้ถอนตะปูออกก็ยังเหลือร่องรอย หมายความว่า สิ่งที่ผิดพลาดเมื่อกระทำไปแล้วถึงแม้จะตั้งใจทำความดี สิ่งที่ผิดพลาดก็ยังคงอยู่ไม่สามารถทำความดี ลบล้างความชั่วที่เคยทำมาได้ ดีส่วนดี ชั่วส่วนชั่ว เหมือนน้ำผสมกับเกลือ น้ำมากเกลือก็ไม่เค็ม แต่เมื่อใด เกลือมากกว่าน้ำน้ำก็เค็ม

5. โลกนี้ โลก คือ สังขารร่างกายจิตใจ คือหมุ่สัตว์ ได้แก่ หมุ่มนุษย์ หมุ่เทวดา หมุ่สัตว์นรก คือ สถานที่อยู่อาศัย จากการศึกษากฎแห่งกรรมมาแล้ว จะทราบว่าความเป็นไปของหมุ่สัตว์ทั้งปวงล้วนมา จากรากฐานคือกรรมที่เกิดจากการกระทำของตนที่คอยชักนำและบังคับให้เป็นไปตามกรรม จึงเลือกไม่ได้ว่าจะให้ได้อย่างนั้นอย่างนี้ ทุกอย่างที่เกิดขึ้นล้วนมีที่มาไม่ใช่เกิดขึ้นลอยๆ หรือหาเหตุผลรับรองไม่ได้ ดังนั้นนักศึกษาจึงต้องเข้าใจโลกนี้ให้ถูกต้องว่า โลกนี้มีที่มา คือ มีที่มาจากกรรมและผลของกรรม โลกนี้มีความไม่แน่นอนของสภาพร่างกาย ฐานะความเป็นอยู่ คือ มีความเปลี่ยนแปลง ไม่มั่นคง ไม่คงที่ วันนี้มี

ความเป็นอยู่ดีมีสุขแต่พรุ่งนี้อาจสิ้นเนื้อประดาตัว เหมือนเช่นนกฟันทิ้งหลาย โลกนี้มีคุณ คือ เป็นความ โชคดีที่ได้เกิดเป็นมนุษย์มีกายหยาบสำหรับใช้ประกอบคุณงามความดีและบุญกุศลทั้งปวงได้อย่างเต็มที่ ต่างจากเทวดาหรือสัตว์เดรัจฉาน ที่ไม่สามารถประกอบความดีได้เต็มที่ อีกทั้งภพมนุษย์นี้ก็เหมาะสมแก่ การสร้างกรรมดี เพราะเรามีสังขมรอบข้างที่จะคอยเป็นกัลยาณมิตรแนะนำประโยชน์ให้ได้ เช่น พระภิกษุ สามเณร บิฑามารดา ครูอาจารย์ เป็นต้น โลกนี้มีเวลาจำกัด คือ มนุษย์ทุกคนมีอายุไม่เท่ากัน มีอายุจำกัด มีความตายเป็นตัวกำหนดตัดรอน เพราะเกิดจากความแตกต่างกันของกรรมดีที่ทำให้อายุยืน กรรมชั่วที่ ทำให้อายุสั้น ด้วยเหตุนี้จึงต้องรีบสั่งสมความดีให้มากที่สุด ต้องไม่สร้างกรรมชั่วอีกเด็ดขาด ต้อง ขวนขวายทำความดีไม่อยู่เฉย นี้จัดเป็นสัมมาทิฏฐิข้อที่ 5 โลกนี้มี หมายความว่า โลกนี้มีคุณประโยชน์ให้ เราได้อาศัยใช้เป็นอุปกรรมสำหรับประกอบคุณงามความดีทั้งปวง

6. โลกหน้า คือ ชีวิตหลังความตาย หมายความว่า หลังตายแล้วชีวิตไม่ดับขาดสูญ จิตของผู้นั้น ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดต่อไปเพราะกิเลสยังครอบงำบังคับบัญชาอยู่ มีแต่สังขารร่างกายเท่านั้นที่เสื่อม ทำลายไป ซึ่งชีวิตหลังความตายของผู้นั้นจะไปเกิดเป็นอะไรนั้นก็ถูกจำแนกให้แตกต่างกันด้วยอำนาจกรรม ดังพุทธพจน์ที่ว่า “สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทแห่งกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็น ผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลวและประณีตได้” ทำให้ทราบว่ ไม่ว่ามนุษย์ หรือสัตว์เดรัจฉานที่ถือกำเนิดอยู่ให้เห็นกันตอนนี้ล้วนเป็นการรับผลของกรรมทั้งดีและชั่วที่เคยทำกันไว้ ในอดีตชาติ คือ เป็นมรดกกรรมที่เราต้องรับเป็นทายาทสืบทอดต่อ ทุกชีวิตเมื่อละโลกนี้ไปแล้วยังต้องมี ชีวิตหลังความตายต่อไปอีก และแต่ละชีวิตหลังจากตายจะถือกำเนิดใหม่เป็นเผ่าพันธุ์มนุษย์ หรือเผ่าพันธุ์ สัตว์เดรัจฉานต่อไปนั้น ขึ้นอยู่กับกรรมที่ตนกระทำไว้ คือ มีกรรมเป็นตัวนำไปกำเนิดในรูปแบบเผ่าพันธุ์ต่างๆ แล้วแต่กรรมจำแนก เช่น สมัยเป็นมนุษย์เจ้าชู้ชอบโกหกหลอกลวง เมื่อละโลกจึงไปเกิดเป็นลิง เป็นต้น และดำรงอยู่ในเผ่าพันธุ์นั้นด้วยกรรมจากจุดนี้มาทางวิทยาศาสตร์ที่ว่ามนุษย์มาจากลิงนั้นทางพระพุทธศาสนา ไม่รับรองว่าเป็นเช่นนั้น เพราะกำเนิดมนุษย์กับกำเนิดสัตว์เดรัจฉานไม่เหมือนกัน ไม่มีการกลายพันธุ์กันได้ มีแต่กรรมจำแนกให้มีความใกล้เคียงกันทางสรีระเล็กน้อยเท่านั้น

โลกหน้า คือ สถานที่สถิตของชีวิตหลังความตาย จากผลพวงข้างต้น เมื่อมีสัตว์ไปเกิดมาเกิด จึงเกิดสถานที่รองรับ ตัวอย่างเช่นที่เราเห็นกันบนโลกใบนี้คือ จะเห็นมนุษย์กับสัตว์เดรัจฉานประเภทต่างๆ อาศัยอยู่รวมกัน เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ก็มีสถานที่ความเป็นอยู่แบบมนุษย์ เมื่อเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานก็มี สถานที่ความเป็นอยู่แบบสัตว์เดรัจฉาน เช่น ปลาต้องอยู่ในน้ำจึงอยู่รอด แต่ถ้าขึ้นบกมาอยู่แบบมนุษย์ก็ตาย ในทางกลับกันมนุษย์มีความเป็นอยู่บนบกจึงอยู่รอด แต่ถ้ามนุษย์อยู่ในน้ำโดยการหายใจทางจมูกก็ตาย สถานเดียว ฉะนั้นโลกหน้าจึงเป็นเรื่องของความไม่แน่นอน คือ ไม่แน่นอนว่าจะต้องไปถือกำเนิดเป็นสัตว์โลก ประเภทใด จะมีสถานที่ใดหรือมีสภาพความเป็นอยู่อย่างไร อาจจะเป็นโลกซึ่งอยู่ในจักรวาลอื่นก็ได้ แต่สิ่ง ที่แน่นอนก็คือ เราจะต้องเกิดใหม่อีก เพราะเรายังไม่หมดกิเลส ดังนั้นจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจเรื่อง โลกหน้าให้ดี สรุปแล้วหนีไม่พ้นเรื่องของกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว จึงควรเตรียมความพร้อมการ

ไปสู่โลกหน้าหรือปรโลกเสียแต่วันนี้ ซึ่งมีหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) มีศรัทธามั่นคงในเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม
- 2) ตั้งใจทำงานอย่างเต็มกำลังของตน เปลี่ยนเงินทองคือทรัพย์หยาบให้เป็นทรัพย์ละเอียดคือบุญ (เพราะชีวิตหลังความตายมีบุญและบาปเป็นเครื่องหล่อเลี้ยง)
- 3) ตั้งใจรักษาศีล 5 คือรักษาความเป็นปกติของมนุษย์อย่างเคร่งครัด
- 4) เพิ่มพูนปัญญาให้ยิ่งๆ ขึ้นไป คือ การเจริญสมาธิทำจิตให้ตั้งมั่น เพราะสมาธิก่อให้เกิดแสงสว่างแห่งปัญญาทำให้เกิดการรู้แจ้ง เหมือนเราเปิดไฟก็เห็นทุกอย่างไม่มีอะไรปิดบัง เราได้ สว่างมากเท่าไรก็รู้แจ้งมากเท่านั้น เป็นปัญญารู้แจ้งไม่ใช่รู้จู้จู้จำ เรียกว่า ภาวนามยปัญญา

เพราะฉะนั้น การไปสู่โลกหน้าหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะกิเลสควบคุมเราอยู่ จึงทำให้มีความไม่แน่นอน สำหรับการสู่โลกหน้าของเราว่าจะเป็นประการเช่นไร ดังนั้นใครที่เคยผิดพลาดทำกรรมชั่วมาก็ให้แล้วกัน ไปสืมนั่นอย่าไปนึกถึงเพราะอย่างไรก็กลับไปแก้ไขสิ่งที่ทำไม่ได้เหมือนธนูที่ยิงออกจากแฉ่งไปแล้ววิ่งกลับไม่ได้ คำพูดที่เปล่งออกไปแล้วเอากลับคืนไม่ได้ จึงควรทำตามหลักพระพุทธศาสนาคือไม่หวนนึกถึงสิ่งที่ผิดพลาดแต่ให้มองไปข้างหน้าแล้วทำวันนี้ให้ดีที่สุด นี้จัดเป็นสัมมาทิฏฐิข้อที่ 6 โลกหน้ามีอยู่จริง ผู้ละโลกขณะที่ยังไม่หมดกิเลส ยังจะต้องประสบกับชีวิตหลังความตายไม่ขาดสูญ

7. สำนึกพระคุณของมารดา มารดาคือพระอรหันต์ในบ้านของบุตร ปัจจุบันนี้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นในกลุ่มวัยรุ่นที่มองข้ามพระคุณของท่าน บางทีเอาอกเอาใจเลี้ยงดูเพื่อนมากกว่ามารดาผู้ให้กำเนิด เพียงเพราะท่านพร่ำสอนเรามากกว่าใคร ทำให้บุตรเกิดความรำคาญคิดว่าท่านจู้จู้ขี้บ่นบ้าง ไม่ยอมปล่อยให้ทำอะไรตามชอบใจบ้าง แต่มาสำนึกดูให้ดีก็จะพบว่า ตลอดการอุ้มท้อง คลอดออกมาจนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ท่านเลี้ยงดูเอาใจใส่เราอย่างดี หาอาหารให้กินทุกมื้อ ทำให้บุตรได้ทุกอย่าง ไม่ว่าด้วยสาเหตุอันใดของบุตรที่จะมองข้ามท่านไป อย่างน้อยขอให้นึกถึงพระคุณของมารดา 3 ประการ คือ

- 1) ท่านให้โอกาสเราได้มาอาศัยเกิดในครรภ์
- 2) ท่านให้ต้นแบบทางร่างกาย
- 3) ท่านเป็นต้นแบบทางจิตใจ

ปัจจุบันอบายมุขและยาเสพติดต่างๆ นานา เป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้บุตรก่อกรรมหนักเพราะขาดสติยับยั้ง ดังในข่าวว่าบุตรฆ่ามารดาเพียงเพื่อขอเอาเงินไปซื้อยาเสพติดแล้วท่านไม่ให้ พระคุณของมารดามีมากเช่นนี้บุตรคนใดทำร้ายท่านจึงจัดเป็นอนันตริยกรรม เมื่อละโลกอนันตริกรรมนี้จะนำไปเกิดในอเวจีมหานรกทันที ส่วนบุตรคนใดสำนึกในพระคุณของท่าน วิธีการตอบแทนพระคุณท่านที่ดีที่สุดไม่ใช่

ความสำเร็จในหน้าที่การงาน หรือการมอบเงินให้ท่านเพียงอย่างเดียว บุตรต้องชักชวนแนะนำให้ท่านประพฤติธรรม คือ ทำทาน รักษาศีล เจริญสมาธิ แบบนี้ถือว่าตอบแทนพระคุณได้ถูกต้อง นี้จัดเป็นลัทธิฆราวาส 7 มารดามีพระคุณ

8. สำนักพระคุณบิดา ตัวอย่างผู้ที่สำนักพระคุณของบิดา คือ พระเจ้าอชาตศัตรู พระองค์ทรงทำปิตุฆาตคือปลงพระชนม์ชีพพระเจ้าพิมพิสารผู้เป็นพระราชบิดา กล่าวกันว่าความรักของพระเจ้าพิมพิสารที่มอบให้ นั้นมากยิ่ง แม้ผีที่สกปรกยังใช้พระโอรสผู้ตูดอน้ำหนองออกให้ได้ เพราะทนไม่ได้ที่เห็นพระราชโอรสร้องไห้เพราะความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน ภายหลังจากที่พระเจ้าอชาตศัตรูทำปิตุฆาตแล้ว ทุกคำคืนพระองค์ทรงเดือดร้อนใจเสวยไม่ได้บรรทมก็หวาดผวา เพราะได้สำนึกตอนที่มิพระราชโอรสของตนเอง จึงทรงสัมผัสได้ถึงความรักที่บิดามีต่อบุตร ด้วยเหตุนี้ บิดาจึงมีพระคุณมากไม่แพ้มารดา คือ ให้โอกาสเราได้เกิด เป็นต้นแบบทางร่างกาย และเป็นต้นแบบทางจิตใจ บุตรสำนึกในพระคุณของท่าน วิธีการตอบแทนพระคุณท่านที่ดีที่สุดไม่ใช่ความสำเร็จในหน้าที่การงาน หรือการมอบเงินให้ท่านเพียงอย่างเดียว บุตรต้องชักชวนแนะนำให้ท่านประพฤติธรรม คือ ทำทาน รักษาศีล เจริญสมาธิ แบบนี้ถือว่าตอบแทนพระคุณได้ถูกต้อง นี้จัดเป็นลัทธิฆราวาส 8 บิดามีพระคุณ

9. มีการถือกำเนิดแบบโอบปาติกะ คือ เกิดวันนั้นก็โตเต็มวัยวันนั้นไม่ต้องมีพัฒนาการทางร่างกายแบบมนุษย์หรือสัตว์เดรัจฉานทั่วไป หมายถึง การถือกำเนิดในสวรรค์ เรียกว่า สุกตัญญิ การถือกำเนิดในอบาย ได้แก่ เปรต อสุรกาย สัตว์นรก เรียกว่า ทุกตัญญิ มีเหตุผลอยู่หลายประการที่จำเป็นต้องศึกษาเรื่องการถือกำเนิดแบบโอบปาติกะอย่างน้อย 2 ประการคือ

1) ทำให้เกิดหิริโอตตปปะ คือ ความเกรงกลัว และความละอายที่จะกระทำบาปอกุศลใดๆ ทั้งปวงด้วยเหตุที่ชาติหิริโอตตปปะนี้เองจึงทำให้มีสัตว์ไปบังเกิดในสุคติภูมิมากกว่าสัตว์ที่เกิดในสุคติภูมิ พระพุทธองค์ทรงอุปมาผู้ไปสุคติภูมิน้อยเท่าเขาโค ส่วนผู้ไปทุคติภูมิมากเท่าขนของโค เมื่อเกิดในทุคติภูมินี้แล้ว การจะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีกยากเหมือนเต่าตาบอด ที่ทุกร้อยปีจะโผล่หัวพอดิบ่วงที่ลอยอยู่ในมหาสมุทร อุปมามนุษย์ที่ละโลกแล้วจะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีกน้อยเท่ากับฝุ่นในเล็บมือ เมื่อเทียบกับฝุ่นในแผ่นดิน แม้แต่ผู้สามารถมาเกิดในสุคติภูมินี้แล้ว เมื่อละโลกก็อาจจะไปเกิดในทุคติภูมิมากเหมือนฝุ่นในแผ่นดิน ที่เป็นแบบนี้ก็เพราะเมื่อถือกำเนิดแล้วก็ก่อกรรมชั่วมากกว่ากรรมดีจึงทำให้พลัดกลับมาเกิดทุคติภูมิได้อีก ขึ้นอยู่กับกรรมที่กระทำไว้

การทำหน้าที่ของหิริโอตตปปะมีกระบวนการขั้นตอนยึดสติสะกดใจไม่ให้พลาดพลั้งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1) กรณีถูกบีบบังคับจากสิ่งเร้าภายนอก คือ ความเป็นอยู่ในรูปแบบสังคมทำให้ต้องเกี่ยวข้องกับคนเป็นอันมากหลากหลายความคิดความเชื่อ อันจะนำไปสู่ความไม่เข้าใจกัน อาจร้ายแรงถึงขั้นทะเลาะวิวาทจนเป็นเหตุให้ทำลายชีวิตกันและกัน กรณีเช่นนี้จะต้องมีความอดทนอดกลั้นต่ออารมณ์ขุ่น

มัว เพราะถ้าเกิดการโต้ตอบกันและกันจะทำให้เกิดผูกเวรต่อกัน คือ เอาตัวเองเข้าไปผูกกับเรื่องร้ายๆ นั้น เมื่อเวียนว่ายตายเกิดมาบรรจบกันเวรที่ผูกไว้ก็ออกฤทธิ์ทำให้เกิดการอาฆาตพยาบาทสร้างกรรมชั่วกันต่อไปไม่รู้จบ

1.2) กรณีถูกยั่วเข้าจากสิ่งเร้าภายนอก คือ อบายมุขต่างๆ นานา หลากหลายรูปแบบ ผลัดกันทำที่ทำอะไรมาช่วยเข้าให้คนอยากเสพอยากลอง ถ้ามีหิริโอตตัมปะก็จะมีใจตนเองได้เพราะรู้ว่าไม่มีโทษทั้งชาตินี้ชาติหน้า

2) ทำให้เกิดกำลังใจในการสร้างบุญกุศล เพราะทราบแล้วว่าชีวิตหลังความตายมีอยู่ และมี 2 แบบ คือ แบบสุคติ กับแบบทุคติ จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะประกอบกุศลกรรมเบื้องต้นเพื่อนำพาตนเองไปสู่สุคติภูมิ เบื้องสูงคือบรรลุมรรคผลนิพพานพ้นจากอำนาจการควบคุมของกิเลสอาสวะ หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร

เพราะฉะนั้น จากการศึกษาทำให้นักศึกษาทราบว่า การเกิดแบบโอปปาติกะนี้เป็นได้เฉพาะกายละเอียด มนุษย์ธรรมดาไม่สามารถรู้เห็นกระบวนการไปเกิดมาเกิดได้ จึงมีอิทธิพลส่งผลต่อความเชื่อเรื่องโลกนี้โลกหน้า เรื่องกฎแห่งกรรมอย่างยิ่ง จะผิดจะพลาดก็อยู่ที่ตรงนี้ และเมื่อมีความรู้เรื่องโอปปาติกะแล้ว จะทำให้ไม่เกิดความประมาทหลังผลในการดำรงชีวิต เพราะมีจิตใจใฝ่ถึงแม้จะมีอุปสรรคก็ไม่ย่อท้อ ไม่ยอมเสี่ยงกับการเบียดเบียนผู้อื่นเพื่อให้ตนเองสบาย จะพยายามฝ่าฟันอุปสรรคนั้นๆ และละเว้นความชั่วทั้งปวง โดยเอาชีวิตเป็นเดิมพัน ด้วยเหตุนี้จะทำให้เราตักเตือนสั่งสอนตนเองและแนะนำผู้อื่นได้ว่า ความชั่วแม้เพียงน้อยก็จะไม่ทำ แต่ความดีแม้เพียงน้อยก็จะทำให้เต็มที่เต็มกำลังสุดความสามารถ นี้จัดเป็นสัมมาปฏิญญาข้อที่ 9 โอปปาติกะหรือสัตว์ผู้เกิดขึ้นมี หมายความว่า เชื่อในเรื่องการทำความดีความชั่วมีผลทำให้บังเกิดในนรกสวรรค์ซึ่งเป็นภพภูมิที่อยู่ของพวกโอปปาติกะ

10. สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ผู้รู้แจ้งเรื่องโลกนี้โลกหน้าด้วยปัญญาอันยิ่งเอง แล้วสอนผู้อื่นให้รู้แจ้งตามมีอยู่ คือ วิถีหนทางปฏิบัติสู่การบรรลุธรรมมีอยู่ ผู้บรรลุเป็นพระอรหันต์จึงมีอยู่ เพราะตราบดีที่ยังมีผู้มุ่งตรงต่อหนทางพระนิพพาน ปฏิบัติตามมรรคมีองค์ 8 เมื่อนั้นโลกจะไม่ลื่นจากพระอรหันต์ ผู้ที่จะมีปัญญาผู้แจ้งโลกนี้โลกหน้านั้นแยกเป็น 2 นัย ดังนี้

นัยที่ 1 คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นัยที่ 2 คือ พระอรหันตสาวก

จากการศึกษาพบว่า เหตุที่ตรัสปฏิญญาข้อนี้ก็เพราะประสงค์ชี้ให้เห็นว่า บุคคลที่รู้แจ้งโลกนี้โลกหน้ามีอยู่จริง ไม่ใช่มีแต่นักคิดนักวิจารณ์ บุคคลที่จะรู้แจ้งจะต้องเป็นสมณพราหมณ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบแบบทุกมเทชีวิตจิตใจทำอย่างจริงจัง มีอัธยาศัยในการสั่งสอนแนะนำ และความรู้แจ้งนี้ไม่ผูกขาดเฉพาะใครคนใดคนหนึ่ง แต่มนุษย์ทุกคนมีความสามารถและมีศักยภาพที่จะทำได้ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยความเพียร

และมีครูอาจารย์ผู้สั่งสอนชี้แนะถูกต้องตรงทางมรรคผลนิพพาน แต่เนื่องจากเราไม่มีโอกาสได้พบพระอรหันต์ลัมมาลัมพุทเจ้าหรือเหล่าพระอรหันตสาวกแต่ก็ยังมีพระอริยบุคคลทรงภูมิรู้ภูมิธรรมในระดับหนึ่ง เพราะฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องแสวงหาคำสอนเช่นนี้ให้พบ เมื่อพบแล้วก็ปฏิบัติตามคำสอนท่านอย่างจริงจัง ซึ่งจะช่วยให้เรามีความเข้าใจถูกต้องตามหลักปฏิบัติ นี้จัดเป็นลัมมาทิลลิวขัตติ 10 โลกนี้มีสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ชนิดที่ทำให้แจ้งด้วยความรู้ยิ่งเองแล้วประกาศโลกนี้โลกหน้ามี

หลักการลัมมาทิลลิวขัตติคือการสร้างปัญญานำไปสู่การตั้งเป้าหมายชีวิต 3 ประการ คือ ละชั่ว ทำดี และขัดเกลาจิตใจให้ผ่องใส เพื่อจะได้ดำรงชีวิตอย่างถูกต้องเพราะเกิดความรู้ถูกเห็นถูกเข้าใจถูก และต้องตอกย้ำเป้าหมายชีวิตอยู่เสมอ มีตัวอย่างหลายท่านในพุทธกาลที่มีอุปนิสัยมีบุญบารมีพอที่จะบรรลุปะระกัณเฑาะฏ แต่ดำเนินชีวิตด้วยความประมาทในช่วงต้นเพราะคบคนพาลจึงทำให้โอกาสดีๆ เช่นนี้หลุดลอยไป

8.2 กฎแห่งกรรมกับหลักการเวียนว่ายตายเกิด

ดังที่ทราบกัน เมื่อกิเลสยังปรากฏอยู่แก่ผู้ใด ผู้นั้นย่อมเสี่ยงต่อการสร้างกรรมทั้งดีหรือชั่ว เมื่อสร้างกรรมย่อมมีผลรองรับติดตามไปทุกที่ทุกสถานเหมือนเงาตามตัว บางทีให้ผลทันที หรือไม่ก็ไปให้ผลหลังจากละโลก และก็ให้ผลต่อไปเรื่อยๆ トラบาจนวันสิ้นกิเลสจึงหลุดจากกฎแห่งกรรมนี้ได้ ด้วยความเป็นเหตุเป็นผลเช่นนี้จึงทำให้เราได้เรียนรู้ชีวิตการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารกันมาคนละไม่น้อยเลย และทุกท่านเคยเป็นมาทุกอย่าง ตั้งแต่พระราชามหากษัตริย์ไปจนถึงกุง หอย ปู ปลา ดังที่ยกอุปมาเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารไว้ในบทที่ 1 แล้ว ฉะนั้นทราบได้ที่ยังไม่สิ้นกิเลส トラบานั้นก็จะต้องสร้างกรรมต่อไป ผลของการกระทำก็จะเกิดขึ้นต่อไป ทำให้เกิดในชีวิตและสังคมที่หลากหลาย เช่น เกิดเป็นมนุษย์อยู่ในตระกูลดีบ้าง ตระกูลยากจนบ้าง บังเกิดในสวรรค์บ้าง บังเกิดในนรกบ้าง เป็นต้น ลักษณะรูปแบบของการเกิดนี้ไม่แน่นอนแปรผันไปตามอำนาจกรรม ซึ่งทำหน้าที่สั่งให้ไปเกิดผลแบบนั้นแบบนี้ กรรมดีสั่งก็ไปเกิดในที่ดี กรรมชั่วสั่งก็ไปเกิดในที่ไม่ดี กรรมของแต่ละคนจะจำแนกให้ผลเป็นไปแตกต่างกันเพราะทุกคนสร้างกรรมไม่เหมือนกัน ไม่เท่ากัน ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีผู้มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ตนใดกำหนดทิศทางชีวิตของผู้อื่นได้ กรรมของผู้หนึ่งต่างหากที่เป็นเจ้าของ จึงไม่มีเจ้ากรรมนายเวรแต่อย่างใด ดังที่เป็นปัญหาถกเถียงกันอย่างมากในปัจจุบัน ว่าปัญหาสุขภาพร่างกาย ปัญหาฐานะความเป็นอยู่ทางสังคม คนนั้นรวยคนนั้นจนไม่ตัดเทียมกัน เพราะเป็นการทดสอบจิตใจของมนุษย์โดยผู้มีอำนาจหรืออย่างไร ถ้าไม่จริงแล้วความจริงคืออะไรเกิดจากอะไร? คนนั้นว่าอย่างนี้ แต่อีกคนก็ว่าอีกอย่าง แก้ไขกันไปต่างๆ นานา สุดท้ายก็แก้กันไม่จบสิ้น เพราะแก้ไขที่ปลายเหตุกันทั้งนั้น และที่สำคัญชีวิตความเป็นอยู่จะหมุนเวียนเปลี่ยนไปตามกรรม ไม่ใช่ว่าชาตินี้รวยแล้วชาติหน้าจะรวยอีก ไม่แน่นอนเสมอไปถ้าประมาทในการดำรงชีวิต ดังที่ชอบคิดกันว่าเกิดมาชาติใช้กรรมอย่างนั้น ก็ไม่ก่อให้เกิดความดีขึ้นมาแต่จะจมลง แต่ในทางกลับกัน คนจนในชาตินี้ก็ไม่ได้หมายความว่าชาติหน้าจะไปทุกชาติ ถึงแม้จะจนแต่ไม่ประมาทในการดำรงชีวิตเดินตาม

รอยบัณฑิตนักปราชญ์ก็สามารถพลิกผันชีวิตให้กลับมาดีได้ ดังที่กล่าวไว้เราทุกคนหมุนเวียนเปลี่ยนตายเกิดมาแล้วทุกสถานภาพ

จึงตั้งคำถามว่า ความไม่ประมาทในการดำรงชีวิตคืออะไร เป็นอย่างไร? ดังที่ทราบสิ่งที่ครอบงำทำให้เกิดความประมาท คือ กิเลส ได้แก่ ความโลภ ความโกรธ ความหลง หรือจะเรียกว่าวิชชาก็ได้ ทั้งหมดนี้มีไว้ทำลายความสามารถ ศักยภาพและคุณภาพของความเป็นมนุษย์ให้หมดสิ้น ความโลภทำให้ตระหนี่หวงแหนทรัพย์จึงทำให้เสื่อมจากทรัพย์สมบัติ ความโกรธทำให้เกิดความขุ่นเคืองพยายามป้องกันจึงทำให้เสื่อมจากรูปสมบัติ คือ ความหล่อ ความสวย ผิวพรรณ ดูเวลาที่คนหล่อคนสวยเมื่อโกรธหน้าตา ก็ดูไม่ได้เหมือนกัน ความหลงทำให้เกิดความคิดเห็นผิด หลงเชื่อ ความมกมายจึงทำให้เสื่อมจากคุณสมบัติ คือ ขาดสติปัญญา เมื่อหลักการแห่งเหตุและผลเป็นเช่นนี้ คราวที่พระพุทธองค์ตรัสรู้เห็นกิเลสต้นเหตุคือ ฉากหลังที่ครอบงำหมู่สัตว์ทั้งหมดไว้ในวัฏสงสารให้ดำรงชีวิตอย่างประมาทคือขาดสติยับยั้ง ทรงรู้แจ้งแทงตลอดเห็นอุปกรณ์ที่ใช้ครอบงำคือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง จึงทรงใช้พุทธวิธี¹ แก่ไขความโลภ ด้วยทานทำให้มีทรัพย์สมบัติ แก่ไขความโกรธด้วยความเมตตาและรักษาศีลทำให้มีรูปสมบัติ แก่ไขความหลงด้วยสมาธิทำให้เกิดคุณสมบัติ จนเกิดเป็นพุทธิปัญญา² รู้แจ้งตามพระองค์ หมายความว่า พระธรรมคำสอน 84,000 พระธรรมขันธ์ สรุปเป็นหมวดทาน หมวดศีล หมวดสมาธิ หมวดปัญญา และทุกหมวดจัดเป็นมรรคมงคล 8 ทางปฏิบัติสายกลาง คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และทั้งหมดสรุปรวมเป็นหนึ่งเดียวคือความไม่ประมาท ทรงเปรียบเทียบนรอยเท้าช้างเป็นที่ประชุมลงรวมของรอยเท้าสัตว์ทั้งปวง² ซึ่งผู้ที่บังเกิดมาพร้อมอยู่ในความพอเหมาะพอดีด้วยทรัพย์สมบัติ รูปสมบัติ และคุณสมบัติ จะทำให้สะดวกต่อการสร้างบารมีสร้างความดีให้ยิ่งขึ้นไป เพราะถ้าไม่มีทรัพย์สมบัติแล้วเวลาทั้งชีวิตก็ไม่พอที่จะหาทรัพย์ให้มามากๆ หรือถ้าพิการ ปัญญาอ่อน ยิ่งสร้างความดีลำบากเข้าไปอีก เพราะลำพังดูรักษาตัวเองก็หมดเวลาเสียแล้ว ชีวิตบางคนเห็นทุกข์ก็จมอยู่กับทุกข์ แต่บางคนชีวิตอยู่สุขสบายกลับเห็นทุกข์ ดังเช่นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ที่ทรงเสวยราชสมบัติเพียบพร้อมทุกสิ่งแต่ทรงเห็นโทษภัยของสิ่งเหล่านั้นหรือว่าบางทีดิ้นรนสุดแต่อดไม่ได้ บางท่านรู้ว่าทำทาน รักษาศีล เจริญสมาธิ เป็นความดีแต่ก็อ้างว่าไม่มีเวลาบ้าง ทำงานมาเหนื่อยแล้วยากพักผ่อนบ้าง เห็นทางอยู่ข้างหน้าแต่ไม่เดินก็มี กลับไปเดินอีกทางตามที่ตนเองคิดว่าดี ซึ่งก็ไม่ว่าจะดีจริงอย่างที่คิดหรือไม่ ฉะนั้นจะต้องมีโยนิโสมนสิการ รู้จักจับแ่งคิดมุมมอง การดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาทเพียงวันเดียวถือว่าได้ดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐมากกว่าการดำรงชีวิตอยู่ร้อยปีแต่อยู่อย่างประมาท³

¹ 1) ทรัพย์สมบัติ ได้แก่ ความร่ำรวย ความมั่งคั่ง 2) รูปสมบัติ ได้แก่ ความงดงามความสมบูรณ์พร้อมของอวัยวะทุกส่วนของร่างกาย เช่น ความหล่อ ความสวย ผิวพรรณ ความไม่พิการ 3) คุณสมบัติ ได้แก่ ความเฉลียวฉลาด ไหวพริบปฏิภาณ สติปัญญา

² ปฐมอัมปมาทสูตร, สังยุตตนิกาย สคาถวรรค, มก. เล่ม 24 ข้อ 379 หน้า 479

³ สหัสสวรรคที่ 1-8, ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท, มก. เล่ม 41 ข้อ 18 หน้า 415

ตารางสรุปภาพรวมหลักคำสอน

ไตรปิฎก	ไตรสิกขา	มรรค 8		สรุปคือ ความไม่ประมาท
วินัยปิฎก 21,000 ธรรมขันธ์	ศีล	สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ	วาจาถูก การงานถูก อาชีพถูก	
สุตตันตปิฎก 21,000 ธรรมขันธ์	สมาธิ	สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ	เพียรถูก ระลึกถูก จิตตั้งมั่นถูก	
อภิธรรมปิฎก 42,000 ธรรมขันธ์	ปัญญา	สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ	เห็นถูก คิดถูก	

ในระหว่างการเวียนว่ายตายเกิดนั้นกฎแห่งกรรมของแต่ละชีวิตทำงานกันอย่างเต็มที่ ไม่หยุดพัก ได้โอกาสเมื่อไรจะส่งผลให้ทันที ดังจะเห็นได้ว่า ชีวิตของเราเองดีเยวก็ดีเด็ยวก็ร้าย กรรมดีให้ผลก็เป็นสุข เมื่อไรกรรมชั่วเบ่งบานเมื่อนั้นก็ทุกข์ระทมกันแสนสาหัส ซึ่งบุคคลที่เวียนเกิดมาเป็นมนุษย์มีลักษณะ 4 แบบ¹ ดังนี้

- 1) **บุคคลมืดมามีดไป** คือ เกิดเป็นมนุษย์อยู่ในตระกูลตกต่ำประพฤติดุจจริตทางกาย วาจา ใจ เมื่อละโลกจึงไปสู่ทุกขภูมิ
- 2) **บุคคลมืดมาสว่างไป** คือ เกิดเป็นมนุษย์อยู่ในตระกูลตกต่ำแต่ใจไม่ตกต่ำ ประพฤติสุจริตทางกาย วาจา ใจ เมื่อละโลกจึงไปสู่สุคติภูมิ
- 3) **บุคคลสว่างมามีดไป** คือ เกิดเป็นมนุษย์อยู่ในตระกูลสูงแต่ใจตกต่ำ ประพฤติดุจจริตทางกาย วาจา ใจ เมื่อละโลกจึงไปสู่ทุกขภูมิ
- 4) **บุคคลสว่างมาสว่างไป** คือ เกิดเป็นมนุษย์อยู่ในตระกูลสูงจิตใจสูง ประพฤติสุจริตทางกาย วาจา ใจ เมื่อละโลกจึงไปสู่สุคติภูมิ

มวลหมู่สรรพสัตว์มีมนุษย์เท่านั้นที่สามารถกำจัดกิเลสอาสวะ ยุติการเวียนว่ายตายเกิดได้มากที่สุด แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจะยุติวงวนแห่งชีวิตนี้ได้จะต้องผ่านกระบวนการฝึกหัดขัดเกลากาย วาจา และจิตใจ ตามหลักไตรสิกขาและดำเนินชีวิตตามมรรคมืองค์ 8 ยิ่งขัดเกลากิจให้บริสุทธิ์ได้มากเท่าไรการเวียนว่ายตายเกิดก็น้อยลงไปตามนั้น

¹ **บุคคลสูตร**, สังยุตตนิกาย, สคาถวรรค, มก. เล่ม 24 ข้อ 393 หน้า 502

ผู้ที่สามารถหลุดพ้นจากกิเลส เพราะการรู้แจ้งอริยสัจ 4 ตามอริยมรรคนั้นจิตของท่านมุ่งตรงต่อหนทางหลุดพ้นคือพระนิพพานได้แก่พระอริยบุคคล คือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี และพระอนาคามี ท่านเหล่านี้ขจัดกิเลสจนเหลือน้อยเต็มที หากสามารถขัดเกลาจิตจนบริสุทธิ์หลุดพ้นจากกิเลสได้อย่างสิ้นเชิงไม่เหลือเศษให้ออกเงยได้ต่อไปในปัจจุบันชาติ ท่านที่ที่ละสังขารจะเข้าสู่พระนิพพานทันทีไม่ต้องไปเวียนตายเวียนเกิดอีก ได้แก่พระอริยบุคคลชั้นสูง¹ คือ พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระอรหันตสาวก ฉะนั้นการได้เกิดเป็นมนุษย์แต่ยังไม่สามารถละกิเลสได้ก็ยังคงต้องเวียนว่ายตายเกิดต่อไปอีกเช่นเดียวกับมวลหมู่สัตว์อื่นๆ ชีวิตก็วนเวียนตายเกิดซ้ำๆ แต่ไม่ซ้ำประเภท สัตว์โลกต้องประสบทุกข์เพราะการเกิดมาต่อสู้อับกับกิเลส เสี่ยงต่อการสร้างกรรมและการรับผลกรรมเก่าๆ อยู่ร่ำไป ฉะนั้นมวลหมู่สัตว์ทั้ง มนุษย์ เทวดา สัตว์นรก ก็คือเพื่อนร่วมทุกข์เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันหมดทั้งสิ้น จึงไม่ควรมองว่าเป็นศัตรูต่อกันและกันเพราะศัตรูตัวจริงคือผู้ที่บังคับให้หมู่สัตว์ทั้งหมดเวียนว่ายตายเกิดไม่หลุดพ้น

ด้วยเหตุที่ว่า “ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ ถ้าบุคคลมีใจร้าย พูดอู่ก็ตี ทำอู่ก็ตี ทุกข์ย่อมไปตามเขา”² จากการศึกษาพบว่าทุกอย่างล้วนมุ่งไปที่จิตใจ เช่นเดียวกับเรื่องกฎแห่งกรรมเคยมีผู้ถามพระพุทธรองค์ว่า การกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ อย่างไหนที่ทำไปแล้วมีโทษมากที่สุด ทรงตอบว่า มโนกรรมมีโทษมากกว่ากายกรรมและวาจากรรม ทรงอุปมาว่า หมู่บ้านที่มีผู้คนอยู่อาศัยเป็นร้อยเป็นพัน บุรุษคิดจะฆ่าคนในหมู่บ้านนี้ให้หมด แต่เมื่อลงมือเขาอาจจะฆ่าได้ไม่เกิน 10-50 คนเท่านั้น ถ้าไม่เหนียวเสียก่อน ก็ถูกเขาฆ่าตาย”³ ซึ่งทำให้เห็นชัดว่า จิตของคนเราคิดทำอะไรได้มากมายยิ่งใหญ่มหาศาล มากยิ่งกว่าการกระทำทางกายและทางวาจา เมื่อมนุษย์สามารถควบคุมตนอยู่ในศีลธรรมจึงไม่มีความจำเป็นด้วยประการทั้งปวงที่จะต้องตรากฎหมายออกกฏเกณฑ์มากมายเพื่อใช้ควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ และทุกปัญหาจะยุติลงได้เมื่อมนุษย์มีศีลธรรมประจำใจอันเป็นต้นเหตุทางมาแห่งความดีทั้งปวง ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงจำเป็นต้องควบคุมจิตใจให้ดีสงบอยู่ในฐานที่ตั้งดั้งเดิมของจิต จิตใจจะดีได้ก็ด้วยวาจาจะต้องดีด้วย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์

¹ **อรรถกถาอัจฉริยพญุตสูตร**, มัชฌิมนิกาย อุปริปภินาสาฬก, มก. เล่ม 23 หน้า 53 ระบุระยะเวลาการสั่งสมบุญบารมีของพระอริยบุคคลชั้นสูงว่า พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า 3 ประเภท คือ 1) ประเภทวิริยธิก ทรงบำเพ็ญบารมีครบ 30 ทศ เป็นเวลา 80 อสงไขยกัป เศษอีกแสนกัป 2) ประเภทสัทธาธิก ทรงบำเพ็ญบารมีครบ 30 ทศ เป็นเวลา 40 อสงไขยกัป เศษอีกแสนกัป 3) ประเภทปัญญาธิก ทรงบำเพ็ญบารมีครบ 30 ทศ เป็นเวลา 20 อสงไขยกัป เศษอีกแสนกัป

ส่วนพระปัจเจกพุทธเจ้าสั่งสมบุญบารมี 2 อสงไขยกัป เศษอีกแสนกัป / พระอัครสาวกตั้งความปรารถนาสั่งสมบุญบารมี 1 อสงไขยกัป เศษอีกแสนกัป / พระอรหันตสาวกสั่งสมบุญบารมีแสนกัปพึงธรรมเพียงบทหรือสองบทก็บรรลุธรรม

² **เรื่องพระจักขุปาลเถระ**, อรรถกถาขุททกนิกาย คาถาธรรมบท, มก. เล่ม 40 หน้า 34

³ **อุปาลิวาสสูตร**, มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปิณณาสาฬก, มก. เล่ม 20 ข้อ 64 หน้า 114

ต้องรักษาศีลและรักษาให้อยู่ในระดับที่ว่า แม้แต่คิดจะทำชั่วก็อย่าให้เกิดขึ้น ลักษณะแบบนี้เมื่อกายสงบจิตก็สงบ เมื่อเกิดกายและจิตสงบสมาธิจึงบังเกิด เมื่อสมาธิคือความตั้งมั่นแห่งจิตแน่วแน่มากเท่าไร แสงสว่างคือปัญญาก็เกิดขึ้นมากเท่านั้น ทำปัญญาให้เกิดขึ้นมากเท่าไรก็จะรู้แจ้งเรื่องโลกและชีวิต กฎแห่งกรรมตรงไปตามความเป็นจริงมากเท่านั้น

8.3 พระสูตรที่ว่าด้วยเรื่องกฎแห่งกรรมและการให้ผลของกรรม

หลักกฎแห่งกรรมที่ว่า “บุคคลทำกรรมใดไว้ ตีก็ตาม ชั่วก็ตาม เขาย่อมได้รับผลของกรรมนั้น” แม้ว่ามนุษย์ผ่านการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารมานับภพนับชาติไม่ถ้วนก็ตามที ด้วยเหตุที่มนุษย์มีสติปัญญาน้อยจึงไม่สามารถรู้เห็นกระบวนการของกฎแห่งกรรมนี้ไปตามความเป็นจริง เพราะถูกอวิชชาคือความไม่รู้ ความมืดบอดปิดบัง ทำให้หลงลืมเรื่องราวความดีและความผิดพลาดของตนในอดีตชาติที่แล้วมา

ทุกยุคทุกสมัยที่ผ่านมามีการตั้งคำถามชวนให้ปวดหัวว่า การทำดีจะได้ดี การทำชั่วได้จะชั่วจริงหรือ? ทำให้เกิดความสับสน เพราะในปัจจุบันนักศึกษาบางท่านอาจพบเห็นผู้กระทำความชั่วแต่ได้ดีแต่ในทางกลับกัน ผู้กระทำความดีแต่ได้ชั่ว เมื่อศึกษากันอย่างลึกซึ้งจะพบว่า กฎแห่งกรรมเป็นเรื่องซับซ้อนยากต่อการทำความเข้าใจด้วยสติปัญญาของปุถุชน ต้องอาศัยพระปัญญาธิคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น ที่จะเปิดเผยไขปริศนาความลับนี้ให้กระจ่างแจ้ง

ในฐานะที่เป็นเมืองพระพุทธศาสนา ชาวพุทธจึงต้องรู้ ต้องศึกษา “หลักกฎแห่งกรรม” แม้ไม่ใช่ชาวพุทธแต่มีความสนใจก็ไม่ใช่ว่าเรื่องแปลกที่จะเข้ามาศึกษา เพราะธรรมที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้นี้เป็นเรื่องสากลที่ทุกคนต้องประสบ เนื่องจากเราเกิดไม่ทันพุทธสมัย แต่พระพุทธองค์ได้ทรงมอบบุญแจไชปริศนานี้ไว้ให้แล้ว มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกฝ่ายพระสูตร ซึ่งพระสูตรที่ว่าด้วยหลักกฎแห่งกรรมมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่นำมาเพียงบางส่วนให้ศึกษาเฉพาะที่มีเนื้อความเป็นหลักสำคัญของเรื่องกฎแห่งกรรมดังพระสูตรต่อไปนี้

8.3.1 จุฬกัมมวิภังคสูตร ว่าด้วยกฎแห่งกรรม¹

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่พระวิหารเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตพระนครสาวัตถี สมัยนั้นแล สุภมาณพ โตทยยบุตรเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้ายังที่ประทับ แล้วได้ทักทายปราศรัยกับพระผู้มีพระภาคเจ้า ครั้นผ่านคำทักทายปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว ได้นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

¹ จุฬกัมมวิภังคสูตร, มัชฌิมนิคาย อุปริปิณณาสก, มก. เล่ม 23 หน้า 251-259

สุภมาณพ โตทยยบุตร พอนั่งเรียบร้อยแล้ว ได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าตั้งนี้ว่า ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ อะไรหนอแล เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้พวกมนุษย์ที่เกิดเป็นมนุษย์อยู่ ปรากฏความเลวและความประณีตมนุษย์ทั้งหลายย่อมปรากฏมีอายุสั้น มีอายุยืน มีโรคนาน มีโรคน้อย มีผิวพรรณทราม มีผิวพรรณงาม มีคักตาน้อย มีคักตามาก มีโภคะน้อย มีโภคะมาก เกิดในสกุลต่ำ เกิดในสกุลสูง ไร้ปัญญา มีปัญญา ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ อะไรหนอแล เป็นเหตุ เป็นปัจจัย ให้พวกมนุษย์ที่เกิดเป็นมนุษย์อยู่ปรากฏความเลวและความประณีต

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ดูก่อนมาณพ ลัทธิทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทแห่งกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลวและประณีตได้

สุภ. ข้าพระองค์ย่อมไม่ทราบเนื้อความโดยพิสดารของอุเทศที่พระโคตมผู้เจริญตรัสโดยย่อ มิได้จำแนกเนื้อความโดยพิสดารนี้ได้ ขอพระโคตมผู้เจริญ ได้โปรดแสดงธรรมแก่ข้าพระองค์ โดยประการที่ข้าพระองค์จะพึงทราบเนื้อความแห่งอุเทศนี้โดยพิสดารได้เถิด

พ. ดูก่อนมาณพ ถ้าอย่างนั้น ท่านจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจะกล่าวต่อไป. สุภมาณพ โตทยยบุตร ทูลรับพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ขอแล้วพระเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้ตรัสตั้งนี้ว่า ดูก่อนมาณพ บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม เป็นผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง เป็นคนเหี้ยมโหด มีมือเปื้อนเลือด หมกมุ่นในการประหารชีวิต ไม่เอ็นดูในเหล่าสัตว์มีชีวิต เขาตายไปจะเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมนั้น อันเขาให้พร้อมพร้อมสมาทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ไม่เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีอายุสั้น ดูก่อนมาณพ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีอายุสั้นนี้ คือ เป็นผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง เป็นคนเหี้ยมโหด มีมือเปื้อนเลือด หมกมุ่นในการประหารชีวิต ไม่เอ็นดูในเหล่าสัตว์มีชีวิต

ว่าด้วยการละขาดจากปาณาติบาต

ดูก่อนมาณพ ส่วนบุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม ละปาณาติบาตแล้ว เป็นผู้เว้นขาดจากปาณาติบาต วางอาชญา วางศาสตราได้ มีความละอาย ถึงความเอ็นดู อนุเคราะห์ด้วยความเกื้อกูลในสรรพสัตว์และภูตอยู่ เขาตายไป จะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้นอันเขาให้พร้อมพร้อมสมาทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีอายุยืน ดูก่อนมาณพ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีอายุยืนนี้ คือ ละปาณาติบาตแล้ว เป็นผู้เว้นขาดจากปาณาติบาต วางอาชญา วางศาสตราได้ มีความละอาย ถึงความเอ็นดู อนุเคราะห์ด้วยความเกื้อกูลในสรรพสัตว์และภูตอยู่

ดูก่อนมาณพ บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม เป็นผู้มียกติเบียดเบียนสัตว์ด้วยฝ่ามือ หรือก้อนดิน หรือท่อนไม้ หรือศาสตรา เขาตายไป จะเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมนั้น อันเขาให้พรังพร้อม สมทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ไม่เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีโรครมาก ดูก่อนมาณพ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีโรครมากนี้ คือ เป็นผู้มียกติเบียดเบียนสัตว์ด้วยฝ่ามือ หรือก้อนดิน หรือท่อนไม้ หรือศาสตรา

ดูก่อนมาณพ บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม เป็นผู้มียกติไม่เบียดเบียนสัตว์ด้วยฝ่ามือ หรือก้อนดิน หรือท่อนไม้ หรือศาสตรา เขาตายไป จะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้น อันเขาให้พรังพร้อม สมทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีโรคน้อย ดูก่อนมาณพ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีโรคน้อยนี้ คือ เป็นผู้มียกติไม่เบียดเบียนสัตว์ด้วยฝ่ามือ หรือก้อนดิน หรือท่อนไม้ หรือศาสตรา

ดูก่อนมาณพ บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม เป็นคนมักโกรธ มากด้วยความแค้นเคือง ถูกเขาว่าเล็กน้อยก็ขัดใจ โกรธเคือง พยาบาท มาดร้าย ทำความโกรธ ความร้าย และความซึ่งเคียดให้ปรากฏ เขาตายไป จะเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมนั้นอันเขาให้พรังพร้อม สมทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ไม่เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีผิวพรรณทราม ดูก่อนมาณพ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีผิวพรรณทรามนี้ คือ เป็นคนมักโกรธ มากด้วยความแค้นเคือง ถูกเขาว่าเล็กน้อยก็ขัดใจ โกรธเคือง พยาบาท มาดร้าย ทำความโกรธ ความร้าย และความซึ่งเคียดให้ปรากฏ

ความเป็นผู้ไม่มักโกรธ

ดูก่อนมาณพ บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม เป็นคนไม่มักโกรธ ไม่มากด้วยความแค้นเคือง ถูกเขาว่ามากก็ไม่ขัดใจ ไม่โกรธเคือง ไม่พยาบาท ไม่มาดร้าย ไม่ทำความโกรธ ความร้าย และความซึ่งเคียดให้ปรากฏ เขาตายไป จะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้นอันเขาให้พรังพร้อม สมทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนน่าเลื่อมใส ดูก่อนมาณพ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อเป็นผู้นำเลื่อมใสนี้ คือ เป็นคนไม่มักโกรธ ไม่มากด้วยความแค้นเคือง ถูกเขาว่ามากก็ไม่ขัดใจ ไม่โกรธเคือง ไม่พยาบาท ไม่มาดร้าย ไม่ทำความโกรธ ความร้าย ความซึ่งเคียดให้ปรากฏ

ดูก่อนมาณพ บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม มีใจริษยา ย่อมริษยา มุ่งร้าย ผูกใจอิจฉาในลาภสักการะ ความเคารพ ความนับถือ การไหว้ และการบูชาของคนอื่น เขาตายไป จะเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมนั้น อันเขาให้พรังพร้อม สมทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ไม่เข้าถึง

อบาย ทุกติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีคักตาน้อย ดูก่อนมาณพ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีคักตาน้อยนี้ คือ มีใจริษยา ย่อมริษยา มุ่งร้าย ผูกใจอิจฉาในลาภสักการะ ความเคารพ ความนับถือ การไหว้ และการบูชาของคนอื่น

ดูก่อนมาณพ บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม เป็นผู้มิใช่ใจไม่ริษยา ย่อมไม่ริษยา ไม่มุ่งร้าย ไม่ผูกใจอิจฉาในลาภ สักการะ ความเคารพ ความนับถือ การไหว้ และการบูชาของคนอื่น เขาตายไป จะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้น อันเขาให้พร้อม สมาทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีคักตามาก ดูก่อนมาณพ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีคักตามากนี้ คือ มีใจไม่ริษยา ย่อมไม่ริษยา ไม่มุ่งร้าย ไม่ผูกใจอิจฉาในลาภสักการะ ความเคารพ ความนับถือ การไหว้ และการบูชาของคนอื่น

การให้ข้าวเป็นต้น

ดูก่อนมาณพ บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม ย่อมไม่เป็นผู้ให้ข้าว น้ำ ผ้ายาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ที่นอน ที่อยู่อาศัย เครื่องตามประทีป แก่สมณะหรือพราหมณ์. เขาตายไป จะเข้าถึงอบาย ทุกติ วินิบาต นรก เพราะกรรมนั้น อันเขาให้พร้อม สมาทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ไม่เข้าถึงอบาย ทุกติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีโภคะน้อย ดูก่อนมาณพ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีโภคะน้อยนี้ คือ ไม่ให้ข้าว น้ำ ผ้ายาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ที่นอน ที่อยู่อาศัย เครื่องตามประทีป แก่สมณะหรือพราหมณ์

ดูก่อนมาณพ บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม ย่อมเป็นผู้ให้ข้าว น้ำ ผ้ายาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่อยู่อาศัย เครื่องตามประทีป แก่สมณะหรือพราหมณ์ เขาตายไป จะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้น อันเขาให้พร้อม สมาทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีโภคะมาก ดูก่อนมาณพ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีโภคะมากนี้ คือ ให้ข้าว น้ำ ผ้ายาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่อยู่อาศัย เครื่องตามประทีป แก่สมณะหรือพราหมณ์

ดูก่อนมาณพ บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม เป็นคนกระด้าง เยอหยิ่ง ย่อมไม่กราบไหว้คนที่ควรกราบไหว้ ไม่ลูกรับคนที่ควรลูกรับ ไม่ให้อาสนะแก่คนที่สมควรแก่อาสนะ ไม่ให้ทางแก่คนที่สมควรแก่ทาง ไม่สักการะคนที่ควรสักการะ ไม่เคารพคนที่ควรเคารพ ไม่นับถือคนที่ควรนับถือ ไม่บูชาคนที่ควรบูชา เขาตายไป จะเข้าถึงอบาย ทุกติ วินิบาต นรก เพราะกรรมนั้น อันเขาให้พร้อม สมาทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ไม่เข้าถึงอบาย ทุกติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนเกิดในสกุลต่ำ ดูก่อนมาณพ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อเกิดในสกุลต่ำนี้ คือ เป็นคนกระด้าง เยอหยิ่ง

ยอมไม่กราบไหว้คนที่ควรกราบไหว้ ไม่ลูกรับคนที่ควรลูกรับ ไม่ให้อาสนะแก่คนที่สมควรแก่อาสนะ ไม่ให้ทางแก่คนที่สมควรแก่ทาง ไม่สักการะคนที่ควรสักการะ ไม่เคารพคนที่ควรเคารพ ไม่นับถือคนที่ควรนับถือ ไม่บูชาคนที่ควรบูชา

ดูก่อนมาณพ บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม เป็นคนไม่กระด้าง ไม่เย่อหยิ่ง ย่อมกราบไหว้คนที่ควรกราบไหว้ ลูกรับคนที่ควรลูกรับ ให้อาสนะแก่คนที่สมควรแก่อาสนะ ให้ทางแก่คนที่สมควรแก่ทาง สักการะคนที่ควรสักการะ เคารพคนที่ควรเคารพ นับถือคนที่ควรนับถือ บูชาคนที่ควรบูชา เขาตายไป จะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้น อันเขาให้พร้อม สมทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนเกิดในสกุลสูง ดูก่อนมาณพ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อความเป็นผู้มีสกุลสูงนี้ คือ เป็นคนไม่กระด้าง ไม่เย่อหยิ่ง ย่อมกราบไหว้คนที่ควรกราบไหว้ ลูกรับคนที่ควรลูกรับ ให้อาสนะแก่คนที่สมควรแก่อาสนะ ให้ทางแก่คนที่สมควรแก่ทาง สักการะคนที่ควรสักการะ เคารพคนที่ควรเคารพ นับถือคนที่ควรนับถือ บูชาคนที่ควรบูชา

การไม่สอบถาม

ดูก่อนมาณพ บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม ย่อมไม่เป็นผู้เข้าไปหาสมณะหรือพราหมณ์แล้วสอบถามว่า อะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล อะไรมีโทษ อะไรไม่มีโทษ อะไรควรเสพ อะไรไม่ควรเสพ อะไรเมื่อทำ ย่อมเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์สิ้นกาลนาน หรือว่าอะไรเมื่อทำ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขสิ้นกาลนาน เขาตายไป จะเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมนั้น อันเขาให้พร้อม สมทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ไม่เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีปัญญาทึบ ดูก่อนมาณพ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีปัญหาทึบนี้ คือ ไม่เป็นผู้เข้าไปหาสมณะหรือพราหมณ์แล้วสอบถามว่า อะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล อะไรมีโทษ อะไรไม่มีโทษ อะไรควรเสพ อะไรไม่ควรเสพ อะไรเมื่อทำ ย่อมเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์สิ้นกาลนาน หรือว่า อะไรเมื่อทำ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขสิ้นกาลนาน

ดูก่อนมาณพ บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม ย่อมเป็นผู้เข้าไปหาสมณะหรือพราหมณ์แล้วสอบถามว่า อะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล อะไรมีโทษ อะไรไม่มีโทษ อะไรควรเสพ อะไรไม่ควรเสพ อะไรเมื่อทำ ย่อมเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์สิ้นกาลนาน หรือว่าอะไรเมื่อทำ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขสิ้นกาลนาน เขาตายไป จะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้น อันเขาให้พร้อม สมทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีปัญหาตม ดูก่อนมาณพ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีปัญหาตมนี้ คือ เป็นผู้เข้าไปหาสมณะหรือพราหมณ์แล้วสอบถามว่า อะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล อะไรมีโทษ อะไรไม่มีโทษ อะไรควรเสพ อะไรไม่ควรเสพ อะไรเมื่อทำ ย่อมเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์สิ้นกาลนาน หรือว่าอะไรเมื่อทำ

ยอมเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขสิ้นกาลนาน

ดูก่อนมาณพ ด้วยประการฉะนี้แล ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีอายุสั้น ย่อมนำเข้าไปสู่ความเป็นคนมีอายุสั้น ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีอายุยืน ย่อมนำเข้าไปสู่ความเป็นคนมีอายุยืน ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีโรคนาน ย่อมนำเข้าไปสู่ความเป็นคนมีโรคนาน ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีโรคน้อย ย่อมนำเข้าไปสู่ความเป็นคนมีโรคน้อย ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีผิวพรรณทราม ย่อมนำเข้าไปสู่ความเป็นคนมีผิวพรรณทราม ปฏิบัติเป็นไปเพื่อเป็นผู้ร่ำรวย ย่อมนำเข้าไปสู่ความเป็นคนร่ำรวย ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีศักดาน้อย ย่อมนำเข้าไปสู่ความเป็นคนมีศักดาน้อย ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีศักดาดี ย่อมนำเข้าไปสู่ความเป็นคนมีศักดาดี ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีโรคภัยน้อย ย่อมนำเข้าไปสู่ความเป็นคนมีโรคภัยน้อย ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีโรคภัยมาก ย่อมนำเข้าไปสู่ความเป็นคนมีโรคภัยมาก ปฏิบัติเป็นไปเพื่อเกิดในสกุลต่ำ ย่อมนำเข้าไปสู่ความเป็นคนเกิดในสกุลต่ำ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อเกิดในสกุลสูง ย่อมนำเข้าไปสู่ความเป็นคนเกิดในสกุลสูง ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีปัญญาทราม ย่อมนำเข้าไปสู่ความเป็นคนมีปัญญาทราม ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีปัญญาดี ย่อมนำเข้าไปสู่ความเป็นคนมีปัญญาดี ดูก่อนมาณพ ลัทธิทั้งหลาย มีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทแห่งกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลวและประณีต

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแล้วอย่างนี้ สุภมาณพ โศกเยยบุตรได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้า ดังนี้ว่า แฉ่มแฉ่งแล้ว พระเจ้าข้า แฉ่มแฉ่งแล้ว พระเจ้าข้า พระโคตมผู้เจริญทรงประกาศธรรมโดยปริยาย มิใช่โดยปริยาย เปรียบเหมือนหงายของที่คว่ำ หรือเปิดของที่ปิด หรือบอกทางแก่คนหลงทาง หรือตามประทีปในที่มืด ด้วยหวังว่าผู้มีตาดีจักเห็นรูปได้ฉะนั้น ข้าพระองค์นี้ขอถึงพระโคตมผู้เจริญ พระธรรม และพระภิกษุสงฆ์ว่าเป็นสรณะ ขอพระโคตมผู้เจริญ จงทรงจำ ข้าพระองค์ว่าเป็นอุบาสก ผู้ถึงสรณะตลอดชีวิต ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

8.3.2 มหากัมมวิภังคสูตร ว่าด้วยกฎแห่งกรรม¹

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่พระวิหารเวฬุวัน อันเคยเป็นสถานที่พระราชทานเหยื่อแก่กระแต เขตพระนครราชคฤห์ สมัยนั้นแล ท่านพระสมิทธิอยู่ในกระท่อมในป่า ครั้งนั้น ปริพาชกไปตลิลบุตรเดินเล่นไปโดยลำดับเข้าไปหาท่านพระสมิทธิยังที่อยู่แล้ว ได้ทักทายปราศรัยกับท่านพระสมิทธิ ครั้นผ่านคำทักทายปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว จึงนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

ปริพาชกไปตลิลบุตร พอนั่งเรียบร้อยแล้ว ได้กล่าวกะท่านพระสมิทธิดังนี้ว่า ดูก่อนท่านสมิทธิ ข้าพเจ้าได้สดับรับมาเฉพาะพระพักตร์พระสมณโคตมดังนี้ว่า กายกรรมเป็นโมฆะ วชิกรรมเป็นโมฆะ มโนกรรมเท่านั้น จริง และว่าสมบัติที่บุคคลเข้าแล้วไม่เสวยเวทนาอะไรๆ นั้น มีอยู่

¹ **มหากัมมวิภังคสูตร**, มัชฌิมนิกาย อุปรนิยฆาสก, มก. เล่ม 23 หน้า 268-278

ท่านพระสมิทธิกล่าวว่า ดูก่อนไปตลิลบุตรผู้มีอายุ ท่านอย่ากล่าวอย่างนี้ อย่ากล่าวต่อพระผู้มีพระภาคเจ้า การกล่าวต่อพระผู้มีพระภาคเจ้าไม่ดีเลย เพราะพระผู้มีพระภาคเจ้ามิได้ตรัสอย่างนี้ว่า กายกรรมเป็นโมฆะ วชิกรรมเป็นโมฆะ มโนกรรมเท่านั้น จริง และว่าสมบัติที่บุคคลเข้าแล้วไม่เสวยเวทนาอะไรๆ นั้น มีอยู่

ปริพาชก. ดูก่อนท่านสมิทธิ ท่านบวชมานานเท่าไรแล้ว

สมิทธิ. ดูก่อนท่านผู้มีอายุ ไม่นาน เพียง 3 พรรษา

ปริพาชก. ในเมื่อภิกษุใหม่เข้าใจการระแวงระวังศาสดาถึงอย่างนี้แล้วคราวนี้พวกเราจักพูดอะไรกะภิกษุผู้เถระได้ ดูก่อนท่านสมิทธิ บุคคลทำกรรมชนิดที่ประกอบด้วยความจงใจแล้ว ด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ เขาจะเสวยอะไร

สมิทธิ. ดูก่อนไปตลิลบุตรผู้มีอายุ เขาจะเสวยทุกข์

ลำดับนั้น ปริพาชกไปตลิลบุตรไม่ยินดี ไม่คัดค้านภาษิตของท่านพระสมิทธิ แล้วลุกจากอาสนะหลีกไป

ครั้นปริพาชกไปตลิลบุตรหลีกไปแล้วไม่นาน ท่านพระสมิทธิเข้าไปหาท่านพระอานนทที่ยังที่อยู่ แล้วได้ทักทายปราศรัยกับท่านพระอานนท ครั้นผ่านคำทักทายปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว จึงนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง พอนั่งเรียบร้อยแล้ว จึงบอกเรื่องเท่าที่ได้สนทนากับปริพาชกไปตลิลบุตรทั้งหมดแก่ท่านพระอานนท เมื่อท่านพระสมิทธิบอกแล้วอย่างนี้ ท่านพระอานนทจึงได้กล่าวกะท่านพระสมิทธิดังนี้ว่า ดูก่อนท่านสมิทธิ เรื่องนี้มีเค้าพอจะเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ มาเถิด เราทั้งสองพึงเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้ายังที่ประทับ แล้วกราบทูลเรื่องนี้แด่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงพยากรณ์แก่เราอย่างไร เราพึงทรงจำคำพยากรณ์นั้นไว้อย่างนั้น ท่านพระสมิทธิรับคำท่านพระอานนทว่า ชอบแล้วท่านผู้มีอายุ

ต่อจากนั้น ท่านพระสมิทธิและท่านอานนทได้เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้ายังที่ประทับ แล้วถวายอภิวัตตพระผู้มีพระภาคเจ้านั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง พอนั่งเรียบร้อยแล้ว ท่านพระอานนทได้กราบทูลเรื่องเท่าที่ท่านพระสมิทธิ ได้สนทนากับปริพาชกไปตลิลบุตรทั้งหมด แต่พระผู้มีพระภาคเจ้า.

เมื่อท่านพระอานนทกราบทูลแล้วอย่างนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสกะพระอานนทดังนี้ว่า ดูก่อนอานนท แม้ความเห็นของปริพาชกไปตลิลบุตร เราก็ไม่ทราบชัด ไฉนเล่า จะทราบชัดการสนทนากันเห็นปานนี้ได้ โมฆบุรุษสมิทธินี้แล ได้พยากรณ์ปัญหาที่ควรแยกแยะพยากรณ์ของปริพาชกไปตลิลบุตรแต่แง่เดียว

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแล้วอย่างนี้ ท่านพระอุททายิได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้าดังนี้ว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็ถ้าท่านพระสมิทธิกล่าวหมายทุกข์นี้แล้ว ไม่ว่าจะเสวยอารมณ์ใดๆ ต้องจัดเข้าในทุกข์ทั้งนั้น

เมื่อท่านพระอุทายีกกล่าวแล้วอย่างนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสกะท่านพระอนานนท์ว่า ดูก่อนอนานนท์ เธอจงเห็นความนอกนอกรู้นอกทางของโมฆบุรุษอุทายีนี่เถิด เรารู้แล้วละ เตียวนี้แหละ โมฆบุรุษอุทายีนี่โพล่งขึ้นโดยไม่แยบคาย ดูก่อนอนานนท์ เบื้องต้นทีเดียว ปริพาชกไปตลิบุตระถามถึงเวทนา 3 ถ้าโมฆบุรุษสมิทธิผู้ถูกถามนี้จะพึงพยากรณ์อย่างนี้ว่า ดูก่อนไปตลิบุตระผู้มีอายุ บุคคลทำกรรมชนิดที่ประกอบด้วยความจงใจแล้ว ด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ อันให้ผลเป็นสุข เขาย่อมเสวยสุข บุคคลทำกรรมชนิดที่ประกอบด้วยความจงใจแล้ว ด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ อันให้ผลเป็นทุกข์ เขาย่อมเสวยทุกข์ บุคคลทำกรรมชนิดที่ประกอบด้วยความจงใจแล้ว ด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ อันให้ผลไม่ทุกข์ไม่สุข เขาย่อมเสวยทุกข์ขมสุข ดูก่อนอนานนท์ โมฆบุรุษสมิทธิเมื่อพยากรณ์อย่างนี้แล ชื่อว่าพยากรณ์โดยชอบแก่ปริพาชกไปตลิบุตระ ก็แต่ว่าพวกปริพาชกผู้ถือลัทธิอื่นนั้น เป็นคนโง่ ไม่ฉลาด ใครเล่าจักรู้มหากรรมวิภังค์ของตถาคต ถ้าพวกเธอฟังตถาคต จำแนกมหากรรมวิภังค์อยู่

ท่านพระอนานนท์กราบทูลว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้พระสุคต เป็นกาลสมควรแล้ว ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าจะทรงจำแนกมหากรรมวิภังค์ ภิกษุทั้งหลายสดับต่อพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้วจักได้ทรงจำไว้

พ. ดูก่อนอนานนท์ ถ้าเช่นนั้น เธอจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าวต่อไป. ท่านพระอนานนท์ทูลรับพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ชอบแล้วพระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้ตรัสดังนี้ว่า ดูก่อนอนานนท์ บุคคล 4 จำพวกนี้ มีปรากฏอยู่ในโลก 4 จำพวก เหล่าไหน คือ

(1) บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลงไป มักถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ มักประพฤตินิดในกาม มักพูดเท็จ มักพูดส่อเสียด มักพูดคำหยาบ มักเจรจาเพื่อเจ้อ มากด้วยยอภิชฌา มีจิตพยาบาท มีความเห็นผิดอยู่ในโลกนี้ เขาตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ก็มี

(2) บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลงไป มักถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ มักประพฤตินิดในกาม มักพูดเท็จ มักพูดส่อเสียด มักพูดคำหยาบ มักเจรจาเพื่อเจ้อ มากด้วยยอภิชฌา มีจิตพยาบาท มีความเห็นผิดอยู่ในโลกนี้ เขาตายไปแล้วย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ก็มี

(3) บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้เว้นขาดจากปาณาติบาต เว้นขาดจากอทินนาทาน เว้นขาดจากกาเมสุมิฉฉาจาร เว้นขาดจากมุสาวาท เว้นขาดจากพูดส่อเสียด เว้นขาดจากพูดคำหยาบ เว้นขาดจากการเจรจาเพื่อเจ้อ ไม่มากด้วยยอภิชฌา มีจิตไม่พยาบาท มีความเห็นชอบอยู่ในโลกนี้ เขาตายไปแล้วย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ก็มี

(4) บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้เว้นขาดจากปาณาติบาต เว้นขาดจากอทินนาทาน เว้นขาดจากกาเมสุมิฉฉาจาร เว้นขาดจากมุสาวาท เว้นขาดจากพูดส่อเสียด เว้นขาดจากพูดคำหยาบ เว้นขาดจากการเจรจาเพื่อเจ้อ ไม่มากด้วยยอภิชฌา มีจิตไม่พยาบาท มีความเห็นชอบอยู่ในโลกนี้ เขาตายไปแล้วย่อมเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ก็มี

ดูก่อนอานนทฺ์ สมณะหรือพราหมณ์บางคนในโลกนี้ อาศัยความเพียรเครื่องเผากิเลส ความตั้งใจมั่น ความประกอบเนืองๆ ความไม่ประมาท ความโล่งใจโดยชอบ ย่อมถูกต้องเจโตสมาธิมีรูปทำนองที่เมื่อจิตตั้งมั่นแล้ว ย่อมแลเห็นบุคคลโน้น ผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง มักถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ มักประพฤติผิดในกาม มักพูดส่อเสียด มักพูดคำหยาบ มักเจรจาเพื่อเจ้อ มากด้วยอภิขมา มีจิตพยาบาท มีความเห็นผิดในโลกนี้ และแลเห็นผู้นั้นตายไปแล้ว เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรกได้ ด้วยจักขุเพียงดั่งทิพย์ อันบริสุทฺ์ ล่วงจักขุของมนุษย์ สมณะหรือพราหมณ์นั้นจึงกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ เป็นอันว่ากรรมชั่วมีวิบากของทุจริตมี ข้าพเจ้าได้เห็นบุคคลโน้น ผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง ฯลฯ มีความเห็นผิดในโลกนี้ และผู้นั้นตายไป เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ข้าพเจ้าก็เห็น แล้วกล่าวต่อไปอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ เป็นอันว่า ผู้ใดมักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง ฯลฯ มีความเห็นผิด ผู้นั้นทุกคนตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ชนเหล่าใดรู้อย่างนี้ ชนเหล่านั้นชื่อว่ารู้ชอบ ชนเหล่าใดรู้โดยประการอื่น ความรู้ของชนเหล่านั้นผิด สมณะหรือพราหมณ์นั้นจะพูดปกกลงไปถึงเรื่องที่เขารู้เอง เห็นเอง ทราบเอง โดยประการนั้นแหละ ในที่นั้นๆ ตามกำลังและความแน่ใจว่า นี่เท่านั้นจริง อื่นเปล่า

ดูก่อนอานนทฺ์ ส่วนสมณะหรือพราหมณ์บางคนในโลกนี้ อาศัยความเพียรเครื่องเผากิเลส ความตั้งใจมั่น ความประกอบเนืองๆ ความไม่ประมาท ความโล่งใจโดยชอบ ย่อมถูกต้องเจโตสมาธิมีรูปทำนองที่เมื่อจิตตั้งมั่นแล้ว ย่อมแลเห็นบุคคลโน้น ผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง ฯลฯ มีความเห็นผิดในโลกนี้ และแลเห็นผู้นั้นตายไปแล้ว เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ได้ ด้วยจักขุเพียงดั่งทิพย์ อันบริสุทฺ์ ล่วงจักขุของมนุษย์ สมณะหรือพราหมณ์นั้น จึงกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ เป็นอันว่ากรรมชั่วไม่มี วิบากของทุจริตไม่มี ข้าพเจ้าได้เห็นบุคคลโน้น ผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง ฯลฯ มีความเห็นผิดในโลกนี้ และผู้นั้นตายไป เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ข้าพเจ้าก็เห็น แล้วกล่าวต่อไปอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ เป็นอันว่าผู้ใดมักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง ฯลฯ มีความเห็นผิด ผู้นั้นทุกคนตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ชนเหล่าใดรู้อย่างนี้ ชนเหล่านั้นชื่อว่ารู้ชอบ ชนเหล่าใดรู้โดยประการอื่น ความรู้ของชนเหล่านั้นผิด สมณะหรือพราหมณ์นั้นจะพูดปกกลงไปถึงเรื่องที่เขารู้เองเห็นเอง ทราบเอง โดยประการนั้นแหละ ในที่นั้นๆ ตามกำลังและความแน่ใจว่า นี่เท่านั้นจริง อื่นเปล่า

ดูก่อนอานนทฺ์ สมณะหรือพราหมณ์บางคนในโลกนี้ อาศัยความเพียรเครื่องเผากิเลส ความตั้งใจมั่น ความประกอบเนืองๆ ความไม่ประมาท ความโล่งใจโดยชอบ ย่อมถูกต้องเจโตสมาธิมีรูปทำนองที่เมื่อจิตตั้งมั่นแล้ว ย่อมแลเห็นบุคคลโน้น ผู้เว้นขาดจากปาณาติบาต เว้นขาดจากอทินนาทาน เว้นขาดจากกาเมสุมิฉฉาจาร เว้นขาดจากมุสาวาท เว้นขาดจากพูดส่อเสียด เว้นขาดจากพูดคำหยาบ เว้นขาดจากการเจรจาเพื่อเจ้อ ไม่มากด้วยอภิขมา มีจิตไม่พยาบาท มีความเห็นชอบในโลกนี้ และแลเห็นผู้นั้นเมื่อตายไปแล้ว เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ได้ ด้วยจักขุเพียงดั่งทิพย์ อันบริสุทฺ์ ล่วงจักขุของมนุษย์ สมณะหรือพราหมณ์นั้นจึงกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ เป็นอันว่ากรรมดีมี วิบากของสุจริตมี ข้าพเจ้าได้เห็นบุคคลโน้น ผู้เว้นขาดจากปาณาติบาต ฯลฯ มีความเห็นชอบในโลกนี้ และผู้นั้นตายไปแล้ว เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ข้าพเจ้าก็

เห็น แล้วกล่าวต่อไปอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ เป็นอันว่าผู้ใดเว้นขาดจากปาณาติบาต ฯลฯ มีความเห็นชอบ ผู้นั้นทุกคนตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ชนเหล่าใดรู้อย่างนี้ ชนเหล่านั้นชื่อว่ารู้ชอบ ชนเหล่าใด รู้โดยประการอื่น ความรู้ของชนเหล่านั้นผิด สมณะหรือพราหมณ์นั้นจะพูดปดลงไปถึงเรื่องที่เขารู้เอง เห็นเอง ทราบเอง โดยประการนั้นแหละ ในที่นี้ๆ ตามกำลังและความแน่ใจว่า นี่เท่านั้นจริง อื่นเปล่า

ดูก่อนอานนท์ ส่วนสมณะหรือพราหมณ์บางคนในโลกนี้อาศัยความเพียรเครื่องเผากิเลส ความ ตั้งใจมั่น ความประกอบเนื่องๆ ความไม่ประมาท ความโล่งใจโดยชอบ ย่อมถูกต้องเจโตสมาธิมีรูปทำนองที่ เมื่อจิตตั้งมั่นแล้ว ย่อมแลเห็นบุคคลโน้น ผู้เว้นขาดจากปาณาติบาต ฯลฯ มีความเห็นชอบในโลกนี้ และ แลเห็นผู้นั้นตายไปแล้ว เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรกได้ ด้วยจักขุเพียงดั่งทิพย์ อันบริสุทธิ์ ล่วงจักขุ ของมนุษย์ สมณะหรือพราหมณ์นั้นจึงกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ เป็นอันว่า กรรมดีไม่มี วิบากของสุจริต ไม่มี ข้าพเจ้าได้เห็นบุคคลโน้น ผู้เว้นขาดจากปาณาติบาต ฯลฯ มีความเห็นชอบในโลกนี้ และผู้นั้นตายไป เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ข้าพเจ้าก็เห็น แล้วกล่าวต่อไปอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ เป็นอันว่า ผู้ใดเว้น ขาดจากปาณาติบาต ฯลฯ มีความเห็นชอบ ผู้นั้นทุกคนตายไป ย่อมเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ชนเหล่าใดรู้อย่างนี้ ชนเหล่านั้นชื่อว่ารู้ชอบ ชนเหล่าใดรู้โดยประการอื่น ความรู้ของชนเหล่านั้นผิด สมณะหรือพราหมณ์นั้นจะพูดปดลงไปถึงเรื่องที่เขารู้เอง เห็นเอง ทราบเอง โดยประการนั้นแหละ ในที่นี้ๆ ตามกำลังและความแน่ใจว่า นี่เท่านั้นจริง อื่นเปล่า

ดูก่อนอานนท์ ในสมณะหรือพราหมณ์ 4 จำพวกนั้น เรานุมนัตวาตะของสมณะหรือพราหมณ์ที่ กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ เป็นอันว่ากรรมชั่วมี วิบากของทุจริตมี แม้วาตะของเขาที่กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าได้เห็นบุคคลโน้น ผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง ฯลฯ มีความเห็นผิดในโลกนี้ และผู้นั้นตายไปแล้ว เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ข้าพเจ้าก็เห็น นี้เราก็อนุมติ ส่วนวาตะของเขาที่กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ เป็นอันว่า ผู้ใดมักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง ฯลฯ มีความเห็นผิด ผู้นั้นทุกคนตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก นี้เรายังไม่อนุมติ แม้วาตะของเขาที่กล่าวอย่างนี้ว่า ชนเหล่าใดรู้อย่างนี้ ชนเหล่านั้นชื่อว่า รู้ชอบ ชนเหล่าใดรู้โดยประการอื่น ความรู้ของชนเหล่านั้นผิด นี้เราก็ยังไม่อนุมติ แม้วาตะของเขาที่พูด ปดไปถึงเรื่องที่เขารู้เอง เห็นเอง ทราบเอง นั้นแหละในที่นี้ๆ ตามกำลังและความแน่ใจว่า นี่เท่านั้นจริง อื่นเปล่า นี้เราก็ยังไม่อนุมติ นั้นเพราะเหตุไร ดูก่อนอานนท์ เพราะตถาคตมีญาณในมหาภิรมย์วิภังค์เป็นอย่างอื่น

ดูก่อนอานนท์ ในสมณะหรือพราหมณ์ 4 จำพวกนั้น เราไม่อนุมนัตวาตะของสมณะหรือพราหมณ์ที่ กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ เป็นอันว่ากรรมชั่วไม่มี วิบากของทุจริตไม่มี แต่วาตะของเขาที่กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าได้เห็นบุคคลโน้น ผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง ฯลฯ มีความเห็นผิดในโลกนี้ และผู้นั้นตายไปแล้ว เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ข้าพเจ้าก็เห็น นี้เรานุมนัต ส่วนวาตะของเขาที่กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ เป็นอันว่า ผู้ใดมักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง ฯลฯ มีความเห็นผิด ผู้นั้นทุกคนตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ นี้เรายังไม่อนุมติ แม้วาตะของเขาที่กล่าวอย่างนี้ว่า ชนเหล่าใดรู้อย่างนี้ ชนเหล่านั้นชื่อว่ารู้ชอบ ชนเหล่าใดรู้โดยประการอื่น ความรู้ของชนเหล่านั้นผิด นี้เราก็ยังไม่อนุมติ แม้วาตะของเขาที่พูดปดลงไป

ถึงเรื่องที่เขารู้เอง เห็นเอง ทราบเอง นั้นแหละ ในที่นั้นๆ ตามกำลังและความแน่ใจว่า นี่เท่านั้นจริง อื่นเปล่า นี่เรายังไม่อนุมิตี นั่นเพราะเหตุไร ดูก่อนอนานนท์ เพราะตถาคตมีญาณในมหากรรมวิภังค์เป็นอย่างอื่น

ดูก่อนอนานนท์ ในสมณะหรือพราหมณ์ 4 จำพวกนั้น เรานุมนัตวาตะของสมณะหรือพราหมณ์ที่กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ เป็นอันว่ากรรมดี มีวิบากของสุจริตมี แม้ว่าทะของเขากล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าเห็นบุคคลโน้น ผู้เว้นขาดจากปาณาติบาต ฯลฯ มีความเห็นชอบในโลกนี้ และผู้นั้นตายไปแล้ว เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ข้าพเจ้าก็เห็น นี่เราก่อนุมนัตี ส่วนวาตะของเขากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ เป็นอันว่า ผู้ใดเว้นขาดจากปาณาติบาต ฯลฯ มีความเห็นชอบ ผู้นั้นทุกคนตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ นี้เรายังไม่อนุมนัตี แม้ว่าทะของเขากล่าวอย่างนี้ว่า ชนเหล่าใดรู้อย่างนี้ ชนเหล่านั้นชื่อว่ารู้ชอบ ชนเหล่าใดรู้โดยประการอื่น ความรู้ของชนเหล่านั้นผิด นี้เราก่อนุมนัตี แม้ว่าทะของเขากล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าเห็นเอง ทราบเอง นั้นแหละในที่นั้นๆ ตามกำลังและความแน่ใจว่านี่เท่านั้นจริง อื่นเปล่า นี่เราก่อนุมนัตี นั่นเพราะเหตุไร ดูก่อนอนานนท์ เพราะตถาคตมีญาณในมหากรรมวิภังค์เป็นอย่างอื่น

ดูก่อนอนานนท์ ในสมณะหรือพราหมณ์ 4 จำพวกนั้น เราไม่อนุมนัตวาตะของสมณะหรือพราหมณ์ที่กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ เป็นอันว่ากรรมดีไม่มี วิบากของสุจริตไม่มี แต่วาตะของเขากล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าได้เห็นบุคคลโน้น ผู้เว้นขาดจากปาณาติบาต ฯลฯ มีความเห็นชอบในโลกนี้ และผู้นั้นตายไปแล้ว เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ข้าพเจ้าก็เห็น นี่เรานุมนัตี ส่วนวาตะของเขากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ เป็นอันว่า ผู้ใดเว้นขาดจากปาณาติบาต ฯลฯ มีความเห็นชอบ ผู้นั้นทุกคนตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึง อบาย ทุกคติ วินิบาต นรก นี้เรายังไม่อนุมนัตี แม้ว่าทะของเขากล่าวอย่างนี้ว่า ชนเหล่าใดรู้อย่างนี้ ชนเหล่านั้นชื่อว่ารู้ชอบ ชนเหล่าใดรู้โดยประการอื่น ความรู้ของชนเหล่านั้นผิด นี้เราก่อนุมนัตี แม้ว่าทะของเขากล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าเห็นเอง ทราบเอง นั้นแหละในที่นั้นๆ ตามกำลังและความแน่ใจว่านี่เท่านั้นจริง อื่นเปล่า นี่เราก่อนุมนัตี นั่นเพราะเหตุไร ดูก่อนอนานนท์ เพราะตถาคตมีญาณในมหากรรมวิภังค์เป็นอย่างอื่น

ดูก่อนอนานนท์ ในบุคคล 4 จำนวนนั้น บุคคลที่เป็นผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง ฯลฯ มีความเห็นผิดในโลกนี้ ตายไปแล้ว เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เป็นอันว่า เขาทำกรรมชั่วที่ให้ผลเป็นทุกข์ไว้ในกาลก่อน หรือในกาลภายหลัง หรือว่ามีมัจฉาทิฏฐิพรั้งพร้อม สมทานแล้วในเวลาจะตาย เพราะฉะนั้น เขาตายไป จึงเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ก็แหละบุคคลที่เป็นผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง ฯลฯ มีความเห็นผิดในโลกนี้นั้น เขาย่อมเสวยวิบากของกรรมนั้นในชาตินี้ หรือในชาติหน้า หรือในชาติต่อไป

ดูก่อนอนานนท์ ในบุคคล 4 จำพวกนั้น บุคคลที่เป็นผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง ฯลฯ มีความเห็นผิดในโลกนี้ ตายไปแล้ว เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์นี้ เป็นอันว่า เขาทำกรรมดีที่ให้ผลเป็นสุขไว้ในกาลก่อนๆ หรือในกาลภายหลัง หรือว่ามีสัมมาทิฏฐิพรั้งพร้อม สมทานแล้วในเวลาจะตาย เพราะฉะนั้น เขาตายไป จึงเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ก็แหละบุคคลที่เป็นผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง ฯลฯ มีความเห็นผิดในโลกนี้นั้น

เขาย่อมเสวยวิบากของกรรมนั้นในชาตินี้ หรือในชาติหน้า หรือในชาติต่อไป

ดูก่อนอานนท์ ในบุคคล 4 จำพวกนั้น บุคคลที่เว้นขาดจากปาณาติบาต ฯลฯ มีความเห็นชอบในโลกนี้ ตายไปแล้ว เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์นี้ เป็นอันว่า เขาทำกรรมดีที่ให้ผลเป็นสุขไว้ในกาลก่อนๆ หรือในกาลภายหลัง หรือว่ามีสัมมาทิฐิพร้อม สมาทานแล้วในเวลาจะตาย เพราะฉะนั้น เขาตายไป จึงเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ก็แหละบุคคลที่เว้นขาดจากปาณาติบาต ฯลฯ มีความเห็นชอบในโลกนี้นั้น เขาย่อมเสวยวิบากของกรรมนั้นในชาตินี้ หรือในชาติหน้า หรือในชาติต่อไป

ดูก่อนอานนท์ ในบุคคล 4 จำพวกนั้น บุคคลที่เว้นขาดจากปาณาติบาต ฯลฯ มีความเห็นชอบในโลกนี้ ตายไปแล้ว เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก นี้ เป็นอันว่า เขาทำกรรมชั่วที่ให้ผลเป็นทุกข์ไว้ในกาลก่อนๆ หรือในกาลภายหลัง หรือว่ามีมิจฉาทิฐิพร้อม สมาทานแล้วในเวลาจะตาย เพราะฉะนั้น เขาตายไป จึงเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ก็แหละบุคคลที่เว้นขาดจากปาณาติบาต ฯลฯ มีความเห็นชอบในโลกนี้นั้น เขาย่อมเสวยวิบากของกรรมนั้นในชาตินี้ หรือในชาติหน้า หรือในชาติต่อไป

ดูก่อนอานนท์ ด้วยประการนี้แล กรรมไม่ควรสองให้เห็นว่าไม่ควรก็มี กรรมไม่ควรสองให้เห็นว่าควรก็มี กรรมที่ควรแท้และสองให้เห็นว่าควรก็มี กรรมที่ควรสองให้เห็นว่าไม่ควรก็มี

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสพระภาษิตนี้แล้ว ท่านพระอานนท์จึงชื่นชมยินดี พระภาษิตของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล

8.3.3 โลกสูตร ว่าด้วยการให้ผลของกรรม¹

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ใครพึงกล่าวว่า คนทำกรรมอย่างใดๆ ย่อมเสวยกรรมนั้นอย่างนั้นๆ ดังนี้ เมื่อเป็นอย่างนั้น การอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ก็มิได้ ช่องทางที่จะทำที่สุดทุกข์โดยชอบก็ไม่ปรากฏ ส่วนใครกล่าวว่าคนทำกรรมอันจะพึงให้ผลอย่างใดๆ ย่อมเสวยผลของกรรมนั้นอย่างนั้นๆ ดังนี้ เมื่อเป็นอย่างนี้ การอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ย่อมมิได้ ช่องทางที่จะทำที่สุดทุกข์โดยชอบก็ย่อมปรากฏ

ภิกษุทั้งหลาย บาปกรรมแม้ประมาณน้อย ที่บุคคลกลางคนทำแล้วบาปกรรมนั้นย่อมนำเขาไปนรกได้ บาปกรรมประมาณน้อย อย่างเดียวกันนั้นกลางคนทำแล้ว กรรมนั้นเป็นทิฏฐุธรรมเวทนียกรรม (ให้ผลในภพปัจจุบัน)ไม่ปรากฏผลมากต่อไปเลย

บาปกรรมประมาณน้อย บุคคลชนิดไรทำแล้ว บาปกรรมนั้นจึงนำเขาไปนรกได้? บุคคลกลางคนในโลกนี้ เป็นผู้มียกยมิได้อบรม มีศีลมิได้อบรม มีจิตมิได้อบรม มีปัญญามิได้อบรม มีคุณความดีน้อย เป็นอัมปาทุมะ(ผู้มีใจคับแคบ ใจหยาบ ใจต่ำทราม) เป็นอัมปทุกขิวหาริ (มีปกติอยู่เป็นทุกข์ด้วยเหตุเล็กน้อย คือเป็นคนเจ้าทุกข์) บาปกรรมแม้ประมาณน้อย บุคคลชนิดนี้ทำแล้ว บาปกรรมนั้นย่อมนำเขาไปนรกได้

¹ โลกสูตร, อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต, มก. เล่ม 34 หน้า 492-495

บาปกรรมแม้ประมาณน้อยอย่างเดียวกัน บุคคลชนิดไรทำแล้ว กรรมนั้นจึงเป็นทิวฏฐธรรม-
เวทนิยกรรม ไม่ปรากฏผลมากต่อไปเลย บุคคลกลางคนในโลกนี้ เป็นผู้มีการได้บรมแล้ว มีศีลได้บรมแล้ว
มีจิตได้บรมแล้ว มีปัญญาได้บรมแล้ว มีคุณความดีมาก เป็นมหาตมะ (ผู้มีใจกว้างขวาง ใจบุญ ใจสูง)
เป็นอปปมาณวิหารี (มีปกติอยู่ด้วยธรรมอันหาประมาณมิได้ คือเป็นคนไม่มีหรือไม่แสดงกิเลส ซึ่งจะเป็น
เหตุให้เขาประมาณได้ว่าเป็นคนแคไหน) บาปกรรมประมาณน้อยอย่างเดียวกันนั้น บุคคลชนิดนี้ทำแล้ว
กรรมนั้นเป็นทิวฏฐธรรมเวทนิยกรรม ไม่ปรากฏผลมากต่อไปเลย

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ต่างว่าคนใส่เกลือลงไปในถ้วยน้ำเล็กๆ หนึ่งก้อน ท่านทั้งหลายจะสำคัญว่า
กระไร น้ำอันน้อยในถ้วยน้ำนั้นจะกลายเป็นน้ำเค็มไม่น่าดื่มไปเพราะเกลือก้อนนั้นใช่ไหม

ภิก. เป็นเช่นนั้น พระพุทธเจ้าข้า

พ. เพราะเหตุไร

ภิก. เพราะเหตุว่า น้ำในถ้วยน้ำนั้นมีน้อย มันจึงเค็มได้... เพราะเกลือก้อนนั้น

พ. ต่างว่า คนใส่เกลือก้อนขนาดเดียวกันนั้นลงไปในแม่น้ำคงคา ท่านทั้งหลายจะสำคัญว่ากระไร
น้ำในแม่น้ำคงคานั้นจะกลายเป็นน้ำเค็ม ดื่มไม่ได้เพราะเกลือก้อนนั้นหรือ

ภิก. หามิได้ พระพุทธเจ้าข้า

พ. เพราะเหตุอะไร

ภิก. เพราะเหตุว่า น้ำในแม่น้ำคงคามีมาก น้ำนั้นจึงไม่เค็ม ... เพราะเกลือก้อนนั้น

พ. ฉะนั้นนั่นแหละ ภิกษุทั้งหลาย บาปกรรมแม้ประมาณน้อย บุคคลกลางคนทำแล้ว บาปกรรม
นั้นย่อมนำไปนรกได้ ส่วนบาปกรรมประมาณน้อยอย่างเดียวกันนั้น ล่างคนทำแล้ว กรรมนั้นเป็นทิวฏฐธรรม-
เวทนิยกรรม ไม่ปรากฏผลมากต่อไปเลย...

ภิกษุทั้งหลาย คนกลางคนย่อมผูกพันเพราะทรัพย์ แม้กึ่งกหาปณะ... แม้ 1 กหาปณะ... แม้ 100
กหาปณะ ส่วนกลางคนไม่ผูกพันเพราะทรัพย์เพียงเท่านั้น

คนอย่างไร จึงผูกพันเพราะทรัพย์แม้กึ่งกหาปณะ ฯลฯ คนกลางคนในโลกนี้เป็นคนจน มีสมบัติน้อย
มีโภคะน้อย คนอย่างนี้ ย่อมผูกพันเพราะทรัพย์แม้กึ่งกหาปณะ ฯลฯ

คนอย่างไร ไม่ผูกพันเพราะทรัพย์เพียงเท่านั้น? คนกลางคนในโลกนี้เป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก
มีโภคะมาก คนอย่างนี้ ย่อมไม่ผูกพันเพราะทรัพย์เพียงเท่านั้น

ฉะนั้นนั่นแหละ ภิกษุทั้งหลาย บาปกรรมแม้ประมาณน้อย บุคคลกลางคนทำแล้ว บาปกรรมนั้น
ย่อมนำเขาไปนรกได้ ส่วนบาปกรรมประมาณน้อยอย่างเดียวกัน บุคคลกลางคนทำแล้ว กรรมนั้นเป็นทิวฏฐ-
ธรรมเวทนิยกรรม ไม่ปรากฏผลมากต่อไปเลย...

ภิกษุทั้งหลาย พรานแกะหรือคนฆ่าแกะกลางคน อาจฆ่า มัด ย่าง หรือทำตามประสงค์ ซึ่งแกะที่
ขโมยเขามาได้ ลางคนไม่อาจทำอย่างนั้น

พรานแกะหรือคนฆ่าแกะเช่นไร จึงอาจฆ่า มัด ย่าง หรือทำตามประสงค์ ซึ่งแกะที่ขโมยเข
มาได้? ลางคนเป็นคนยากจน มีสมบัติน้อย มีโรคะน้อย พรานแกะหรือคนฆ่าแกะเช่นนี้ อาจฆ่า ฯลฯ
ซึ่งแกะที่ขโมยเขามาได้

พรานแกะหรือคนฆ่าแกะเช่นไร ไม่อาจทำอย่างนั้น? ลางคนเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโรคะมาก
เป็นพระราชหรือราชมหาอำมาตย์ พรานแกะหรือคนฆ่าแกะเช่นนี้ไม่อาจทำอย่างนั้น มีแต่ว่าคนอื่นจะ
ประณมมือขอกะเขาว่า ท่านผู้นิรทุกข์ ท่านโปรดให้แกะหรือทรัพย์ค่าซื้อแกะแก่ข้าพเจ้าบ้าง ดังนี้ ฉันท
ฉันนั้นเหมือนกัน ภิกษุทั้งหลาย บาปกรรมแม้ประมาณน้อย บุคคลลางคนทำแล้ว บาปกรรมนั้นนำเขาไปนรกได้
ส่วนบาปกรรมประมาณน้อยอย่างเดียวกันนั้น ลางคนทำแล้ว กรรมนั้นเป็นทิวฐธรรมเวทนิยกรรม ไม่
ปรากฏผลมากต่อไปเลย...

ภิกษุทั้งหลาย ใครกล่าวว่า คนทำกรรมอย่างใดๆ ย่อมเสวยกรรมนั้นอย่างนั้นๆ ดังนี้ เมื่อเป็นอย่างนั้น
การอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ย่อมมิได้ ช่องทางที่จะทำที่สุดทุกข์โดยชอบก็มิปรากฏ ส่วนใครกล่าวว่า
คนทำกรรมอันจะพึงให้ผลอย่างใดๆ ย่อมเสวยผลของกรรมนั้นอย่างนั้นๆ ดังนี้ เมื่อเป็นอย่างนี้ การอยู่
ประพฤติพรหมจรรย์ย่อมมิได้ ช่องทางที่จะทำที่สุดทุกข์โดยชอบก็ย่อมปรากฏ

8.4 สรุปสาระสำคัญและสรุปข้อปฏิบัติ

สรุปสาระสำคัญของความรู้ความเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรม มีดังต่อไปนี้คือ

- 1) ถ้ายังไม่หมดกิเลสต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสารอย่างไม่มีกำหนด
- 2) ไม่ว่าจะเวียนว่ายตายเกิดเป็นอะไรก็ตามแต่ มนุษย์บ้าง สัตว์เดรัจฉานบ้าง อยากให้รับรู้ว่
ยังมีวิบากกรรมทั้งดีและชั่วอีกเป็นจำนวนมากมายันบไม่ถ้วนรอเข้าคิวส่งผล บางคนประสบความสำเร็จ
เรื่องราวในชีวิตจึงฆ่าตัวตายเพื่อหนีทุกข์ แต่หาว่ายังไม่จะต้องเจอทุกข์ต่ออีก เหมือนหนีเสือปะจระเข้
ฉะนั้นให้พยายามแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการตามหลักไตรสิกขา ถึงชาตินี้จะไม่ดีขึ้นมากแต่ชาติต่อไปก็อาจพ้น
วิฤติปัญหาเช่นนี้ได้
- 3) การพลัดไปในอบายภูมิเป็นภัยของสังสารวัฏ เพราะการกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีกเป็นของยาก
เมื่อกลับมาเป็นมนุษย์เข้าเท่าไรก็ยิ่งห่างไกลจากการหลุดพ้นมากเท่านั้นและก็เสี่ยงต่อการสร้างกรรมใหม่เพิ่มอีก
ผลกรรมก็เพิ่มเป็นทวีคูณ

4) จะต้องดำเนินชีวิตอย่างไร ตั้งแต่ชาตินี้เป็นต้นไปจะได้ท่องเที่ยวอยู่ในสุคติภูมิอย่างเดิยวจนเข้าสู่พระนิพพาน โดยที่ไม่พลัดไปสู่อบายภูมิเลย

5) ยึดมั่นในอุดมการณ์ชาวพุทธ คือ ละชั่ว ทำดี กลั่นจิตให้ผ่องใส

สรุปข้อปฏิบัติในเรื่องกฎแห่งกรรมที่เกิดขึ้นไปแล้วและที่กำลังจะเกิดขึ้นใหม่ มีดังต่อไปนี้ คือ

1) ความผิดพลาดในอดีตให้ลืมให้หมด อย่างนี้ถึงอีกเพราะจะทำให้วิบากกรรมที่เป็นบาปอกุศลได้ช่องส่งผลทำให้เกิดความทุกข์กายทุกข์ใจ

2) ความชั่วทั้งปวง บาปอกุศลใหม่ไม่ทำอีก

3) ทำความดีแล้วให้ตามระลึกนึกถึงบ่อยๆ เพราะบุญกุศลเกิด 3 วาระ คือ ก่อนทำ ขณะทำ และหลังจากทำไปแล้ว นึกถึงบุญวิบากกรรมฝ่ายบุญกุศลได้ช่องส่งผลให้มีแต่ความสุขกายสบายใจ

4) ทำความดีเป็นประจำ ทุกวัน ทุกสัปดาห์ การทำความดีบ่อยๆ ย่อมเกิดบุญกุศล เพราะบุญมาพร้อมกับความสุขเป็นเบื้องหลังของความสำเร็จทุกประการ ทั้งในชีวิตความเป็นอยู่ การเล่าเรียนศึกษา และการประกอบธุรกิจการทำงานต้องอาศัยบุญ

5) หมั่นนั่งสมาธิสม่ำเสมอทุกวันเพื่อกลั่นจิตของตนให้ผ่องใส จิตที่ผ่องใสย่อมมีกำลังใจทำความดีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 8 บทสรุปสาระสำคัญของกฎแห่งกรรมเชิงสัมพันธ จบโดยสมบูรณ์แล้วโปรดทำแบบประเมินตนเองหลังเรียนบทที่ 8 และกิจกรรมตอนที่ 8.1 รวมทั้งกิจกรรมประกอบวิชาเรียนในรูปแบบฝึกปฏิบัติให้ครบถ้วน

